

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK XI. 152.

ØKONOMISK UTSYN
OVER ÅRET 1953

Economic Survey 1953

STATISTISK SENTRALBYRÅ
OSLO 1954

Norges Offisielle Statistikk, rekke XI.

Official Statistics of Norway, series XI.

Rekke XI.

Trykt 1953.

- Nr.119. Økonomisk utsyn over året 1952. *Economic Survey.*
- 120. Kommunevalgene og ordførervalgene 1951. *Elections in the Rural and Town Municipalities.*
- 121. Meieribruket i Noreg 1951. *Norway's Dairy Industry.*
- 122. Norges private aksjebanker og sparebanker 1950 og 1951. *Commercial and Savings Banks in Norway.*
- 123. Forsikringselskaper 1951. *Sociétés d'assurances.*
- 124. Norges bergverksdrift 1951. *Norway's Mining Industry.*
- 125. Norges jernbaner 1949—50. *Chemins de fer norvégiens.*
- 126. Lønnsstatistikk 1951. *Statistics on Wages.*
- 127. Jordbruksstatistikk 1952. *Agricultural Statistics.*
- 128. Husholdningsregnskaper oktober 1951—september 1952. *Family Budgets.*
- 129. Norges postverk 1952. *Statistique postale.*
- 130. Norges industri 1951. *Industrial Production Statistics.*
- 131. Forbruksundersøkelse 1952 etter intervjumetoden. *Family Budgets according to the Interview Method.*
- 132. Norges kommunale finanser 1948/49 og 1949/50. *Municipal Finances.*
- 133. Norske skip i utenriksfart 1949 og 1950. *Norwegian Vessels in Foreign Trade.*
- 134. Folkemengden i herreder og byer 1. januar 1952. *Population in rural Districts and Towns.*
- 135. Kommunenes gjeld og kontantbeholdning m. v. 1952. *Municipal Debt and Cash Balance etc.*
- 136. Telegrafverket 1951—52. *Télégraphes et téléphones de l'Etat.*
- 137. Alkoholstatistikk 1951—1952. *Alcohol Statistics.*
- 138. Syketrygden 1950. *Assurance-maladie nationale.*
- 139. Norges Brannkasse 1950—1952. *National Fire Insurance Office.*
- 140. Veterinærvesenet 1950. *Service vétérinaire.*
- 141. Sinnsykehusenes virksomhet 1951. *Hospitals for Mental Disease.*
- 142. Norges handel 1951. *Foreign Trade of Norway.*
- 143. Nasjonalregnskap 1900—1929. *National Accounts.*
- 144. Statistisk årbok 1953. *Statistical Yearbook of Norway.*
- 145. Folketellingen 1. desember 1950. I. Folkemengde og areal i de ymse administrative inndelinger av landet. Hussamlinger i herredene. *Population census December 1, 1950. I. Population and area of the various administrative sections of the country. Agglomerations in rural municipalities.*
- 146. Folketellingen 1. desember 1950. II. Folkemengden fordelt etter kjønn, alder og ekteskapelig stilling. *Population census December 1, 1950. II. Population by sex, age, and marital status.*
- 147. Ulykkestrygden for industriarbeidere m. v. 1950. *Assurances de l'Etat contre les accidents pour les ouvriers industriels etc.*
- 148. Folkemengdens bevegelse 1951. *Vital Statistics.*
- 149. Norges fiskerier 1951. *Fisheries Statistics of Norway.*
- 150. Norges elektrisitetsverker 1950. *Electricity Plants.*
- 151. Skolestatistikk 1949—50. *Instruction publique.*

ØKONOMISK UTSYN OVER ÅRET 1953

Economic Survey 1953

With a summary in English

STATISTISK SENTRALBYRÅ
CENTRAL BUREAU OF STATISTICS OF NORWAY
OSLO 1954

Forord.

Statistisk Sentralbyrå sender med dette ut «Økonomisk utsyn over året 1953» som er utarbeidd i samband med framleggingen av statsbudsjettet i Stortinget.

Avsnittet om verdensøkonomien er skrevet av aktuarkandidat Just Faaland, medlem av Chr. Michelsens Institutt, Bergen. Avsnittet om fiske er skrevet i samarbeid med Fiskeridirektoratet.

Publikasjonen har vært redigert av konsulent Hans Thomas Pedersen og sekretær Olaf Sætersdal.

Statistisk Sentralbyrå, Oslo, 4. januar 1954.

Petter Jakob Bjerve.

Innhold.

	Side
Verdensøkonomien	5
Verdensproduksjonen	5
Varebytte og betalingsforhold	6
Storbritannia	8
Sambandsstatene	9
Konjunkturutsiktene høsten 1953	11
Norge	12
Utenriksøkonomien	12
Vareomsetningen med utlandet	12
Betalingsbalansen	21
Produksjon og sysselsetting	24
Produksjonsutviklingen	24
Sysselsetting	26
Jordbruk	30
Skogbruk	35
Fiske	37
Selfangst	42
Hvalfangst	43
Gruvedrift, industri, kraftforsyning	46
Bygge- og anleggsvirksomhet	52
Skipsfart	55
Annen samferdsel	59
Inntekt og inntektsnyttning	63
Inntekter	63
Privat konsum	68
Investering	72
Priser og finanser	78
Priser og levekostnader	78
Offentlige finanser	86
Penge- og kredittmarkedet	93
Sluttord	105
Engelsk oversettelse av sluttordet	108
Tabeller	*1

Følgende standardbetegnelser er brukt i tabellene:

- = null eller mindre enn $\frac{1}{2}$
- .. = oppgave mangler
- * = foreløpig tall; beregnet tall
- = horisontal strek markerer brudd i en serie

Contents.

	Page
World economic situation	5
World production	5
International trade and payments	6
United Kingdom	8
United States	9
Economic trends in the fall of 1953	11
Norway	12
External economy	12
External trade	12
Balance of payments	21
Production and employment	24
Production	24
Employment	26
Agriculture	30
Forestry	35
Fisheries	37
Sealing	42
Whaling	43
Mining, quarrying, manufacturing and electricity production	46
Construction	52
Shipping	55
Other transport, and communication	59
Incomes and their disposal	63
Incomes	63
Private consumption	68
Asset formation	72
Prices and finance	78
Prices and cost of living	78
Public finance	86
Money and credit	93
Summary	105
Summary in English	108
Tables	*1

Explanation of symbols:

- = magnitude is nil or less than half of unit employed
- .. = data not available
- * = provisional or estimated figures
- = a horizontal line across the column indicates a substantial break in the homogeneity of a series

Verdensøkonomien.

Mens 1952 var et år preget av stagnasjon og tilbakeslag, har det i 1953 vært ny økonomisk framgang. Høsten har for jordbruket vært god, og industriproduksjonen har igjen vist stigning. Omstillingsprosessen som var nødvendig i Vest-Europa i 1952, medførte produksjonstap og en krise for den internasjonale handelspolitikken. I 1953 har det vært bedre balanse i den indre økonomien i de fleste land og i samhandelen mellom dem. Verdenshandelen har økt, og dollarproblemet er kommet noe mer i bakgrunnen. Konjunkturutsiktene ved utgangen av 1953 var sterkt preget av utviklingen i Sambandsstatene der økonomien nå må tilpasse seg svakt synkende forsvarsutgifter etter en periode på tre år med sterkt stigende militært forbruk av varer og tjenester.

Verdensproduksjonen.

Verdensproduksjonen i jordbruket fortsatte å stige i 1953 og lå for 1952/53 3,5 prosent høyere enn et år tidligere, ifølge en produksjonsindeks utarbeidd av FAO. Økingen i verdensproduksjonen av ris var i 1952/53 6 prosent, og hveteproduksjonen økte med hele 14 prosent. Før første gang i etterkrigstiden er verdens matvareproduksjon pr. innbygger nå kommet opp på samme nivå som i 1930-årene. Høsten 1953 var også jamt god over hele verden.

Industriproduksjonen i verden under ett, slik den er anslått av FN's statistiske kontor, var i de to første kvartalene av 1953 henholdsvis 6 prosent og 10 prosent høyere enn i tilsvarende kvartal året før. Produksjonsframgangen høsten 1952 og vinteren 1953 skyldtes ikke minst at etterspørselen etter tekstiler og andre konsumvarer igjen ble sterkere etter den kraftige tilbakegangen et år tidligere. I første halvår 1953 var dermed industriproduksjonen i verden nådd opp på det dobbelte av volumet før krigen (1937/38). Mengdemessig steg industriproduksjonen med ca. en tredjedel mellom 1937/38 og 1. halvår 1948, og i de følgende 5 år var stigningen hele 50 prosent. Produksjonsstigningen som var størst i de første etterkrigsårene, stagnerte våren og sommeren 1952; men i 1953 var det igjen betydelig framgang, om ikke så stor som i tidligere år.

Det er stor forskjell mellom de enkelte land og verdensdelene både når det gjelder produksjonsnivået i dag sammenliknet med før krigen og stigningstakten i produksjonen i løpet av de siste årene. Allerede i 1948 produserte

USA industriprodukter i dobbelt så stor mengde som før krigen (1937/38), og det samme gjelder antakelig for Russland. På den annen side lå industriproduksjonen i Japan og i Vest-Tyskland i 1948 ennå bare på omtrent halvparten av 1937/38-nivået, mens Vest-Europa ellers produserte noen få prosent mer enn 10 år tidligere.

I femåret 1. halvår 1948 til 1. halvår 1953 har Japan og Vest-Tyskland økt sin industriproduksjon med nesten 150 prosent. Produksjonstallene for Russland er svært usikre; men produksjonen ble der antakelig fordoblet i samme femårsperiode. I USA har framgangen vært vel 25 prosent i løpet av de siste 5 årene, litt mindre enn i Vest-Europa utenom Vest-Tyskland.

Fra 1. halvår 1952 til 1. halvår 1953 var produksjonsøkningen omkring 12 prosent i USA og Japan, 10 prosent i Russland, 8 prosent i Vest-Tyskland og bare et par prosent i resten av Vest-Europa.

Bortsett fra kull ble alle viktige råvarer produsert i større omfang i 1. halvår 1953 enn i samme periode 1952. Dette gjelder bl. a. råolje, sement, jern og stål, sink, bly, aluminium og elektrisitet. Kullproduksjonen derimot falt med 4 prosent, vesentlig som følge av produksjonsnedgang i USA i vintermånedene 1953.

De få tallene en hittil har for utviklingen i 2. halvår 1953, tyder på at produksjonsframgangen har fortsatt i Vest-Europa omtrent i samme tempo som i 1. halvår. I USA har det utvilsomt vært en viss avslapning, men en kan ikke påvise noen produksjonsnedgang i sommermånedene 1953 utover det en måtte vente som følge av sesongsvingninger. Høsten 1953 var det imidlertid enkelte tegn som tydet på at den vanlige sesongoppgangen på slutten av året uteble eller iallfall var forsinket. Utviklingen i USA er behandlet særskilt nedenfor.

Produksjonsstigningen høsten 1952 og i 1953 har vært fullt tilstrekkelig til å dekke vareetterspørselen på praktisk talt alle områder uten prisstigning. Prisene på varer som går inn i den internasjonale handelen og prisnivåene i de enkelte land har i 1952/53 tvert imot jamt over vist en synkende tendens.

Den internasjonale allokeringen for enkelte viktige råvarer som ble satt i verk i 1951 under press av den knappheten som gjorde seg gjeldende under Korea-oppsvinget, er i 1952 og 1953 blitt avvirket for alle varer (bortsett fra nikkel, men det er ikke lenger

knapphet på denne varen heller). De landene som høsten 1952 ennå hadde rasjonering av enkelte matvarer og andre produkter, som f. eks. Storbritannia, har i løpet av 1953 i stor utstrekning kunnet oppheve eller lempe på restriksjonene uten at dette har ført til økte priser.

Mens etterspørselen i sin alminnelighet i 1951 var så høyt oppdrevet at selv den kraftige produksjonsstigningen i det året ikke kunne hindre inflasjonsartede prisstigninger, var etterspørselen i 1952, dels som følge av offentlige tiltak, dels som en reaksjon på utviklingen i 1951, ikke større enn at det i mange land ble avsetningsvansker og produksjonstap. Høsten 1952 og vinteren 1953 var det imidlertid en merkbar stigning i konjunkturu-

rene, og etterspørselen ble i 1953 i en rekke land stimulert ved skattelettelser, avvikling av kontrolltiltak og en lempeligere pengepolitikk enn i 1951/52.

Varebytte og betalingsforhold.

Mens verdenshandelens volum i sommerhalvåret 1952 lå hele 5 prosent under nivået et år tidligere, har det høsten 1952 og i 1953 vært ny oppgang. I vinterhalvåret 1952/53 var volumet av verdenshandelen igjen oppe på rekordnivået fra året før, og i 2. kvartal 1953 var mengden hele 10 prosent høyere enn våren 1952. De tallene en har for enkelte viktige land for sommer- og høstmånedene tyder på at denne veksten har fortsatt også i 2. halvår 1953.

Tabell 1. Mengdeindekser for utenrikshandelen. Kvartalstall for 1953 med tilsvarende kvartal 1952 lik 100.

	Eksport			Import		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
Verdenshandelen	100	100
OEEC-landene	97	109	..	98	109	..
Storbritannia	89	103	113	96	110	120
Frankrike	100	110	102	93	104	104
Vest-Tyskland	105	118	115	105	130	117
Norge	95	101	114	115	109	108
Australia	108	123	117	47	65	..
Sambandsstatene	96	108	..	106	113	..
Japan	95	114	..	139	144	..

Tabell 1 viser eksport- og importmengdene for en del enkelte land, for landene i Den europeiske økonomiske samarbeidsorganisasjon (OEEC-området) og for hele verden i de første kvartalene av 1953 i prosent av mengdetallene for tilsvarende kvartal året før.

Praktisk talt alle lands utenrikshandel var sommeren 1953 mengdemessig høyere enn året før. Eksportstigningen var særlig sterk for Vest-Tyskland (15—20 prosent). Landet økte også sin eksport under stagnasjonen i verdenshandelen i 1952 og eksporterer nå omtrent en halv gang mer enn før krigen. Også Australia har i 1953 hatt rekordeksport og har nå en fjerdedel større eksport enn før krigen. For de tre første kvartalene 1953 lå Australias eksport ca. 16 prosent høyere enn året før. Japans eksportvolum lå våren 1953 fremdeles ennå godt under halvparten av nivået i 1930-årene, og stigningen på 14 prosent i løpet av et år må for så vidt betegnes som meget beskjeden.

Tabellen viser også den overordentlig lave importen til Australia vinteren 1953 sammenliknet med rekordimporten et år tidligere; i løpet av vårmånedene 1953 var det likevel en betydelig stigning i importen igjen. Importstigningen i 1953 var prosentvis stor i Japan, men mengden er fremdeles meget lavere enn før krigen. Vest-Tyskland hadde i 1953 en betydelig importstigning, og for de 9 første månedene av 1953 var importvolumet omtrent 16 prosent høyere enn i de samme månedene året før.

Prisene i verdenshandelen som gjennomsnittlig steg med nesten en tredjedel i det første året av Korea-krigen, har siden høsten 1951 sunket med 1—2 prosent pr. kvartal. Denne prisnedgangen fortsatte også i de tre første kvartalene 1953. Både prisstigningen under Korea-oppsvinget og prisetallet i de par siste årene var sterkere for råvarer enn for ferdigvarer. Bytteforholdet både for USA og Vest-Europa har derfor bedret seg siden 1951.

Det var sommeren 1953 omtrent 15 prosent bedre enn året før, og var dermed for USA praktisk talt like godt som før Korea-krigen brøt ut i 1950. For Vest-Europa som helhet var det noe bedre.

Storbritannia sammen med de andre sterlinglandene kunngjorde i desember 1952 at gjennomføring av fri valutakonvertibilitet for pundet skulle gis høy prioritet i den økonomiske politikken. Foruten nødvendigheten av et nært økonomisk og finansielt samarbeid mellom landene i Det britiske samveldet ble tre avgjørende forutsetninger for en full overgang til konvertibilitet nevnt: Landene i Samveldet måtte bekjempe inflasjonstendenser og øke eksportproduksjonen, handelspolitikken i alle land måtte søke å fremme økt verdenshandel, og valutareservene måtte økes ved hjelp av Det internasjonale pengefond og på annen måte.

Utviklingen i 1953 har ikke gått så langt at vilkårene for full valutarisk frigjøring av pundet har vært til stede. Men vilkårene for et slikt skritt er iallfall i noen grad blitt oppfylt i løpet av året. Verdensproduksjonen og den internasjonale handelen har steget til nye rekordhøyder, gull- og dollar-reservene er blitt betydelig styrket bl. a. i sterlingområdet, Vest-Tyskland og Nederland, og restriksjonene på det internasjonale byttet av varer og tjenester er blitt færre.

Helt siden våren 1952 har gull- og dollar-reservene i landene utenom USA steget jamt. Sommeren 1953 var disse reservene ca. 22 milliarder dollar eller litt høyere enn ved krigens slutt. Reservene er imidlertid meget ujamt fordelt mellom landene. Canada og Sveits har reserver på tilsammen hele 4 milliarder i gull og US-dollar. Dette svarer til nesten 10 måneders importverdi, mens reservene i verden ellers bare svarer til ca. 4 måneders importverdi, og da er handelen mellom sterlinglandene ikke medregnet. Det er derfor forståelig at mange land viser tilbakeholdenhet med å frigjøre sin import og redusere diskrimineringen overfor dollarområdet.

Den europeiske betalingsunion (EPU) ble våren 1953 forlenget for ett år til, stort sett uten noen endringer. Under ministerrådsmøtet i Den europeiske økonomiske samarbeidsorganisasjon (OEEC) i oktober ble spørsmålet om en forlengelse av EPU's virksomhet i enda et år til 30. juni 1955 diskutert; men en endelig avgjørelse ble utsatt til våren 1954.

Unionens virksomhet i finansåret 1952/53 var på mange måter lettere enn året før. De ekstreme kreditor- og debitorposisjonene ble i noen grad redusert, og betalingene landene imellom var nærmere likevekt.

I mai 1953 vedtok valutamyndighetene i en

del EPU-land, deriblant alle Uniscan-landene unntatt Norge, igjen å tillate arbitrasje-forretninger mellom sine respektive valutaer. Dette innebar nødvendigvis en viss tillempning til mer ensartet organisering av valuta-markedene og medførte også at en rekke administrative kontrollforanstaltninger i valuta-markedene i disse land kunne oppheves.

Sommeren 1953 ble det truffet avtaler om at eventuelle nye overskott i EPU opp til nærmere bestemte beløp utover de fastsatte kvoter for Belgia, Vest-Tyskland, Nederland, Portugal og Sveits skulle dekkes med 50 prosent gull fra EPU og 50 prosent kreditt til EPU.

Det internasjonale pengefond (IMF), som disponerer meget betydelige gull- og dollar-reserver, viste i 1952/53 en noe større aktivitet enn året før. Men valuta-operasjonene foregår fremdeles i svært beskjeden skala, og Pengefondets reserver er ikke tilnærmedesvis blitt aktivisert i samme grad som EPU-reservene. En eventuell overgang til konvertibilitet vil imidlertid bare være mulig om landene kan regne med effektiv støtte i Pengefondets reserver. Dette er det i årets løp gitt uttrykk for ikke bare fra de enkelte lands side, men Pengefondet har selv erklært at det ser en slik støtte ved innføring av friere valuta og handelsforhold som en av sine vesentligste oppgaver. Det er imidlertid fra flere hold uttrykt tvil om hvorvidt de institusjonelle og administrative bestemmelser som Pengefondet i dag ennå arbeider under, gir institusjonen den nødvendige handlekraft.

Den vesentlige forutsetning for friere verdenshandel og valutaforhold vil være at balansen med dollarlandene blir opprettholdt, og at strømmen av dollar fra USA ikke blir redusert. For så vidt har 1953 vært et godt år, særlig takket være en betydelig økonomisk dollarhjelp og enda større militære dollaruttellinger utenfor USA. Dollartilgangen i verdenshandelen på lengre sikt vil imidlertid være like avgjørende som den aktuelle dollarbalansen. Nå er det sannsynlig at den økonomiske dollarhjelpen fra USA vil falle praktisk talt bort fra sommeren 1954, og det har vært antydning at militærhjelpen skal avvikes to år senere. Dermed er spørsmålet om USA's importpolitikk på lengre sikt blitt av avgjørende betydning for hvorvidt en frigjøring av handels- og betalingsforholdene mellom landene er en praktisk mulighet. Uten en friere importpolitikk i USA vil dollartilgangen igjen bli en minimumsfaktor som hindrer en fri utvikling av verdenshandelen.

Den restriktive importpolitikken i USA har vært opprettholdt i det vesentlige uforandret i 1953. Kvotebegrensninger, usikkerhet og

administrativ vilkårlighet i tollbehandlingen, shipping-subsidier, diskriminering mot utenlandske produsenter ved offentlig kjøp osv. praktiseres i samme utstrekning ved slutten av 1953 som et år tidligere. Kongressen synes ikke å være mindre proteksjonistisk innstilt enn før.

Den amerikanske administrasjonen har ved flere høve gitt uttrykk for at den foretrekker en friere handelspolitisk linje. Den har imidlertid valt å se tiden an, og Presidenten har oppnevnt en komité, Randall-komitéen, som innen mars 1954 skal gi en innstilling om USA's handelspolitikk i hele sin bredde. Komitéen er sammensatt av representanter for både proteksjonistiske og liberalistiske handelsinteresser, og en venter at dens innstilling vil få stor innflytelse i Kongressen og være av stor betydning for USA's framtidige handelspolitikk.

Heller ikke på andre felter av den internasjonale handels- og betalings-politikken har det vært mulig å gjennomføre store endringer. Under tollforhandlingene i Genève i høst ble det vedtatt å binde til 1. juli 1955 de tollkonseksjonene en hadde forhandlet seg fram til ved tidligere konferanser. Dessuten ble det avtalt å holde en ny konferanse høsten 1954 for å ta opp spørsmålet om en mer dyptgående revisjon av Generalavtalen om handel og tolltariffer (GATT) og en fastere institusjonell ordning for internasjonale handelspolitiske spørsmål.

På to punkter tok imidlertid GATT-landene avgjørelser som allerede i 1954 vil kunne bli av betydning for verdenshandelen. Storbritannia fikk en begrenset tillatelse til å øke tolltariffene for import fra land utenfor sterlingområdet når det gjelder enkelte varegrupper uten samtidig å kreve toll for de samme varene fra sterling-området. Systemet med imperiepreferanser ble med andre ord i noen grad styrket.

GATT-landene innvoterte dessuten Japan som «associate member» av GATT. Ikke alle landene fant å kunne gå med på dette, og Japan har ikke fått fullt ut de samme rettigheter og plikter som de andre GATT-partnerne. Men ordningen betyr likevel at Japans konkurransemuligheter er vesentlig styrket som følge av at landet nå vil nyte godt av bestevilkårs-behandling i en rekke land som før diskriminerte mot japanske varer.

Frigjøringen av samhandelen i Vest-Europa fra mengdereguleringer, som etter et par år med store framskritt fikk kraftige tilbakeslag i 1951/52, har i 1953 igjen vært en faktor av vesentlig betydning for handelsutviklingen. For det første har den intereuropiske samhandelen igjen økt, og liberaliseringen var ved

utgangen av 1953 gjort gjeldende for en betydelig større del av samhandelen enn et år tidligere. Storbritannia hadde ved utgangen av året frilistet 75 prosent av sin import fra OEEC-landene. Frankrike, som i 1952 hadde mengdereguleringer for hele sin import, var på grunn av sin katastrofale betalings-situasjon ikke i stand til å gi store importtlettelser; men ved utgangen av 1953 hadde landet likevel frigitt en femtedel av sin import fra OEEC-landene.

Utviklingen i 1953 har også vært bemerkelsesverdig for så vidt som 7 av OEEC-landene, hvis import utgjør omtrent halvparten av den europeiske samhandelen, har hatt liberaliseringsprosenter betydelig over de 75 prosent som i liberaliseringsavtalen er fastlagt som minimum for land uten ekstreme betalingsvansker. Høsten 1953 hadde Italia, Portugal, Nederland, Sverige, Sveits, Vest-Tyskland og Belgia alle en liberaliseringsprosent på mellom 87 og 100. Denne høye graden av fri-import har disse landene opprettholdt, trass i at et par av dem har hatt betydelige underskott måned etter måned i Betalingsunionen, og trass i at disse underskottene til dels direkte er en følge av at Storbritannia og Frankrike har kontrollert importen av viktige eksportvarer fra disse landene strengt. Dette er kanskje et enda mer avgjørende utslag av samarbeidsvilje mellom OEEC-landene, enn økningen i prosenttallene for den gjensidige, multilaterale frigjøringen av samhandelen.

Under ministerrådsmøtet i OEEC i oktober diskuterte en også mulighetene for ytterligere å utbygge den europeiske samhandelen ved å kreve prinsipiell tilslutning til kravet om fullstendig oppheving av kvotebegrensningen for handelen mellom deltakerlandene. Disse drøftingene vil bli ført videre i 1954, og landene vil da for hver enkelt vare måtte legge fram sin spesielle grunngeving for de mengdereguleringer som blir opprettholdt.

Videre framstøt i retning av friere intereuropisk handel vil imidlertid i vesentlig grad være avhengig av om Frankrike legger om sin økonomiske politikk, slik at landet kan følge med i liberaliseringen og gi den mer preg av gjensidighet. Dessuten vil full oppheving av mengdereguleringer i samhandelen også være et spørsmål om hvorvidt landene er villige til å gi opp det vernet av jordbruket som mengdereguleringene gir; det er nemlig i denne sektor mengdereguleringene i dag opprettholdes i størst utstrekning.

Storbritannia.

Den bedringen i den økonomiske situasjonen som gjorde seg gjeldende alt i 2. halvår 1952, har fortsatt i 1953. Produksjonsvolumet i

industrien lå for de tre første kvartalene 1953 5 prosent over 1952-nivået, og tilbakeslaget etter Korea-oppsvinget var dermed mer enn oppveid. Arbeidsmarkedet var i 1953 igjen blitt strammere; den registrerte arbeidsløysa som fra juni 1951 steg med 125 prosent på ett år til nesten 500 000 i juni 1952, var sommeren 1953 gått ned til ca. 300 000, eller 1,3 prosent av yrkesbefolkningen. Sterlingområdet valuta-situasjon har i 1952/53 ikke bare gjenfunnet likevekten etter krisen i 1951, men det har også vært en betydelig øking i gull- og dollar-reservene. Disse reservene, som i løpet av året 1951/52 hadde sunket med nesten 2 200 millioner dollar, steg igjen i 1952/53 med nesten 700 millioner og utgjorde ved utgangen av oktober 2 500 millioner dollar.

Bedringen i sterling-områdets valutasituasjon skyldes både utviklingen i Storbritannia selv og i andre sterling-land. Ikke minst har det vært av betydning at Australia halverte sin importmengde fra 1951/52 til 1952/53. Det ytre sterling-området, som hadde kraftig oppdrevne eksportinntekter og betalingsoverskott både i dollar og annen valuta i 1950/51, og deretter enda større importoverskott i 1951/52, har i løpet av 1952/53 vesentlig forbedret stillingen. I annet halvår 1952 hadde det ytre sterling-området, dels som følge av en sesongbetont eksportstigning, over 500 millioner dollar i netto-overskott på transaksjoner på dollar-området, og for året 1953 kan en regne med et dollar-overskott på bortimot 800 millioner dollar.

Driftsbalansen har for Storbritannia selv endret seg fra et underskott på 250 millioner pund i 1951/52 til et nesten like stort overskott i 1952/53. Dette skyldes i første rekke at bytteforholdet for varehandelen har bedret seg med 10 prosent som følge av billigere import. Dessuten var tjeneste-balansen betydelig sterkere enn året før, og dollar-støtten til forsvarsoppbygging har økt noe.

Det er verdt å merke seg at bedringen i Storbritannias driftsbalanse for året 1952/53 på ingen måte skyldes økt eksportmengde. Eksportvolumet var tvert imot 8 prosent lavere i 1952/53 enn året før, og hadde dermed gått ned omtrent like meget som importvolumet. En nærmere undersøkelse av utviklingen fra kvartal til kvartal viser imidlertid at både Storbritannias eksport- og importhandel har vist ny øking i 1953. I 3. kvartal 1953 var således eksportmengden 13 prosent høyere enn året før og importmengden hele 20 prosent høyere.

Eksportstigningen i 1953 skyldes først og fremst at Storbritannias handelspartnere i Vest-Europa har opprettholdt og utvidd liberaliseringen av importen fra EPU-området,

trass i at Storbritannia selv ikke i samme utstrekning frigjorde sin import. Dessuten skyldes eksportøkningen i 1953 at det igjen ble innført en friere importpolitikk i det ytre sterlingområdet, særlig da i Australia, at den økonomiske framgangen fortsatte i USA og at det var stigende aktivitet i verdensøkonomien i sin alminnelighet.

Importstigningen i Storbritannia i 1953 faller fullt ut på matvare- og råvare-gruppene. Importen av industrielle ferdigvarer har også i 1953 fortsatt å synke. Storbritannia har i 1953 utvidd frilistene for import fra OEEC-landene fra 44 prosent til 58 prosent i mars, og i oktober kunngjorde finansministeren at Storbritannia i løpet av året skulle øke sin frilisteimport til 75 prosent. Disse prosentene er som kjent basert på den private import i 1948. Fra og med november ble videre turistvalutaen til EPU-landene utenom Skandinavia satt opp fra 40 til 50 pund pr. år, mens Skandinavia nå nyter godt av at turistvalutaen ved reiser hit ikke er fastsatt til noe bestemt beløp, men bare skal holdes innenfor «rimelige grenser» for hver reise.

Sambandsstatene.

Bruttonasjonalproduktet i USA i løpende dollarverdi var i 3. kvartal 1953 omtrent 7 prosent høyere enn høsten 1952. Økingen fra kvartal til kvartal var imidlertid svært ujamn, selv etter korreksjon for sesongsvingninger. Bruttonasjonalproduktet steg med nærmere 5 prosent bare i løpet av siste kvartal 1952 og med ytterligere nesten 3 prosent i 2. kvartal 1953. I 1. og 3. kvartal 1953 var det derimot praktisk talt ingen endring fra foregående kvartal. Prisnivået var nesten uforandret i perioden, så disse prosenttallene svarer godt til volumendringene i bruttonasjonalproduktet.

Målt i faste priser steg bruttonasjonalproduktet med 7 prosent i 1950, 9 prosent i 1951 og bare 3 prosent i 1952. Tallene for de 9 første månedene i 1953 tyder på at stigningen i bruttonasjonalproduktet blir noe større i 1953 enn i 1952.

Jordbruksproduksjonen har i 1953 vært på samme rekordhøyde som i 1952. Kornhøsten var litt lavere, men dette ble mer enn oppveid av økt produksjon av andre jordbruksvarer, blant annet lå bomullshøsten betydelig over 1952-nivået. Industriproduksjonen nådde i mars 1953 en etterkrigstopp 11 prosent høyere enn 12 måneder tidligere og 28 prosent over nivået 1. halvår 1950, før utbrottet av Korea-krigen. I vår- og sommermånedene 1953 falt imidlertid industriproduksjonen noen få prosent, mens en sommeren 1952 hadde hatt en tilbakegang på hele 13 prosent. Bilproduk-

sjonen var i 1. halvår 1953 hele 4 millioner enheter, mer enn en tredjedel over nivået et år tidligere, og var dermed like stor som rekordproduksjonen i de første seks månedene av 1950 og 1951. Produksjonen av biler og en del andre varige forbruksartikler hadde høsten 1953 i noen måneder oversteget salgsmulighetene som følge av en mer enn sesongbetont nedgang i etterspørselen.

Sommeren 1953 var det en produksjonsnedgang for en del produkter som televisjonsapparater og vaskemaskiner, mens bilproduksjonen imidlertid holdt seg oppe. Bilforhandlerens lager steg betraktelig, og prisene på brukte biler sank. Bilforhandlerens fortjenester synes likevel å ligge godt over førkrignivået, og det er antakelig både hos produsenter og forhandlere ennå en margin for prisreduksjoner som igjen kan stimulere kjøpe-lysten.

Trass i at totalinntektene i jordbruket i løpet av året 1952/53 som følge av prisfall sank med over 10 prosent, steg de samlede personlige inntektene med ca. 7 prosent og lønnsinntektene i alt med 10 prosent. De personlige skattene økte noe sterkere enn inntektene, slik at den disponible personlige inntekten sommeren 1953 var ca. 6 prosent over nivået et år tidligere. Den personlige sparingen som høsten 1952 oversteg 8 prosent av disponible personlige inntekter, sank til under 7 prosent våren 1953, men dette er likevel en høy rate for personlig nettosparing.

Det private konsumet tok i 1. halvår 1953 opp mer enn halvparten av stigningen i nasjonalproduktet. Konsumøkningen ble delvis finansiert ved en kraftig stigning i forbrukerkreditten. Denne steg med ca. 25 prosent eller over 5 000 millioner dollar i løpet av et år etter at restriksjonene på slik kredittgivning ble lempet i mai 1952. Bilkjøp på avbetaling, som er den viktigste formen for forbrukerkreditt, økte med 40 prosent eller nesten 3 000 millioner dollar i løpet av ett år fram til sommeren 1953.

Investeringsaktiviteten lå i 1953 fortsatt på et jamt høyt nivå. Investeringene i fast kapital i bedrifter var i 1953 ca. 6 prosent over 1952-nivået. Stigningen har vært særlig stor i maskinindustrien, nytelsesmiddelindustrien og den kjemiske industrien, mens investeringene i tekstilindustrien og i transportmidler har gått betydelig ned, og i jern- og stålindustrien har det i 1953 vært investert omtrent 5 prosent mindre enn i 1952. Byggevirksomheten var høyere i 1953 enn året før, særlig i første halvår.

De ekstraordinære skattebestemmelsene om hurtigere avskrivninger for industrielle anlegg for forsvarsformål har i de siste årene stimu-

lert investeringene sterkt. Imidlertid avtar nå massen av nye prosjekter, som kommer inn under disse bestemmelser, hurtig. Mens det ble godkjent slike investeringsprosjekter til en total verdi av 24 000 millioner dollar i 1951 og 1952, var verdien av nye godkjenninger for de første 8 månedene av 1953 nede i 4 000 millioner dollar. Men høsten 1953 var ennå bare ca. en tredjedel av de godtatte investeringsprosjektene fullført, mens resten var under arbeid eller ennå ikke påbegynt.

I de siste månedene av 1952 var det ganske stor lagerøking; men verdien av lagrene var i første halvår 1953 likevel mindre enn i 1952 i forhold til omsetningen både for varige og andre varer. Den høye jordbruksproduksjonen i 1952/53 førte til at mer enn en fjerdedel av hvete høsten i 1952 gikk til øking av lagrene. Tobakkslagrene økte i løpet av et år til mars 1953 med 10 prosent, og smørlagrene økte med hele 133 millioner pund eller 10 prosent av årsproduksjonen.

Forsvarsutgiftene viste ingen stigning i annet halvår 1952; men de økte en del i første halvår 1953 til en årsrate på 53,5 milliarder dollar, litt over det gjennomsnitt som er planlagt for finansåret 1953/54. Sivilt offentlig konsum var sommeren 1953 ca. 10 prosent høyere enn året før, men lå mengdemessig godt under 1949-nivået.

Budsjettunderskottet for finansåret 1952/53 var 9,4 milliarder dollar mot under 4 milliarder de to foregående årene. For 1953/54 er budsjettunderskottet anslått til litt under 4 milliarder dollar, dvs. samme nivå som i årene 1950/51 og 1951/52.

Trass i et veldig offentlig konsum og store budsjettunderskott og trass i en svakt ekspansiv pengepolitikk, hadde inflasjonspresset sommeren 1953 opphørt i det amerikanske næringslivet. Både arbeidsmarkedet og kapitalmarkedet var relativt lett og prisnivået stabilt. Engrosprisene for jordbruksprodukter sank i løpet av året 1952/53 med hele 11 prosent, mens industriproduktene viste en svak prisstigning. Levekostnadsindeksen var praktisk talt uforandret. Timelønningene i industrien som i løpet av året 1952/53 steg med 5 prosent, økte sommeren 1953 på nytt, da arbeiderne i stål- og bilindustrien fikk et lønstillegg på ca. 5 prosent. Stålpriene ble som følge av disse lønstilleggene satt noe opp, men bilfabrikantene fant ikke at markedet tillot noen prisøkning.

USA's betalingsbalanse har endret seg betydelig i de par siste årene. Mens USA's overskott på den løpende betalingsbalansen for varer, tjenester og private stønader, unntatt vederlagsfrie militære overføringer i 1951/52, beløp seg til over 3 000 millioner dollar, var

det i finansåret 1952/53 omtrent balanse. Eksportvolumet var i 1952/53 omtrent 3 prosent mindre enn året før, og importvolumet var hele 10 prosent høyere; men samtidig var bytteforholdet 5 prosent bedre. Stigningen i importen var først og fremst et resultat av en kraftig stigning i USA-finansierte innkjøp av utstyr til forsvarsoppbyggingen, særlig i Vest-Europa. Direkte militære valutautgifter under «off-shore» programmet og for amerikanske tropper stasjonert i utlandet utgjorde i 1953 over 2 000 millioner dollar.

Den økonomiske utenlandshjelpen har vært synkende, men utgjorde likevel hele 1 900 millioner dollar i 1952/53. Mens utlandets gull- og dollarreserver i 1951/52 var blitt redusert med 200 millioner dollar som følge av betalingsmellomværendet med Sambandsstatene, førte dette i 1952/53 med seg en styrking av utlandets gull- og dollarreserver på nesten 2 000 millioner dollar, omtrent samme beløp som Sambandsstatene ga i økonomisk utenlandshjelp.

Overføring til utlandet av militært materiell uten vederlag økte kraftig i 2. halvår 1952 og i 1953. Verdien av disse skipningene fra USA, som i 2. kvartal 1952 beløp seg til 600 millioner dollar, var i 2. kvartal 1953 økt til nesten 1 400 millioner dollar eller 5,5 milliarder dollar i årlig rate. Den alt overveiende delen av disse skipningene gikk til Vest-Europa.

Konjunkturutsiktene høsten 1953.

Konjunkturutsiktene for verdensøkonomien er dominert av utviklingen på det amerikanske marked. En depresjonsutvikling i USA's indre økonomi vil utvilsomt føre med seg forventninger om vanskelige tider også i utlandet, og produksjons- og arbeidslivet i andre land ville bli utsatt for en ytterligere påkjenning, dersom det skulle bli en ny periode med akutt dollarmangel, finansieringsvansker for importen og en ny bølge av handelsrestriksjoner.

Forsvarsutgiftene i USA, som har betydning så meget for etterspørselen i de to-tre siste årene, nådde sitt maksimum i 1953 og ventes å avta noe i 1954. Fortsatt produksjonsframgang vil nå være avhengig av om andre etterspørselsfaktorer vil komme inn med tilstrekkelig styrke.

Det private konsumet har i 1953 vært stimulert av stigende lønninger og høy sysselsetting. Inntektsnedgangen i jordbruket i 1953 var begrenset og ble oppveid av økte inntekter i andre sektorer. Spareraten er fremdeles høy, og den skatteletten på 10 prosent for personlige inntekter som sannsynligvis blir gjennomført, vil i 1954 stimulere konsumentenes etterspørsel. Forbrukerkreditten økte forbrukernes betalingssevne betydelig i 1953,

særlig overfor varige forbruksartikler som biler. Mulighetene for en ytterligere øking av forbrukerkreditten synes imidlertid nå å være begrenset.

Investeringsaktiviteten har i 1952 og 1953 vært svært høy, og har delvis vært stimulert av særs gunstige avskrivningsregler for prosjekter med forsvarsprioritet. Det kan oppstå vansker med å holde dette nivået i 1954. Utviklingen vil her være avhengig av hvor sterkt nye industrier og produkter slår igjennom, og til dels vil det vel ennå være en del investeringsprosjekter igjen som måtte utsettes på grunn av de prioriteter som ble gitt forsvarsproduksjonen. Excess Profits Tax vil sannsynligvis bli opphevet i januar 1954, og dette vil antakelig virke stimulerende på de private investeringene.

Med det høye produksjons- og inntektsnivået vil en balanse i USA's økonomi nødvendigvis være labil innenfor visse grenser. Både på tilbuds- og etterspørselssiden har imidlertid den amerikanske økonomien vist stor tilpasningssevne, og denne blir nå igjen satt på prøve når omleggingen fra et sterkt økende forsvarsbudsjett til økende konsum og produktive sivile investeringer skal gjennomføres. Selv om utviklingen i tiden framover skulle gå i retning av en økonomisk tilbakegang i USA, er det imidlertid en rekke forhold som gjør det rimelig å anta at en ikke vil få noen særlig dyp eller langvarig depresjon.

Når det gjelder offentlige tiltak for å sikre den økonomiske stabilitet i Sambandsstatene i 1954, kan det bli av stor betydning at markedsprisene for en rekke av de jordbruksvarene som kommer under de såkalte pari-prisbestemmelsene, allerede i 1952 og særlig i 1953 ble hindret fra å synke under det garanterte nivået ved store offentlige oppkjøp, som førte til en kraftig lagerøking. Faren for at en depresjonsutvikling skal komme i gang i 1954 som følge av svikt i jordbruksbefolkningens kjøpeevne er derfor begrenset. Med så høye offentlige budsjetter som en har i USA i dag, vil en reduksjon i den økonomiske aktivitet ytterligere bli begrenset og motvirket, dels automatisk gjennom underskott på de sosiale kasser, dels gjennom en aktiv politikk for å utnytte mulighetene for skattelettelser og en mer aktiv utgiftspolitik.

Foruten den psykologiske virkningen som usikre konjunkturutsikter i USA vil ha i andre land, vil en eventuell stagnasjon eller et lite tilbakefall i den økonomiske utvikling der virke produksjonshemmende ved at USA's import går ned, og dollartilgangen i verdensøkonomien bli strammere. Noen umiddelbar fare for at gull- og dollarreservene utenfor USA skal behøve å falle i 1954, er det imidler-

tid neppe. Selv om USA's kommersielle import av varer og tjenester skulle falle med både 10 og 20 prosent, vil dette alene ikke føre til at USA's betalingsbalanse vil vise overskott, når en tar omsyn til de planlagte militære valuta-uttellingene, som vil være betydelige i et par år framover, og den økonomiske hjelpen som, selv om det er planlagt å avslutte den i 1954, likevel vil være betydelig i 1. halvår 1954. Hvis en unngår et økonomisk tilbakeslag

i USA, er det overveiende sannsynlig at verdensøkonomien også i 1954 vil bli tilført betydelige beløp i gull og dollar fra USA.

Den økonomiske utviklingen i Vest-Europa har i 1953 vært mer balansert enn i 1952. Stagnasjonstendensene fra 1952 synes å være overvunnet, og produksjonsframgangen har igjen vært betydelig, selv om den ikke har vært så stor som i årene opp til 1951.

Norge.

Utenriksøkonomien.

Vareomsetningen med utlandet.

Handelspolitikk.

Noen endring av betydning med hensyn til frilistingen av vår import og eksport er ikke blitt gjennomført i 1953. For den regulerte delen av importen er det av handelspolitiske grunner ikke stort spillerom for innskrenkninger, om en vil unngå å ramme norsk eksport; men importreguleringen er i årets løp blitt skjerpet for en del varer. Det er således gitt færre kjøpetillatelse for biler, og for de varer som innføres på globalkvote, ble det ved halvårsskiftet foretatt til dels betydelige nedskjæringer i kvotene. Et forsøk på å begrense importen er også gjort gjennom en henstilling fra Finansdepartementet til bankene i juni om å vise større forsiktighet ved bevilgning av nye kreditter, særlig til importører og til virksomheter som er sterkt importkrevende.

Eksportfrilisten omfatter bare ca. 4 prosent av hele utførselen; men lisensieringen av resten av eksporten har vært meget liberal, da det ikke lenger er nødvendig i noen større utstrekning å bruke våre eksportvarer som byttmiddel for å få viktige varer fra andre land.

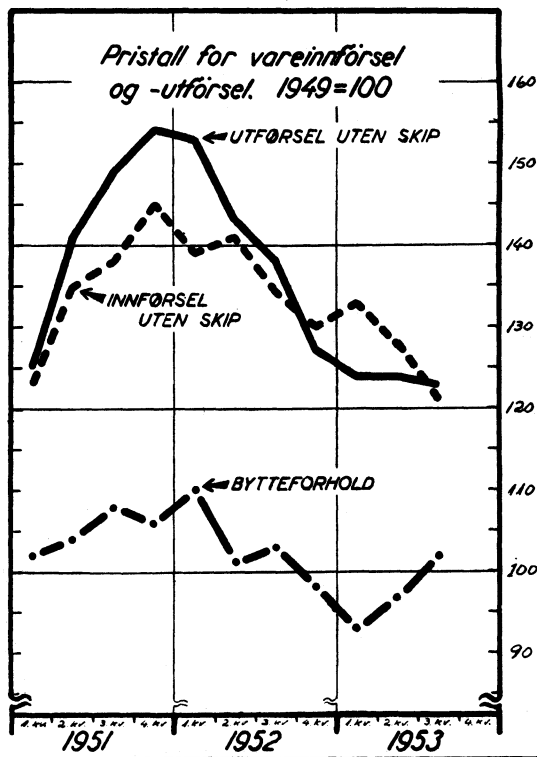
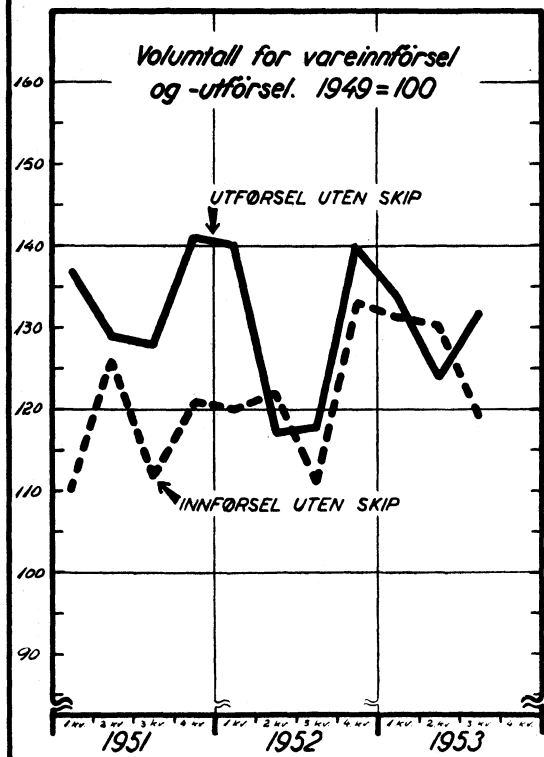
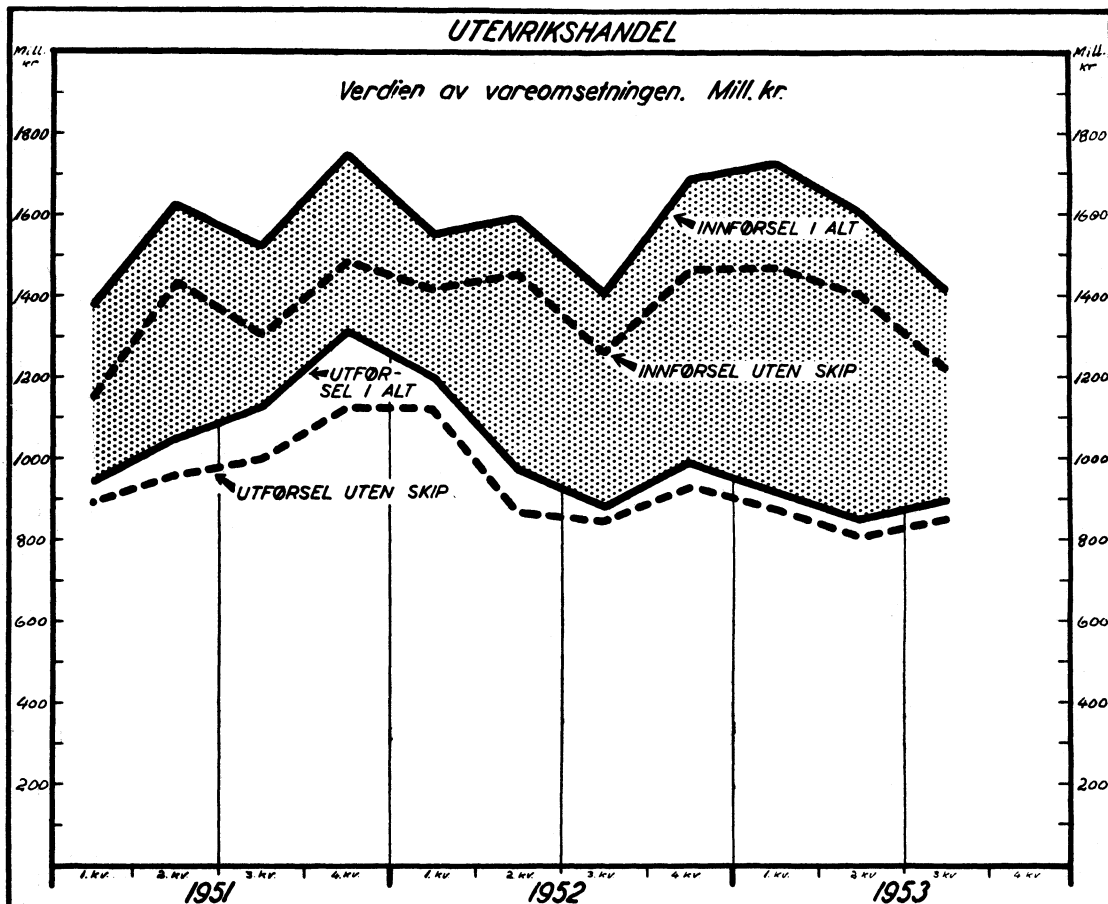
Også i 1953 har det vært nødvendig å nytte tosidige avtaler og varekvoter for å regulere handelen med de forskjellige områder. Vi har slike avtaler med de fleste europeiske land og dessuten med Argentina, Ecuador, Israel, India, Indonesia og Pakistan. Kaffe- og klippfiskavtalen med Brasil ble i september avløst av en betalingsavtale mellom Banco do Brasil og Norges Bank. Den vanskelige økonomiske situasjon i Brasil og den handelspolitiske landet har slått inn på, legger store hindringer i veien for eksporten til dette marked; men klippfiskeeksporten er likevel kommet i gang igjen i november etter å ha ligget nede i mange måneder.

Under den 8. sesjon av de kontraherende

parter i GATT ble det oppnådd enighet om en forlengelse på 18 måneder av de flersidige tollavtaler som utløp ved årsskiftet 1953/54. Dette resultat var ventet, da det foreløpig ikke var mulig for USA å forhandle om tollnedsettelse, og fordi bestevilkårsklausulen i GATT forhindret de andre landene i å forhandle uavhengig av USA. USA ville i tilfelle nyte godt av tollreduksjonene i andre land uten å måtte gi noe igjen. Blant andre saker på dagsordenen var det franske Pflimlin-initiativ for gradvis reduksjon av tollsatsene. Landene skal etter dette forplikte seg til å redusere satsene med 10 prosent pr. år i 3 år. Arbeidet med denne planen skal fortsette. Et resultat av betydning for norsk eksport var Vest-Tysklands nedsettelse av tollsatsen for brisling og sildesardiner fra 25 prosent til 15 prosent.

De tollforhøyelser som ble satt i kraft den 2. januar 1952 ble betegnet som midlertidige, og det ble straks satt ned en komité (Tolltariffkomitéen av 1952) som fikk i oppdrag å gjennomgå tolltariffen med sikte på å klarlegge om de foretatte tollforhøyelser var rasjonelle og uomgjengelig nødvendige. Komitéen behandlet først tekstil- og konfeksjonsvarene, og resultatet ble at tollsatsene for en rekke av disse varer ble redusert fra 1. januar 1953. Komitéens innstillinger om tollsatsene for andre varer, vil bli behandlet av Stortinget i 1954.

Den komitéen som har behandlet spørsmålene om eventuelle tiltak mot dumping har avgitt sin innstilling i sommer. Komitéen konkluderer med at etter de opplysninger som er framkommet, har prisdumping i de senere år bare forekommet i noen få tilfelle og synes ikke for tiden å representere noen alvorlig fare for våre hjemmenæringer. Komitéen var imidlertid av den mening at det bør vedtas en lov som gir adgang til å pålegge antidumpingstoll og utjamningstoll, slik at en kan være

beredt til å motvirke eventuelle irregulære forhold når disse medfører skadevirkninger for norske næringer.

Den samlede vareomsetning med utlandet.

Verdien av den samlede innførsel i de tre første kvartaler av 1952 holdt seg på omtrent samme nivå som i samme tidsrom av 1951, og verdien av den samlede utførsel viste en nedgang på bare 2 prosent. I de tre første kvartaler av 1953 gikk den samlede innførselsverdi opp med 168 mill. kr. eller 3,7 prosent, samtidig som den samlede utførselsverdi gikk ned med 390 mill. kr. eller 12,3 prosent.

Tabell 1. *Den samlede utenrikshandel. Mill. kr.*

	Jan.— sept. 1951	Jan.— sept. 1952	Jan.— sept. 1953
Vareinnførsel etter handelsstatistikken	3 882	4 121	4 086
Innførsel til forsvaret ¹	ca. 30	ca. 30	ca. 11
Innførsel av skip....	641	427	649
Total innførsel	4 553	4 578	4 746
Vareutførsel etter handelsstatistikken	2 853	2 841	2 532
Utførsel av hvalolje direkte fra feltet...	143	128	126
Utførsel av skip....	268	210	131
Total utførsel	3 264	3 179	2 789
Innførselsoverskott ..	1 289	1 399	1 957

¹ Omfatter militær innførsel på B-lisens og utstyr til Tysklandsbrigaden ekskl. kost og klær. Bare en uvesentlig del av militærimporten er tatt med under «Vareimport».

Det samlede innførselsoverskott økte fra 1 399 mill. kr. til 1 957 mill. kr., dvs. med 558 mill. kr. eller nesten 40 prosent fra januar—september 1952 til januar—september 1953. Holder vi kjøp og salg av skip utenfor, får vi et innførselsoverskott i januar—september 1953 på 1 439 mill. kr. Dette er 22 prosent mer enn i de samme måneder i 1952.

Tabell 2 gir en oversikt over volum- og pristallene for samhandelen med utlandet (uten skip og uten innførsel til forsvaret og salg av hvalolje direkte fra feltet).

For månedene januar—september under ett var innførselsvolumet nesten 7 prosent høyere i 1953 enn i 1952 (se nedenfor). I samme tidsrom viser pristallet for innførselen en nedgang på omtrent 8 prosent.

Volumet av vareutførselen holdt seg godt oppe i 1953. Sammenliknet med de tre første kvartaler av 1952 viser utførselsvolumet i tidsrommet januar—september 1953 en øking på 4 prosent. Nedgangen i utførselsverdien skyldes derfor lavere priser. Dette kommer til syne i pristallet som gikk ned med vel 14 prosent. Den nedgangen i utførselsprisene som satte inn fra og med 2. kvartal 1952, ser ut til å ha stoppet opp i 1953, da pristallet var uforandret fra første til annet kvartal og i tredje kvartal bare gikk ned med ett poeng.

Tabell 2 viser også endringene i Norges bytteforhold overfor utlandet (forholdet mellom pristallet for utførselen og pristallet for innførselen) fra 1951 til og med tredje kvartal av 1953. I hele 1951 og til og med tredje kvartal av 1952 var bytteforholdet til dels betydelig gunstigere enn i basisåret 1949. Bytteforholdet var gunstigst i 1. kvartal 1952, men forverret seg sterkt inntil 2. kvartal 1953, da det igjen endret seg i gunstig retning. Den gunstige utvikling fortsatte også i 3. kvartal.

Tabell 2. *Volum- og pristall for innførsel og utførsel (uten skip). 1949 = 100.*

Kvartal	Volumtall		Pristall		Indeks for bytteforholdet ¹
	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	
1951 1.....	110	137	123	125	102
2.....	126	129	135	142	105
3.....	112	128	137	149	109
4.....	121	141	145	154	106
1952 1.....	120	140	139	153	110
2.....	122	117	141	143	101
3.....	111	118	134	137	102
4.....	133	140	130	127	98
1953 1.....	131	134	133	124	93
2.....	130	124	128	124	97
3.....	119	132	121	123	102

¹ Forholdet mellom utførselspristall og innførselspristall.

Tabell 3 viser pristallene for noen av de viktigste varegrupper i utenrikshandelen.

I tabell 4 er verdien av innførselen og utførselen prosentvis fordelt etter varenes bruk og

bearbeidingsgrad (innførselen til forsvaret og utførselen av hvalolje direkte fra feltet er ikke regnet med).

Tabell 3. Pristall for enkelte viktigere grupper i utenrikshandelen.
1949 = 100.

	1952				1953		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
<i>Utførsel:</i>							
I alt uten skip	153	143	137	127	124	124	123
Fisk, fersk og saltet	125	127	143	144	135	130	142
Olje og fett	102	84	75	66	65	74	72
Tremasse og cellulose	239	214	167	147	129	128	127
Papir og papp	228	190	144	124	120	119	117
Malmer og slagg	195	226	250	246	225	236	247
Metaller, rå og halvforarbeidde	158	164	168	159	164	156	157
<i>Innførsel:</i>							
I alt uten skip	139	141	134	130	133	128	121
Korn og kornvarer	117	127	129	124	120	125	121
Kolonialvarer	180	191	179	180	202	151	126
Drikkevarer og tobakk	121	124	128	124	127	133	132
Oljefrø og fete oljer	138	129	111	111	113	111	119
Spinnestoffer, garn og tråd	165	153	142	142	142	143	145
Tøyer, klær og andre ferdige manufakturvarer	145	129	122	125	119	115	113
Brenselstoffer	150	152	148	145	140	136	138
Malmer og slagg	168	170	166	160	173	130	136
Uedle metaller, rå og halvforarbeidde	162	172	176	169	159	151	149
Arbeider av uedle metaller	130	125	144	130	138	126	122

Tabell 4. Innførsel og utførsel (unntatt innførsel til forsvaret og utførsel av hvalolje direkte fra feltet) prosentvis fordelt, etter varenes bruk og bearbeidingsgrad.

	Innførsel		Utførsel	
	Jan.— sept. 1952	Jan.— sept. 1953	Jan.— sept. 1952	Jan.— sept. 1953
1—6. Råstoff og halvfabrikata til jordbruk, industri, handel og transport	61	55	73	75
7. Kapitalgjenstander til jordbruk, industri, handel og transport	28	32	9	7
8—10. Forbruksvarer	11	13	18	18
1—10. I alt	100	100	100	100
Av dette:				
a) Råvarer og andre ubearbeidde varer	22	21	21	20
b) Mindre bearbeidde varer	30	27	51	53
c) Mer bearbeidde varer	48	52	28	27

Tallene viser at innførselsverdien av råstoff og halvfabrikata gikk ned fra en andel på 61 prosent i de tre første kvartaler av 1952 til en

andel på 55 prosent i samme tidsrom 1953, mens innførselen av kapitalgjenstander samtidig gikk opp fra 28 prosent til 32 prosent

og innførselen av forbruksvarer fra 11 prosent til 13 prosent av innførselsverdien. Nedgangen i innførselen av råstoff og halvfabrikata skyldes for det meste lavere innførselsverdi for jern og stål, malmer, trevarer (kubb, cellulose-tømmer, skurlast) og rå kaffe. Når kapitalgjenstander utgjør en større del av totalinnførselen i de tre første kvartaler 1953 enn i samme tidsrom året før, skyldes dette først og fremst at innførselen av skip er økt. For forbruksvarene var det særlig innførselen av bekleddingsvarer og frukt som steg fra 1952 til 1953.

I årets tre første kvartaler var det en mindre øking i utførselsverdien av råstoff og halvfabrikata i forhold til samme periode i 1952, mens utførselen av kapitalgjenstander gikk ned med 22 prosent. Nesten hele denne nedgangen skyldes mindre utførsel av skip (jfr. tabell 1).

Innførselen av viktigere varer.

Verdien av innførselen uten skip i januar—september 1953 var 4 086 mill. kr. eller 35 mill. kr. mindre enn i samme tidsrom i 1952. Det er første gang i etterkrigsårene at innførselsverdien uten skip har vært lavere enn i det foregående år. Volumet av innførselen var imidlertid også i 1953 høyere enn året før. Nedgangen i innførselsverdien på knapt 1 prosent skyldes derfor prisnedgang for de varer som er kjøpt inn til landet.

Siden mai 1952 har det ikke vært noen større endringer i bestemmelsene om varer som kan innføres på friliste. Fra 2. kvartal 1952 har frilisteinnførselen utgjort ca. 50 prosent av landets totale vareinnførsel (uten skip) helt til september 1953, da verdien av

frilisteinnførselen gikk opp i 57 prosent av hele innførselen.

Som det går fram av tabell 5 (se også tabell B, side *5) hadde vareinnførselen i 1953 til dels en annen sammensetning enn i 1952.

De varegrupper som viste den største oppgang i innførselsverdi fra januar—september 1952 til januar—september 1953 var maskiner og apparater, oljefrø og fett, korn og kornvarer, frukt og bekleddingsvarer. Innførselen

Tabell 5. *Innførselsverdien (uten skip) prosentvis fordelt på viktigere hovedgrupper.*

	Jan.— sept. 1952	Jan.— sept. 1953
Malmer, uedle metaller og arbeidere herav	23	20
Maskiner, apparater, transportmidler (uten skip)	20	21
Tekstilvarer	12	12
Brenselstoffer	11	11
Korn og kornvarer	6	7
Andre vegetabiliske matvarer (kolonialvarer)	8	8
Kjemikalier m. v.	4	4
Oljefrø og fete oljer	3	3
Andre varer	13	14
I alt (uten skip)	100	100

av maskiner og apparater steg fra 552 mill. kr. til 609 mill. kr. Storparten av denne oppgangen skyldes økt innførselsvolum. Volumindeksen for denne gruppen steg med 11 prosent, mens prisindeksen var nesten ufor-

Tabell 6. *Prosentvis endring i innførselsverdi, volumindeks og prisindeks fra januar—september 1952 til januar—september 1953 for viktigere indeksgrupper.*

	Innførsels- verdi	Volum- indeks	Pris- indeks
	%	%	%
Maskiner og apparater	+ 10	+ 7	+ 2
Uedle metaller, rå og halvforarbeidde	÷ 15	÷ 5	÷ 9
Malmer og slagg	÷ 20	÷ 9	÷ 12
Brenselstoffer	-	+ 6	÷ 8
Oljefrø og fett	+ 25	+ 41	÷ 12
Spinnestoffer, garn og tråd	+ 14	+ 23	÷ 7
Tøyer, klær og andre manufakturvarer	+ 6	+ 21	÷ 11
Korn og kornvarer ¹	+ 22	+ 26	÷ 2
Kolonialvarer	÷ 16	÷ 4	÷ 12
Frukt og grønnsaker	+ 68	+ 94	÷ 13
I alt uten skip	÷ 1	+ 7	÷ 8

¹ Indeksgruppen omfatter ikke mais og durra.

andret. Verdien av de innførte transportmidler (uten skip) gikk derimot ned med 2 mill. kr. På grunn av det store importoverskottet i de første månedene av 1953 ble det utover året gitt færre kjøpetillatelser for biler enn i 1952. Dette har ført til at det i januar—september 1953 ble innført ca. 2 000 færre biler enn i samme tidsrom i 1952. Tallet på innførte traktorer gikk samtidig ned med 260. Av nye motorsykler ble det i de første 9 måneder innført 3 148 i 1953 mot bare 647 i 1952.

Av oljefrø og fett ble det innført for 26 mill. kr. mer i 1953 enn i 1952. Dette er en stigning på 25 prosent. Prisindeksen for gruppen gikk samtidig ned med 12 prosent. Det har således vært en stor øking i de innførte varemengder. Særlig sterkt økte innførselen av kopra.

Innførselen av korn og kornvarer steg med 11 prosent fra 246 mill. kr. til 272 mill. kr. Også hele denne stigningen skyldes øking i de innførte mengder av enkelte varer. Mengden av innført hvete var 33 prosent større og av rug 91 prosent større enn i 1952. Innførselen av kornsorten durra, som hører inn under denne gruppen, men som brukes til dyrefôr, gikk derimot ned med 77 prosent i volum.

Innførselen av andre fôrstoffer steg til dels sterkt. Således ble det i januar—september 1953 innført 37 000 tonn oljemjøl mot bare 9 000 tonn i samme tidsrom i 1952.

Innførselen av frukt fortsatte å stige også i 1953. I månedene januar—september 1953 ble det innført 35 000 tonn mer sitrusfrukter enn i de samme måneder i 1952. Vel 60 prosent av de innførte appelsiner og sitroner kom fra Spania. Innførselen av annen frukt var noe mindre i 1953 enn i 1952.

I gruppen andre forbruksvarer er det først og fremst innførselen av bekledningsvarer som har økt. Verdien av innførselen under denne gruppen lå i januar—september i 1953 hele 40 prosent høyere enn året før. De fleste av disse varene står ikke på friliste, men det ble i de første 3 kvartaler i 1953 lisensiert mer innførsel enn i 1952, dels av handelspolitiske omsyn og dels for å trykke de innenlandske prisene på konfeksjonsvarer og hatter.

Det ble også innført mer spinnestoffer, garn og tråd i januar—september 1953 enn i 1952, mens derimot innførselsverdien av ferdige tøy og bånd lå noe lavere enn i 1952.

De varegrupper som viste sterkest nedgang i innførselsverdi fra januar—september 1952 til samme tidsrom 1953 er malmer, jern og stål, treforedlingsprodukter og kolonialvarer. Verdien av innførselen av jern og stål var i 1953 hele 101 mill. kr. lavere enn i 1952. Vel halvparten av nedgangen skyldes mindre innførsel av jern- og stålplater. Innførselsvolumet

for jern- og stålplater er gått ned med 25 prosent, og prisene på disse varer var også betydelig lavere i 1953 enn i 1952.

Innførselsverdien av malmer gikk ned med 27 mill. kr. eller 20 prosent fra januar—september 1952 til samme tidsrom i 1953. Det var særlig innførselsverdien for sinkmalm som gikk ned i løpet av 1953, både fordi det ble innført mindre kvantum og fordi prisene falt.

På grunn av de gode avsetningsforhold for treforedlingsindustrien i begynnelsen av 1952, ble det innført store kvanta kubb fra Finland og skåret last fra Sverige. I 1953 falt denne innførselen nesten helt bort. Også innførselen av papirmasse og papir var mindre i de 3 første kvartaler i 1953 enn i 1952. Størparten av nedgangen under denne gruppen skyldes imidlertid nedgang i prisene på disse varene.

I gruppen kolonialvarer var det først og fremst innførselsverdien for sukker og kaffe som gikk ned. Disse varene var rasjonert i den første delen av 1952, og innførselen steg sterkt i 3. kvartal etter at rasjoneringen var opphevet. I de 3 første kvartaler i 1953 var innførselsverdien av kaffe 19 prosent lavere og av sukker 9 prosent lavere enn i samme tidsrom i 1952. Den mindre innførselsverdi av sukker i 1953 skyldes imidlertid lavere priser. Mengden av innført sukker steg med 2 prosent. Nedgangen i innførselsverdien av kaffe skyldes alene nedgang i importmengde.

Utførselen av viktigere varer.

Verdien av den samlede utførsel uten skip i de tre første kvartaler av 1953 viste en nedgang fra samme tidsrom i 1952 på vel 11 prosent. Som det går fram av tabell C i tabellverket (s. *6), var utviklingen til dels svært ulik for de enkelte gruppene. Det foregikk en forskyvning i utførselens fordeling på varegrupper (tabell 7).

Tabell 7. *Utførselsverdien (uten skip) prosentvis fordelt på viktigere hovedgrupper.*

	Jan.— sept. 1952	Jan.— sept. 1953
Papirmasse og papir	28	24
Malmer, uedle metaller og ar- beider herav	24	27
Fisk og fiskehermetik	17	15
Olje- og fettprodukter	7	7
Kjemikalier, gjødning o. l.	9	10
Fôrstoffer	3	3
Tekstilvarer	2	2
Trevarer	2	3
Andre varer	8	9
I alt (uten skip)	100	100

I 1951 falt 33 prosent av den samlede utførselsverdi på papirmasse og papir. Denne varegruppens andel i utførselsverdien falt til 28 prosent i de tre første kvartalene 1952 og videre til 24 prosent i samme tidsrom 1953. Utførselen av malmer, uedle metaller og arbeider herav viser en motsatt bevegelse. Denne varegruppes andel av den totale utførselsverdi gikk opp fra 17 prosent i 1951 til 24 prosent i 1952, og oppgangen fortsatte i de tre første kvartaler av 1953 til 27 prosent av utførselsverdien. Utførselen av fisk og fiskehermetikk gikk ned fra 17 prosent av hele utførselen i

januar—september 1952 til 15 prosent for de samme månedene i 1953. Tilsammen utgjorde disse tre varegrupper 66 prosent av den samlede utførselsverdi i januar—september 1953 mot 69 prosent i samme tidsrom i 1952.

Tabell 8 viser de prosentvise endringene i utførselsverdien fra januar—september 1952 til samme tidsrom i 1953 for de viktigste varegrupper som er spesifisert i indeksberegningene for utførselen. Tabellen viser dessuten de prosentvise endringer i volum- og prisindeksene for utførselen i løpet av samme periode.

Tabell 8. Prosentvis endring i utførselsverdi, volumindeks og prisindeks fra januar—september 1952 til januar—september 1953 for viktigere indeksgrupper.

	Utførsels- verdi	Volum- indeks	Pris- indeks
	%	%	%
Tremasse og cellulose	÷ 26	+ 22	÷ 39
Papir og papp	÷ 26	+ 21	÷ 39
Malmer og slagg	+ 16	+ 10	+ 5
Metaller, rå og halvforarbeidde	-	+ 2	÷ 2
Fisk, fersk og saltet	÷ 24	÷ 27	+ 4
Fiskehermetikk	÷ 5	÷ 4	÷ 2
Dyre- og plantefett, olje og voks	÷ 19	+ 1	÷ 20
Gjødning	÷ 15	÷ 3	÷ 3
I alt uten skip	÷ 11	+ 4	÷ 14

Tabell 9. Utførsel av papirmasse, papir og papp og arbeider herav.

	Januar—september 1952			Januar—september 1953		
	Mengde 1000 tonn	Verdi mill. kr.	Pris pr. tonn kr.	Mengde 1000 tonn	Verdi mill. kr.	Pris pr. tonn kr.
Mekanisk masse ¹	239,8	181,2	756	211,5	106,0	501
Kjemisk masse ¹	152,7	273,4	1 790	219,3	229,0	1 044
Papp og kartong ²	10,0	17,8	1 780	19,6	20,9	1 066
Avispapir	95,8	135,3	1 412	99,6	84,8	851
Pakkpapir	34,7	83,5	2 406	43,7	66,9	1 531
Trykkpapir og skrivepapir ²	45,9	103,0	2 244	59,8	79,5	1 329
Trefiberplater	11,1	8,4	757	16,8	9,5	565
Annet papir og papp og arbeider herav	3,9	8,2	2 103	3,5	6,0	1 714
I alt	589,8	810,8	..	673,8	602,6	..

¹ Beregnet tørrvekt.

² Skrive- og trykkkartong inngår i tallene for trykkpapir og skrivepapir.

Av tabell 8 går det fram at den sterke nedgangen i treforedlingsproduktens andel i verdien av vår samlede utførsel fra de tre første kvartalene av 1952 til samme tidsrom 1953 skyldes den kraftige nedgangen i prisene på disse varene. Nedgangen i utførselsverdien for

mekanisk masse skriver seg i første rekke fra at utførselen av hvit, våt tremasse gikk ned med nesten 74 mill. kr. For tørr sulfittcellulose under kjemisk masse gikk utførselsverdien ned med 34 mill. kr., mens uttørt mengde er økt med nesten 65 tusen tonn. Som det går

fram av tabell 9 skyldes ellers nedgangen i utførselsverdien av treforedlingsprodukter prisfallet på avisepapir, pakkpapi og trykk- og skrivepapi. De utførte mengder av disse varer steg fra 1952 til 1953.

I tabell 10 er gitt mengde- og verditall for utførselen av jernmalm, svovelkis og de viktigste metaller i de tre første kvartaler av 1952 og 1953.

Tabell 10. *Utførsel av viktigere malmer og metaller.*

	Januar—september 1952			Januar—september 1953		
	Mengde 1000 tonn	Verdi mill. kr.	Pris pr. tonn kr.	Mengde 1000 tonn	Verdi mill. kr.	Pris pr. tonn kr.
Jernmalm	393,6	36,7	93	659,9	62,1	94
Svovelkis	252,0	30,4	121	219,5	26,7	122
Ferrosilisium	40,9	40,2	983	39,8	41,7	1 048
Ferrokrom	16,1	45,8	2 845	10,7	34,8	3 252
Ferromangan	62,1	112,9	1 818	55,3	92,0	1 664
Ferrosilicomangan	16,3	28,2	1 730	8,6	13,4	1 558
Rått kopper	5,8	33,4	5 759	8,3	39,1	4 711
Rått aluminium	27,1	81,9	3 022	37,1	116,8	3 148
Rå sink	19,0	59,2	3 116	22,3	36,9	1 655
Rå nikkel	8,5	72,5	8 529	10,8	97,3	9 009
Tilsammen	841,4	541,2	..	1 072,3	560,8	..

Økingen i utførselsverdien for malmer og metaller skriver seg først og fremst fra en større utførsel av jernmalm. Prisoppgangen fra 1952 til 1953 var gjennomsnittlig 5 prosent for malmer, og økingen i utførselsvolumet var 10 prosent. Utførselen av metaller viser til dels store forskyvninger for de enkelte varer. Aluminium, nikkel og kopper økte med nesten

66 mill. kr., mens utførselen av ferrolegeringer og sink gikk ned med 67 mill. kr. Pris- og volumtallene for metaller under ett viser ubetydelige endringer fra 1952 til 1953 (se tabellene 3 og 8).

Utførselsverdien av fisk og fiskeprodukter lå i januar—september 1953 vel 19 prosent lavere enn i samme tidsrom i 1952. Pristallet for fersk og saltet fisk gikk opp med 4 prosent, mens volumtallet gikk ned med 27 prosent. Denne nedgangen er et resultat av feilslått lofotfiske og dårlig vintersildfiske i 1953. Nedgangen i utførselen av klippfisk skyldes at utførselen av denne vare til Brasil gikk ned med rundt regnet 73 mill. kr. Utførselen av fersk og frossen fisk og filet og av fersk og frossen sild gikk i alt ned med 23,9 mill. kr. For fiskehermetikk gikk prisene i gjennomsnitt ned med 2 prosent samtidig som volumet falt med 4 prosent.

Tabell 11. *Utførsel av fisk og fiskeprodukter.*

	Jan.—sept. 1952		Jan.—sept. 1953	
	Meng- de 1000 t.	Verdi mill. kr.	Meng- de 1000 t.	Verdi mill. kr.
Fersk og frossen sild	73,8	34,5	59,2	28,0
Fersk og frossen fisk og filet ..	38,4	77,4	26,5	60,0
Tørrfisk	14,8	66,1	13,0	65,6
Klippfisk	39,7	143,2	20,7	73,0
Saltet sild	63,9	52,5	63,1	52,4
Saltet fisk	0,6	1,1	0,4	0,7
Røykt sild og fisk	2,3	3,3	2,1	3,1
Skalldyr	1,8	10,9	1,7	12,0
Hermetikk	18,5	84,7	17,5	80,1
Sild- og fiskemjøl	107,8	89,8	94,8	84,6
Dampmedisintran	3,1	8,7	3,4	8,9
Annen tran	11,2	27,8	7,5	15,3
Saltet torskerogn	3,4	3,1	3,9	3,2
I alt	379,3	603,1	313,8	486,9

Utenrikshandelens fordeling på land.

I vår handel med dollarområdet sank innførselsoverskottet betydelig fra de 3 første kvartaler i 1952 til samme tidsrom i 1953. Verdien av vår utførsel til dollarområdet steg med 30 prosent, mens innførselsverdien gikk ned med 11 prosent. Dollarområdets andel av vår utførsel økte dermed fra 9 til 14 prosent, mens andelen av innførselen sank fra 18 til 15 prosent.

Tabell 12. Verdien av utenrikshandelen etter land- og valutaområder. Mill. kr.

	Januar—september 1952			Januar—september 1953		
	Innførsel	Utførsel	Innførsels-overskott	Innførsel	Utførsel	Innførsels-overskott
Medlemmer av Organisasjonen for europeisk økonomisk samarbeid ¹	2 967,5	1 907,3	1 060,2	3 287,4	1 637,8	1 649,6
Andre europeiske land ²	283,9	260,0	23,9	267,2	246,6	20,6
Dollarområdet ³	801,1	289,0	512,1	712,2	377,1	335,1
Andre oversjøiske land	495,4	594,2	÷ 98,8	467,8	401,9	65,9
I alt	4 547,9	3 050,5	1 497,4	4 754,6	2 663,4	2 071,2

¹ Medlemslandenes besittelser i andre verdensdeler er ikke tatt med.

² Finland, Spania og de østeuropeiske land.

³ Canada, Sambandsstatene med besittelser, Mellom-Amerika (unntatt Panama), Filippinene og Venezuela.

Det var særlig vareomsetningen med Sambandsstatene som viste bedre balanse i 1953 enn året før. Innførselen fra Sambandsstatene var 20 prosent lavere i de første 9 måneder av 1953 enn i samme tidsrom 1952, mens utførselsverdien samtidig var 40 prosent høyere. Nedgangen i utførselsverdien skyldes særlig mindre innførsel av kornvarer og brenselstoffer. Utførselen av uedle metaller til Sambandsstatene steg med 90 mill. kr. eller 100 prosent.

Innførselen fra Canada økte med 20 mill. kr. eller 10 prosent. Samtidig gikk utførselen til Canada ned med 6 mill. kr. eller 33 prosent. Samhandelen med de andre land som er regnet med til dollarområdet, endret seg ikke vesentlig fra 1952 til 1953.

Samhandelen med de andre oversjøiske land gikk sterkt tilbake i de første 9 måneder av 1953 sammenliknet med samme tidsrom i 1952. Særlig gikk utførselen til disse land ned. Mens vi i 1952 hadde eksportoverskott på nesten 100 mill. kr. i vår samhandel med disse landene, fikk vi i 1953 et importoverskott på 66 mill. kr. I utførselen til Brasil var det en nedgang på 90 mill. kr. eller 73 prosent på grunn av mindre utførsel av klippfisk og papir. Utførselen til Australsambandet gikk ned med 44 mill. kr. Denne nedgang falt helt på treforedlingsprodukter. Det var også sterk nedgang i utførselsverdien til Sør-Afrika-Sambandet og Panama, fordi salget av skip til disse land var betydelig mindre i 1953 enn i 1952. Utførselen økte til Korea, Indonesia, India, Japan og en del andre mindre viktige markeder.

Også i 1953 gjorde det seg gjeldende særlige vansker i handelen med de europeiske land som ikke er tilsluttet Den europeiske betalingsunion. Handelen med disse land måtte fore-

gå på tosidig basis, og omfanget av handelen ble ofte innskrenket på grunn av vansker med å få fordringene oppgjort. Særlig gikk handelen med Finland sterkt tilbake fra januar—september 1952 til samme tidsrom i 1953. Innførselen gikk ned fra 70 mill. kr. til 22 mill. kr. og utførselen fra 69 mill. kr. til 44 mill. kr. I og med at behovet for innførsel av finsk kubb falt bort, ble det vanskelig å få balanse i handelen mellom de to land. Handelen med Øst-Tyskland og Tsjekkoslovakia gikk også ned. Innførselen fra Polen steg derimot med 104 prosent (vesentlig steinkull) og innførselen fra Spania med 73 prosent (sitrusfrukter). Videre økte utførselen til Sovjet-Samveldet med 26 prosent.

Innførselen fra medlemslandene i OEEC økte med 11 prosent fra januar—september 1952 til samme tidsrom 1953. OEEC-landenes andel av vår innførsel kom da opp i 69 prosent mot 65 prosent året før. Utførselen til OEEC-landene gikk ned i samme forhold som vår totale utførsel, slik at deres andel ble den samme i begge årene, nemlig 63 prosent.

Innførselen steg fra Vest-Tyskland, Storbritannia, Sverige og Nederland, mens den gikk ned fra Belgia, Danmark og Frankrike. Innførselsverdien av skip var 72 mill. kr. større fra Sverige, 119 mill. kr. større fra Vest-Tyskland og 43 mill. kr. større fra Storbritannia enn i januar—september 1952. For Sveriges vedkommende dekket den økte skipsinnførsel hele forskjellen i den totale innførselsverdi, mens vareinnførselen uten skip fra Vest-Tyskland steg med 123 mill. kr. og fra Storbritannia med 51 mill. kr. Det var særlig stor oppgang i innførselen av maskiner fra disse to landene.

Vår utførsel til Storbritannia gikk ned med

Tabell 13. *Inn- og utførselsverdien prosentvis fordelt på land.*

Land (produksjonsland/ forbruksland)	Innførsel jan.—sept.			Utførsel jan.—sept.		
	1938 ¹	1952	1953	1938 ¹	1952	1953
Europa	71,4	70,5	75,1	79,5	71,3	70,8
Afrika	1,9	6,0	2,3	3,2	2,6	4,7
N.-Amerika, Mellom- Amerika og Vest-India	16,1	11,1	15,8	8,9	18,2	15,0
Sør-Amerika	3,1	5,3	3,8	2,6	4,1	2,2
Asia	7,2	4,3	2,3	4,1	3,3	6,0
Oseania	0,3	2,8	0,7	0,8	0,5	1,3
For ordre ..	—	—	—	0,9	—	—
Belgia og Lux- embourg	3,3	4,2	4,2	2,9	6,2	4,0
Danmark ..	3,7	5,6	3,1	4,4	3,8	6,3
Finnland ...	0,5	2,3	0,5	1,5	1,5	1,5
Frankrike ..	2,7	4,4	3,3	7,1	3,8	3,7
Italia	1,9	2,8	1,3	3,2	1,4	2,1
Nederland . .	3,3	3,1	4,5	2,7	4,1	3,4
Polen	1,9	0,6	0,7	1,3	0,4	1,0
Portugal ...	0,5	0,5	0,3	2,1	0,3	0,6
Sovjet-Samv.	1,7	0,5	0,3	2,1	0,3	0,6
Spania	0,4	1,7	1,7	1,1	1,1	2,0
Storbrit. og N.-Irland	16,2	20,9	20,9	23,7	19,7	19,4
Sveits	1,0	0,9	1,3	0,7	1,1	0,8
Sverige	11,1	9,9	13,7	8,9	13,1	9,4
Tsjekkoslov.	2,0	0,8	0,6	1,1	0,7	0,5
Tyskland ..	18,8	9,7	16,4	15,8	12,3	10,6
Sør-Afrika- Sambandet	0,1	1,3	0,3	0,7	0,1	0,8
Canada	3,7	0,6	4,7	0,3	4,4	0,5
Sambands- statene ..	10,2	7,9	8,9	7,9	11,7	12,6
Argentina ..	1,9	0,7	0,5	1,3	0,5	0,1
Brasil	0,4	4,0	2,1	0,7	2,5	1,2
China og Hong Kong	0,6	0,5	0,3	0,4	0,3	0,5
India, Pakis- tan, Burma	1,1	1,4	0,2	0,8	0,6	2,1
Indonesia ..	2,0	0,1	0,5	0,2	0,3	0,5
Austral-Sam- bandet ..	0,2	2,4	0,6	0,7	0,3	1,1
Andre land.	10,8	12,0	8,2	9,5	8,5	12,8
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

¹ Januar—oktober.

122 mill. kr. eller 20 prosent fra januar—september 1952 til samme tidsrom i 1953. Størparten av denne nedgangen skyldes fall i prisene på treforedlingsprodukter. Det samme

forhold gjorde seg gjeldende for vår utførsel til Frankrike som gikk ned med 23 prosent i verdi. Det var også stor nedgang i utførselen til Sverige, Belgia og Italia.

Norge hadde i januar—september 1953 til dels betydelige importoverskott i handelen med de fleste medlemsland i OEEC. I samhandelen med Danmark var det et eksportoverskott på 20 mill. kr. Mindre eksportoverskott viste også handelen med Hellas, Portugal og Eire.

Betalingsbalansen overfor utlandet.

I løpet av 1952 ble det en sterk svikt i Norges inntekter på driftsbalansen overfor utlandet, først og fremst på grunn av et betydelig fall i fraktratene og i prisene på treforedlingsprodukter. Overskottet på 260 mill. kr. i første kvartal 1952 ble endret til et nesten like stort underskott i fjerde kvartal. I 1953 har utviklingen til og med tredje kvartal gått i motsatt retning. Mens vi i første kvartal hadde et underskott på hele 340 mill. kr., var underskottet redusert til 60 mill. kr. i tredje kvartal. Dette skyldes i første rekke en nedgang i verdien av vareinnførselen. Det er ennå for tidlig å si noe om hvor stort underskottet på driftsbalansen vil bli i siste kvartal i år. Sannsynligvis vil det bli større enn i tredje kvartal i år, men neppe så stort som i fjerde kvartal 1952.

I tabell 1 er gitt en oppstilling av Norges driftsbalanse overfor utlandet for de tre første kvartalene i 1952 og 1953 under ett og for hvert kvartal i 1953.

I de tre første kvartalene av 1953 var det et underskott på driftsbalansen på 660 mill. kr. mot et overskott på 240 mill. kr. i samme tidsrom 1952, det vil si en svikt på tilsammen 900 mill. kr. Nettofraktinntektene i de tre første kvartalene av 1953 var 450 mill. kr. lavere enn i tilsvarende tidsrom 1952, det vil si en nedgang på 28 prosent. Større skipsimport og mindre skipseksport førte til en øking i nettoinnførselen av skip på 300 mill. kr., og nedgangen i utførselen av varer (inklusive hvalolje levert direkte fra feltet) var 276 mill. kr. større enn nedgangen i vareinnførselen.

I de tre første kvartalene av 1953 dekket vareutførselen (uten skip) 65 prosent og nettofraktinntektene 29 prosent av vareinnførselen (uten skip). De tilsvarende prosentene i tidsrommet 1. januar—30. september 1952 var 72 og 40.

Tabell 1. Driftsbalansen overfor utlandet for tidsrommet 1. januar—30. september 1952 og 1953.
Mill. kr.

	1. jan.—30. sept.		1953		
	1952	1953	1. kv.	2. kv.	3. kv.
A. Vare- og tjenestebalansen.					
1. <i>Inntekter.</i>					
Vareutførsel (uten skip) etter handelsstatistikken fob	2 841	2 532	873	807	852
Utførsel av skip	209	131	44	44	43
Hval- og spermolje levert direkte fra feltet	128	126	40	76	10
Nettofraktinntekter av norske skip i utenriksfart ¹	1 630	1 180	410	380	390
Andre inntekter netto	—	91	14	44	33
Inntekter i alt....	4 808	4 060	1 381	1 351	1 328
2. <i>Utgifter.</i>					
Vareinnførsel (uten skip) etter handelsstatistikken cif	4 121	4 086	1 465	1 400	1 221
Innførsel av skip	427	649	256	201	192
Andre utgifter netto	45	—	—	—	—
Utgifter i alt....	4 593	4 735	1 721	1 601	1 413
3. Overskott (underskott ÷) på vare- og tjenestebalansen (1 ÷ 2)	215	÷675	÷340	÷250	÷85
B. Rente- og stønadsbalansen.					
1. Sivile varegaver under Det gjensidige sikkerhetsprogram	53	35	10	—	25
2. Andre stønader, netto	15	25	5	10	10
3. Nettorenter til utlandet	43	45	15	20	10
4. Overskott på rente- og stønadsbalansen (1 + 2 ÷ 3)	25	15	—	÷10	25
C. Overskott (underskott ÷) på driftsbalansen (A 3 ÷ B 4)	240	÷660	÷340	÷260	÷60

¹ Opptjente frakter av norske skip i utenriksfart minus drifts- og reparasjonsutgifter i utlandet (inkl. betalte assuransepremier ÷ mottatte erstatninger.)

Utviklingen og sammensetningen av over- og underskottet på driftsbalansen kvartalsvis går fram av tabell 2. Nedgangen i verdien av vareutførselen gjorde seg særlig gjeldende fra første til annet kvartal 1952. Samtidig gikk også nettofraktinntektene sterkt ned. Nedgangen i verdien av vareinnførselen i tredje kvartal 1952 oppveide den fortsatte nedgangen i nettofraktinntektene og i verdien av utførselen av varer og skip. Underskottet i fjerde kvartal skyldes i første rekke økt innførsel av varer og skip og en ytterligere reduksjon av nettofraktinntektene.

Både et større innførselsoverskott av varer

og skip og en reduksjon av nettoinntektene av skipsfarten, stønadene og andre tjenester på driftsbalansen førte til et underskott i første kvartal 1953 som var hele 100 mill. kr. større enn i fjerde kvartal 1952. I annet og tredje kvartal 1953 gikk underskottet på driftsbalansen sterkt ned først og fremst som følge av mindre verdi av innførselen av varer og skip.

Fra de tre første kvartalene 1952 til tilsvarende tidsrom 1953 har utviklingen både i prisene og mengdene virket i retning av økt innførselsoverskott av varer og skip. Bytteforholdet (uten skip og uten hvalolje levert direkte fra feltet) ble forverret med nesten

Tabell 2. Sammensetningen av overskottet (underskott ÷) på driftsbalansen overfor utlandet.
Mill. kr.

	Varer inkl. hvalolje	Skip	Nettofrakter	Andre tjenester	Sum varer og tjenester	Renter	Stønader	Over-skott (underskott ÷) på driftsbalansen
1952:								
1. kvartal	÷ 291	÷ 63	620	÷ 26	240	÷ 15	35	260
2. »	÷ 515	÷ 47	540	÷ 3	÷ 25	÷ 15	20	÷ 20
3. »	÷ 346	÷ 108	470	÷ 16	-	÷ 13	13	-
4. »	÷ 531	÷ 166	420	26	÷ 251	÷ 15	34	÷ 232
Sum 1952	÷ 1 683	÷ 384	2 050	÷ 19	÷ 36	÷ 58	102	8
1953:								
1. kvartal	÷ 552	÷ 212	410	14	÷ 340	÷ 15	15	÷ 340
2. »	÷ 517	÷ 157	380	44	÷ 250	÷ 20	10	÷ 260
3. »	÷ 359	÷ 149	390	33	÷ 85	÷ 10	35	÷ 60
Sum 1.—3. kv. 1953	÷ 1 428	÷ 518	1 180	91	÷ 675	÷ 45	60	÷ 660
Sum 1.—3. kv. 1952	÷ 1 152	÷ 218	1 630	÷ 45	215	÷ 43	68	240

7 prosent, fordi prisene på vareutførselen gjennomsnittlig falt sterkere enn prisene på vareinnførselen. Samtidig økte volumet av innførselen 5—6 prosent mer enn volumet av vareutførselen. For skip var innførselen regnet i tonn større og utførselen mindre i januar—september 1953 enn i samme tidsrom 1952. Samtidig steg prisene på innførte skip, og prisene på utførte skip gikk ned. Av den samlede øking i innførseloverskottet av skip skyldtes anslagsvis 50—60 prosent mengdeendringer og 40—50 prosent endringer i prisene på skip.

Tonnasjen i utenriksfart økte med knapt 4 prosent fra januar—september 1952 til januar—september 1953. Fraktmengden gikk sannsynligvis noe ned, samtidig som det var et sterkt fall i fraktsatsene på verdensmarkedet. Nedgangen i nettofraktinntektene på 28 prosent fra de tre første kvartaler 1952 til tilsvarende kvartaler 1953 skyldtes først og fremst fallet i fraktsatsene.

Nettofraktinntektene er i tabell 1 og 2 regnet på opptjent basis. I tidligere kvartalstall for driftsbalansen overfor utlandet har Byrået offentliggjort nettofraktinntektene på innkassert basis. Det er en tidsforskjell mellom opptjeningen av fraktene og registreringen av de innkasserte fraktinntektene i Norges Banks statistikk. Denne tidsforskjellen er avhengig blant annet av betalingsvane og handelsflåtenes fordeling på trades. På grunnlag av Byråets årlige skipsfartsstatistikk over opptjente frakter og Norges Banks månedlige

statistikk over innkasserte frakter har Byrået beregnet denne tidsforskjellen i 1951 og 1952 til anslagsvis 2 à 3 måneder. Da beregningen i stor utstrekning bygger på skjønn, må Byrået ta forbehold om nøyaktigheten av tallene for de enkelte kvartaler.

Beløpet for andre nettoinntekter på driftsbalansen i de tre første kvartalene av 1953 økte med 126 mill. kr. sammenliknet med tilsvarende kvartaler i 1952. Dette skyldes i første rekke større turist- og provisjonsinntekter og netto tilskott under NATO's bygge- og anleggsprogram. Militært kjøp av varer og tjenester i utlandet og provisjonsutgifter gikk ned. Videre var hvalfangstens utgifter lavere i de tre første kvartalene i år enn i 1952, blant annet fordi det var en nedgang i tallet på kokerier på feltet fra sesongen 1951/52 til 1952/53.

Kvartalsstatistikken over kapitaloverføringer til og fra utlandet er mangelfull. På grunnlag av oppgaver fra Norges Bank og Handelsdepartementet er det i tabell 3 gitt en oppstilling av en del hovedtall for kapitalbalansen overfor utlandet for de tre første kvartalene i 1952 og 1953 under ett og for hvert kvartal i 1953.

Foruten å finansiere underskottet på driftsbalansen på 660 mill. kr. betalte Norge i de tre første kvartalene av 1953 avdrag på den konsoliderte gjelden til EPU-land med 37 mill. kr. og avdrag på annen gjeld (vesentlig offentlig obligasjonsgjeld og statskreditter) med

Tabell 3. Kapitalbalansen overfor utlandet 1. januar—30. september 1952 og 1953. Mill. kr.

	1. jan.—30. sept.		1953		
	1952	1953	1. kv.	2. kv.	3. kv.
1. Kapitalutgifter.					
Underskott på driftsbalansen	—	660	340	260	60
Avdrag på konsolidert gjeld til EPU-land	61	37	11	15	11
Avdrag på annen gjeld	63	56	11	30	15
Nettonedbetalning av gjeld på skip	190	—	—	—	—
Øking av netto-valutabeholdningen	209	87	÷ 51	5	133
Kapitalutgifter i alt	523	840	311	310	219
2. Kapitalinntekter.					
Overskott på driftsbalansen	240	—	—	—	—
Trekk på kredittkvoten i EPU	÷ 30	323	102	135	86
Opptak av ymse lån	60	92	7	10	75
Nettoopplåning på skip	—	141	85	5	51
Netto diverse kapitalposter (saldo)	253	284	117	160	7
Kapitalinntekter i alt	523	840	311	310	219

56 mill. kr. Nettovalutabeholdningen hos Norges Bank, banker, redere, Nortraship og forsikringsselskaper økte med 87 mill. kr. Det var i første rekke beholdningen av dollar og valutagull som økte.

Summen av underskottet på driftsbalansen, gjeldsavdragene og økingen i nettovalutabeholdningen må dekkes enten ved opptak av lån og/eller ved bruk av fordringer på utlandet. I de tre første kvartalene av 1953 trakk Norge netto 323 mill. kr. på kredittkvoten i Den europeiske betalingsunion. Staten tok opp et lån på 50 mill. svenske kroner (inngått 65 mill. norske kroner), og Årdal og Sunndal Verk fikk lån for ca. 27 mill. kr. i utenlandsk valuta i de tre første kvartalene av 1953. Økt nettoinnførsel av skip sammen med mindre betalinger på skipskontrakter og pantegjeld førte til en nettoopplåning på skip på 141 mill. kr. i de tre første kvartaler av

1953. I tilsvarende tidsrom 1952 var det en nettonedbetalning av gjelden på skip på 190 mill. kr.

De registrerte kapitalinntekter var i alt 556 mill. kr. og kapitalutgiftene 840 mill. kr. i tidsrommet 1. januar—30. september 1953. Differansen — 284 mill. kr. — er en saldpóst som avstemmer kapitalregnskapet mot driftsregnskapet. Saldoposten viser at en del av underskottet på driftsbalansen i de tre første kvartalene av 1953 må ha blitt finansiert ved private låneopptak i utlandet og/eller ved bruk av private valutabeholdninger. Det har sannsynligvis funnet sted en endring i betalingsmåten for vareinnførselen fra oppgjør på forskott og på rembursbasis til kortsiktige varekreditter fra utlandet. Det foreligger imidlertid ikke statistikk over disse transaksjonene.

Produksjon og sysselsetting.

Produksjonsutviklingen.

Den sterke produksjonsøkingen i den første etterkrigstiden ble fulgt av en svakere vekst i produksjonen i 1951 og 1952. I 1953 var det i enkelte næringer igjen tendens til sterkere vekst i produksjonen. I femårsperioden 1946—1950 økte bruttonasjonalproduktet regnet i faste priser gjennomsnittlig med 6,3

prosent pr. år. Ikke i noen annen periode i dette århundre har landet hatt så sterk produksjonsøking. Beregningene av bruttonasjonalproduktet fra 1900 til 1950 viser for hele perioden en gjennomsnittlig årlig vekst i produksjonsvolumet på 2,8 prosent. 1951 var kjennetegnet av usedvanlig gode konjunkturer for våre eksportnæringer, og bruttonasjonalproduktet ble 3,0 prosent høyere enn i 1950.

Det har vært tre faser i produksjonsutviklingen fra 1951 av, som det kan være verd å merke.

Den første fasen innledes ut på høsten 1951, da det for første gang etter krigen ble en betydningsfull svikt i etterspørselen etter visse konsumvarer på det innenlandske marked. Svikten rammet sterkest enkelte områder av industrien, særlig skotøy og tekstilindustrien. Etterspørselsnedgangen henger til dels sammen med at pris- og produksjonsutviklingen førte med seg en endring i fordelingen av realinntektene.

Den andre fasen begynner ut på våren 1952 da vi fikk et omslag også på fraktmarkedet og på våre viktigste eksportmarkeder. Dette førte til sterkt fall både i fraktsatser og eksportpriser. Virksomheten i eksportnæringene holdt seg imidlertid godt oppe, og for 1952 sett under ett lå eksportproduksjonen nesten på samme høye nivå som i 1951. På hjemmemarkedet var konsumetterspørselen, særlig i første halvår, fortsatt lav i forhold til tilbudet. Volumet av bruttonasjonalproduktet i 1952 ble da også bare 1,8 prosent høyere enn året før.

Allerede høsten 1952 var det visse tegn til omslag i aktiviteten i utlandet. Fallet i fraktene stoppet opp og prisene på de viktigste eksportvarene stabiliserte seg rundt årsskiftet. Men først i annet halvår 1953 fikk vi en avgjort bedring i etterspørselen etter våre eksportvarer. På det innenlandske marked tok etterspørselen etter halvvarige konsumvarer seg opp høsten 1952. I 1953 steg produksjonen av disse varene; kapasitetsutnyttningen var betydelig bedre enn året før. Den tredje fasen i produksjonsutviklingen kan således sies å ta til med et omslag oppover, så tidlig som høsten 1952.

Næringer som produserer investeringsvarer, har økt produksjonen jamt i hele etterkrigstiden. Det ser ikke ut til at disse næringene ble særlig berørt av stagnasjonstendensene i eksportnæringene og deler av konsumvareindustrien. Hittil har forhold på tilbudssiden mer enn på etterspørselssiden vært avgjørende for veksten i produksjonen av investeringsvarer. Dette henger sammen med det usedvanlig høye investeringsnivå som Norge har hatt i etterkrigstiden.

Foreløpige beregninger viser at bruttonasjonalproduktet i løpende kroner var 22 446 mill. kr. i 1952 og 22 648 mill. kr. i 1953. Det er ikke mulig på grunnlag av disse tallene å si hvorledes endringene i produksjonsvolumet har vært, men det er grunn til å anta at volumøkningen har vært forholdsvis større enn verdiøkningen.

1953 var et særlig godt år for jordbruket.

Værforholdene var gunstige, og planteproduksjonen ble større enn noen gang tidligere. Økningen i husdyrproduksjonen de siste årene har ført til avsetningsvansker for produkter som, fleisk, egg og smør. Etterspørselen etter disse varene har ikke vært tilstrekkelig til at produsentene har fått avsetning til de gjeldende priser for det de kan produsere. Kraftfôrrasjoneringen som fremdeles opprettholdes, har en dobbelt oppgave. Foruten at den skal virke til å begrense innførselen av kraftfôr, som for det meste kommer fra dollarområder, virker den også til å regulere husdyrproduksjonen. I 1953 var fôrproduksjonen god, og trass i mindre kraftfôrinnkjøp enn i 1952, ble husdyrproduksjonen atskillig større. Prisnedsettingen på mjølk til konsum gjorde sitt til at etterspørselen tok seg opp i 1953. Produksjonen av mjølkeprodukter var større enn det som kunne omsettes her i landet til de gjeldende priser, og utførselen, særlig av smør, økte. Bruttoproduktet i jordbruket var etter Byråets foreløpige beregninger 1 482 mill. kr. i 1953, dvs. 138 mill. kr. mer enn i 1952.

I skogbruket var hogsten i 1952—53 atskillig lavere enn rekordavvirkingen i sesongen forut, men den ble like stor som i 1950 og 1951. Bruttoproduktet i løpende priser var 747 mill. kr. i 1953 mot 943 mill. kr. i 1952.

Deltakingen i de store sesongfiskeriene var i 1953 om lag like stor som året før. På grunn av mye uvær først på vinteren ble resultatet, særlig av skreifisket i Lofoten og av vårsildfisket, atskillig dårligere enn i 1952. Totalfangsten gikk ned med ca. 20 prosent, og bruttoproduktet for næringen ble 454 mill. kr., eller 44 mill. kr. lavere enn i 1952.

På grunn av markedsforholdene for hvalolje deltok bare 7 kokerier i fangsten i Antarktisk sesongen 1952—53. Med mindre produksjon og lavere priser enn sesongen tidligere ble verdiutbyttet vesentlig lavere. Bruttoproduktet i hvalfangsten i løpende priser gikk ned fra 226 mill. kr. i 1952 til 173 mill. kr. i 1953.

I industrien var det fortsatt avsetningsvansker i begynnelsen av 1953. Men etterspørselen etter produktene både fra hjemmeindustrien og eksportindustrien steg utover året, og ut på høsten var avsetningsmulighetene jamt gode. Produksjonen var i de tre første kvartalene av 1953 vesentlig høyere enn i samme tidsrom i 1952. I hjemmeindustrien hadde de industrigrupper som lager konsumvarer den største produksjonsøkningen i 1953. Her var det på forhånd, som følge av nedgangen i 1952, ikke full utnyttning av produksjonskapasiteten, og en viss produksjonsøkning kunne derfor finne sted så snart etterspørselen tok seg opp. Produksjonsmiddelindustrien hadde en svakere øking i produksjonen fra 1952 til

1953 enn konsumvareindustrien. I eksportindustrien tok produksjonen seg godt opp i 2. og 3. kvartal 1953. Treforedlingsindustrien hadde god tilgang på tømmer, og etterspørse-len etter produktene var tilfredsstillende til de lavere priser. Ved utgangen av 3. kvartal hadde de fleste bedriftene solgt resten av årets produksjon.

Bruttoproduktet i gruvedrift, industri og kraftforsyning steg fra 7 006 mill. kr. i 1952 til 7 376 mill. kr. i 1953. Av det samlede bruttonasjonalprodukt utgjorde det i 1952 vel 31 prosent, og i 1953 nesten 33 prosent.

I bygge- og anleggsnæringen var det i 1953 større virksomhet enn i noe annet år etter krigen. I hvert av de tre første kvartalene var golvarealene for bygg under arbeid atskillig større enn i 1952, og innen utgangen av 3. kvartal var det tatt i bruk 1 200 flere leiligheter enn på samme tid i 1952. Skal en dømme etter innvilgede byggeløyver, var etterspørse-len etter nye boliger fortsatt svært høy i 1953. Inntil 3. kvartal var det innvilget løyve for flere boligbygg enn i samme tidsrom i 1952. Anleggsvirksomheten var i 1953 mer enn tidligere dominert av offentlige arbeider. I 3. kvartal var det ved offentlig virksomhet sysselsatt 51 224 anleggsarbeidere, eller over 6 000 flere enn et år tidligere, og i privat virksomhet 7 611, nesten 400 færre enn i 1952. Bruttoproduktet i bygge- og anleggsvirksomhet var i 1953 1 636 mill. kr. mot 1 497 mill. kr. i 1952.

Virksomheten i varehandelen ser ut til å ha steget i 1953. Mens varemengden som ble omsatt av detaljistene i første halvår var om lag like stor som året før, økte den tydeligvis i 3. kvartal. Ved utgangen av september 1953 var også sysselsettingen av lønnstakere i varehandelen under ett nesten 5 prosent høyere enn på samme tid i 1952.

I annen samferdsel økte bruttoproduktet regnet i løpende priser fra 1 082 mill. kr. i 1952 til 1 120 mill. kr. i 1953. Det er tvilsomt om denne endringen gir uttrykk for øking i virksomheten i næringen. Både gods- og passasjertrafikken ved jernbanen gikk ned og forstadsbanene og sporveiene fraktet færre personer enn i året før.

Sysselsetting.

I 1953 har utviklingen av sysselsettingen i de ymse næringer vist samme tendens som i de andre årene etter krigen. For jord- og skogbruk gikk andelen av den totale sysselsetting ned fra 25,1 prosent sommeren 1952 til 24,0 prosent sommeren 1953. Bygge- og anleggsvirksomheten har derimot lagt beslag på en

større del av arbeidskraften i 1953 enn i 1952. Mellom de andre næringene har det ikke vært noen større forskyvninger i sysselsettingen.

Tabell 1 viser den relative fordeling av sysselsettingen på næringer. Tabellen er satt opp på grunnlag av beregninger som Arbeidsdirektoratet foretar over den totale sysselsetting fordelt på næringer.

Tabell 1. Sysselsatte prosentvis fordelt på næringer.

	Sommeren 1952	Sommeren 1953
Jord- og skogbruk	25,1	24,0
Fiske og fangst	4,4	4,4
Industri og bergverk	25,5	25,5
Bygge- og anleggsvirksomhet	8,9	9,6
Forretningsvirksomhet	12,4	12,7
Skipsfart m. v.	3,0	3,2
Annen samferdsel	5,5	5,6
Offentlig administrasjon ..	2,3	2,2
Annen immateriell virksomhet	5,6	5,7
Forsvaret	2,8	2,8
Husarbeid og rengjøring ..	4,5	4,3
	100,0	100,0

Tallet på sysselsatte pliktig sykeetrygdede økte med nesten 15 000 fra 3. kvartal 1952 til 3. kvartal 1953. I gjennomsnitt for 3. kvartal 1953 var det sysselsatt 932 922 pliktig sykeetrygdede arbeidere og funksjonærer. Det er det høyeste sysselsettingstallet som har vært registrert. Byrået har beregnet at det i 1953 var en tilvekst i aldersklassene 18—64 år på bare om lag 4 300 personer. Økingen i tallet på sysselsatte pliktig sykeetrygdede må derfor for en stor del henge sammen med at det har foregått en overflytting av arbeidskraft fra yrker der arbeidstakerne ikke kommer inn under sykestrygden eller arbeidsløsetrygden. For en stor del gjelder det vel selvstendige jordbrukere og fiskere som har tatt lønt arbeid i industri og bygge- og anleggsvirksomhet.

Tabell 2 viser tall for sysselsatte pliktig sykeetrygdede i de enkelte næringer i 3. kvartal 1952 og 1953. Det dominerende trekk i utviklingen det siste året var den sterke økingen i sysselsettingen i bygge- og anleggsvirksomhet. Industrien hadde også en nettotilgang på arbeidskraft fra 3. kvartal 1952 til 3. kvartal 1953. Etter en nedgang i sysselsettingen i industrien i 1952 var den i 1953 igjen kommet nesten opp på samme nivå som i 1951. I varehandelen var det også betydelig øking i syssel-

Tabell 2. Sysselsatte pliktig syketrygdede arbeidere og funksjonærer.

	3. kv. 1952	3. kv. 1953	Endringer
Jordbruk og skogbruk	82 154	75 174	÷ 6 980
Fiske og fangst	8 181	8 108	÷ 73
Industri	319 407	323 762	+ 4 355
Bygge- og anleggsvirksomhet	114 909	126 917	+12 008
Varehandel	97 090	101 521	+ 4 431
Hotell og kafédrift	22 246	22 866	+ 620
Sjøfart (innenriks)	11 936	12 186	+ 250
Annen transport	51 622	52 323	+ 701
Offentlig administrasjon og annen immateriell virksomhet ..	82 847	83 685	+ 838
Husarbeid og rengjøring	65 123	62 523	÷ 2 600
Annet	62 540	63 857	+ 1 317
I alt....	918 055	932 922	+14 867

settingen. Nedgangen i tallet på lønnsarbeidere i jordbruk og skogbruk og i husarbeid og rengjøring fortsatte i 1953.

Ved utgangen av september 1953 var det 6 329 færre sysselsatte i jordbruk og skogbruk enn ett år tidligere. Etter Arbeidsdirektoratets oppgaver var nedgangen 3 084 i jordbruket og 3 245 i skogbruket. En del av arbeiderne i jord- og skogbruk er tilsatt ved bruk med både jordbruk og skogsdrift, og spaltingen på jordbruks- og skogsarbeidere vil derfor være usikker. I de første månedene av 1953 var det ikke meldt så mange ledige plasser for skogsarbeidere til arbeidsformidlingene som året før, og det var en del arbeidsløse midtvinters.

I fiske og fangst var det om lag samme sysselsetting i 3. kvartal 1952 og 1953. Statistikken tar imidlertid bare med lønnsarbeidere og gir derfor ikke noe uttrykk for endringene i den totale sysselsettingen i fiske.

I industri og bergverk økte sysselsettingen fra utgangen av september 1952 til utgangen av september 1953 med 5 132 personer. Tabell 3 viser sysselsettingen i de enkelte industrigrupper. Tallet på arbeidstakere i hermetikkindustrien som gikk atskillig ned fra 1951 til 1952, økte igjen i 1953. Virksomheten ved hermetikkfabrikkene er sterkt sesongbetont, og endringene i sysselsettingen ved utgangen av september fra det ene år til det andre må en se i sammenheng med endringene i råstofftilførsle. Andre industrigrupper som sysselsatte vesentlig flere personer i 1953 enn i 1952, var elektrometallurgisk industri, annen trevareindustri, tremasse-

cellulose- og papirindustri, kledningsindustri og annen jern- og metallindustri. I tekstilindustrien fortsatte nedgangen i tallet på arbeidstakere.

Endringene i sysselsettingen i industrien varierer mye fra landsdel til landsdel. I Rogaland var det størst øking. Der var det sysselsatt over 1 000 flere personer ved utgangen av september 1953 enn på samme tid i 1952. Det meste av stigningen skyldes økt virksomhet ved hermetikkfabrikkene. I Oslo og Bergen, Aust-Agder, Nordland og Troms var det færre sysselsatte i industrien 30. september 1953 enn 30. september 1952.

Skal en dømme etter oppgavene over ledige plasser ved arbeidsformidlingene, har det vært en viss nedgang i etterspørselen etter industriarbeidere i 1953. Det er imidlertid bare en liten del av de ledige plassene som blir meldt til arbeidsformidlingene, og meldetilbøyeligheten varierer antakelig fra tid til annen. En kan derfor ikke si noe sikkert om forholdene på arbeidsmarkedet på grunnlag av disse tallene, men en må anta at de gir en viss pekepinn om utviklingen. Ved utgangen av september 1953 var det i industrien meldt 1 093 ledige plasser for menn og 269 for kvinner, mot 2 003 for menn og 289 for kvinner på samme tid i 1952. For menn var det størst nedgang i meldte plasser for fagarbeidere i jern- og metallindustrien. Pr. 30. september 1953 var det i denne industrigruppen meldt 629 ledige plasser. Det var 549 færre enn på samme tidspunkt i 1952. Også for jord- og steinindustriarbeidere var det stor nedgang i tallet på ledige plasser, fra 279 i 1952 til 14 i 1953.

Tabell 3. *Sysselsatte pliktig syketrygdede i industrien pr. 30. september.*

	1951	1952	1953	Endringer	
				30/9-51— 30/9-52	30/9-52— 30/9-53
Bryting av malm	6 084	6 381	6 226	+ 297	÷ 155
Elektrometallurgisk industri	7 804	8 172	8 553	+ 368	+ 381
Jord- og steinindustri	15 019	14 776	14 660	÷ 243	÷ 116
Hermetikkindustri	9 789	6 638	8 193	÷ 3 151	+ 1 555
Annen nærings- og nytelsesmiddelind.	31 788	32 176	32 323	+ 388	+ 147
Olje- og fettindustri	5 646	5 291	5 426	÷ 355	+ 135
Kjemisk og elektrokjemisk industri ..	15 274	14 950	15 250	÷ 324	+ 300
Elektrisitets- og gassverk	10 493	10 430	10 718	÷ 63	+ 288
Sagbruk og høvlerier	10 410	11 678	11 741	+ 1 268	+ 63
Annen trevareindustri	20 362	18 791	19 504	÷ 1 571	+ 713
Tremasse-, cellulose- og papirindustri.	20 422	19 929	20 312	÷ 493	+ 383
Papir- og pappvareindustri	3 996	3 813	3 749	÷ 183	÷ 64
Grafisk industri	14 359	14 610	14 832	+ 251	+ 222
Lær- og gummivareindustri	7 362	6 513	6 613	÷ 849	+ 100
Tekstilindustri	23 807	21 405	20 881	÷ 2 402	÷ 524
Kledningsindustri	28 586	29 031	30 079	+ 445	+ 1 048
Vaskerier, renserier, fargerier	2 888	3 040	3 085	+ 152	+ 45
Skipsbyggerier	20 573	21 738	21 676	+ 1 165	÷ 62
Mekaniske verksteder	14 567	14 594	14 641	+ 27	+ 47
Annen jern- og metallindustri	55 934	53 899	54 525	÷ 2 035	+ 626
I alt	325 163	317 855	322 987	÷ 7 308	+ 5 132

Tabell 4. *Sysselsatte pliktig syketrygdede i bygge- og anleggsvirksomhet.¹*

1952 1. kvartal	90 029
2. »	100 194
3. »	114 866
4. »	109 036
1953 1. »	96 500
2. »	112 835
3. »	126 917

¹ Kvartalsvise gjennomsnitt av tallene ved utgangen av hver måned.

Sysselsettingen i bygge- og anleggsvirksomheten var høyere i de tre første kvartaler i 1953 enn i tilsvarende kvartaler noe annet år etter krigen. Ved utgangen av september 1953 var det registrert en øking i sysselsettingen det siste året på 12 320 personer. Av økingen faller 6 722 på byggevirksomhet og 5 598 på anlegg. I næringen under ett var det størst tilgang på arbeidskraft til offentlig bygge- og anleggsvirksomhet. I tidsrommet 30. september 1952—30. september 1953 økte tallet på sysselsatte i offentlig bygge- og anleggsvirksomhet med om lag 14 prosent og i privat med om lag 8 prosent.

Veksten i sysselsettingen har ellers vært forskjellig i de ulike strøk av landet. Av økingen i byggevirksomheten faller 45 prosent på

Østlandsfylkene Østfold, Akershus, Oslo, Hedmark og Oppland. Disse fylkene sysselsatte ved utgangen av september 1953 om lag 40 prosent av alle arbeidstakerne i denne virksomheten. I Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Troms var det også betydelig flere som arbeidet i byggevirksomhet ved utgangen av september 1953 enn på samme tid i 1952. I Nordland økte tallet på arbeidstakere i anleggsvirksomhet med om lag 2 500 personer. Det er nesten halvparten av hele sysselsettingsøkningen i anleggsvirksomheten. I en del fylker var det færre sysselsatte anleggsarbeidere i 1953 enn i 1952. Størst var nedgangen i Oppland, der det var sysselsatt over 300 færre i anleggsvirksomhet pr. 30. september 1953 enn på samme tid i 1952. Denne nedgangen henger sammen med innskrenket virksomhet ved Vinstra-anlegget.

Det er også verdt å merke seg de sterke svingningene i sysselsettingen som tabell 4 viser. Fra 3. kvartal 1952 til 1. kvartal 1953 gikk tallet på arbeidstakere i bygge- og anleggsvirksomheten ned med over 18 000 og steg så igjen med vel 30 000 til 3. kvartal. Sesongsvingningene i sysselsettingen var sterkere ved offentlig enn ved privat bygge- og anleggsvirksomhet. Ved offentlig virksomhet i denne næringen var sysselsettingen i januar 1953 26 prosent lavere enn høyeste syssel-

setting høsten 1952, mens den i privat bygge- og anleggsvirksomhet bare var 16 prosent lavere. Fra utgangen av januar til utgangen av september 1953 økte sysselsettingen i offentlig bygge- og anleggsvirksomhet igjen langt sterkere enn i privat. Det var i denne perioden om lag 50 prosent øking i sysselsettingen i offentlig bygge- og anleggsvirksomhet og om lag 25 prosent i privat. Endringene i sysselsettingen som disse tallene viser, gir ikke noe riktig uttrykk for sesongsvingningene. Omfanget både av offentlig og privat bygge- og anleggsvirksomhet har økt fra høsten 1952 til høsten 1953, og det offentlige virksomhet har økt mest. Trass i det skulle tallene være tilstrekkelige til å vise ulikheten i sesongsvingningene i sysselsettingen ved offentlig og privat bygge- og anleggsvirksomhet.

I varehandelen har det vært tiltakende stigning i sysselsettingen de siste årene. Fra 3. kvartal 1950 til 3. kvartal 1951 var økingen knapt 2 000, fra 1951 til 1952 2 700 og fra 1952 til 1953 vel 4 400 personer.

I innenriks sjøfart og annen transportvirksomhet var det flere arbeidstakere i 1953 enn i 1952. En har ikke oppgaver over sysselsettingen i utenriksfart som er helt sammenliknbare med de andre tallene. De oppgavene som foreligger, viser en øking i sysselsettingen av nordmenn på norske skip i utenriksfart på nesten 3 prosent det siste året.

Sysselsettingen i husarbeid og rengjøring gikk fortsatt ned i 1953. Tallet på hushjelper i private hjem sank med nesten 3 300, mens det var om lag 600 flere som var sysselsatt med lønt rengjøringsarbeid.

Tabell 5. Arbeidsløse søkere ved arbeidsformidlingen.¹

	1952		1953	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
1. kvartal	15 516	1 886	25 205	2 363
2. »	5 932	2 312	7 891	1 576
3. »	3 647	1 530	4 742	753
4. »	13 664	2 049

¹ Kvartalsvise gjennomsnitt av tallene ved utgangen av hver måned.

Vinterarbeidsløysa var noe høyere i 1953 enn i de foregående år. Ved utgangen av januar måned var det meldt 31 041 arbeidsløse ved arbeidskontorene. For hele landet utgjorde dette tallet vel 3 prosent av sysselsatte pliktig syketrygdede pluss arbeidsløse. Tar en

i betraktning de klimatiske forhold i landet, må det betegnes som en moderat vinterarbeidsløse. Gjennomsnittstallet dekker imidlertid over vesentlige ulikheter både når det gjelder landsdeler og yrker. I de tre nordligste fylkene var tallet på arbeidsløse både absolutt og relativt høyere enn i de andre fylkene i landet. Arbeidsløse i prosent av sysselsatte pliktig syketrygdede pluss arbeidsløse ved utgangen av januar 1953 var i disse fylkene noe over 12. Finnmark hadde den høyeste relative arbeidsløse, hele 18 prosent, Troms hadde 14 prosent og Nordland 10 prosent.

Bygge- og anleggsgfagene ble hardest rammet av vinterarbeidsløysa, idet halvparten av de arbeidsløse ved utgangen av januar var bygge- og anleggsarbeidere. For hele landet svarer det til om lag 14 prosent av sysselsatte pluss arbeidsløse i bygge- og anleggsvirksomheten. I Nord-Norge var denne prosenten hele 32.

Det ble satt i gang ekstraordinære tiltak for å holde oppe sysselsettingen i vintermånedene, og staten nyttet om lag 15 mill. kr. til dette formål. For vinteren 1953—54 er det lagt opp planer om tiltak som skal settes ut i livet for best mulig å unngå sesongarbeidsløse. I alt er det bevilget 44 mill. kr. på statsbudsjettet som skal nyttes som bidrag til kommuner som driver med ekstraordinært vinterarbeid og til å dekke utgiftene ved ekstraordinær vinterdrift som staten selv setter i gang. Under omtalen av sysselsettingen i bygge- og anleggsvirksomheten ble det pekt på at sesongsvingningene i næringen under ett var sterkere ved offentlig enn ved privat virksomhet. Dette viser seg også i arbeidsløsetallene. Av de bygge- og anleggsarbeidere som var arbeidsløse ved utgangen av januar 1953, hadde nesten 60 prosent vært sist ansatt ved offentlig virksomhet. Effektive tiltak for å jamne ut sysselsettingen ved statens og kommunenes bygg og anlegg, skulle kunne bidra vesentlig til å senke vinterarbeidsløysa.

I de fire første månedene av 1953 var arbeidsløysa i industrien noe høyere enn året før. Særlig var det en merkelig øking i tallet på arbeidsløse kvinner i hermetikkindustrien. I sommer- og høstmånedene holdt imidlertid tallet på arbeidsløse industriarbeidere seg lavere enn i de tilsvarende måneder i 1952, og ved utgangen av september var det bare registrert 1 166 ledige mot 2 344 pr. 30. september 1952.

For landet under ett ser det ut til at arbeidsmarkedet har vært noe mindre stramt i 1953 enn i de andre årene etter krigen. Ved utgangen av september måned hadde det meldt seg 10 277 arbeidssøkere ved arbeidskontorene. Samtidig var det registrert 4 454 ledige plas-

ser. Det er som nevnt ikke mulig å si noe sikkert om etterspørsels- og tilbudsforholdene på arbeidsmarkedet på grunnlag av meldingene fra arbeidsformidlingene, men tallene viser interessante trekk av utviklingen innen året. Ved utgangen av hver av de tre første månedene var det mellom 30 000 og 35 000 arbeidssøkere, mens det bare var omkring 4 000 ledige plasser. Utover våren og sommeren ble det stadig færre som søkte arbeid, mens etterspørselen etter arbeidskraft gjennom arbeidskontorene økte. I slutten av juni måned var det således bare 5 867 arbeidssøkere og på samme tid 9 304 ledige plasser.

Tabell 6. *Arbeidskonflikter.*

Ar	Konflikter	Arbeidere	Tapte arbeidsdager
1950	30	4 399	42 000
1951	28	4 255	36 000
1952	40	6 399	124 000

I 1953 var det færre og mindre omfattende arbeidskonflikter enn i 1952. Til utgangen av oktober var det gått tapt om lag 32 000 arbeidsdager på grunn av arbeidsstans. De største konfliktene var rutebilsjåførenes streiker i mars og september, som tilsammen omfattet om lag 1 700 mann og førte til 14 000 tapte arbeidsdager. En streik blant drosjesjåførene i Trondheim omfattet vel 100 mann og varte i 20 dager.

Jordbruk.

Planteavl.

Kornarealet økte siste år med ca. 56 000 dekar eller 3,3 prosent. Det har vært en stadig øking i korndyrkingen de siste årene, og siden 1949 er det samlede kornareal økt med i alt ca. 224 000 dekar eller 14,8 prosent. Alle østlandsfylkene og Rogaland viste øking i kornarealet siste år, og i disse fylkene var kornarealet fra 5 til 30 prosent større enn i 1949. Trøndelag hadde knapt så stort kornareal som i 1952, men vel 10 prosent mer enn i 1949. Ellers er korndyrkingen gått sterkt tilbake. — For de enkelte kornslagene viste tellingen i 1953 fortsatt tilbakegang for vårhvete, med en nedgang på ca. 36 000 dekar siden 1952 og ca. 137 000 dekar siden 1949. Dyrkingen av høstsæd er økt siden 1952, både for hvete og rug, men spiller ennå liten rolle. Byggarealet er økt hvert år siden 1949 og siste år var økingen ca. 172 000 dekar. I alle de viktigste korndistriktene er dyrking av bygg økt.

Byggarealet var i alt i 1953 ca. 813 000 dekar eller vel dobbelt så stort som i 1949. Havre- dyrkingen gikk tilbake med ca. 78 000 dekar siste år, og arealet er nå noe mindre enn i 1949. Dyrkingen av blandkorn og erter er også gått tilbake.

Potetarealet har vist en svak nedgang de siste årene og fra 1952 til 1953 var nedgangen ca. 18 000 dekar eller vel 3 prosent. Ingen av fylkene viste særlig store endringer; men det var for det meste nedgang over Østlandet, særlig i Hedmark, mens det ellers stort sett var noe oppgang. Rotvekstarealet økte siste år med ca. 8 000 dekar. Det var mer kålrot og førmarkål og mindre forbete enn forrige år. Grønnsakarealet viste også noe øking i forhold til 1952, og er nå i alt økt med ca. 50 prosent siden 1949.

Arealet av åker og hage i alt var ca. 50 000 dekar større enn i 1952, vesentlig på grunn av økt korndyrking. Arealet av eng til slått er gått tilbake både på dyrket jord og på natur-eng. Beitearealene på dyrket jord er gått tilbake, mens kulturarbeite på overflatedyrket jord er økt. Både arealet av dyrket jord i alt, innmarksarealet og det samlede jordbruksareal viser litt øking siste år.

Mens forbruket av kunstgjødsel var sterkt stigende i etterkrigsårene helt til 1950, var det i 1951 en nedgang på ca. 17 prosent for kvelstoff- og kaliumgjødsel og henved 8 prosent for fosforgjødsel. 1952 viste igjen øking, slik at forbruket i 1952 lå omtrent likt mellom de to foregående års. 1953 viser ytterligere stigning, slik at forbruket i 1953 var kommet opp på samme nivå som i 1950.

Væ r f o r h o l d e n e . Vekstforholdene var meget gode over hele landet med unntak av Nord-Norge, hvor det var for tørt. Våren kom forholdsvis tidlig, og de fleste steder var forholdene under våronna nærmest ideelle. I siste halvdel av mai falt det mer regn enn vanlig over hele landet, og temperaturen lå under normalen. I Nord-Norge falt det en del snø. Åkervekstene ble noe sinket av dette kjølige været, som fortsatte i begynnelsen av juni. Resten av juni måned var vekstvilkårene igjen meget gode i Sør-Norge. Juli måned var preget av sterkt skiftende vær. Sønnafjells var nedbøren langt over det normale med kraftige lokale regnbyger. Også i august var det mer regn enn vanlig. Temperaturen var omkring det normale, og det ble ikke meldt om frostnetter i august. I Nord-Norge var det svært lite nedbør i siste del av juni og i juli og august. Tørken gjorde seg gjeldene i noen grad også i Trøndelag. Ellers var det rikelig nedbør i veksttiden og tilstrekkelig varme til at de forskjellige vekstslag nådde full utvikling til vanlig tid. Avlingsmengdene ble derfor

store, men innhøstingsforholdene var mange steder vanskelige.

Over avlingsmengden i jordbruket foreligger det ennå bare foreløpige beregninger ved utgangen av september.

Enga hadde overvintret godt og kom tidlig i god vekst. Det ble svære høyavlinger i hele Sør-Norge; men bergingsværet var dårlig for dem som ikke var tidlig ute med slåtten. I Nord-Norge ble høyavlingene stort sett små, men med stor variasjon etter jordart og gjødsling. Her ble høyet for det meste velberget. For hele landet under ett er høyavlingen fra eng på dyrket jord anslått til 109 prosent, fra natureng til 100 prosent av et middelsår (det er den avlingsmengde som en regner med å få i jamt gode år når ikke noe uforutsett støter til). Høyavlingen fra innmark er i alt anslått til 3 120 000 tonn eller ca. 200 000 tonn mer enn i 1952.

Kornet sto jamt over meget godt i juni. Kornåkrene ble svært frodige, det ble tidlig mye legde, og modningen ble noe forsinket. Skuronna kunne likevel ta til tidligere enn vanlig, og med den lange milde høsten en har hatt, må en kunne regne med at så å si alt kornet nådde modning. Innhøstingen ble vanskelig på grunn av legden, oppbløtte åkrer og til dels dårlig bergingsvær. Kornavlingen er foreløpig beregnet til ca. 449 000 tonn eller ca. 90 000 tonn mer enn i 1952. I forhold til middelsår, er kornavlingen i 1953 anslått til 106 prosent. Med den før nevnte sterke øking i byggarealet og nedgang i havrearealet i 1953 er bygget dette år for første gang hovedkornslaget med en beregnet avling på 217 000 tonn, mens havren kommer på annen plass med 183 000 tonn. Avlen av hvete og rug tilsammen er beregnet til 41 500 tonn.

Potetene sto også bra på forsommeren, særlig på opplendt jord, men noe dårligere på flatlendt leirjord. Angrep av stengelrâte og særlig tørrâte satte avlingene noe tilbake, særlig på Sør-Østlandet. Selv om potetarealet var noe mindre enn i 1952, ble avlingen likevel større, og er foreløpig beregnet til 1 264 000 tonn, eller 103 prosent av et middelsår. Dette er ca. 80 000 tonn mer enn i 1952. Været sinket potetopptakingen noe.

Rotvekstene hadde for det meste gode vekstbetingelser. Avlingen er foreløpig beregnet til 875 000 tonn eller 108 prosent av et middelsår. Dette er 200 000 tonn mer enn i 1952.

Avlingen av grønnfôr er anslått til 105 prosent av et middelsår, halmavlingen til 108 prosent. Frøavl en ble noe ujamn, med knapt middels avling både for kløverfrø og grasfrø.

Kulturbeitene var særs frodige hele veksttiden i Sør-Norge. Fjellbeitene var også gode, og det var ganske bra vær til fjells.

Den samlede avling i jordbruket i 1953 er foreløpig beregnet til 2 212 mill. fôrenheter. Dette er den største totalavling landet har hatt med ca. 200 mill. f.e. mer enn i 1952 og ca. 130 mill. f.e. mer enn i 1950, som inntil da lå høyest. Beregningen omfatter ikke avkastingen av beitene, som utgjør ca. 850 mill. f.e. årlig.

1953 ble et dårlig fruktår, men et svært godt år for grønnsaker. Overvintringen av frukttrær og bærbusker var god og frostska-dene ubetydelige. Frukttrærne blomstret rikt; men dårlig vær i blomstringstiden førte til ujamn og liten kartsetting. Vekstvilkårene var imidlertid gjennomgående gode, og dette har, sammen med liten fruktansetting, ført til at frukten, særlig eplene, stort sett ble godt utviklet og velfarget. For grønnsakene var værforholdene gunstige. De sto uvanlig fint over hele landet.

Fruktavlingen ble i 1953 i alt knapt 47 000 tonn mot vel 69 000 i 1952 og 87 000 tonn i 1950, som var et særlig godt fruktår.

Utbyttet av sommer- og høstepler er beregnet til 12 500 tonn eller 65 prosent av middelsår mot vel 17 000 tonn i 1952. Best står fylkene i Trøndelag med 110 prosent av middelsår, dårligst Østfold med 35 prosent.

For vinterepler er avlingen beregnet til 19 600 tonn mot vel 30 000 tonn i 1952. For hele landet under ett er årets avling av vinterepler 57 prosent av middelsår, varierende mellom 30 prosent i Møre og Romsdal og 110 prosent i Sør-Trøndelag.

Pæreavlingen er beregnet til 3 900 tonn eller 46 prosent av middelsår mot 6 900 tonn i 1952. Pæreavlingen ble liten i alle fylkene.

Plommeavlingen er beregnet til 8 300 tonn eller 64 prosent av middelsår mot 11 000 tonn i 1952. Plommene slo best til i Aust-Agder og Buskerud.

Kirsebær og moreller ga i alt 2 400 tonn eller 54 prosent av middelsår mot vel 3 000 tonn i 1952. Av fylkene står Buskerud best med 80 prosent av middelsår.

Den samlede bæravling er beregnet til 26 600 tonn mot 25 000 tonn i 1952. Bringebærene slo særlig godt til. Av bæravlingen i 1953 var ca. 9 600 tonn rips, 3 700 tonn stikkelsbær, 4 800 tonn solbær, 5 700 tonn jordbær og 2 800 tonn bringebær.

Avlingen av frilandsgrønnsaker er beregnet til nesten 139 000 tonn mot henved 91 000 tonn i 1952. Bare i 1948 var grønnsakavlingen større. Med unntak av tomater ga alle frilandsgrønnsakene godt over middelsårsavling i de aller fleste fylkene. Kål utgjorde som vanlig det meste, med vel 83 000 tonn, dernest gulrot med 40 000 tonn og løk med henved 5 000 tonn. Agurker og tomater under glass slo godt til

overalt, med en beregnet totalavling på henholdsvis vel 2 500 og 7 500 tonn.

Maskiner og redskaper.

Etterspørselen etter arbeidssparende maskiner er fremdeles stor. En kan nevne at det i årets 9 første måneder ble innført 3 911 traktorer, og tallet på skurtreskere har økt fra 175 i 1950 til nær 500 i 1951, ca. 900 i 1952 og ca. 1 300 i 1953.

Etter oppgaver fra Driftskredittkassen for jordbruket var det pr. 1. juli 1953 i drift 2 206 maskinstasjoner med 2 169 traktorer, 2 462 ploger, 2 882 harver og 1 129 traktorslåmaskiner, foruten et betydelig maskinutstyrellers.

Husdyrhold.

Hesteholdet er fortsatt gått tilbake i de fleste fylkene. I alt er nedgangen i tallet på hest siste år ca. 7 000 og siden 1949 ca. 30 000. Tallet på eldre hest er økt noe, og oppdrettet av unghest er fortsatt gått tilbake.

Tallet på storfe i alt viste liten endring fra tallet i 1952. Det var noe nedgang både for kyr, kviger og okser, mens tallet på kalver var større enn i 1952. Dette var forholdet i de fleste fylkene, og bare i Rogaland var det flere kyr enn forrige år. Også i forhold til 1949 er tallet på kyr økt noe i Rogaland, mens det ellers er nedgang. For riket under ett var det 9,5 prosent færre kyr enn i 1949.

Ved den representative jordbrukstelling i 1953 ble det gitt oppgaver over hvor mange av kyrne som hadde kalvet første gang siden 20. juni forrige år. For landet under ett var 12,8 prosent av kyrne førstekalvskyr. Prosenten veksler en del for de enkelte fylker. Ved tidligere produksjonstillinger har prosenten for riket vært ca. 12.

Sauholdet økte sterkt fra 1949 til 1952, men i 1953 var det ingen vesentlig endring fra året før. Tallet på lam var noe større enn i 1952, mens tallet på voksne sauer var noe mindre. Pr. 100 voksne sauer var det i 1953 vel 105 lam mot 95 lam i 1949. Det var nedgang i sauholdet siste året i de fleste av fylkene. Noen fylker viste liten endring, og bare i Rogaland, Troms og Finnmark var det mer enn 5 prosent øking. Geitholdet, som lenge har vært i tilbakegang, viste en liten øking i 1953.

Tallet på svin i alt var pr. 20. juni 1953 knapt 40 000 mindre enn på samme tid i 1952. Det meste av nedgangen falt på slaktesvin over 4 måneder. Tallet på avlspurker var noe mindre i 1953 enn forrige år.

Tallet på voksne høns var ca. 188 000 større enn forrige år, og tallet på kyllinger ca. 212 000 større. Av de voksne hønsene var 45,8 prosent 1 år gamle høner, 29,6 prosent 2 år gamle, 22,7 prosent var eldre høner og 1,9 prosent var haner. De tilsvarende prosenttall forrige år var 37,6, 28,9, 31,3 og 2,2.

Oppgavene fra Statens Kornforretning over omsetningen av kraftfôr viser at det i de 9 første månedene av 1953 er omsatt ca. 327 000 tonn eller omtrent like mye som samme tid i 1952. Rasjoneringsordningen i 1953/54 er den samme som året før, med forskjellige rasjoner etter dyreslag og bruksstørrelse; men rasjonene er satt noe ned for mjølkekyr, svin og fjørfe.

Den innveide mjølkemengden ved meieriene lå i januar 1953 på 148 prosent av mengden i januar 1937—1939. Siden økte prosenten stort sett fra måned til måned til 174 i juni. I september var en igjen nede i 149. Under ett for disse 9 månedene har den innveide mjølkemengden vært 61 prosent større enn tilsvarende tid i 1937—1939. I alle disse månedene har mjølkemengden ved meieriene også vært større enn til samme tid i 1952 — vekslende mellom 16 prosent større i april og 3 prosent større i september. For de 9 første månedene under ett er økingen i forhold til 1952 9 prosent.

En må ikke ta den sterke stigning i innveid mjølkemengde i forhold til før krigen, som uttrykk for en tilsvarende stigning i den samlede mjølkeproduksjon. Det er mange forhold som spiller inn her. Blant annet er tallet på leverandører økt sterkt, og meieriene har overtatt en stor del av det salg som tidligere foregikk direkte fra produsent til forbruker.

Smørproduksjonen har i de samme 9 måneder vært like stor som samme tid i 1937—1939, men 32 prosent større enn i 1952, produksjonen av hvit ost 88 prosent større enn i 1937—1939 og 3 prosent større enn i 1952, og produksjonen av brun ost 38 prosent større enn i 1937—1939, men 22 prosent mindre enn i 1952. På grunn av omsetningsvansker har produksjonen av brun ost vært begrenset.

Tabellen på side 33 viser tallet på førstegangskontrollerte slakt i hvert av de tre første kvartaler i 1953 og 1952, og tallet på etterbesiktigede slakt og kontrollerte slakt i alt for de 9 første månedene under ett. En del av økingen for kontrollerte slakt i alt skyldes øking i tallet på etterbesiktigede; men selv om en holder seg til tallene for førstegangskontrollerte, viser de 9 månedene under ett en liten øking i tilførselen av storfe, svin, geit og gjøkalyv, betydelig øking for sau, men litt nedgang for hest og spekalv. Den økte tilførsel av storfekjøtt falt særlig på an-

net kvartal, tredje kvartal viser bare en liten øking, og i første kvartal var tilførselene mindre i 1953 enn i 1952. Av svineslakt var det betydelig større tilførsel i første kvartal 1953 enn samme tid i 1952, mens tilførselen var

mindre i 1953 i annet og særlig i tredje kvartal. Tilførselen av sauekjøtt har vært noe større i 1953 i alle tre kvartalene; men økingen faller særlig på tredje kvartal.

Tallet på kontrollerte slakt.

	Storfe	Hest	Svin	Sau	Geit	Spekalv	Gjøkalv
Førstegangskontroll:							
1ste kvartal 1953.....	43 762	1 459	104 005	24 778	9 135	61 628	4 555
—»— 1952.....	48 313	2 085	79 075	23 607	9 101	59 810	4 498
2net kvartal 1953.....	45 358	1 028	82 893	11 594	2 196	49 571	6 474
—»— 1952.....	38 348	1 052	87 245	7 516	2 285	54 940	5 890
3dje kvartal 1953.....	38 636	1 702	55 161	165 293	1 902	17 328	5 606
—»— 1952.....	38 199	1 297	74 601	119 246	1 655	19 484	4 432
Jan.-sept. 1953.....	127 756	4 189	242 059	201 665	13 233	128 527	16 635
—»— 1952.....	124 860	4 434	240 921	150 369	13 041	134 234	14 820
Etterbesiktiget:							
Jan.-sept. 1953.....	24 753	470	58 706	78 249	3 874	8 253	1 497
—»— 1952.....	22 314	448	48 290	54 844	1 262	7 509	1 079
I alt kontrollert:							
Jan.-sept. 1953.....	152 509	4 659	300 765	279 914	17 107	136 780	18 132
—»— 1952.....	147 174	4 882	289 211	205 213	14 303	141 743	15 899

Byråets beregninger over husdyrproduksjonen viser følgende tall for produksjon i tonn:

	1949/50	1950/51	1951/52
Kumjølk	1 609 024	1 632 000	1 613 000
Geitmjølk	21 120	19 250	18 250
Kjøtt	54 066	56 426	53 120
Flesk	42 628	38 696	37 713
Egg	26 665	25 265	21 890
Ull	3 067	3 225	3 434

Beregningene gjelder perioden mellom to tellinger (20. juni—20. juni).

Produksjonen av husdyrprodukter gikk sterkt tilbake i krigsårene, både på grunn av reduksjon av besetningene og dårligere fôring. De første etterkrigsår økte produksjonen igjen raskt. I 1949/50 var produksjonen av kumjølk, egg og ull større enn i noe tidligere år. Bare ett tidligere år (1934/35) viste større beregnet produksjon av flesk. I 1950/51 økte produksjonen av kumjølk, kjøtt og ull, mens det var noe nedgang for geitmjølk, flesk og egg. Produksjonen i 1951/52 var noe mindre enn året før, bare for ull var det øking. En foreløpig beregning for 1952/53 viser noe øking for kumjølk, egg, ull og flesk, men noe nedgang for kjøtt.

3 — Økonomisk utsyn.

Priser og lønninger.

Etter en årrekke med vareknapphet, kjøpepress og maksimalpriser for de fleste jordbruksvarer, er etter hvert produksjon og tilførsler økt, og maksimalprisene er opphevet for en rekke produkter.

Ved prisavtalen i juni 1952 var det bare korn, mjølk og mjølkeprodukter som ble gjenstand for avtalemessig prisøking. Maksimalprisene for kjøtt, flesk og frukt ble opphevet. Videre ble det gjennomført økt støtte for vanskeligstilte distrikter, bruk og produksjonsgrener. Denne prisavtalen ble i april 1953 prolongert for 1 år, til 30. juni 1954. Hovedavtalen av 1950 om de generelle spørsmål ved prisforhandlingene, ble prolongert for samme tid.

Jordbrukets prisindeks, som blir beregnet ved Norges Landbrukshøgskole, viser for jordbruksprodukter i alt en øking på 4,5 prosent fra 1951/52 til 1952/53 og 8,7 prosent for driftsåret før. Indekstallet for produktenes bytteverdi overfor produksjonsmidlene var 123—122 i disse årene, mot 149—147 i årene 1947—1950 (1938/39 = 100).

Beregnet som uveide kvartalstall, viser den månedlige indeksserien i 1953 noe nedgang for produktene i forhold til forrige år:

	Prisindeks for Jordbruksprodukter			Prisindeks for produktjonsmidler
	I alt	Plante- produkter	Husdyr- produkter	
1952:				
1. kvartal	304	319	302	240
2. »	292	332	285	242
3. »	306	326	303	244
1953:				
1. kvartal	299	306	298	248
2. »	280	296	278	248
3. »	297	293	297	246

Ved prolongasjonen av jordbruksavtalen ble kornprisene for avlingen 1953 de samme som året før, da heller ikke importprisene betinget noen prisøkning i medhold av kornloven. Verdensmarkedets kornpriser er i 1953 blitt sterkt trykket av lagrene fra rekordavlingene i 1952. Prissatsene i den internasjonale hveteavtale, som er fornyet for 3 år, er likevel noe høyere enn før.

Statens grunnpriser for norsk korn er kr. 83,00 for hvete og rug, kr. 71,00 for bygg og kr. 61,00 for havre, alt pr. 100 kg. Trygdesatsene er også de samme som i 1952.

Potetprisene var forholdsvis lave vinteren 1952/53. Det var rikelig med poteter utover våren 1953, og gjennomsnittsprisen lå ca. 8—10 øre pr. kg lavere enn våren 1952. Årets avl var rikelig, og prisene på nye poteter kom allerede for august måned ned i ca. 20 øre pr. kg. til produsent. For oktober var gjennomsnittsprisen 18,67 øre pr. kg. For avlingen 1953 gjelder nye regler for potettrygd. Arealtrygden er 50 kr. pr. dekar, med halv trygd for første dekar, maksimalt 250 kr. pr. bruk innenfor en grense på 600 kr., regnet sammen med korntrygden. Silotrygden er økt til 12 og 8 øre pr. dm³ for henholdsvis kokt og rå masse inntil 10 000 dm³, uavhengig av korntrygd. Med rikelige tilførsler av grønnsaker var prisene høsten 1953 forholdsvis lave, mens prisene på frukt var høyere enn forrige år på grunn av små avlinger.

For kjøtt og flesk ble maksimalprisene opphevet ved prisavtalen i juni 1952. Prisnivået høsten 1952 ble stort sett opprettholdt for storfe i 1953. For sauekjøtt lå prisene vinteren 1952/53 lavere enn året før, mens høstprisene 1953 var noe høyere enn forrige høst. Flesketilførslene var forholdsvis store de første måneder av året, og prisene gikk ned. Senere ble tilgangen knapp og prisene økte. Prissentralens middelpriser for kl. I var i kr. pr. kg for:

	Okse	Sau	Svin
Oktober 1951.....	4,12	4,82	4,80
—»— 1952.....	5,35	3,92	4,62
—»— 1953.....	5,40	4,85	5,83

Utsalgsprisene for mjølk og mjølkeprodukter har vært uforandret siden november 1952. Utsalgsprisen for mjølk til vanlig husholdningsbruk ble da redusert med 11 øre, fra 56 til 45 øre pr. liter (sone I, løst mål). Denne prisforskjellen ble dekket ved et ekstra pristilskott. For produsentene er et tilsvarende tilskott gjort gjeldende for gjenkjøp av ost og smør. Meierienes nettoutbytte av meierimjølkka var for hele landet i øre pr. kg:

1950	1951	1952
47,83	49,71	54,93

For egg var det liksom forrige år et betydelig prisfall i januar, og prisene var forholdsvis lave helt til august måned, da de gikk sterkt opp. Prisene i august—oktober lå likevel lavere enn på samme tid året før. Det ble eksportert 1 130 tonn egg i 1952 og ca. 1 300 tonn i januar — september 1953.

Nesten 1 000 tonn ull er utført i januar — september 1953. I oktober 1953 ble noteringen for kl. A I økt fra kr. 9,00 til kr. 9,50 pr. kg.

For sølvrevskinn var markedet 1952/53 meget tregt, mens det var bedre avsetning for blårevskinn. Det var størst interesse for minkskinn; men prisene lå lavere enn forrige sesong. Eksportverdien i januar — september var knapt 15 mill. kr. mot 25 mill. kr. i året 1952.

For jordbrukets produktjonsmidler steg Landbrukshøgskolens prisindekstall noe høsten 1952, men har siden stort sett vært uforandret. Både for kraftfôr og kunstgjødsel har prisnivået vært det samme som i 1952.

Jordbrukslønningene lå i 1952/53 gjennomsnitt ca. 9—10 prosent høyere enn i 1951/52. Tariffsatsene ble økt fra 15. januar 1953 med 4 øre pr. time, til kr. 2,60 pr. time for den ledende sats. Lønnsavtalen ble oppsagt i november.

Arslønnen på arbeidsgivers kost var etter Byråets lønnsstatistikk:

	Tjenestegutter		Tjenestejenter	
	Kroner	Relative tall	Kroner	Relative tall
1938/39	576	100	382	100
1951/52	3 347	581	2 041	534
1952/53	3 679	639	2 251	589

Prisnivået for jordbrukseiendommer, uttrykt ved den gjennomsnittlige skyldmarksverdi, er økt med ca. 7 prosent fra 1951 til 1952.

Etter de gårdsregnskaper som blir bearbeidd ved Norges Landbruksøkonomiske Institutt, økte både inntekter og kostnader fortsatt i driftsåret 1951/52. Forrentingen pr. dekar og i prosent av kapitalen var betydelig mindre enn foregående driftsår, mens lønnsvevnen var vel så stor. Lønnsvevnen gir her uttrykk for samlet vederlag for eget og leidd arbeid. Hovedresultatene var:

	Produksjonsinntekter	Driftskostnader	Forrenting	Forrentingsprosent	Lønnsvevne
	Kr. pr. dekar	Kr. pr. dekar	Kr. pr. dekar		Kr. pr. dekar
1938/39 ..	90,81	81,09	9,72	2,8	32,05
1950/51 ..	211,36	195,12	16,24	3,1	111,35
1951/52 ..	228,75	218,88	9,87	1,7	112,98

Driftskostnadene omfatter her også godtgjøring for eget og leid arbeid.

Ved endringer i skatteloven er det innført noterings- eller regnskapsplikt, avhengig av virksomhetens omfang, for skattepliktige som driver jordbruk, gartneri eller skogbruk over en viss størrelse. Noteringer og regnskap skal følge kalenderåret, og reglene trer i kraft fra 1. januar 1954.

Skogbruk.

Skogdriften 1952/53 kom forholdsvis sent i gang, vesentlig fordi avtalen om tømmerprisene først ble avsluttet 19. november 1952. Det var flere grunner til at prisavtalen kom så sent. Således var det innført ny felles pristabell for toppmålt tømmer av gran og furu på Østlandet og Sørlandet. Videre var klasse- delingen for midtmålt tømmer opphevet.

Driftsforholdene i sesongen 1952/53 var stort sett gode over hele landet. Det var ingen

langvarigere kuldeperioder, og bortsett fra visse strøk i Trøndelag var det heller ikke snøhindringer utover det vanlige.

Som mål for avvirkingen i 1952/53 var det av tømmerutvalget satt opp 6,5 mill. m³. De foreløpige rapporter pr. 30/6 1953 viser at det var avvirket 7,1 mill. m³ (lauvtretømmer inkludert).

Tabell 1: Samlet hogst. Mill. m³.

Driftsår	Til salgs		Husbehovsvirke på gårdene	Samlet hogst
	Tømmer	Ved		
1948/49	8,2	0,8	2,8	11,8
1949/50	6,4	0,5	2,8	9,7
1950/51	6,5	0,6	2,8	9,9
1951/52	9,5	0,8	2,8	13,1
1952/53	7,1	0,5	2,8	10,4

Rapporten om tømmerdriften pr. 15. november 1953 viser at det var hogd 1 468 420 m³ tømmer, og at det var 17 499 hoggere i arbeid. Til samme tid i 1952 var det hogd 1 080 100 m³ tømmer, og det var 13 043 hoggere i arbeid.

I etterkrigsårene har det inntil driftsåret 1951/52 vært knapp tilgang av arbeidskraft til skogbruket. For å hjelpe på tilgangen ble det satt i gang offentlige tiltak for å overføre sesongledig arbeidskraft fra Nord-Norge til skogdistriktene i Trøndelag og på Østlandet. I siste del av driftsåret 1951/52 endret arbeidskraftsituasjonen i skogbruket seg betydelig. Mange distrikter viste seg da å ha nok tilgang av hjelp til skogsarbeid. I sesongen 1952/53 var det også jamt over tilfredsstillende tilgang av arbeidskraft til skogbruket. De offentlige tiltak for overflytting av sesongledig arbeidskraft er derfor bortfalt.

I arbeidskraftbudsjettet for sommeren 1952 og vinteren 1952/53 var den leide hjelp oppført med henholdsvis 16 000 og 46 000 mann. For sommeren 1953 og vinteren 1953/54 er det regnet med øking, særlig for sommerarbeidet. Det regnes derfor med 17 600 mann for sommeren 1953 og 46 800 for vinteren 1953/54.

Tabell 2. Hoggere i arbeid. Etter rapporter fra skogdirektøren.

	1949/50	1950/51	1951/52	1952/53	1953/54
Pr. 15. november	20 583	20 444	13 043	17 499
» 15. desember	23 851	25 672	26 615	21 113	..
» 15. februar	27 209	23 975	29 367	27 081	..
» 15. mars	27 381	22 222	25 372	23 312	..
» 15. april	11 363	15 150	6 914	2 325	..

Ved prisforhandlingene for 1952/53 ble basisprisene for toppmålt tømmer levert vassdrag på Østlandet og Sørlandet fastsatt til et 160 prosents tillegg til grunnprislisen, svarende til ca. kr. 78,00 pr. m³. For Trøndelag og Helgeland ble tillegget til grunnprislisen fastsatt til 688 prosent, svarende til ca. kr. 73,60 pr. m³. Det var samme prosenttillegg for gran og furu i begge områder. For midtmålt tømmer ble basisprisen for gran levert vassdrag henholdsvis kr. 67,00 og kr. 60,95 og for furu henholdsvis kr. 59,00 og kr. 52,95 pr. m³. For skurslip på Østlandet og Sørlandet ble basisprisen kr. 65,00 pr. m³. Alle priser inkluderer en investeringsavgift på kr. 5,50 pr. m³.

Avtalen om tømmerprisene for 1953/54 ble inngått 9. september 1953. Den går ut på uforandrede priser for gran, mens det ble noe nedgang i prisene for furu i forhold til 1952/53. Basisprisen pr. m³ levert vassdrag eller opplastet jernbane på Østlandet og Sørlandet ble kr. 67,00 pr. m³ for midtmålt gran, 160 prosent tillegg til grunnprislisen, svarende til ca. kr. 78,00 pr. m³ for toppmålt gran og 150 prosent tillegg, svarende til ca. 75,00 pr. m³ for toppmålt furu. For furu er det altså en nedgang på kr. 3,00 pr. m³ eller ca. 3,8 prosent. For furuslip ble prisen kr. 55,00 pr. m³. Det er en nedgang på kr. 4,00 pr. m³ eller ca. 6,8 prosent, mens prisen for skurslip ble uforandret kr. 65,00 pr. m³. Disse priser in-

kluderer en investeringsavgift av kr. 5,50 pr. m³, unntatt furuslip hvor investeringsavgiften er fastsatt til kr. 4,00 pr. m³. Investeringsavgiften for grankubb og sulfatkubb er henholdsvis kr. 3,50 og kr. 3,00 pr. m³ løst mål.

Ved Prisdirektoratets kunngjøring nr. 1 998 av 11. juli 1953 ble prisbestemmelsene for salg av ved fra produsent opphevet. Noteringspriser for ved for salg fra produsent er fastsatt av Norges Skogeierforbund og gjelder fra 1. september 1953. For Østlandet, deler av Aust-Agder og Trøndelag ble noteringsprisen pr. favn 60 cm lang ved levert ved jernbane eller på kai fastsatt til kr. 90 for bjørk og annen hardved, til kr. 72 for barved og til kr. 59 for osp og annen lausved. Da maksimalprisene for 1952/53 var henholdsvis kr. 100, kr. 80 og kr. 65, ble prisnedgangen ca. 10 prosent. For 3 meter lang ved ble noteringsprisene for bjørk m. v., barved og osp m. v. henholdsvis kr. 288, kr. 279 og kr. 189 pr. favn.

Overenskomsten om arbeidslønningene i skogbruket ble oppsagt av Skogbrukets Arbeidsgiverforening. Forhandlingene om tariffen for 1953/54 førte til at akkordsatsene for hogst, lunning og kjøring ble prolongert. For vanlige skogdrifter uten privatfløting eller ekstra vansker for driften kan en derfor regne med de samme driftsutgifter i 1953/54 som i 1952/53.

Tabell 3. Utdrag av tariffene for hogst. Inntil 1950/51 sone 1.

Driftsår	Vedhogst			Tømmerhogst					
	1-meters reis	Pr. meterfavn fra rot		Merkingsstømmer			Ubarket skurtømmer		
		Bjørk	Barved	Pr. m ³	Tillegg pr. stokk		Pr. m ³	Tillegg pr. stokk	
					rot	midt og topp		rot	midt og topp
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Øre	Kr.	Øre		
1939/40 ¹	6,75	5,60	² 2,06	6	1,08	3		
1945/46.....	1,20	15,50	13,60	4,06	11,8	2,14	6,6		
1951/52.....	2,15	27,50	24,75	7,45	45 20	4,20	25 11		
1952/53.....	2,15	27,50	24,75	7,45	45 20	4,20	25 11		
1953/54.....	2,15	27,50	24,75	7,45	45 20	4,20	25 11		

¹ + 12 % tillegg ved tømmerhogst. ² Inklusive øying.

Tabell 4. Utdrag av tariffene for skogkjøring. Inntil 1950/51 sone 1. Kr. pr. m³.

Driftsår	Lunning ¹	På- og avlesning	Kjøring pr. km		
			Inntil 2 km	2—4 km	Fra og med 4 km
			1939/40.....	1,04	0,55
1945/46.....	1,85	0,99	0,92	0,81	0,74
1951/52.....	3,45	1,75		1,75	
1952/53.....	3,45	1,75		1,75	
1953/54.....	3,45	1,75		1,75	

¹ Fra 1952/53 samme gangtillegg for lunning som for hogst.

Ved hjelp av oppgavene over tømmerpriser og tariffoverenskomster for skogsarbeid er det utført beregninger over de gjennomsnittlige tømmerpriser og driftsutgifter for Østlandet. Forutsetningene for beregningene er nærmere omtalt i «Økonomisk utsyn over året

1949», side 43. En vil gjøre merksam på at det ved beregning av driftsutgiftene er gått ut fra «vanlige» driftsforhold. Store snømengder og andre forhold som øker driftsutgiftene ut over det vanlige har det således ikke vært mulig å ta hensyn til. (Se tab. 5.)

Tabell 5. Tømmerpriser og driftsutgifter for Østlandet for midtmålstømmer av gran og barked og ubarked toppmålstømmer. Beregnet i kroner pr. m³. Investerings- og pensjonsavgifter kommer i tillegg.

	1939/40	1949/50	1950/51	1951/52	1952/53	1953/54*
Cellulose tømmer av gran:						
Pris for framdrevet tømmer	16,45	41,70	60,45	66,75	61,50	61,50
Driftsutgifter	9,12	26,30	30,34	36,97	37,15	37,20
Av dette arbeidslønn ca.	7,05	20,80	23,75	29,00	29,15	29,20
Tømmerets rotverdi	7,33	15,40	30,11	29,78	24,35	34,30
Driftsutgifter i % av pris	55,4	63,1	50,2	55,4	60,4	60,5
Skurtømmer, barked:						
Pris for framdrevet tømmer	19,00	45,50	65,75	74,50	72,50	71,00
Driftsutgifter	8,48	25,86	29,86	36,38	36,76	36,72
Av dette arbeidslønn ca.	6,50	20,30	23,15	28,20	28,50	28,50
Tømmerets rotverdi	10,52	19,64	35,89	38,12	35,74	34,28
Driftsutgifter i % av pris	44,6	56,8	45,4	48,8	50,7	51,7
Skurtømmer, ubarked:						
Pris for framdrevet tømmer	19,00	42,31	60,83	69,61	67,82	66,41
Driftsutgifter	7,98	22,60	25,82	31,08	31,42	31,33
Av dette arbeidslønn ca.	5,80	16,75	18,90	22,60	22,85	22,80
Tømmerets rotverdi	11,02	19,71	35,01	38,53	36,40	35,08
Driftsutgifter i % av pris	42,0	53,4	42,4	44,6	46,3	47,2

Tabell 6. Bruttoverdi, driftsutgifter og rotverdi for bartretømmer til salg. Mill. kr.

	1939/40	1949/50	1950/51	1951/52	1952/53*
Bruttoverdi	94,3	279,8	395,4	647,0	457,8
Driftsutgifter	47,2	162,5	191,4	338,5	256,2
Av dette arbeidslønn ca.	35,9	126,8	147,2	262,4	198,2
Rotverdi	47,1	117,3	204,0	308,5	201,6
Driftsutg. i % av bruttoverdi	49,9	58,1	48,4	52,4	56,0

Fiske.

Kapitalutstyr.

Etter Fiskeridirektørens register over merkepliktige norske fiskefarkoster var det 36 056 fiske- og transportfarkoster pr. 1. juli 1953 mot 34 127 farkoster til samme tid i 1952. Av farkostene i 1953 var 12 060 dekte fiskefarkoster, 22 561 åpne fiskefarkoster med motor, 424 fiskefarkoster uten motor og 683 farkoster registrert for transport. Tallet på

dekte fiskefarkoster var økt med 294, åpne fiskefarkoster med motor med 1 752 og transportfarkoster med 9. Av fiskefarkoster uten motor var det 117 færre enn i 1952. Den registrerte tilvekst besto for en stor del av farkoster som var bygd i 1950 eller tidligere. Det er derfor sannsynlig at en del av disse farkostene også tidligere har vært med i fiske, men uten å ha vært anmeldt til registeret.

Redskapsoppgavene for 1952 viser at det under vintersildfisket var i bruk 69 102 driv-

garn, 45 902 settegarn, 1210 snurpenøter, 389 landnøter og 16 trålere til en samlet verdi av 54,7 mill. kr. Den norske islandssildeflåten var i 1952 utstyrt med 19 592 drivgarn og 23 snurpenøter til en verdi av 6,7 mill. kr.

Sysselsegning.

I de siste årene ser det ut til å ha vært en mindre nedgang i den totale sysselsegning i fiske. I lofotfisket deltok pr. 22. mars 1953 4 811 båter og 23 192 mann. Det var 184 båter og 453 mann færre enn året før. Også i skreifisket utenom Lofoten var deltakingen noe mindre, mens den i vårtorskfisket var noe større enn tidligere. I vintersildfisket var det antakelig også noe større sysselsegning enn i 1952, da det var ca. 25 300 mann. Det var oppgang i deltakingen i makrellfisket på Skagerakkysten og Vestlandet, og en rekke nye fartøyer hadde utrustet seg med snurpenot for deltaking i makrellstørjefisket.

Linefisket ved Vest-Grønland samlet noe større deltaking enn i foregående sesong. Det deltok på dette feltet om lag 54 linebåter i 1953 mot 41 linebåter i 1952. Også linefisket ved Island ble drevet i noe større utstrekning enn i foregående år, mens det derimot var betydelig færre båter med i linefisket ved Bjørnøya. I sildefisket ved Island og i Norskehavet deltok ca. 245 farkoster mot 194 farkoster i 1952.

Oppstillingen i det følgende viser for hvert enkelt kvartal de to siste årene tallet på deltakere i fiske:

	1952	1953
1. kvartal	69 200	68 400
2. —»—	66 700	68 500
3. —»—	52 600	53 200
4. —»—	42 600	42 600

For flere fiskerier har en ingen direkte tellinger, og tallene er derfor nokså usikre.

Det samlede fangstresultat.

Det regnes med en årsfangst i 1953 på ca. 1 320 000 tonn. Dette er 340 000 tonn mindre enn i 1952. Nedgangen skyldes vesentlig at

utbyttet av vintersildfisket og skreifisket ble lite på grunn av dårlige værforhold under fisket. Feitsild- og småsildfisket later også til å bli mindre enn i fjor. Verdien av fangsten utgjør om lag 450 mill. kr. — 52 mill. kr. mindre enn i 1952.

Tabell 1. Samlet fangstutbytte.

	Mengde i tonn	Verdi i 1000 kr.
Gj.snitt 1935—1939	950 670	89 316
Gj.snitt 1945—1949	993 797	271 022
1951	1 668 525	492 488
1952	1 660 000	502 000
1953	1 320 000	450 000

Torskfiskeriene.

Lofotfisket. Oppsynet ble satt 28. januar. I begynnelsen av februar var det lite fisk til stede langs hele Lofoten. Værforholdene var dårlige under storparten av fisket, og skreien sto dessuten for det meste nær bunnen. Under disse forhold ble garn- og linefisket best, mens både juksafisket og notfisket, som ble sterkest hemmet av de vanskelige fiskeforhold, ga lite utbytte. Vær- og fiskeforholdene var best i april måned, men deltakingen var da liten fordi hovedtyngden av brukene som vanlig forlot Lofoten før påske. Det var i år større fiske i Øst-Lofoten enn i de nærmest foregående sesonger. Da oppsynet ble hevet 25. april, utgjorde utbyttet 50 113 tonn mot 90 807 tonn i 1952. Med garn ble det fisket 14 874 tonn, med line 8 315 tonn, med juksa 6 427 tonn og med not 20 497 tonn.

Vinterfisket i Finnmark ga et fangstutbytte på 7 087 tonn — 6 706 tonn mindre enn i 1952. Også i Troms og Vesterålen og i de andre sørligere skreidistrikter ble årets fiskeutbytte betydelig mindre enn i 1952. Loddetorskfisket ga 43 295 tonn — det største utbyttet siden 1936, da fangsten utgjorde 51 052 tonn. I 1952 ble det fisket 38 801 tonn.

Tabell 2. Skrei og loddetorsk. Bruken av fangsten.

	Totalfangst	Av dette brukt til:			Rogn	Lever	Tilvirket damp-tran
		Henging	Salting	Fersk og filet			
	tonn	tonn	tonn	tonn	hl	hl	hl
Gj.sn. 1930—39	155 074	65 354	82 671	7 049	60 735	157 696	76 637
» 1940—49	138 436	31 352	58 447	48 637	61 526	132 699	61 752
1951.....	170 814	63 930	86 779	20 105	70 575	229 850	120 208
1952.....	160 999	53 879	83 040	24 080	50 660	191 682	96 970
1953.....	111 770	55 208	44 053	12 509	26 316	112 598	56 196

Stortrålernes fiske og fisket i fjerne farvann.

Stortrålerdriften foregikk i første kvartal på de vanlige feltene utenfor den nordnorske kyst til og med Røstbanken. Det dårlige vær hemmet fisket. Senere har det vært fisket på Bjørnøfeltet og i Barentshavet. Især det siste feltet ga gode sommerfangster. Tre stortrålere deltok i fisket ved Vest-Grønland og hadde på første tur til dels rekordpreget fangstutbytte. Høstturen ga ikke så gode fangster, men også denne ble vellykket. Etter oppgaver fra 14 trålere på 300 br.reg. tonn og over var det pr. 31. oktober foretatt 57 turer med et samlet utbytte på 6 035 tonn saltfisk og 2 220 tonn ferskfisk, som sammen med biproduktene utgjorde 9,2 mill. kr. I hele 1952 hadde 12 stortrålere, som da drev fiske, brakt i land fisk til en verdi av 12,4 mill. kr.

Fisket med småtrålere har fått ganske stor betydning. Det viser seg at vårperioden gir de beste muligheter for denne driftstypen. Således deltok det under vårtorskefisket i Finnmark en rekke småtrålere, som i alt tok 7 226 tonn torsk. Det tilsvarende tall for 1952 var 2 344 tonn.

Linefisket ved Vest-Grønland ble drevet på et noe annet grunnlag enn tidligere, idet de fleste fartøyene foretok en hjemtur på sommerparten. Det deltok i alt omkring 54 fartøyer, og deres utbytte var ca. 10 000 tonn salttorsk og dessuten en del kveite og tran. I 1952 utgjorde fangstmengden 7 956 tonn salttorsk, 147 tonn kveite og 165 tonn tran. Verdiutbyttet i 1952 var 11,3 mill. kr. På Vest-Grønland ble det bare levert 2 060 tonn salttorsk fra 27 fartøyer mot 4 238 tonn fra 26 fartøyer i 1952.

Bjørnøfisket med liner ble i år bare drevet av 8 fartøyer med i alt 9 turer og et utbytte på 195 tonn salttorsk og litt annen fisk. I ferskvekt utgjør dette 335 tonn mot 2 520 tonn i fjor.

I bankfisket med liner ved Island har det vært god deltaking av større motorkuttere fra Møre og Romsdal. Det er blitt

utført 121 turer (en del bare med kveitevad) med en samlet fangst på i alt 3 051 tonn salttorsk og 244 tonn fersk kveite. I fjor ble det hjemført 1 703 tonn salttorsk og 550 tonn kveite.

Sildefiskeriene.

Vintersildfisket. Flåten kom første gang i kontakt med sild 23. januar 90—100 n. m. av Svinøy (Sarsfeltet). Men det ble uvær, og først 30. og 31. januar slo fisket til igjen og nå under land på strekningen Florø—Ålesund. Her foregikk hovedtyngden av storsildfisket. Værforholdene var mindre gode under hele fisket, men det ble likevel to svært hektiske storsilduker. Det var en stor flåte i arbeid, og storsildutbyttet ble derfor høyere enn året før. Det ble fisket opp 6 093 945 hl mot 5 869 034 hl i 1952. Vårsildsesongen ble mislykket. På de sørlige feltene var forekomstene av sild sparsomme og spredte, mens værforholdene hindret fisket på de nordlige felt hvor det især i overgangen mellom storsild- og vårsildsesongene var gode muligheter. Det ble fisket 1 111 254 hl vårsild mot 2 953 235 hl i 1952.

Det samlede vintersildutbytte i 1953 ble 7,2 mill. hl mot 8,8 mill. hl i 1952 og 9,5 mill. hl i 1951. Førstehåndsverdien av fangsten i 1953 beløp seg til 124,2 mill. kr. mot 145,4 mill. kr. i 1952 og 144,6 mill. kr. i 1951. Snurpenot- og drivgarnfisket ga best resultater i 1953, mens det var lite settegarnfiske.

Tabell 3. Fangsten av vintersild fordelt etter redskapenes art. 1 000 hl.

	1951	1952	1953
Snurpenot	5 531	5 335	4 634
Garn	3 888	3 425	2 446
Landnot	129	62	125
I alt	9 548	8 822	7 205

Tabell 4. Vintersild. Bruken av fangsten. 1 000 hl.

	Totalfangst	Av dette brukt til:					
		Fersk eksport	Salting	Mjøl og olje	Hermetikk	Agn	Fersk innenlands
Gj.sn. 1930—39	3 857	759	592	2 126	98	61	103
» 1940—49	4 293	757	832	2 350	156	67	131
1951	9 548	795	883	7 551	177	82	60
1952	8 822	775	829	6 900	182	89	47
1953	7 205	620	986	5 395	113	41	50

Feitsild- og småsildfisket. Det antas at dette fisket vil komme til å ligge en del tilbake for fisket i 1952. I første halvår 1953 ble det fisket nesten like mye feitsild som i første halvår 1952, men atskillig mindre småsild. Sommersesongen ga en del feitsildfiske i Finnmark, men ellers hadde både denne sesong og første del av høstsesongen lite fiske. Til den 15. oktober var det fisket 675 000 hl feitsild og 1 136 000 hl småsild mot henholdsvis 487 000 og 1 913 000 hl på samme tidspunkt i 1952. Fisket viste imidlertid tegn til bedring i oktober, slik at differansen for begge fiskerier sett under ett muligens kan bli mindre ved årets slutt.

Tabell 5. Feitsild og småsild. Bruken av fangsten. 1 000 hl.

	Feitsild		Småsild	
	1952	1953	1952	1953
Fersk eksport ...	18	24	12	4
Salting	42	23	27	4
Mjøl og olje	444	653	3 027	1 615
Hermetikk	2	10	144	50
Agn	67	80	33	20
Fersk innenlands	12	10	9	7
I alt....	585	800	3 252	1 700

Brislingfisket begynte 29. mai i Ytre Oslofjord, langs kysten av Aust-Agder og nord for Sognefjorden, mens strekningen Vest-Agder—Sognefjord var sperret til 5. juni. Senere ble det innført en rekke lokale sperringer av indre fjorddeler både i Oslofjorden og på Vestlandet.

Årets fiske slo godt til i Oslofjorden, mindre bra på Vestlandet. Til midten av oktober var det fisket 707 467 skjeeper. Av dette var 13 500 skjeeper trålbrisling fra Skagenfeltet. 61 979 skjeeper av fangsten er i 1953 nyttet til olje og mjøl — fisk som var så mager at den ikke kunne anvendes til sardiner. I fjor ga brislingfisket et sluttresultat på 399 376 skjeeper.

Sildefisket ved Island. Det ble en ganske omfattende utrustning til islands-sesongen. På de gamle felter ved Nord-Island foregikk det i begynnelsen av sesongen et bedre snurpefiske enn i de nærmest foregående år. Hovedtyngden av fangsten ble imidlertid også i 1953 tatt på felter øst for Island og mellom Jan Mayen og Færøyene. Det var utmerkede værforhold i juli måned og godt snurpefiske, mens drivgarnfisket ble lite vellykket. Utover i august rettet også drivgarnfisket seg opp slik at om lag alle ekspedi-

sjoner hadde bra, til dels svært bra fangstutbytte. Relativt få fartøyer rustet ut til annen tur til feltene, idet mulighetene for å få fangsten avsatt var atskillig forminsknet. Det foreligger rapport for 246 fangstturer med til sammen 249 719 tønner mot 203 012 tønner på 236 turer i 1952.

Trålsildfisket. Det var bare et fåtall trålere som drev fiske etter sild på Fladengrunn. Fangstene på dette feltet utgjorde 4 086 hl mot 9 608 hl i 1952. En del flere trålere drev fiske i Skagerak og leverte fangstene til sildolje. Fra dette feltet ble det brakt i land 21 342 hl. Utbyttet av trålsildfisket kom således i alt opp i 25 950 hl mot 22 927 hl i 1952. I 1952 deltok 19 trålere i fisket på Fladengrunn og 26 trålere i fisket i Skagerak.

Annnet sildefiske. Et fartøy foretok i oktober to fangstturer til Færøfeltet for å drive fiske med drivgarn. Fartøyet var utrustet for hjemføring av fangsten i fersk, iset stand. Det ble tatt gode fangster på begge turene. For fartøyer som er tilstrekkelig sjøgående, foreligger det her muligheter for et utvidd sildefiske.

Andre fiskerier.

Makrellfisket. Det foregikk et forholdsvis betydelig makrellfiske på strekningen Svenskegrensen—Stad. Fisket var likevel noe mindre enn i 1952. Det betydelige fiske etter småmakrell som i de to foregående år foregikk i Trøndelag, gjentok seg imidlertid ikke. Fisket begynte på de sørvestlige kyststrøk i slutten av april. Ved drivgarnsesongens utløp i slutten av juni var det fisket ca. 8 450 tonn. Pr. 31. oktober, da Norges Makrell-lag avsluttet sesongen, var det fisket 13 436 tonn makrell, pir og gyt mot 14 790 tonn i 1952.

Tabell 6. Makrell, pir og gyt i Norges Makrell-lags distrikt. Tonn.

	1952	1953
Fersk innenlands	4 595	4 666
Fersk eksport	588	368
Frysing	5 321	3 590
Salting	395	234
Hermetikk	822	892
Filetering	—	25
Agn	187	299
Førmjøl	2 801	3 316
Røyking	51	45
Diverse	30	1
I alt....	14 790	13 436

Seifisket antas å ha gitt noe mindre utbytte enn i 1952. Fisket i Finnmark, Troms og Nordland har vært mindre enn året før, mens fisket lengre sør ble bra og til dels større enn i 1952. I 1952 ble det fisket 62 000 tonn sei.

Bankfisket. Ved utgangen av november var det i Møre og Romsdal og den nordlige del av Sogn og Fjordane brakt i land ca. 14 700 tonn bankfisk (lange, blålange, brosme, kveite, skate og pigghå) eller litt mer enn i fjor. Det var betraktelig øking i pigghåpartiet på bekostning av de andre fiskesortene.

Håbrannfisket. 1. november var det fisket opp 557 tonn mot 376 tonn på samme tidspunkt i 1952. Prisbedringer har stimulert interessen for dette fiske. Fangstens verdi var 1,6 mill. kr.

Makrellstørjefisket. Om det var mer eller mindre størje under kysten i 1953 enn i 1952 er det ikke godt å avgjøre. Det var imidlertid kyststrekninger hvor det i 1953 ikke var nevneverdige forekomster, men hvor det hadde vært et betydelig fiske året før. Det ble fisket 7 953 tonn. Om lag 3 400 tonn ble eksportert fersk i is, og av resten ble hovedtyngden frosset for eksport, mens noe har vært nytt til hermetikk og hjemmebruk. Verdien av fangsten antas å dreie seg om 9,5 mill. kr. I 1952 var fangstmengden 11 070 tonn.

Skalldyrfiskeriene har utviklet seg normalt. Det må kunne regnes med en fangst av hummer på ca. 750 tonn, reker nærmere 3 000 tonn og krabbe ca. 3 000 tonn.

Priser.

2. februar 1953 ble minsteprisene forhøyd for fisk brakt i land på strekningen fra og med Finnmark til og med Sunnfjord. Prisøkningen for sløyd torsk uten hode utgjorde 4 øre pr. kg i alle prissoner. Minsteprisen i Finnmark ble 57 øre pr. kg og i Lofoten 58 øre pr. kg. I Møre og Romsdal var minsteprisen 69 øre pr. kg for fisk levert til ising, frysing og lettsalting og 62 øre pr. kg for fisk levert til annet bruk. For sløyd sei uten hode utgjorde pristillegget 3 øre pr. kg for sei levert til fersk bruk og 7 øre pr. kg for sei levert til hending og salting. I Finnmark og den nordligste del av Troms ble derved minsteprisen for sei til ising, frysing og lettsalting lavere enn for sei til tørrfisk og klippfisk. Pristillegget for sløyd hyse uten hode utgjorde 2 øre pr. kg for fisk til fersk bruk og 9 øre pr. kg for fisk til annen anvendelse. Sløyd fisk uten hode av lange, blålange, brosme og steinbitt fikk et tillegg i pris på 4 øre pr. kg uansett bruk. For kveite, blåkveite, flyndre og uer

var det ingen forandringer i prisene fra foregående år.

Minsteprisen for lever av torsk, lange og brosme ble satt til 60 øre pr. liter og for rogn av torsk, sei, lange og brosme til 50 øre pr. liter.

I tillegg til de nevnte priser ble det for torsk som var brakt i land på strekningen Finnmark—Sogn og Fjordane i tiden 15. april til 30. juni utbetalt et tilskott fra Prisutjevningfondet for fisk. Tilskottet utgjorde 13 øre pr. kg for sløyd hodeløs torsk og 10 øre pr. kg for sløyd torsk med hode.

Gjennomsnittsprisen under lofotfisket i siste sesong var 77 øre pr. kg for skrei, 60 øre pr. liter for lever og 50 øre pr. lite for rogn mot henholdsvis 60 øre, 73 øre og 50 øre i 1952. Gjennomsnittsprisen under skreifisket i Finnmark var 63 øre pr. kg og under vårtorskfisket 75 øre pr. kg. De tilsvarende priser i Finnmark i 1952 var 54 øre pr. kg både for skrei og loddetorsk.

Fra og med 15. mai 1953 ble maksimalprisene for levende sei opphevet.

De faste, garanterte gjennomsnittspriser for vintersild var i 1953 som i 1952 kr. 18,50 pr. hl storsild og kr. 15,50 pr. hl vårsild. Nettogjennomsnittsprisen til fisker ble i 1953 kr. 17,66 pr. hl for storsild, kr. 14,92 pr. hl for vårsild og for all vintersild kr. 17,23 pr. hl. I 1952 var gjennomsnittsprisen for vintersild i alt kr. 16,48 pr. hl.

For feitsild (forfangstsild), småsild og nordsjøsild ble maksimalprisen 18. januar 1952 satt opp med 6 prosent. Dette tillegget i prisen ble fra 4. juni 1953 satt ned til 2 prosent for sild levert til olje og mjøl. På grunn av vanskelige avsetningsforhold ble tillegget sløyfet helt for småsild levert til hermetikk, og for enkelte størrelsesgrupper av småsild ble maksimalprisen senket ytterligere. For det kvantum som var omsatt i 1. halvår 1953 var gjennomsnittsprisen for feitsild kr. 17,66 pr. hl og for småsild kr. 10,67 pr. hl mot henholdsvis kr. 16,70 og kr. 10,37 pr. hl i tilsvarende tidsrom i 1952.

For brisling av beste kvalitet var maksimalprisen ved levering til hermetikk kr. 19,50 pr. skjepe liksom i 1952. For brisling av dårligere kvalitet, dvs. over 11½ cm eller med mindre enn 7 prosent fettinnhold, ble maksimalprisen satt ned med kr. 1,25 pr. skjepe til kr. 9,00 pr. skjepe ved levering til hermetikk. Ved salg til ansjos var maksimalprisen for brisling av størrelse 11—14 cm kr. 20,75 pr. skjepe. Denne prisen gjaldt bare notfanget brisling. For trålfanget brisling av samme størrelse skulle det ikke betales mer enn kr. 18,75 pr. skjepe.

Gjennomsnittsprisen til fisker for all bris-

ling var i 1952 kr. 17, 60 pr. skjepp og gikk ifølge de foreløpige oppgaver ned til ca. kr. 16,00 pr. skjepp i siste sesong.

Prisbevegelsen i de senere år for en del fiskesorter går ellers fram av tabell 7. Tallene for 1952 og 1953 er foreløpige.

Tabell 7. Gjennomsnittspriser i kroner pr. tonn.

	1939	1950	1951	1952	1953
Sild og brisling	54	163	180	186	210
Torsk	136	456	531	597	700
Sei	108	255	324	416	430
Hyse	145	506	520	579	580
Makrell	286	440	530	440	490
Kveite	965	2 209	2 248	2 500	2 900
Makrellstørje ..	324	835	1 429	1 400	1 200

Lønnsomheten i fisket.

For 1953 foreligger det resultater fra de driftsøkonomiske undersøkelser for to av de viktigste sesong-fiskeriene, vintersildfisket og lofotfisket.

Hovedinntrykket av årets undersøkelse er at vintersildfiskets lønnsomhet i 1953 var betraktelig dårligere enn i 1952. Nedgangen i netto mannsloten var jamt over kr. 400—600 for samtlige redskapsklasser. Snurperne ga også i år den langt høyeste netto mannsloten, om lag kr. 3 000 i gjennomsnitt, mot om lag kr. 3 500 i 1952. Gjennomsnittslotten for garn utgjorde om lag kr. 1 400 mot om lag kr. 1 800 i 1952. Lottene innen hver redskapsklasse avhenger imidlertid sterkt av farkoststørrelsen. Et fellestrekk for samtlige redskapsklasser synes å være at reduksjonen av lottene har vært sterkest for de store farkostene. Ellers ser det ut til at nedgangen i netto farkostinntektene og netto redskapsinntektene har vært relativt sterkere enn nedgangen i netto manslottene både for garn og snurp.

De særlig lave fangstresultater for årets lofotfiske ble i noen grad motvirket av høyere priser. Lønnsomheten ble likevel dårligere enn i foregående sesong for samtlige bruksarter. Nedgangen var størst for juksabruk og notbruk, den var atskillig mindre for garnbruk og linebruk. Gjennomsnittlig brutto-driftsinntekter for notbruk var kr. 22 620. Tilsvarende tall for årene 1950, 1951 og 1952 var henholdsvis kr. 77 520, kr. 87 710 og kr. 40 070. Gjennomsnittlig bruttolott for notbruk var

i 1953 kr. 740. Tilsvarende tall for årene 1950, 1951 og 1952 var henholdsvis kr. 2 525, kr. 2 980 og kr. 1 335.

Selfangst.

I 1953 deltok 59 fartøyer med en besetning på 1 002 mann i selfangsten. Dette er en betydelig nedgang fra 1952, da deltakingen var 81 fartøyer med 1 411 mann. Det ble innklartert fangst fra 84 turer i 1953 mot 97 turer i 1952 og 146 turer i 1951.

Fangstmengden i 1953 var om lag 195 000 dyr mot 260 000 dyr i 1952. I 1951 var fangsten hele 373 000 dyr. Nedgangen har vært særlig stor for klappmyss som vesentlig fanges i Vesterisen. Det er ennå ikke mulig å si noe sikkert om nedgangen skyldes redusert bestand eller spesielt dårlige fangstforhold. Hvalross er totalfredet. En nærmere spesifisering av fangstmengdene er gitt i tabell 1.

Tabell 1. Utbytte av selfangsten

	1952	1953 (foreløpige tall)
Fartøyer	81	59
Innklarerte fangstturer	97	84
Fangst:		
Dyr i alt stk.	260 157	195 194
Av dette:		
Grønlandssel stk.	194 191	160 260
Klappmyss »	64 318	32 451
Storkobbe »	1 472	1 750
Hvalross »	45	—
Snadd »	50	485
Isbjørn »	81	246
Spekk tonn	5 953	3 458
Innklaringsverdi 1000 kr.	10 141	8 380

Prisene på selfangstproduktene varierer ganske mye fra år til år. I 1951 var prisene høye, men de falt sterkt i 1952. I 1953 har det vært en viss bedring i prisene igjen.

Verdien av selfangsten er ved innklaring oppgitt til om lag 8,4 mill. kr. i 1953 mot 10,1 mill. kr. i 1952 og hele 27,2 mill. kr. i 1951.

En må regne med at selfangstflåten forringes fra år til år, da det ikke har foregått noen nybygging av selfangstfartøyer de siste årene. Dette kommer vel av usikre utsikter både med hensyn til bestand og prisforhold og av at selfangstfartøyene, som er svært kostbare, bare kan sysselsettes en del av året i selfangst.

Hvalfangst.

Etterat flytende kokeri «Antarctic» ble ombygd til tankskip, var den norske kokeriflåten ved utgangen av 1952 på i alt 9 flytende kokerier på tilsammen 132 000 bruttotonn, og den var uforandret ved utgangen av 1953. Hvalbåtflåten hadde i 1953 en tilgang på 2 nybygginger og en avgang på 3 eldre båter. Ved utgangen av året var den på i alt 144 båter med en samlet tonnasje på 68 000 bruttotonn..

Både kokeriflåten og hvalbåtflåten er blitt sterkt forbedret i etterkrigsårene. Av kokeriflåten ved utgangen av 1953 er 4 kokerier på i alt 71 000 bruttotonn nybygd etter krigen, og av hvalbåtene er 75 stykker på i alt 39 000 bruttotonn nybygd, mens 45 er innkjøpte eldre hvalbåter og korvetter fra utlandet. De fleste av de innkjøpte båtene ble imidlertid bygd under krigen. De 75 nybygde hvalbåtene har en gjennomsnittsstørrelse på 520 bruttotonn og en maskinkraft på gjennomsnittlig 2 000 i. hk. Til sammenlikning nevnes at de 90 hvalbåter som norske ekspedisjoner nyttet i den pelagiske fangst i Antarktis i sesongen 1938—39 hadde en gjennomsnittlig størrelse på 276 bruttotonn og maskinkraft på ca. 1 100 i. hk.

Den norske deltakingen i Antarktis sesongen 1952—53 var atskillig mindre enn i foregående sesong. Foruten at et kokeri som nevnt ble ombygd til tankskip, ble ytterligere 2 kokerier satt i tankfart på grunn av de lave hvaloljepriser høsten 1952. I alt tok Norge del i den pelagiske fangst i 1952—53 med 7 flytende kokerier og 95 hvalbåter mot i foregående sesong med 10 flytende kokerier og 132 hvalbåter. Landstasjonen i Husvik Harbour på Sør-Georgia ble drevet med 7 hvalbåter som i foregående sesong. Tallet på hvalbåter pr. kokeri var økt til 13,6 fra 13,2, og hvalbåtenes gjennomsnittlige maskinstyrke til 1 898 i. hk, fra 1 811 i. hk i foregående sesong. De utenlandske ekspedisjonene som tok del i den pelagiske fangst i Antarktis i sesongen 1952—53, nyttet gjennomsnittlig 15,2 hvalbåter pr. kokeri, og båtens maskinstyrke var gjennomsnittlig 2 050 i. hk. Den japanske og den panamaiske hvalbåtflåten var med hensyn til gjennomsnittlig maskinstyrke oppe i henholdsvis 2 171 og 2 681 i. hk.

Tallet på sysselsatte nordmenn på de norske ekspedisjonene var 4 046 i sesongen 1952—53 mot 5 253 i foregående sesong. På utenlandske ekspedisjoner arbeidet 2 741 nordmenn mot 2 681 i foregående sesong. Norske og utenlandske ekspedisjoner sysselsatte tilsammen 12 799 mann i Antarktis-sesongen 1952—53, og av disse var 6 787 eller 53 prosent nordmenn.

Tabell 1 viser sysselsatte nordmenn og utlendinger på hvalfangstekspedisjonene i Antarktis i etterkrigssesongene og et par førkrigssesonger.

Tabell 1. Sysselsettingen på hvalfangstekspedisjonene.

Sesong	Nordmenn	Utlendinger	I alt	Nordmenn i pct. av alle
1932—33	4 700	—	4 700	100,0
1937—38	7 615	3 612	11 227	67,8
1946—47	4 506	2 460	6 966	64,7
1947—48	5 994	2 703	8 697	68,9
1948—49	6 926	3 240	10 166	68,1
1949—50	7 230	4 961	12 191	59,3
1950—51	7 489	5 593	13 082	57,2
1951—52	7 934	6 271	14 205	55,9
1952—53	6 787	6 012	12 799	53,0

Til og med sesongen 1933—34 var det bare nordmenn på hvalfangstekspedisjonene i Antarktis. I førkrigssesongen 1937—38 var mange utlendinger kommet til, men nordmennene utgjorde likevel 68 prosent. I etterkrigssesongene er de utenlandske mannskaper økt langt sterkere enn de norske. I sesongen 1951—52 (den siste med 10 norske ekspedisjoner) utgjorde de norske mannskaper 56 prosent.

Den samlede mannskapsstyrke har økt sterkt i etterkrigsårene, i nest siste sesong 1951—52 var den mer enn dobbelt så stor som i sesongen 1946—48. Sysselsettingen i sesongen 1951—52 er den største en har hatt i noen Antarktis-sesong.

Etter den Internasjonale Hvalfangstkongressen av 1946 har det i alle etterkrigssesongene vært gjennomført en begrensning av fangsttiden for den pelagiske bardehvalfangsten og dessuten en maksimumsbegrensning av fangsten på 16 000 blåhvalenheter. (Som 1 blåhvalenhet regnes 1 blåhval eller 2 finnhval eller 2½ knølhval eller 6 seihval.) Konkurransen mellom de deltakende ekspedisjoner om størst mulig andel av denne fangstkvoten har imidlertid ført til en langt større utvidelse og forbedring av fangstapparatet og øking av mannskapsstyrken enn nødvendig for å oppnå de 16 000 blåhvalenheter innen den fastsatte fangstperiode. Resultatet har vært at maksimumskvoten er blitt nådd på stadig kortere tid, i sesongen 1951—52 da fangstapparatet og mannskapsstyrken var størst, på en rekordtid av 64 dager. I sesongen 1950—51 var fangsttiden 78 dager og i sesongen 1947—48 115 dager.

I siste sesong 1952—53 ble fangsttiden en god del lenger enn i sesongen 1951—52, nemlig 75 dager mot 64 dager, vesentlig som følge av at det ble satt inn et mindre fangstapparat. I begge sesongene var fangstperioden fastsatt til vel 3 måneder, fra og med 2. januar til og med 7. april. I sesongen 1951—52 ble maksimumskvoten nådd og fangsten avblåst allerede 5. mars, mens avblåsing av fangsten i siste sesong skjedde 16. mars. Da var det bare fanget 14 855 blåhvalenheter eller 1 145 enheter mindre enn den tillatte kvoten. Komitéen for den Internasjonale hvalstatistikk, som har i oppdrag å fastsette avslutningsdagen når det antas at de 16 000 blåhvalenheter blir nådd før fangst-

periodens utløp, og som skal gjøre dette med 14 dagers varsel før avslutningsdagen, må beregne fangsten for de ca. 3 siste uker. For sesongen 1952—53 var komitéen særlig uheldig i sine beregninger, idet fangsten i de siste ukene for en stor del på grunn av dårlige værforhold ble atskillig mindre enn komitéen hadde regnet med.

Forutsetningen for den voldsomme forsering av fangsten i etterkrigssesongene har vært en stadig sterkere beskatning av finnhvalen etter hvert som blåhvalen har svikket. Som tabell 2 viser har blåhvalfangsten gått sterkt ned i etterkrigsårene, særlig i de 3 siste sesongene.

Tabell 2. Pelagisk fangst av bardehval, etter art.

Sesong	Blåhval	Finnhval	Knølhval	Seihval	Fanget hval i alt ¹
1932—33.....	18 624	4 441	159	—	23 331
1938—39.....	13 849	19 477	883	3	36 681
1946—47.....	8 865	12 877	² 1	2	23 043
1947—48.....	6 862	18 999	² 2	12	28 369
1948—49.....	7 399	17 201	² 13	16	28 494
1949—50.....	6 168	18 061	2 117	101	29 017
1950—51.....	6 966	17 474	1 630	367	31 180
1951—52.....	5 124	20 520	1 546	32	32 575
1952—53.....	3 866	21 197	954	123	28 325

¹) Herunder er også tatt med spermhval.

²) Pelagisk fangst av knølhval i Antarktis forbudt i de første etterkrigssesongene.

Pelagisk fangst av knølhval i Antarktis var forbudt i de første etterkrigssesongene, men fra og med sesongen 1949—50 har en maksimumsfangst på 1 250 dyr vært tillatt.

Fangstutbyttet for de norske ekspedisjonene i Antarktis ble i sesongen 1952—53 en god del mindre enn i foregående sesong. I alt fanget disse ekspedisjonene 11 240 hval og produserte 813 979 fat hval- og spermolje mot i foregående sesong 15 650 hval og 1 136 643 fat hval- og spermolje. I begge sesongene er her tatt med fangstutbyttet fra landstasjonen i Husvik Harbour på Sør-Georgia. Dette var i sesongen 1952—53 2 328 hval og 120 003 fat olje mot i foregående sesong 3 662 hval og 144 375 fat olje.

Spermoljeproduksjonen ble betydelig mindre i 1952—53 enn i foregående sesong, nemlig 29 806 fat mot ¹) 117 737 fat. Holder en spermoljen utenfor, ble hvaloljeproduksjonen i sesongen 1952—53 784 173 fat mot 1 018 906 fat i sesongen 1951—52.

Av den norske hvaloljeproduksjonen i sesongen 1952—53 ble følgende kvanta levert til Norge og til utlandet:

¹) Ekskl. 19 665 fat spermolje produsert under fangsten fra Peru i 1951.

Norge	22 698 long ton
Storbritannia	47 378 » »
Vest-Tyskland	19 568 » »
Nederland	13 128 » »
Danmark	9 930 » »
Frankrike	8 609 » »
Sverige	4 958 » »
Belgia	4 743 » »
Saar	199 » »

I alt 131 211 long ton

Prisen for eksportoljen i sesongen 1952—53 ble gjennomsnittlig bare £ 71.10 pr. long ton mot gjennomsnittlig £ 82.10 i foregående sesong og ca. £ 112 i sesongen 1950—51. Av eksportoljen i 1952—53 ble 2 500 long ton solgt til £ 82.10, 4 700 long ton til £ 80, 25 000 long ton til £ 77.10, 10 750 long ton til £ 72.10 og 38 000 long ton til £ 70. For oljen levert til Norge ble det oppnådd en pris av kr. 1 370 pr. metr.tonn mot kr. 1 727 i foregående sesong. Basert på disse priser ble verdiutbyttet av hvaloljen i sesongen 1952—53 tilsammen 186,9 mill. kr. Tilsvarende verdiutbytte for foregående sesong var 284 mill. kr.

Spermoljen ble solgt til en gjennomsnitts-

pris av kr. 1 043 pr. long ton, og verdiutbyttet ble 5,1 mill. kr. I sesongen 1951—52 var verdien av spermoljeproduksjonen 21 mill. kr.

Av biprodukter ble det i sesongen 1952—53 framstilt i alt ca. 3 300 long ton. Av dette var:

Kjøttmjøl	2 961	long ton
Lever	128	» »
Leverolje	41	» »
Levermjøl	54	» »
Hvalkjøtt	64	» »

og en del hvalhypofyser.

Verdien av disse biprodukter er foreløpig anslått til 6 mill. kr.

Den samlede verdi av den norske produksjon av hvalolje, spermolje og biprodukter i Antarktis i sesongen 1952—53 utgjorde etter dette ca. 198 mill. kr. I sesongen 1951—52 var verdiutbyttet i alt 311 mill. kr. og i sesongen 1950—51 i alt 358 mill. kr.

Lønnsinntekten for nordmenn på utenlandske ekspedisjoner i Antarktis i sesongen 1952—53 er beregnet til 27,4 mill. kr.

Det samlede fangstmateriell som var satt inn i Antarktis sesongen 1952—53 besto av 16 flytende kokerier med 232 hvalbåter og 3 landstasjoner med 21 hvalbåter. Dette var 4 flytende kokerier og 38 hvalbåter mindre enn i foregående sesong (se tabell 3 nedenfor).

Tabell 3. Samlet fangstutbytte og anvendt materiell.

Sesong og land	Hval fanget	Olje-produksjon	Landstasjoner	Kokerier	Fangstbåter
1952—53:		fat			
Norge	11 240	813 979	1	7	102
Storbritannia	9 424	641 467	1	4	71
Nederland..	1 575	103 710	-	1	12
Japan	2 645	207 335	-	2	30
Sovj.-Samv.	2 726	155 269	-	1	15
Panama....	2 365	164 150	-	1	16
Argentina..	678	32 187	1	-	7
I alt	30 653	2 118 097	3	16	253
1951—52:					
Norge	15 650	1 136 643	1	10	139
Storbritannia	9 432	684 434	1	4	70
Nederland..	1 650	110 300	-	1	12
Japan	3 831	259 476	-	3	32
Sovj.-Samv.	2 468	147 647	-	1	15
Panama....	1 408	97 073	-	1	16
Argentina..	798	41 825	1	-	7
I alt	35 237	2 477 398	3	20	291

Nedgangen falt på Norge med 3 kokerier og 37 hvalbåter og på Japan med 1 kokeri og 2 hvalbåter. Dette japanske kokeriet drev bare spermhvalfangst i Antarktis i foregående sesong.

Fangstutbyttet i alt i Antarktis ble i sesongen 1952—53 betydelig mindre enn i foregående sesong, idet det gikk ned med 4 584 hval og 359 300 fat olje. Nedgangen skyldes vesentlig den store nedgang i spermhvalfangsten i sesongen 1952—53. I foregående sesong, da spermhvalfangsten var den største en har hatt i Antarktis, ble det fanget 5 485 spermhval med oljeutbytte 286 389 fat, mot i siste sesong 2 332 spermhval med oljeutbytte 120 527 fat. Holder en spermoljen utenfor i begge sesongene, var hvaloljeproduksjonen i 1952—53 i alt 1 998 000 fat mot i 1951—52 2 191 000 fat, dvs. en mindre produksjon på 193 000 fat. Hadde fangsten av bardehval kunnet fortsette til de 16 000 blåhvaler var nådd, ville dette betydd en merproduksjon av hvalolje på ca. 150 000 fat, regnet etter det gjennomsnittlige oljeutbytte for de fangede blåhvalenhetene. Med et slikt tillegg ville hvaloljeproduksjonen i 1952—53 ha vært bare ca. 40 000 fat lavere enn i foregående sesong.

Det gjennomsnittlige oljeutbytte pr. beregnet blåhvalenhet ble i sesongen 1952—53 litt lavere enn i foregående sesong, nemlig 128,0 fat mot 129,4 fat. I sesongen 1950—51 var det 117,3 fat. Oljeutbyttet pr. blåhvalenhet i 1951—52 var, bortsett fra en av krigssesongene, det høyeste en har hatt i den pelagiske fangst.

Norges andel i totalfangsten gikk sterkt ned i sesongen 1952—53. Av tallet på fanget hval i alt og av den samlede oljeproduksjon falt på Norge henholdsvis 37 prosent og 38 prosent mot i sesongen 1951—52 henholdsvis 44 prosent og 46 prosent. På Storbritannia falt i sesongen 1952—53 henholdsvis 31 prosent og 30 prosent.

I inneværende Antarktis-sesong 1953—54 gjelder samme fangstperiode for den pelagiske bardehvalfangsten som i forrige sesong, nemlig fra og med 2. januar til og med 7. april. Etter vedtak på Den Internasjonale Hvalfangstkommissjons møte i London juni 1953 skal dog den pelagiske fangst av blåhval ikke begynne før 16. januar, og den pelagiske fangst av knølhval skal bare finne sted dagene 1.—4. februar. Videre er maksimumsfangsten for de pelagiske ekspedisjonene satt ned fra 16 000 til 15 500 blåhvalenheter.

Norge deltar i sesongen 1953—54 med hele kokeriflåten på 9 skip, eller med 2 kokerier mer enn i foregående sesong. De andre land

har derimot 1 kokeri mindre, idet den panamaiske ekspedisjon med flytende kokeri «Olympic Challenger» ikke er med denne gang. I alt nyttes i sesongen 1953—54 17 flytende kokerier mot 16 i forrige sesong.

Etter forslag fra Norsk Hvalfangstforbund er det sluttet en avtale mellom de deltakende ekspedisjoner om en begrensning i bruken av hvalbåter pr. flytende kokeri, for om mulig å oppnå en bedre økonomisk utnyttning av hvalbåtmateriellet. Bare den sovjet-russiske ekspedisjonen har stått utenfor denne avtalen. I avtalen er hvalbåttallet fastsatt for hvert kokeri. En regner med at det er satt inn i alt ca. 210 hvalbåter eller gjennomsnittlig ca. 12,4 pr. kokeri i den pelagiske fangst i sesongen 1953—54. I foregående sesong brukte 16 kokerier i alt 232 hvalbåter eller 14,5 pr. kokeri.

På Sør-Georgia drives fangsten i inneværende sesong fra de samme 3 landstasjoner og med tilsammen 21 hvalbåter som i sesongen 1952—53.

Gruvedrift, industri og kraftforsyning.

På samme måte som i 1952 var det også i 1953 etterspørselen som i det vesentlige var bestemmende for industriens produksjon. Oppgangen i etterspørselen har derfor ført til at produksjonen i industrien økte i 1953. I gjennomsnitt for månedene januar — oktober lå den månedlige produksjonsindeks i 1953 4 prosent over tilsvarende tall for 1952.

Den månedlige produksjonsindeks gir imidlertid ikke alltid et helt pålitelig uttrykk for endringene i produksjonsvolumet. For en så viktig bransje som jern- og metallvareindustrien, som teller mer enn en femtedel av industriproduksjonen, beregnes indekstallet bare på grunnlag av timeverksoppgaver. Dersom produksjonen pr. timeverk stiger, vil indekstallet for denne bransje ligge for lavt. Det har også vist seg i årene etter krigen at stigningen i den årlige produksjonsindeks, som beregnes på grunnlag av et større materiale, har vært sterkere enn stigningen i månedsindeksene. Det er rimelig å anta at også produksjonsøkingen på 4 prosent fra 1952 til 1953 er et minimumstall.

Ser vi på de kvartalsvise endringene i indekstallene, finner vi at produksjonen i 1953 har økt i et stigende tempo i forhold til samme periode i 1952. Setter en det gjennomsnittlige indekstall for tilsvarende kvartal i det foregående år lik 100, var indekstallet for 1. kvartal 1953 100,1. Produksjonen i første kvartal var således totalt sett uforandret fra 1952. I annet kvartal 1953 var imidlertid in-

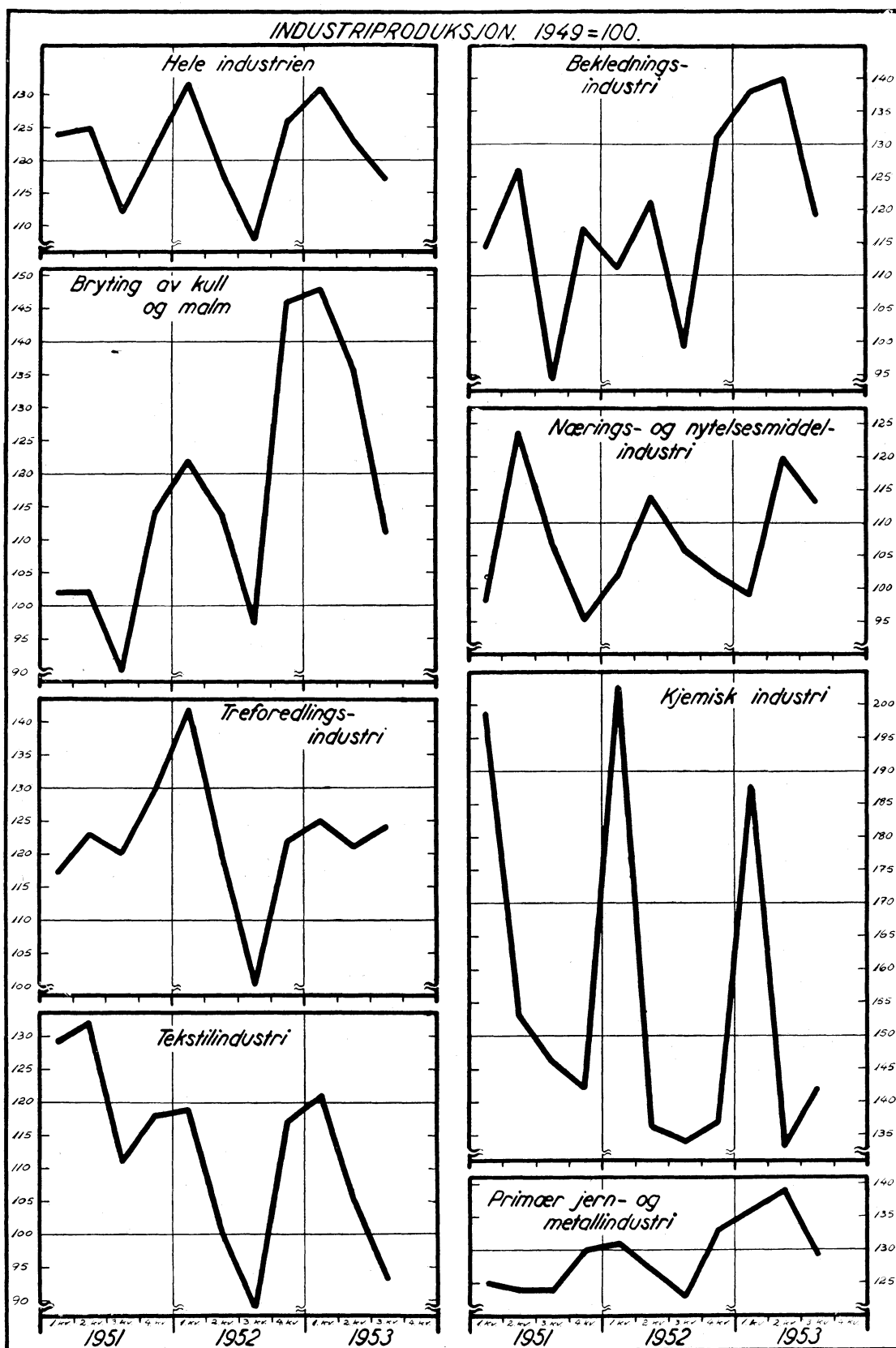
Tabell 1. Månedlig produksjonsindeks.
Gjennomsnitt av de månedlige indekstall.
1949 = 100.

	Jan.— okt. 1951	Jan.— okt. 1952	Jan.— okt. 1953
Hele industrien	121	120	125
Bryting av kull og malm	100	115	135
Nærings- og nytelses- middelindustri i alt ..	108	107	109
Av dette: Hermetikk- fabrikker	96	77	74
Tekstilindustri	125	104	108
Bekledningsindustri i alt	112	113	131
Av dette: Skotøy- fabrikker	106	71	98
Trevare- og møbelindustri	98	98	108
Treforedlingsindustri i alt	121	121	126
Av dette: Papirfabrik- ker	112	122	129
Kjemisk industri i alt ..	164	155	153
Av dette: Elektrokje- misk industri	171	175	170
Jord- og steinvareindustri	127	155	158
Primær jern- og metall- industri	125	128	135
Annen jern- og metall- industri	121	121	121
Andre industrier	111	97	109
Gass- og elektrisitetsverk	112	119	122
Eksporthandel	134	133	137
Hjemmeindustri i alt ...	117	116	121
Av dette: Konsumvare- industri	114	111	117
» » Investerings- vareindustri	120	122	124

Tabell 2. Prosentvis stigning i den månedlige produksjonsindeks.

	Hele indu- strien	Eks- port- indu- strien	Hjem- me- indu- strien
1951 til 1952	0,0	÷ 0,7	0,2
1952 til 1953*	3,8	3,1	4,1
1. kv. 1951 til 1. kv. 1952	5,7	9,5	4,0
2. kv. 1951 til 2. kv. 1952	÷ 5,3	÷ 5,7	÷ 5,2
3. kv. 1951 til 3. kv. 1952	÷ 3,8	÷ 9,5	÷ 1,5
4. kv. 1951 til 4. kv. 1952	3,1	1,4	3,7
1. kv. 1952 til 1. kv. 1953	0,1	÷ 4,9	2,3
2. kv. 1952 til 2. kv. 1953	4,2	1,2	5,4
3. kv. 1952 til 3. kv. 1953	7,8	13,7	5,6

dekstallet beregnet på samme måte 104,2 og i tredje kvartal 107,8. Den sterke stigningen i forhold til 1952 var vesentlig et resultat av

Kvartalsvise gjennomsnitt av den månedlige produksjonsindeks.

det lave produksjonsnivået i 2. og 3. kvartal dette år. Tar vi således utgangspunktet i 1951, lå indekstallet i 1. kvartal 1953 5,7 prosent høyere, i annet kvartal 1,3 prosent lavere og i 3. kvartal 3,7 prosent høyere enn i tilsvarende kvartaler dette år. I 1952 steg produksjonen igjen i 4. kvartal og en kan neppe uten videre gå ut fra at vi i siste kvartal 1953 skal få en like sterk øking i produksjonen i forhold til 1952 som i 3. kvartal.

Innen eksportindustrien lå produksjonen i 1. kvartal 1953 4,9 prosent lavere enn i samme tidsrom året før. I 2. og 3. kvartal var imidlertid produksjonen høyere enn i tilsvarende kvartaler i 1952. Stigningen i 3. kvartal utgjorde hele 13,7 prosent. Av de enkelte bransjene var det særlig bergverkene og treforedlingsindustrien som viste oppgang i produksjonen i 1953. Sterkest produksjonsnedgang var det ved sildoljefabrikken.

Innen hjemmeindustrien gikk produksjonen i 1953 opp med om lag 4 prosent fra 1952. I de tre første kvartaler av året lå produksjonen hele tiden høyere enn i tilsvarende kvartal i det foregående år. I denne industrigruppe steg produksjonen sterkest ved skotøyfabrikkene, møbel- og innredningsfabrikkene, teglverkene og gummivareindustrien. Sterkest nedgang i produksjonen var det ved sjokoladefabrikken, papp- og papirvarefabrikkene og glassverkene. Innen hjemmeindustrien var det særlig konsumvareindustrien som økte produksjonen i 1953. Produksjonsøkningen for denne del av hjemmeindustrien var 6 prosent fra 1952 til 1953. Innen investeringsindustrien økte produksjonen med 2 prosent i samme tidsrom.

Produksjonsutstyret i industrien har også i 1953 vært gjenstand for sterk utbygging. Avsetningsvanskene innen en rekke bransjer har riktignok ført til at bedriftenes investeringsvilje var noe mindre enn i årene fram til 1951. Den lettere adgang de siste årene til import av maskiner har ført til at investeringsnivået likevel har holdt seg oppe. Det er et iøynefallende trekk ved utbyggingen av industrien i etterkrigsårene at den særlig har vært stor for kraftverkene og de store elektrisitetsforbrukende industrier som kjemisk industri, primær jern- og metallindustri og treforedlingsindustrien.

Råstofftilgangen har i året vært meget god, når det gjelder importerte råstoffer. Om dette viser en til avsnittet om vareomsetningen med utlandet.

Med hensyn til innenlandske råstoffer var tilgangen på tømmer god, enda den ikke var like stor som i rekordåret 1952. Brislingfangsten var meget god og betydelig over et

middels år. Vårsildfisket slo derimot nesten helt feil.

Arbeidskraftsituasjonen har vært relativt lett for bedriftene i 1953. Sysselsettingen har økt en del, og lå ved utgangen av september 1,6 pct. høyere enn på samme tid i 1952. En rekke bransjer har imidlertid fortsatt hatt vansker med å skaffe seg nok faglærte arbeidere. Nærmere oppgaver over sysselsettingen er gitt i eget avsnitt.

Produksjonsutviklingen i de enkelte industrigrupper.¹⁾

Ved kullgruvene på Svalbard gikk produksjonen ned fra 453 000 tonn kull i 1952 til om lag 430 000 tonn i 1953. Årsaken til denne nedgangen er at gruen i Kings Bay ikke har hatt noen produksjon etter eksplosjonsulykken våren 1953.

Produksjonen ved bergverkene har steget sterkt også i 1953. I gjennomsnitt for de 10 første månedene av året steg produksjonen med 22 prosent sammenliknet med samme tidsrom 1952, men produksjonen lå fortsatt under nivået i 1938.

Også i 1953 var det særlig produksjonen av jernmalm som økte. I alt regner en med at det ble produsert 1 275 000 tonn jernmalm og titanjernstein i 1953 mot 887 000 tonn året før. Den største delen av produksjonen ble eksportert. I de 10 første månedene av året var eksporten 847 000 tonn jernmalm mot 613 000 tonn i samme tidsrom 1952. Stagnasjonen i forbruket av jernmalm har ført til oppgang i lagrene hos produsentene, og dette har delvis virket hemmende på produksjonen.

Svovelkisproduksjonen var litt høyere enn i 1952, da det ble produsert 708 000 tonn. Produksjonen ligger om lag 30 prosent lavere enn i 1938.

Produksjonen av andre bergverksprodukter viste bare mindre endringer fra 1952 til 1953.

Nærings- og nytelsesmiddelindustrien sett under ett økte produksjonen med om lag 2 prosent fra 1952 til 1953. I gjennomsnitt for månedene januar — oktober 1953 var indekstallet 109 mot 107 i samme tidsrom 1952.

Mjølkefabrikkenes produksjon var omtrent den samme som i 1952. Etterspørselelen på hjemmemarkedet viste en synkende tendens i 1953, men dette ble stort sett oppveid ved økt eksport.

Hermetikkfabrikkenes produksjon var noe mindre i 1953 enn året før. Årsaken til produksjonsnedgangen var avset-

¹ I tabellverket side *11 er det gitt oppgaver over produksjonen av visse viktige varer.

ningsvansker, spesielt for kippers og røykt småsild. Særlig på grunn av de strenge importrestriksjonene som Storbritannia og Austral-sambandet innførte, gikk eksporten av småsild og kippers sterkt ned i 1952. Dette førte til at lagrene av disse varer var meget store ved begynnelsen av 1953, og produksjonen ble derfor sterkt redusert. Som kippers ble det således i 1953 bare pakket 105 000 hl. vintersild mot 175 000 hl i 1952. Også pakkingen av småsild viser liknende svikt. Til utgangen av november var det således pakket bare 313 000 kasser røykt småsild mot 630 000 kasser til samme tid i 1952.

For brislingpakkingen var situasjonen meget lysere ved sesongens begynnelse. Lagrene var små, delvis som følge av det dårlige brislingfiske i 1952. Brislingfisket var i 1953 svært godt, og pakkingen ble meget høyere enn året før. Til utgangen av november var det i alt pakket om lag 640 000 kasser mot 370 000 kasser til samme tid i 1952. Et normalårs pakning regner en å være om lag 500 000 kasser.

Hermetikkindustrien har i 1953 hatt store avsetningsvansker. Et lyspunkt har det vært at eksporten til U.S.A., det eneste større marked som har hatt fri import, økte sterkt. Mot slutten av året ble det dessuten i Storbritannia og Austral-sambandet innført lempinger i importrestriksjonene for fiskehermetikk.

Produksjonen ved møllene var i 1953 om lag den samme som i 1952. Både lager- og tørkekapasiteten er økt i året, men synes ennå å være for liten.

Ved sjokolade- og dropsfabrikkene falt produksjonen i 1953. I de 10 første månedene av året var den om lag 20 prosent lavere enn i samme tidsrom 1952. Nedgangen skyldes svikt i etterspørselen, vesentlig på grunn av den bedrede tilførsel av sydfrukt.

Margarinproduksjonen økte fortsatt i 1953. I alt regner en med en produksjon i dette år på om lag 80 000 tonn margarin mot 78 000 tonn i 1952. Etterat sukker- og fettrasjeringer i Storbritannia ble opphevet, falt grunnlaget for produksjonen av «Sweetened Fat» nesten bort. Denne produksjonen er derfor blitt sterkt redusert.

Bryggeriene har hatt en nedgang i produksjonen på om lag 1 prosent i 1953. Denne nedgangen i produksjonen har funnet sted trass i at sommeren var noe varmere enn i 1952. På bransjehold regner en med at svikten i etterspørselen skyldes økt hjemmebrygging.

Mineralvannfabrikkenes produksjon økte med om lag 12 prosent i 1953. På samme måte som for vi er etterspørselen etter mineralvann avhengig av temperaturen i som-

mermånedene. Den vesentlige del av produksjonsøkningen for mineralvann fant således sted i juni som siste sommer var svært varm.

Ved tobakkfabrikkene var produksjonen i 1953 omtrent som året før. Produksjonen av røyketobakk økte litt, mens sigarrettproduksjonen gikk noe tilbake. Produksjonen er i høy grad bestemt av etterspørselen.

Innen tekstilindustrien fant det i 1953 sted en liten øking i produksjonen. I gjennomsnitt for tidsrommet januar — oktober 1953 var indekstallet 108 mot 104 i samme tidsrom 1952. Oppgangen fordeler seg ujamnt på de enkelte bransjer innen tekstilindustrien. Bomullsvarefabrikkene og trikotasjefabrikkene økte produksjonen med om lag 10 prosent, mens ullvarefabrikkenes produksjon var uforandret fra 1952. På tross av at produksjonen i tekstilindustrien viste oppgang i 1953, lå den likevel om lag 10 prosent lavere enn i 1951.

I samband med frilistingen av tekstilvarer fikk tekstilindustrien konkurranse med utenlandske produsenter. Dette førte til at etterspørselen etter norske tekstilvarer ble sterkt redusert, og lagrene økte. I 1953 har imidlertid lagrene vist en synkende tendens, og etterspørselen har steget noe. Det ser ut som om tekstilindustrien nå er kommet over tilpassningsvanskene i samband med frilisteordningen.

I året som gikk ble det satt i gang drift ved cellulspinneriet til Borregård. Dette er den første store spesialfabrikk for cellullgarn her i landet. En stor del av bedriftens produksjon er beregnet på eksport.

For bekleddningsindustrien under ett steg produksjonen med om lag 16 prosent. Indekstallet for denne industrigruppen viste 113 i gjennomsnitt for månedene januar—oktober 1952 og 131 i samme tidsrom 1953.

Det var særlig skotøyfabrikkenes produksjon som økte, og den lå i 1953 om lag 35 prosent høyere enn i foregående år. En venter at produksjonen her vil bli omtrent den samme som i 1951. Etterspørselen har i året vært jamt god og ble stimulert da skotøyavgiften ble tatt vekk sist sommer. Bedriftene har ikke hatt noen vansker med å øke arbeidskraften igjen etterat den ble så sterkt redusert i 1952. Om lag halvparten av produksjonen består av skotøy med gummisåler av ymse slag.

Også konfeksjonsindustriens produksjon gikk opp i 1953, og lå over 10 prosent høyere enn i 1952. I motsetning til tekstil- og skotøyfabrikkene har det innen konfeksjonsindustrien funnet sted en jamn øking i produksjonen i alle årene etter krigen.

Produksjonen ved sagbrukene og høvleriene lå fortsatt høyt i 1953. Bedriftene

har i året vært fullt i stand til å dekke den innenlandske etterspørselen, og har også kunnet øke eksporten. Tømmertilgangen har vært god i året.

Ved møbel- og innredningsfabrikkene økte produksjonen sterkt fra 1952 til 1953. Etterspørselen har tatt seg godt opp etter å ha ligget forholdsvis lavt et par år for bransjen under ett. Tilgangen på trelast har vært god i året.

Sett under ett gikk produksjonen i treforedlingsindustrien opp med om lag 4 prosent fra 1952 til 1953. I gjennomsnitt for årets 10 første måneder var indekstallet 126 mot 121 i 1952. Etter det sterke fall i etterspørselen for de fleste av bransjens produkter i 1952 tok den seg opp igjen mot slutten av året, men også i første halvår 1953 hadde bedriftene etterspørselsvansker, og prisene lå på et lavt nivå. Mot slutten av 1953 økte etterspørselen, og bedriftene fant forholdsvis lett avsetning for de fleste av sine produkter. Det var også tegn til en viss tilstramning i prisene. Tømmertilgangen har vært god i 1953.

Ved tresliperiene var produksjonen om lag den samme som i 1952 og utgjorde 515 000 tonn hvit tremasse (tørr beregnet). Produksjonen i første halvår 1953 var 18 000 tonn lavere enn i samme periode året før.

Cellulosefabrikkene har hatt en betydelig produksjonsøking fra 1952 til 1953. I alt regner en med at produksjonen i 1953 vil bli om lag 540 000 tonn cellulose (tørr beregnet) mot 494 000 tonn i 1952. Produksjonen i 1953 var 10 000 tonn høyere enn i 1951.

Ved papir- og pappfabrikkene regner en med at produksjonen vil øke til om lag 500 000 tonn papir, papp og kartong i 1953 mot 467 000 tonn i 1952. I første halvdel av året var etterspørselssituasjonen vanskelig, og en del maskiner sto på grunn av ordremangel. I den siste del av året bedret forholdene seg, og etterspørselen var god for de fleste kvaliteters vedkommende. En ny papirmaskin er kommet i drift i 1953, og en del maskiner er ombygd og modernisert. Bransjens kapasitet er derved ved årets slutt kommet opp på omkring 600 000 tonn.

Også wallboardfabrikkene har økt produksjonen fra 1952 til 1953. I alt regner en med en produksjon på om lag 85 000 tonn wallboard mot 72 000 tonn i 1952. På grunn av det høye innenlandske byggevolumet har etterspørselen holdt seg godt oppe i 1953. Det har også funnet sted en viss øking i eksporten i forhold til 1952.

Heller ikke i 1953 har den polygrafiske industri vært i stand til å dekke etterspørselen. Det største problem for bedriftene har vært å skaffe tilstrekkelig faglært

arbeidskraft. Da bedriftene bare i liten utstrekning kan nytte ufaglært arbeidskraft, vil det på kort sikt være vanskelig å kunne dekke den høye etterspørselen. Det har til dels vært unyttet maskinkapasitet på grunn av mangel på arbeidere.

Produksjonen ved garveriene har økt med knapt 5 prosent fra 1952 til 1953. Dette henger sammen med den økte produksjon av skotøy i perioden, men overgangen til større bruk av sålemateriale av gummi har ført til at produksjonen ved garveriene fortsatt ligger betydelig lavere enn i 1951.

Innen kjemisk og elektrokjemisk industri var gjennomsnittet av den månedlige produksjonsindeks for de første 10 måneder i 1953 153 mot 155 i tilsvarende tidsrom året før. Produksjonen av kvelstoffprodukter var i første del av året litt lavere enn i tilsvarende periode 1952. I tidsrommet januar—oktober ble det produsert 144 500 tonn beregnet rent kvelstoff ved Norsk Hydro's anlegg mot 146 000 tonn i tilsvarende tidsrom 1952. Produksjonen i høstmånedene har imidlertid ligget en del høyere enn høsten 1952, slik at en regner med at produksjonen i 1953 ble like stor som i 1952, eller om lag 175 000 tonn beregnet rent kvelstoff. Når produksjonen ikke ble enda høyere, kommer dette av at ammoniakproduksjonen i Glomfjord ble sterkt redusert på vårparten på grunn av kraftmangel. Ved Norsk Hydro's andre anlegg har krafttilgangen vært tilfredsstillende i 1953. Arbeidet med å skifte ut elektrolysørene har fortsatt også i 1953, og dette har ført til at produksjonskapasiteten er blitt økt uten øking i krafttilgangen. Eksporten av kalksalpeter var omtrent som i 1952.

Av andre kjemiske grunnprodukter har produksjonen av karbid gått tilbake. I de 10 første månedene i 1953 var produksjonen 18 444 tonn mot 22 967 tonn i samme tidsrom 1952. Her er ikke tatt med den karbid som har vært nyttet til framstillingen av cyanamid. I januar—oktober ble det produsert 23 557 tonn cyanamid mot 23 826 tonn i 1952. Av superfosfat ble det i 1953 produsert om lag 85 000 tonn. Produksjonen i 1952 var 77 700 tonn. Også produksjonen av cellulul har økt i 1953, vesentlig som følge av lettere avsetningsforhold.

Sildoljefabrikkenes produksjon var i 1953 om lag 20 prosent lavere enn i 1952. I alt regner en med en produksjon i 1953 på om lag 58 000 tonn sildolje og 140 000 tonn sildmjøl. De tilsvarende tall i 1952 var 77 000 tonn olje og 180 000 tonn mjøl. Når produksjonen ikke ble større i 1953, skyldes dette det forholdsvis dårlige vintersildfisket. Som følge av nedgangen i produksjonen har også ekspor-

ten av sildmjøl gått ned i forhold til 1952. I tidsrommet januar—oktober utgjorde eksporten av sildmjøl 89 907 tonn til en verdi av 81 mill. kr. Tilsvarende tall for 1952 var 103 185 tonn til en verdi av 86,4 millioner kroner.

Ved olje og fettraffineriene gikk produksjonen opp med om lag 4 prosent fra 1952 til 1953. Produksjonsøkningen er litt større for oljemøllene enn for raffineriene. Produksjonen ved raffineriene er fortsatt hemmet av avsetningsforholdene på eksportmarkedet for olje og fett.

Såpefabrikkene økte produksjonen med nesten 10 prosent fra 1952 til 1953.

Ved maling- og lakkfabrikkene gikk produksjonen opp med 20 prosent fra 1952 til 1953. Stigningen henger til dels sammen med den fortsatte økingen i byggevirkksomheten. En regner også med at de nye malingstyper som bedriftene har tatt opp produksjonen av, har ført til økt etterspørsel.

Jord- og steinvarerindustrien sett under ett viser bare en liten øking i produksjonen fra 1952 til 1953. I gjennomsnitt for årets 10 første måneder var indekstallet 158 (1949 = 100) i 1953 mot 155 i 1952.

Av de enkelte bransjer hadde teglverkene sterkest produksjonsoppgang. Produksjonen lå her om lag 25 prosent høyere enn i 1952, men produksjonen i dette år ble hemmet av en langvarig streik. Bedriftene har i 1953 vært godt i stand til å dekke etterspørselen, og det har funnet sted en viss oppgang i lagrene.

Ved glassverkene gikk produksjonen ned med om lag 25 prosent i 1953. Etterspørselen har sviktet, særlig når det gjelder servisglass og flasker. For disse varene er den utenlandske konkurransen blitt stadig mer merkbar.

Også ved porselen- og fajansefabrikkene gikk produksjonen noe ned i 1953, men nedgangen dreier seg bare om 4 prosent. Det er særlig produksjonen av sanitærporselen og teknisk porselen som har vært noe mindre enn i 1952.

Sementfabrikkene har økt produksjonen fra 1952 til 1953. I alt regner en med en produksjon i 1953 på 775 000 tonn sement mot 725 000 tonn året før. I 1938 var produksjonen 332 000 tonn. Trass i denne produksjonsøkning har bedriftene heller ikke i 1953 vært i stand til helt å dekke etterspørselen, og det har i året vært importert store kvanta. Bedriftene arbeider med planer som i alt skal øke kapasiteten med vel 200 000 tonn, og regner da å kunne dekke behovet.

Ved jord- og steinvarerindustrien ellers har det også funnet sted en øking i produksjonen. Særlig stor har den vært for gass-

og lettbetong etterat Ytongfabrikken kom i full drift.

I den primære jern- og metallindustrien fortsatte produksjonen å stige også i 1953. I gjennomsnitt for de 10 første måneder av året var indekstallet 135 mot 128 i tilsvarende periode 1952. Bedriftene har stort sett også i 1953 hatt gode avsetningsforhold, selv om priser og etterspørsel har vist en synkende tendens. Tilgangen på elektrisk kraft har stort sett vært god i året.

Produksjonen av rujern var om lag 55 000 tonn, som i 1952. Produksjonen av ferrosilicium har økt en del i 1953. En regner med en produksjon på om lag 95 000 tonn (45 % Si) mot 86 000 tonn i 1952. For andre ferrolegeringer var produksjonen omtrent uforandret fra 1952, eller knapt 125 000 tonn. Aluminiumsverkene har i 1953 produsert om lag 55 000 tonn aluminium mot 52 000 tonn i 1952. På grunn av strømstans etter flom mot slutten av året ble produksjonen noe redusert. Produksjonen av nikkel steg sterkt i året, og ventes å bli om lag 15 000 tonn mot 12 000 i 1952. For sink og svovel var det ingen nevneverdige endringer i produksjonen i 1953.

I jern- og metallindustrien ellers er det vanskelig å gi noe mål for produksjonsvolumet i 1953. Den månedlige produksjonsindeks bygger på oppgaver over timeverk vesentlig ved de større bedrifter (medlemmer av De Mekaniske Verksteders Landsforening).

I gjennomsnitt for de 10 første måneder 1953 var indekstallet 121 som i 1952. Disse tall kan imidlertid ikke nyttes som uttrykk for økingen i produksjonsvolumet uten å ta hensyn til endringene i produksjonen pr. timeverk. Da produksjonsutstyret i bransjen stadig har vært gjenstand for utbygging og rasjonalisering, er det rimelig å anta at produksjonen pr. timeverk har steget noe også i 1953. Produksjonsvolumet skulle derved ha steget noe i 1953.

De aller fleste bransjene innen jern- og metallindustrien har også i 1953 arbeidd under gode avsetningsforhold. Spesielt gjelder dette de delene av maskinindustrien og den elektrotekniske industri som produserer varer til kraftverksutbyggingen. Ved skipsverftene har det funnet sted en øking i den leverte tonnasje. I alt ble det levert skip med en tonnasje på 113 000 br. reg.tonn mot vel 100 000 br. reg.tonn i 1952. Også produksjonen av forbruksvarer innen jern- og metallindustrien holdt seg godt oppe i 1953. På de fleste felter er nå bedriftene i stand til å dekke etterspørselen, og det har til dels funnet sted en nedgang i denne. Bedriftene har imidlertid stort sett vært i stand til å kompensere dette ved å ta opp produksjonen av nye varer.

Tilgangen på råstoff har vært god i 1953. Den største mangelfaktoren for bransjen har fortsatt vært den knappe tilgangen på faglært arbeidskraft.

Produksjonen ved gassverkene var omtrent uforandret fra 1952 til 1953. I alt regner en med en produksjon på om lag 50 mill. m³ gass i 1953.

Elektrisitetsverker.

Elektrisitetsproduksjonen ved verker på 1000 kW og over vil sannsynligvis bli om lag 19 000 mill. kWh i 1953. Dette er en øking på 600 mill. kWh fra 1952, eller vel 3 prosent. Stigningen skyldes økt produksjonskapasitet ved at nye verker er kommet i drift og eldre verker utvidd. Vannforholdene vinteren og våren 1953 var nemlig dårligere enn i 1952, særlig på Østlandet.

Tabell 3. *Elektrisitetsproduksjonen ved verker på 1 000 kW og over.*

O m r å d e	Januar—september mill. kWh		Stig- ning pct.
	1953	1952	
Østlandet	8 079	7 877	2,6
Sørlandet	885	853	3,8
Vestlandet	3 215	3 112	3,3
Trøndelag	733	707	3,7
Nord-Norge	873	962	÷ 9,3
	13 785	13 511	2,0

På Østlandet hadde de nye kraftverker, Vinstra, Skafså og Holmen-Hellefos alene en produksjon på 476 mill. kWh i tidsrommet januar—september 1953, mens hele produksjonsøkningen fra januar—september 1952 til samme periode 1953 bare var 202 mill. kWh. På Østlandet var det dessuten en svikt i produksjonen på nesten 150 mill. kWh i 1952 på grunn av turbinskaden ved Åbjøra. Også på Vestlandet skyldes produksjonsstigningen vesentlig økt kapasitet, idet vannforholdene var omtrent som i 1952. På Sørlandet og i Trøndelag skyldes produksjonsstigningen derimot vesentlig de gode vannforhold. I Nord-Norge var vannforholdene alt i alt dårlige, og på tross av økt produksjonskapasitet gikk produksjonen ned.

Tabell 4. *Reguleringsmagasinenes energibeholdning pr. 30. sept. Mill. kWh.*

	Østlands- området	Landet ellers	I alt
1950	4 402	3 274	7 676
1951	4 572	2 641	7 213
1952	4 080	2 985	7 065
1953	4 486	3 396	7 882

Som tallene viser, var vannfyllingen i magasinene gunstig ved utgangen av september 1953 både i Østlandsområdet og landet ellers, men det var først fra mai—juni at magasinbeholdningene lå høyere enn i 1952.

Ved utgangen av oktober var tilsiget stort sett meget bra.

Den utbygde vannkraft (årgangskraft) som ved utgangen av 1952 var kommet opp i 2,10 mill. kW, økte med om lag 275 000 kW i 1953. 180 000 kW av denne økingen i maskinkapasiteten skriver seg fra utbyggingen av de tre store verkene, Vinstra, Aura og Lyse. I etterkrigsårene 1945—53 er det gjennomsnittlig utbygd om lag 90 000 kW pr. år, eller om lag 4 ganger så meget som gjennomsnittlig pr. år i tiden 1935—39.

Bygge- og anleggsvirksomhet.

Bygge- og anleggsvirksomheten har hatt et betydelig større omfang i 1953 enn i 1952. I de tre første kvartaler av 1953 var det en øking i tallet på sysselsatte fra året før på bortimot 10 prosent for byggevirksomheten og ca. 12 prosent for anleggsvirksomheten.

Tabell 1. *Sysselsatte syketrygdpliktige bygge- og anleggsarbeidere. Kvartalstall i % av tallet for tilsvarende kvartal året før.¹*

	Bygg	Anlegg	Sum
1951 1. kvartal ..	93,5	91,3	91,4
2. » ..	93,4	89,8	91,8
3. » ..	96,8	91,2	94,3
4. » ..	101,4	98,7	100,2
1952 1. » ..	107,3	104,8	106,2
2. » ..	107,5	106,4	107,0
3. » ..	107,3	108,8	108,0
4. » ..	105,1	108,0	106,4
1953 1. » ..	106,3	109,4	107,7
2. » ..	109,5	116,5	112,7
3. » ..	110,3	110,7	110,5

¹ Tallene er beregnet i Byrådet og korrigeret for endringer som skyldes heving av inntektsgrensen for de trygdepliktige.

Som i tidligere år er det også i 1953 satt i gang tiltak for å utjamne sesongsvingningene i bygge- og anleggsvirksomheten. Våren 1953 ytte Staten således flere millioner kroner til ekstraordinært anleggsarbeid, særlig i Nord-Norge. I september 1953 fikk fylkesbyggenemndene adgang til å gi byggeløyve for leiligheter som var større enn det fastsatte maksimumsareal og for eneboliger i tettbygde strøk. Vilårene for å gi slike byggeløyver var at arbeidet ble satt i gang i løpet av vintresesongen.

Tabell 2. *Tilgangen av enkelte byggematerialer.*¹
(Boligdirektoratets tall.)

	1951	1952	3 første kvartaler av 1952	3 første kvartaler av 1953
Trelast, stds.	310 000	410 000	..	² 340 000
Murstein, 1000 stk.	100 900	88 000	80 000	94 400
Sement, tonn	697 000	750 600	570 000	682 200
Armeringsstål, tonn	44 800	44 900	35 500	37 900
Trefiberplater, tonn	56 800	55 300	42 900	49 000
Spiker og stift, tonn	13 000	14 700	11 900	9 000
Vindusglass, tonn	15 100	14 300	10 000	10 500

¹ Norsk produksjon pluss import minus eksport. ² Gjelder hele året.

Tilgangen på byggematerialer har stort sett vært noe større i 1953 enn i 1952. Trelastproduksjonen var riktignok betydelig lavere enn rekordproduksjonen i 1952. En betydelig del av den store produksjonen i 1952 ble imidlertid ikke markedsført, men lagt på lager. Trelastrasjoneringen ble opphevet våren 1953.

Økingen i tilgangen på byggematerialer har gjort det mulig å gjennomføre visse lettelser i adgangen til å gi byggeløyve. Fylkesbyggenemndene er nemlig ikke lenger avhengig av materialkvoter for fylket, men kan gi byggeløyve ut fra generelle instruksjoner om ikke å gå lengre enn nødvendig av omsyn til arbeidskraftsituasjonen og tilgangen på en nøkkelvare som sement.

Tabell 3. *Byggeløyve gitt i 1952 og 1953*
1 000 m² flate.
(Boligdirektoratets tall.)

	1952	3 første kv. 1952	3 første kv. 1953
Boliger	2 379	2 013	2 363
Industribygg	350	265	235
Landbruksbygg..	340	330	396

I de tre første kvartaler av 1953 ble det gitt byggeløyve for om lag 31 600 leiligheter med en samlet boligflate på 2 360 000 m², altså praktisk talt like mye som i hele 1952. Også for landbruksbygg har det vært en betydelig øking i tallet på byggeløyver fra 1952 til 1953. For industribygg har det derimot vært gitt færre byggeløyver i 1953 enn året før.

I de tre første kvartaler av 1953 er det i alt satt i gang bygging av 29 000 nye leiligheter. 4 700 av disse leilighetene ble påbegynt i første kvartal, 12 000 i annet kvartal og 12 300 i tredje kvartal.

Tabell 4. *Bygg under arbeid ved utgangen av*
hvert kvartal. (Boligdirektoratets tall.)

	Boligbygg Golvfl. 1000 m ²	Andre bygg ¹ Golvfl. 1000 m ²	I alt ¹ Golvfl. 1000 m ²
1951 3. kvartal..	1 902	1 361	3 263
4. » ..	1 904	1 238	3 142
1952 1. » ..	1 660	1 252	2 912
2. » ..	1 727	1 397	3 124
3. » ..	2 169	1 454	3 623
4. » ..	1 948	1 356	3 304
1953 1. » ..	1 793	1 429	3 222
2. » ..	2 133	1 755	3 888
3. » ..	2 427	1 638	4 065

¹ Grunnflate for landbruksbygg.

Golvarealene for bygg under arbeid har vist en ganske stor øking i 1953. For alle slags bygg under ett var det en øking på 10,7 prosent i golvareal fra første kvartal 1952 til første kvartal 1953. Fra annet kvartal 1952 til annet kvartal 1953 var stigningen 23,2 prosent og fra tredje kvartal 1952 til tredje kvartal 1953 12,2 prosent. Økingen var stort sett litt mindre for boligbygg enn for andre bygg.

Tabell 5. *Bygg tatt i bruk.*
(Boligdirektoratets tall.)

	Boligbygg Golvfl. 1000 m ²	Andre bygg ¹ Golvfl. 1000 m ²	I alt ¹ Golvfl. 1000 m ²
1952 1. kvartal..	532	178	710
2. » ..	566	209	775
3. » ..	444	359	803
4. » ..	782	361	1 143
1953 1. kvartal..	485	179	664
2. » ..	556	221	777
3. » ..	560	386	946

¹ Grunnflate for landbruksbygg.

Innen utgangen av tredje kvartal var det i 1953 tatt i bruk om lag 22 600 nye leiligheter, altså en øking på 1 200 leiligheter fra samme tidsrom året før. Boligdirektoratet regner med at tallet på leiligheter som vil bli tatt i bruk i hele 1953 vil komme opp i 35 000 mot 32 600 i 1952.

Den relative økingen fra 1952 til 1953 i bygg under arbeid og bygg tatt i bruk var stort sett like stor som den relative vekst i sysselsettingen i byggevirksomheten. Dette

tyder på at reparasjons- og vedlikeholdsarbeid ikke har fått noen vesentlig større andel av det samlede byggevolum i 1953 enn året før, trass i at det er blitt løst noe på de tiltak som har vært satt i verk for å bremse på reparasjoner og vedlikehold av eldre bygg. Da det er forholdsvis lett å skaffe seg de materialer som trengs, må en likevel regne med at det etter hvert vil bli noe sterkere øking i reparasjons- og vedlikeholdsarbeid enn for arbeid med nybygg.

Tabell 6. Sysselsatte pliktig syketrygdete anleggsarbeidere.¹

	Kommunal og fylkeskommunal	Statlig	Privat	I alt
1952 1. kvartal	17 533	15 953	6 323	39 809
2. »	19 178	18 704	7 711	45 593
3. »	21 462	23 689	7 996	53 147
4. »	20 442	21 835	6 805	49 082
1953 1. »	18 497	19 464	5 443	43 404
2. »	21 926	24 415	6 628	52 969
3. »	23 599	27 625	7 611	58 835

¹ Kvartalsvise gjennomsnitt av tallene ved utgangen av hver måned.

Omfanget av anleggsvirksomheten var også atskillig større i 1953 enn i 1952. En har ikke noen oppgaver over det samlede resultat av virksomheten i denne næringen, men tall for sysselsettingen skulle gi en god pekepinn om utviklingen. I januar-september 1953 var det sysselsatt om lag 12 prosent flere anleggsar-

beidere enn i samme periode i 1952. Det vesentligste av denne stigningen faller på statens anleggsvirksomhet. Også på kommunale og fylkeskommunale anlegg er arbeidsstokken økt en del. I privat anleggsvirksomhet gikk derimot sysselsettingen noe ned.

Ved statens anleggsvirksomhet var det i de

Tabell 7. Sysselsettingen ved statens sivile anlegg.¹

	Vei- vesenet	Norges Stats- baner	Telegraf- verket	Vass- drags- og elektr.- vesenet	Havne- vesenet	Diverse anlegg	I alt
1952 1. kvartal	6 168	2 014	900	2 693	161	627	12 563
2. »	6 786	2 301	960	2 488	496	688	13 719
3. »	7 434	2 531	1 100	2 700	680	677	15 122
4. »	7 130	2 371	985	2 688	402	600	14 176
1953 1. »	6 948	2 233	865	3 174	93	561	13 874
2. »	8 617	2 351	950	3 008	552	755	16 233
3. »	8 738	2 495	1 070	2 852	667	750	16 572

¹ Kvartalsvise gjennomsnitt av tallene ved utgangen av hver måned.

tre første kvartaler av 1953 sysselsatt gjennomsnittlig 1 300 flere arbeidere til bygging og vedlikehold av veier enn i samme periode i 1952 og 400 flere arbeidere for utbygging av vassdragsreguleringer og elektrisitetsverk. Også for Statsbanene var det en liten øking i tallet på sysselsatte anleggsarbeidere, mens det ved statens sivile anleggsvirksomhet ellers bare var ubetydelige endringer.

Ved den militære anleggsvirksomhet har det vært en sterk øking også i 1953. I gjennomsnitt for tredje kvartal 1953 var det 8 200 arbeidere ved militære anlegg mot vel 5 000 for samme kvartal året før. For årets tre første kvartaler var det en gjennomsnittlig stigning i tallet på sysselsatte ved militære anlegg på vel 50 prosent fra 1952 til 1953.

Skipsfart.

Handelsflåten.

Tilveksten i handelsflåten har i 1953 vært noe større enn i foregående år. I de 3 første kvartaler av året hadde flåten en netto-økning på 283 000 bruttotonn mot i hele året 1952 274 000 bruttotonn. Pr. 1. oktober var flåten

kommet opp i 6 532 000 bruttotonn. Av denne tonnasjen var 3 447 000 bruttotonn eller ca. 53 prosent tanktonnasje.

Tallene for bruttotilgangen, bruttoavgangen og nettoøkningen i flåten i de 3 første kvartaler av 1953 er i tabell 1 sammenliknet med de tilsvarende årlige tall fra og med 1949.

Tabell 1. Tilgangen og avgangen i flåten i årene 1949—1953.

Ar	Tilgang i alt	Avgang i alt	Nettoøkning	
			I alt	Herav tankskip
	Br. tonn	Br. tonn	Br. tonn	Br. tonn
1949	729 000	116 000	613 000	304 000
1950	629 000	231 000	381 000	359 000
1951	718 000	430 000	294 000	359 000
1952	505 000	238 000	274 000	255 000
1.-3. kvartal				
1952	344 000	152 000	192 000	161 000
1953	413 000	130 000	283 000	202 000

Bruttotilgangen til flåten i de 3 første kvartaler av 1953 var i alt 147 skip på tilsammen 413 000 bruttotonn (se tabell 2). Største delen av denne tilgangen besto av nybygde og eldre skip innført fra utlandet, i alt 71 skip på tilsammen 322 000 bruttotonn, mens 76 skip på 91 000 bruttotonn var nybygginger levert fra norske verksteder. Oe innførte skip fordelte seg slik på land:

Fra land:	I alt		Av dette tankskip	
	Skip	Br.tonn	Skip	Br.tonn
Sverige	21	125 750	6	76 912
Storbritannia.	20	93 620	6	55 585
Tyskland	14	76 298	6	50 515
Danmark	5	10 465	1	10 000
Panama	1	9 428	1	9 428
Belgia	1	4 509	—	—
Nederland ...	8	1 433	—	—
Frankrike ...	1	315	—	—
I alt	71	321 818	20	202 440

Av de innførte tørrlastskip var 27 på tilsammen 97 000 bruttotonn nybygd og 24 på tilsammen 22 000 bruttotonn innkjøpte eldre skip. De fleste av de eldre skipene var små fartøyer på under 500 bruttotonn. Bare 4 hadde en størrelse mellom 2 613 og 7 469 bruttotonn. De innførte tankskipene var alle sammen nybygginger, bortsett fra et tankskip på 9 428 bruttotonn som var overført fra panamaisk flagg og 1 eldre tankskip på 11 152 bruttotonn innkjøpt fra Sverige.

Tilgangen av skip bygd i Norge var i de 3 første kvartaler av 1953 i alt 76 skip på tilsammen 91 000 bruttotonn. Størstedelen av disse var meget små, idet 42 stykker på tilsammen vel 2 000 bruttotonn var på under 100 bruttotonn. Blant de andre norskbygde skipene var det 7 store moderne tørrlastskip, vesentlig linjeskip, på tilsammen 34 500 bruttotonn og 3 store motortankskip på tilsammen 32 000 bruttotonn. Resten var forholdsvis små skip med en gjennomsnittlig tonnasje på ca. 940 bruttotonn. De skip på over 100 bruttotonn som ble levert fra norske verksteder i de 3 første kvartaler av 1953, hadde en gjennomsnittsstørrelse på 2 620 bruttotonn, mens de innførte nybygginger på over 100 bruttotonn i samme tidsrom var på 6 500 bruttotonn i gjennomsnitt. Til sammenlikning nevnes at gjennomsnittsstørrelsen innen de tilsvarende grupper av nybygde skip i de 3 første kvartaler av foregående år var henholdsvis 2 160 bruttotonn og 8 570 bruttotonn.

Avgangen fra handelsflåten var i de 3 første kvartaler av 1953 i alt 71 skip på tilsammen 131 000 bruttotonn. Vel halvparten av disse skipene med en tonnasje på 17 000 bruttotonn forliste eller ble kondemnert. Blant de forliste skip var det 2 store tørrlastskip på tilsammen 9 900 bruttotonn og 2 mindre tørrlastskip av størrelse mellom 500 og 2 500 bruttotonn, mens de fleste andre var ganske små skip.

Salget av eldre skip til utlandet var lite i de 3 første kvartaler av 1953, nemlig 35 skip på 114 000 bruttotonn, mot i samme tidsrom

Tabell 2. Tilgang og avgang i handelsflåten i de tre første kvartaler 1953.

	I alt		Over 100 tonn		Under 100 tonn	
	Skip	Br. tonn	Skip	Br. tonn	Skip	Br. tonn
Flåtens størrelse 1. januar 1953	5 651	6 249 226	2 247	6 092 642	3 404	156 584
Tilgang i året:						
Nybygg i utlandet	45	279 217	43	279 105	2	112
Eldre skip innkjøpt fra utlandet	26	42 601	23	42 368	3	233
Innført i alt	71	321 818	66	321 473	5	345
Nybygg i Norge	76	91 368	34	89 046	42	2 322
Tilgang i alt	147	413 186	100	410 519	47	2 667
Avgang i året:						
Skip solgt til utlandet	35	113 678	34	113 635	1	43
Forlis, kondemnasjon etc.	36	17 078	18	15 889	18	1 189
Avgang i alt	71	130 756	52	129 524	19	1 232
Annen tilgang og avgang enn nevnt ovenfor	20	636	—	—	20	636
Netto tilgang i alt	96	283 066	48	280 995	48	2 071
Flåtens størrelse 1. oktober 1953	5 747	6 532 292	2 295	6 373 637	3 452	158 655

i 1952 59 skip på 148 000 bruttotonn og i 1951 84 skip på 257 000 bruttotonn. Denne tilbakegang i salget av eldre tonnasje henger sammen med det sterke fall i prisene på second hand tonnasje under nedgangen på fraktmarkedet i 1952 og 1953. De solgte skip til utlandet i de 3 første kvartaler av 1953 besto av 11 tørrlastskip på mellom 500 og 2 500 bruttotonn, 12 store tørrlastskip på gjennomsnittlig ca. 5 500 bruttotonn, 3 tankskip på mellom 500 og 2 500 bruttotonn og 3 store tankskip på gjennomsnittlig 9 000 bruttotonn. Bare 6 skip var små skip på under 500 bruttotonn.

Av skip i størrelsesgruppen 500—2 500 bruttotonn, som vanligvis regnes som «småskip», var det i de 3 første kvartaler av 1953 (unntatt fiske- og fangstskip) en avgang på i alt 16 skip på tilsammen 20 809 bruttotonn. Denne gruppen hadde imidlertid i samme tidsrom en tilgang på 19 skip på tilsammen 32 180 bruttotonn, hvorav ca. halvparten, både av antallet og tonnasjen, var nybygginger fra norske verksteder og den annen halvpart nybygginger innført fra utlandet. Småskipsflåten hadde etter dette en netto-øking i tonnasjen på 11 370 bruttotonn i de 3 første kvartaler av 1953, mot en netto-minsking i tonnasjen på 1 200 bruttotonn i hele året 1952 og en netto-minsking på 8 200 bruttotonn i

hele 1951. I enkelte av de tidligere etterkrigsår gikk også tonnasjen innen småskipgruppen absolutt sett tilbake. Den sterke øking i småskipstonnasjen i de 3 første kvartaler av 1953 skyldes de forholdsvis få salg til utlandet i dette tidsrommet.

Småskipene som ble solgt til utlandet eller forliste i de 3 første kvartaler av 1953, var for det meste eldre skip, 5 stykker var mellom 2 og 5 år gamle og 11 mellom 12 og 49 år, og de hadde en størrelse av gjennomsnittlig ca. 1 300 bruttotonn. De nybygde småskipene som kom til i samme tidsrom var gjennomsnittlig på ca. 1 700 bruttotonn.

Den samlede tilgang og avgang i handelsflåten i de 3 første kvartalene av 1953 fordelte seg slik på de forskjellige typer av skip (skip over 100 bruttotonn):

	Tilgang		Avgang	
	Skip	Br.tonn	Skip	Br.tonn
Motor tørrlastskip	53	119 916	18	47 163
Damp tørrlastskip	21	51 224	26	45 083
Motortankskip ..	25	236 608	7	32 036
Damptankskip ..	1	2 771	1	5 242

Tilsammen 100 410 519 52 129 524

Om lag 60 prosent av den samlede tilgangen på tonnasje i de 3 første kvartaler av 1953 var tanktonnasje.

Tabell 3. Flåtens aldersfordeling etter brutto-tonnasjen ved utgangen av året. Prosent.

	1939	1946	1951	1952
Under 5 år	25	17	42	44
5—9 år	21	21	19	19
10—14 år	18	10	12	10
15—19 år	15	22	5	8
20—29 år	14	19	13	11
30 år og over . .	7	11	9	8
I alt	100	100	100	100

Den store tilveksten av nye skip og til dels betydelige avgangen av eldre skip i de senere år har ført til en sterk bedring i flåtens alderssammensetning. De siste oppgaver Byrået har over flåtens fordeling etter skipenes alder, er pr. utgangen av 1952, se tabell 3. I de senere årene har det foregått en sterk forskyvning fra de høyere aldersgrupper til de lavere, og særlig til den laveste gruppen under 5 år. I 1952 var 44 prosent av tonnasjen under 5 år gammel, mot i 1946 bare 17 prosent og i 1939 25 prosent. Den overårige del av flåten, dvs. skip på 20 år og over, gikk ikke særlig sterkt ned i de første etterkrigsårene. I 1946 utgjorde denne del 30 prosent av tonnasjen og i 1950 24 prosent. I 1952 var prosenten for

den overårige tonnasjen kommet ned i 19. Særskilt for tankskipsflåten var i 1952 56 prosent av tonnasjen under 5 år og 12 prosent over 20 år.

Nykontraheringen av skip har vært liten i 1952. Nedgangen på fraktmarkedet i 1952 og 1953 har siden midten av 1952 ført med seg en sterk innskrenkning i kontraheringsvirksomheten både blant norske og utenlandske redere. I de 3 første kvartaler av 1953 ble det kontrahert for norsk regning ved utenlandske verksteder tilsammen 162 000 bruttotonn, men disse kontraheringer ble praktisk talt oppveid ved bortfalte og kansellerte kontrakter i samme tidsrom. Netto-kontraheringen utgjorde bare 3 000 bruttotonn. Til sammenlikning nevnes at i 1952 var netto-kontraheringen 759 000 bruttotonn og i 1951 1 624 000 bruttotonn.

Tabell 4 gir en oversikt over de norske nybyggingskontrakter ved utenlandske og norske verksteder pr. 1. november 1953. (Etter oppgaver fra Skipsfartsavdelingen i Industri-, håndverk- og skipsfartsdepartementet.) En regner med at det i 1953 ble levert rundt 400 000 bruttotonn fra utenlandske verksteder. Verdien av innførte skip i alt er for 1953 foreløpig anslått til 850 mill. kr., eller om lag 200 mill. kr. mer enn i 1952. I 1954 må en regne med atskillig større skipsleveringer fra utlandet. Etter oppstillingen nedenfor er det nybyggingskontrakter i utlandet med sannsynlig levering i 1954 på 734 000 bruttotonn.

Tabell 4. Nybyggingskontrakter pr. 1. november 1953 etter byggeland og sannsynlig leveringsår. 1 000 br. tonn.

	1954		1955		1956		1957		1958 og senere		Total	
	I alt	Av dette tank	I alt	Av dette tank	I alt	Av dette tank	I alt	Av dette tank	I alt	Av dette tank	I alt	Av dette tank
Belgia . . .	13	13	13	13	—	—	4	—	—	—	30	26
Danmark . .	12	9	17	12	7	—	—	—	—	—	36	21
Hong Kong	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Nederland. Storbri-	30	17	9	—	49	38	—	—	—	—	88	55
tannia ..	318	276	188	127	187	98	79	47	—	—	772	548
Sverige ..	273	253	281	204	267	220	104	80	6	—	931	757
Tyskland .	87	85	78	49	7	—	—	—	—	—	172	134
Sum utland	734	653	586	405	517	356	187	127	6	—	2 030	1 541
Norge	157	86	149	113	90	90	78	78	89	89	563	456
I alt	891	739	735	518	607	446	265	205	95	89	2 593	1 997

Beskjeftigelsen.

Det har vært liten endring i handelsflåtens beskjeftigelse i 1953. Oppstillingen nedenfor, som er utarbeidd av Fraktkontrollen i Norges Rederforbund, viser hvordan tonnasjen var plassert innen de forskjellige fartsgrupper pr. 1. november 1952 og 1953. Fiske- og fangstflåten er her holdt utenfor. Oversikten gjelder bare skip på over 500 dødvekttonn (ca. 350 bruttotonn) og er gitt særskilt for alminnelige lasteskip, herunder frukt- og passasjerskip, og for tankskip.

	Pr. 1. nov. 1952	Pr. 1. nov. 1953
Tørrlastskip:	Br.tonn	Br.tonn
I løsfart	460 000	455 000
I linjefart	1 300 000	1 315 000
På tidscerteparti og konsekutive reiser ...	775 000	700 000
I opplag eller under re- parasjon	35 000	50 000
I alt ca.	2 570 000	2 520 000
Tankskip:		
I løsfart	230 000	290 000
På tidscerteparti	2 335 000	2 435 000
På konsekutive reiser ..	525 000	570 000
I opplag eller under re- parasjon	—	65 000
I alt ca.	3 090 000	3 360 000

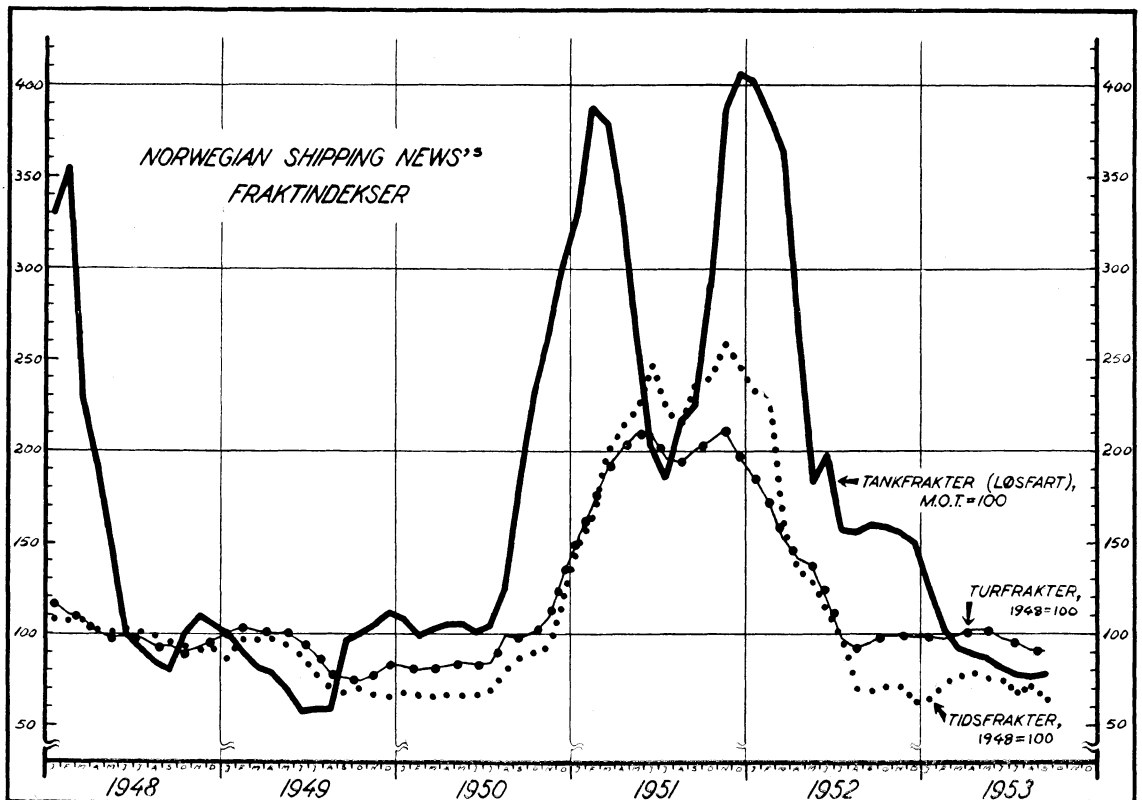
Skip som går på konsekutive reisecertepartier av mer enn 3—4 måneders varighet, er tatt med i gruppen «konsekutive reiser». Hvis varigheten er kortere, er de regnet med under «løsfart».

Av tørrlastskipene gikk største delen eller 52 prosent, regnet etter tonnasjen, i linje- og rutefart pr. 1. november 1953. Dette var 1,5 prosent mer enn i året før. På tidscerteparti og konsekutive reiser var beskjeftiget 28 prosent eller 2 prosent mindre enn i foregående år. Den delen av tørrlastskipene som gikk i løsfart utgjorde bare 18 prosent i begge år.

For tankskipene har det i de 2 siste årene vært en øking både absolutt og relativt sett innen gruppen beskjeftiget i løsfart. Pr. 1. november 1953 utgjorde denne gruppen 8,6 prosent av den samlede tanktonnasjen, mot 7,4 prosent 1. november 1952 og 6,5 prosent 1. november 1951. I de nærmeste årene før 1951 var det imidlertid en sterk nedgang i andelen for tankskipene i løsfart, nemlig fra over 18 prosent pr. 1. august 1948. Tanktonnasjen på tidscerteparti økte med 100 000 bruttotonn i 1953, men dens prosentvise andel gikk ned fra 75,6 prosent pr. 1. november 1952 til 72,5 prosent pr. 1. november 1953.

Fraktmarkedet.

Etter det sterke fraktfallet i første halvdel av 1952 nådde markedsratene et mer stabilt nivå sommeren 1952. Norwegian Shipping

News' turfraktindeks, som i november 1951 viste et maksimum på 192 poeng (juli—desember 1947 = 100), var i juli 1952 kommet ned i 89,3 poeng. Utover høsten 1952 var det så bare små svingninger i de enkelte markedsrater. Det forholdsvis stabile fraktmarkedet har fortsatt i 1953. Norwegian Shipping News' turfraktindeks svingte fra 89,9 poeng i januar 1953 til et maksimum på 93,5 poeng i april. I løpet av sommermånedene var det et lite tilbakeslag til 83,3 poeng i august, og fraktindeksen steg så ubetydelig til 85,1 poeng i november.

Tidsfraktene har også holdt seg svært stabile i denne perioden. Indeksen for tidsfrakter var 63,0 poeng i januar 1953, nådde et maksimum på 76,3 poeng i april, og var i november 64,7 poeng. Sammenliknet med de svære variasjoner i fraktene i årene 1950—1952, var svingningene i 1953 helt ubetydelige.

Studerer en fraktratene for de forskjellige hovedvarer som transporteres, f. eks. ratene for kull, for korn osv., viser tallene i 1953 forholdsvis stor stabilitet fra måned til måned. Tar en for seg de enkelte trades, vil en imidlertid finne svingninger i ratene. For kullskipninger fra den amerikanske østkyst til det europeiske kontinent har således ratene variert mellom 28 sh. og 36 sh. pr. tonn. I 1951 var kullratene oppe i omkring 100 sh. på det høyeste.

De fraktene som har vært betalt i 1953, har vært tilstrekkelig høye til å holde mesteparten av verdensflåten beskjeftiget, men mange skip, særlig eldre fartøyer, har måttet seile med liten eller ingen fortjeneste. Det har også i løpet av året vært en del opplegg, først og fremst av gammel tonnasje. Av norske skip har opplegget i de første 11 måneder variert mellom 33 423 bruttotonn i januar og 102 924 bruttotonn i oktober. Den 1. desember var det lagt opp 30 norske skip på 80 404 bruttotonn. Storparten av disse skipene er gamle og små fartøyer. Særlig er det småskipene, dvs. skip opp til 2 500 bruttotonn, som har hatt vanskelig for å skaffe seg lønnende beskjeftigelse. Det har også vist seg vanskelig å drive kullfyrte skip, fordi de med de nåværende priser på bunkerskull og med de høye arbeidslønnene ikke lenger kan konkurrere med oljefyrte skip.

Tankskipene hadde lavere frakter i 1953 enn på lenge. I første rekke skyldes vel dette den sterke ekspansjonen i tanktonnassen. Tar en for seg turfraktene for tankskip, lå de ifølge Norwegian Shipping News' tankindeks lavere i 1953 enn i noe år siden 1949. Regnes ratene i forhold til MOT-standardrater, sank turfraktene i 1952 fra gjennomsnittlig 401,6 prosent av MOT-raten i januar, til 150,8 pro-

sent i desember. Det var et fortsatt sterkt fall i januar 1953 til 125,2 prosent av MOT-ratene, og videre til 77,6 prosent i juli. Siden den tid har det vært en svak oppgang, men ratene lå i november bare på 88,4 prosent av MOT-ratene. Disse ratene gir så liten fortjeneste at mange, særlig eldre tankskip, er blitt tatt ut av aktiv tjeneste.

Som kjent er det bare en forholdsvis liten del av den samlede tankflåten som seiler på turcertepartier. Av de norske tankskip var således, som allerede nevnt, bare 9 prosent beskjeftiget på denne måten. Storparten av flåten har derfor ikke vært berørt av det sterke fraktfallet for enkeltreiser.

En har ikke noe felles uttrykk for variasjonene i fraktratene på tidsbefraktet tanktonnasje, men også her har det foregått en tilpassing til de lavere rater som nå betales for turbefraktede skip. Et tilnærmet riktig bilde av utviklingen får en i de beregninger som to ganger om året offentliggjøres av en komité av tankskipsagenter i London. Formålet med disse beregninger er å fastslå den sannsynlige fraktrate for tidsbefraktning av et 12 000 tonns tankskip over 2 år. Resultatene brukes ved fastsettelsen av oljeprisene i England. I oktøber 1952 ble denne tidscertepartiraten satt til 42 sh. 3. d. I samme måned i 1953 var raten sunket til 18 sh. 6 d. Det er en nedgang på 56,5 prosent.

Fraktratene for tankskip som er sluttet på lengre certepartier, fra 5 til 10 år, viser betydelig mindre variasjoner, men tendensen til lavere fraktrater er tydelig også for denne gruppe av skip.

Handelsflåtens nettofraktinntekter i utenriksfart var i 1952 på i alt ca. 2050 mill. kr. For 1953 regner en med at nettofraktinntektene vil bli 450 à 500 mill. kr. lavere eller i alt ca. 1 550 mill. kr.

Annen samferdsel.

Etter Arbeidsdirektoratets beregning har tallet på sysselsatte i annen samferdsel enn skipsfart økt fra ca. 80 200 i vintersesongen 1952/53 til ca. 81 000 i vintersesongen 1953/54. Sysselsettingen fordeler seg slik (enkelte av tallene for 1952/53 er revidert siden forrige utgave av «Økonomisk utsyn»):

	Vinteren 1952/53	Vinteren 1953/54
Jernbaner, sporveier og for- stødsbaner	26 600	26 800
Biltransport	25 600	25 800
Telekommunikasjoner etc...	19 200	19 500
Sivil luftfart	1 400	1 500
Dampskipsekspedisjon, laste- og lossearbeid etc.	7 400	7 400
I alt	80 200	81 000

Jernbanetrafikk (Norges Statsbaner).

Den 15. juni 1953 ble banestrekningen Lillestrøm—Hamar åpnet for elektrisk drift. Med denne strekningen er i alt 1 130 km eller vel en fjerdedel av Statsbanenes samlede linjelengde elektrifisert. Av elektrifiseringsplanen fra 1940 gjenstår da bare strekningene Bergen—Voss og Egersund—Stavanger, som ventes ferdige i løpet av de neste par år.

Som et ledd i elektrifiseringen av de mest trafikerte banestrekninger økte Norges Statsbaner i løpet av siste år, fra 30. juni 1952 til 30. juni 1953, tallet på elektriske lokomotiver fra 86 til 95. Samtidig er tallet på damplokomotiver redusert med 15, fra 479 til 464. Tallet på bensin- og dieselmotorvogner utgjorde den 30. juni 1953 i alt 89, dvs. en øking på 3 sammenliknet med et år tidligere.

Transportmulighetene ved Statsbanene er i løpet av siste år bedret blant annet ved en nettotilvekst av 23 person-, post- og konduktørvogner, hvorav 20 tredjeklasses sittevogner. Samtidig var det en nettoøking på 78 godsvogner. Den 30. juni 1953 hadde Norges Statsbaner i alt 1 202 person-, post- og konduktørvogner og 12 460 godsvogner for normalt spor.

I de første åtte måneder av 1953 fraktet Statsbanene 26,3 mill. passasjerer, eller ubetydelig mindre enn i tilsvarende periode året før. Da den gjennomsnittlige reiselengde var noe kortere i 1953 enn i 1952, viste passasjertrafikken målt i passasjerkilometer sterkere nedgang. For månedene januar—august 1953 under ett var passasjerkilometertallet 1 047 mill. eller 3 prosent lavere enn for de samme måneder i 1952. Godstrafikken, unntatt malmtrafikken på Ofotbanen, gikk samtidig ned med 13 prosent målt både i tonn transportert og tonnkilometer. De absolutte tall for januar—august 1953 var henholdsvis 3,5 mill. tonn og 653 mill. tonnkilometer. Malmtransporten på Ofotbanen utgjorde i samme tidsrom nesten 6 mill. tonn eller 1½ prosent mer enn i januar—august 1952.

Underskottet ved jernbanedriften økte fra 35,8 mill. kr. i de første åtte måneder av 1952 til 52,8 mill. kr. i tilsvarende periode i 1953.

Sporveis- og forstadsbanetrafikk.

I første halvår 1953 gikk sporveistrafikken i Oslo ned med 7 prosent sammenliknet med første halvår 1952. Trafikken med forstadsbanene i Oslo viste samtidig en nedgang på 4 prosent og sporveistrafikken i Bergen en nedgang på 11 prosent. I første halvår 1953 reiste i alt 40,4 mill. passasjerer med trikkene i Oslo, 21,0 mill. passasjerer med forstadsbanene i Oslo og 8,7 mill. passasjerer med trikkene i Bergen.

Ved sporveienes bussruter både i Oslo og i Bergen var trafikken praktisk talt uforandret fra 1952 til 1953 trass i en utvidelse av rutenettet begge steder. I Oslo viste busstrafikken en nedgang på 1 prosent og i Bergen en øking på 0,1 prosent i første halvår 1953 sammenliknet med samme tidsrom i 1952. Tallet på busspassasjerer i første halvår 1953 var henholdsvis 16,9 mill. og 6,5 mill. i Oslo og Bergen.

Det er grunn til å tro at nedgangen i trafikken med sporveier og forstadsbaner iallfall for en del skyldtes økt trafikk med personbiler og motorsykler, selv om en på dette området ikke har trafikk tall å holde seg til. Importstatistikkens tall viser at det i de tre første kvartaler i 1953 ble importert nesten like mange personbiler som i tilsvarende periode i rekordåret 1952, og at importen av motorsykler samtidig ble femdoblet.

Innenlandsk sjøfart.

Transportkapasiteten for hurtigruten på Nord-Norge økte med 12 prosent fra 1951 til 1952. Trafikken viste også stort sett en betydelig stigning. Tallet på passasjerer steg med 9 prosent og utgjorde 434 475 i 1952, samtidig med at tallet på passasjerkilometer økte med 11 prosent til 145,3 mill. Den gjennomsnittlige reiselengde steg altså litt og var 334 km i 1952. Bortimot halvparten av trafikkingen skyldes antakelig økt turisttrafikk i Nord-Norge. Av den samlede trafikkøking falt nemlig omtrent halvparten i sommermånedene juni, juli og august. Passasjerfraktene innbrakte 19,6 mill. kr. eller 21 prosent mer enn i 1951. I 1952 utgjorde stykkgodstransporten nordover 48 888 tonn og sørover 7 949 tonn eller henholdsvis 10 prosent mer og 11 prosent mindre enn året før. Både transporten av post nordover og av ferskfisk sørover økte med 13 prosent fra 1951 til 1952. I 1952 var postmengden 28 853 m³ og vekten av ferskfisken 51 915 tonn.

For 1953 foreligger ikke fullstendig statistikk ennå, men det er grunn til å tro at trafikken fortsatt har økt. Foreløpige oppgaver over passasjertrafikken sørover viser en stigning på 12 prosent for første halvår 1953 sammenliknet med tilsvarende periode i 1952.

Landeveistransport.

Fra 30. juni 1952 til 30. juni 1953 økte det offentlige veinett (utenom byene) i Norge med 301 km hovedveier (riks- og fylkesveier) og 160 km bygdeveier, tilsammen 461 km. Når en ser bort fra året 1951/52, da nettoøkingen var 681 km, var økingen fra 1952 til 1953 større enn i noe annet år etter krigen. Men før krigen og i de første krigsår økte vei-

lengden mer. For hvert enkelt år i hele perioden fra 30. juni 1934 til 30. juni 1941 var økingen større enn fra 1952 til 1953. Den gjennomsnittlige nettoøking for perioden 1934—1941 var 567 km pr. år. Størst var økingen fra 1938 til 1939 med 702 km.

Den 30. juni 1953 var veilengden i alt 46 270 km, hvorav 22 569 km var hovedveier og 23 701 km bygdeveier. Til dette kom lengden av gater og veier i byene med tilsammen 2 606 km. Av den samlede veilengde utenom byene hadde bare 2 304 km eller om lag 5 prosent fast dekke den 1. oktober 1952. Det var 156 km mer enn et år tidligere.

Ved utgangen av 1952 var det registrert i alt 183 792 sivile motorkjøretøyer og 7 879 tilhengere her i landet. Dette er henholdsvis 22 876 og 1 115 flere enn et år tidligere. Av bilene var 4 207 personbusser, 4 983 drosjer o. l. og 73 349 andre personbiler. Videre var det 64 694 varebiler, lastebiler og kombinerte biler, 576 tankbiler, 4 291 traktorer og motortraller, 1 034 andre spesialmotorvogner og 30 658 motorsykler.

Stadig flere bileiere går over fra bensindrevne til disel-drevne biler. Ved utgangen av 1952 var det således registrert i alt 4 012 diselbiler av alle slag, mens tallet på disel-drevne biler et år tidligere var 2 832. Det er en stigning på 1 180 eller ikke mindre enn 42 prosent i løpet av et år. Diseldriften gjør seg særlig gjeldende for busser og for biler som driver ervervsmessig godstransport. Av alle busser, godsrutebiler og leiebiler som var registrert den 31. desember 1952 var henholdsvis 33 prosent, 18 prosent og 11 prosent disel-drevne. Det har vist seg at diseldriften er spesielt lønnsom for store biler, og andelen av diselbiler stiger derfor med bilenes lastevne.

Økingen i tallet på registrerte motorkjøretøyer i 1952 er den største årlige øking etter krigen. Det foreligger ingen oppgaver over registreringene i 1953, men handelsstatistikken viser at det ble importert litt færre biler enn i 1952. I de tre første kvartalene av 1953 ble det således importert 14 999 komplette nye og brukte biler og 402 understell til biler, mens de tilsvarende tall for 1952 var henholdsvis 16 198 og 517. Av de importerte, komplette biler utgjorde personbilene 59 prosent både i 1952 og i 1953. Importen av motorsykler (inkl. «knallerter») viser en meget sterk stigning, fra 647 i månedene januar—september 1952 til 3 309 i tilsvarende periode i 1953.

I 1952 fraktet rutebilene i Norge i alt 185,1 mill. passasjerer og 2,0 mill. tonn gods. Dette er henholdsvis 2 prosent og 8 prosent mer enn året før. Da den gjennomsnittlige reiselengde

og transportlengde var større i 1952 enn i 1951, økte trafikken uttrykt i passasjerkilometer og netto tonnkilometer i betydelig sterkere grad, nemlig med henholdsvis 10 prosent og 16 prosent. Rutebilenes samlede transportyting i 1952 var henholdsvis 1 732,3 mill. passasjerkilometer og 56,3 mill. netto tonnkilometer. Utnyttningen av transportevnen var for passasjertrafikken den samme i 1952 som i 1951, nemlig 35 prosent, men viste en nedgang fra 50 prosent til 43 prosent for godstrafikken. Passasjertrafikken med rutebiler innbrakte 163,8 mill. kr. og godstrafikken 38,5 mill. kr. i 1952 eller henholdsvis 14 prosent og 19 prosent mer enn året før. Som i de to foregående år gikk rutebildriften i Norge, sett under ett, også i 1952 med underskott. Ser en bort fra statstilskott og andre tilskott til driften, som tilsammen utgjorde 3,1 mill. kr., var underskottet på 6,6 mill. kr. i 1952 eller 0,6 mill. kr. mindre enn året før. Nesten 60 prosent av underskottet gjaldt Oslo Sporveiers rutebildrift.

Den ervervsmessige godstransport med lastebil utenfor rute ble i 1952 drevet av ca. 9 900 leiebiler. Når en nytter tallet på timer i oppdrag pr. bil som mål for leiebilenes utnyttning, viser det seg at bilene på Østlandet og i Bergen ble best utnyttet og bilene i Nord-Norge og i Sogn og Fjordane dårligst.

Byrådet har anslått at alle leiebilene i landet i 1952 transporterte 24 mill. tonn gods og utførte et transportarbeid på 256 mill. tonnkilometer. De tilsvarende tall for 1951 var henholdsvis 23 mill. tonn og 230 mill. tonnkilometer. Den gjennomsnittlige transportlengde var 11 km i 1952 og 10 km i 1951. Det er videre beregnet at transporten med leiebil kostet oppdragsgiverne i alt 185 mill. kr. i 1952 og 164 mill. kr. i 1951. Til sammenlikning kan nevnes at Norges Statsbaner, når malmtrafikken på Ofotbanen holdes utenfor, i 1952 transporterte 6 mill. tonn gods og utførte et transportarbeid på 1 112 mill. tonnkilometer. Dersom malmtrafikken på Ofotbanen tas med, var de tilsvarende tall henholdsvis 15 mill. tonn og 1 456 mill. tonnkilometer. Norges Statsbaner hadde samtidig en bruttoinntekt på i alt 200 mill. kr. av gods-trafikken med jernbane.

I uken 16.—21. juni 1952 foretok Statistisk Sentralbyrå i samarbeid med Samferdselsdepartementet og Opplysningsrådet for biltrafikken en landsomfattende utvalgsundersøkelse av lastebilene i det private næringliv. Om lag halvparten av bilene som var med i undersøkelsen, var 10 år eller eldre. Etter lastevne fordelte bilene seg med 33 prosent på gruppen 1,0—1,9 tonn, 28 prosent på gruppen 2,0—2,9 tonn og 32 prosent på gruppen

3,0—3,9 tonn. Bare 7 prosent av bilene hadde en lasteevne på 4 tonn eller mer. Biler med mindre enn 1 tonns lasteevne var ikke med i undersøkelsen. Den gjennomsnittlige lasteevne var 2,5 tonn for alle biler som var med, men tallet varierte fra den ene bransje til den annen. I jord-, skog- og hagebruk var lasteevnen gjennomsnittlig bare 2,1 tonn, mens den i industri og bygge- og anleggsvirksomhet var 2,8 tonn. På Vestlandet og i Nord-Norge var bilene gjennomgående noe mindre enn på Østlandet og i Trøndelag. Bilene var gjennomsnittlig i bruk i 68 prosent av arbeidstiden når en arbeidsuke på 48 timer legges til grunn for beregningen.

I tellingsuken ble det gjennomsnittlig pr. bil transportert 95 tonn i bygge- og anleggsvirksomhet, 49 tonn i industrien, 29 tonn i handelsvirksomhet og 18 tonn i jord-, skog- og hagebruk. For alle biler under ett var tilsvarende tall 38 tonn. Den gjennomsnittlige transportlengde varierte fra 16 km i handelsvirksomhet til 6 km i bygge- og anleggsvirksomhet. For alle biler under ett var gjennomsnittstallet 13 km. Det transportarbeid som ble utført i tellingsuken er beregnet til gjennomsnittlig 491 tonnkilometer pr. bil.

Flytrafikk.

Ved utgangen av 1952 var det i Norge innregistrert i alt 125 sivile motorfly av alle typer og dessuten 29 glidefly. I løpet av året var det en nettotilvekst på 6 fly av hvert slag.

I 1952 ble det fløyet i alt 9,7 mill. flykilometer i norsk ruteflyging (inklusive Norges andel i SAS), og utført et transportarbeid på i alt 221,5 mill. passasjerkilometer og 8,4 mill. tonnkilometer ved transport av gods og post. Trafikken økte sterkt i 1953. I de første åtte månedene av året ble det nemlig i rutetrafikk fløyet 7,6 mill. flykilometer eller 19 prosent mer enn i samme tidsrom i 1952. Passasjertrafikken steg samtidig fra 150,9 mill. til 177,4 mill. passasjerkilometer eller med 18 prosent, og gods- og posttrafikken økte fra 5,1 mill. til 5,8 mill. tonnkilometer eller med 13 prosent.

Reiseliv.

Turisttrafikken var i 1952 større enn noen gang tidligere. Norge ble da besøkt av 603 600 utlendinger. I 1953 var turisttrafikken enda større. Statistikken over innreiste utlendinger i de tre første kvartaler viste nemlig et samlet innreisetal på 627 300. Det er en øking på 80 800 eller 15 prosent sammenliknet med tilsvarende periode i 1952. Det kan noteres stigning for de fleste nasjonaliteter, og stigningen er relativt størst for finner (53 %), vest-

tyskere (51 %), østerrikere (43 %), belgiere (38 %), franskmenn (36 %) og italienere (28 %). Tallet på dansker var praktisk talt uforandret. Om lag 70 prosent av utlendingene som kom til Norge i januar—september 1953, var svensker. Danskene utgjorde 10 prosent, mens britene, nord-amerikanerne og finnene hver for seg representerte 4 à 5 prosent. I perioden januar—september 1953 kom 64 prosent av utlendingene til Norge med bil og annet transportmiddel landeveien, mens 19 prosent kom med jernbane, 13 prosent med båt og 4 prosent med fly. Sammenliknet med tilsvarende periode i 1952 var økingen i landveis- og flytrafikken henholdsvis 17 prosent og 16 prosent, mens jernbane- og båttrafikken steg med henholdsvis 11 prosent og 9 prosent.

Også hotellbesøket var større i 1953 enn i 1952. I vintersesongen (februar—april) 1953 var beleggprosenten 50,1 på turist- og høyfjellshotellene, 65,6 på de godkjente byhotellene og 40,6 på de godkjente landhotellene. De tilsvarende tall for vintersesongen 1952 var henholdsvis 45,0 prosent, 63,0 prosent og 43,1 prosent. I sommersesongen (juni—august) 1953 var beleggprosenten 65,3 på turist- og høyfjellshotellene, 94,0 på byhotellene og 62,2 på landhotellene, mens de tilsvarende tall for sommersesongen 1952 var henholdsvis 61,5 prosent, 93,1 prosent og 58,1 prosent. Tallet på gjestedøgn vinteren 1953 var for alle tre kategorier av hoteller i alt 898 000 og sommeren 1953 i alt 1 478 000. Av belegget utgjorde utlendingene henholdsvis 21 prosent og 38 prosent i de to sesonger. På turist- og høyfjellshotellene særskilt representerte de utenlandske gjestene 34 prosent av belegget i vintersesongen og 49 prosent i sommersesongen 1953.

Postverket.

Postverket har i alle etterkrigsår, bortsett fra 1951, gått med overskott. I 1952 var overskottet 0,4 mill. kr., og det ser ut til at overskottet i 1953 skal bli større. Ved utgangen av tredje kvartal var stillingen 1,5 mill. kr. bedre enn ved samme tidspunkt i 1952.

Nedgangen i tallet på bokførte sendinger fortsatte i 1953. I de første 9 månedene var tallet 9,5 mill. mot 9,9 mill. i samme tidsrom i 1952. Tallet på postekspedisjoner i alt viste derimot en svak stigning fra 1952 til 1953.

Telegrafverket.

I likhet med Postverket har også driften ved Telegrafverket vist overskott i alle etterkrigsår til og med 1950. I 1951 var det et ubetydelig underskott som i 1952 steg til 2,7 mill. kr. Det ser ut til at underskottet skal bli

større i 1953, da resultatet for de første 8 månedene av året var 0,9 mill. kr. dårligere enn i tilsvarende periode i 1952.

Økingen i rikstelefontrafikken fortsatte i 1953, og tallet på samtaler var 27,7 mill. i månedene januar—august under ett, mot

26,5 mill. i samme tidsrom i 1952. Telegramtrafikken viste imidlertid fortsatt nedgang, idet tallet på ekspederte telegrammer falt fra 4,3 mill. i de første 8 månedene av 1952 til 4,0 mill. i tilsvarende periode i 1953.

Inntekt og inntektsnytting.

Inntekter.

De samlede private inntekter av arbeid og kapital økte lite fra 1952 til 1953. Lønningene steg svakere enn året før, og summen av andre private inntekter gikk ned. To nye trekk karakteriserte lønnsutviklingen. For det første var lønnsglidningen betydelig mindre enn i de nærmest foregående årene. Dessuten var lønnsøkingen noe sterkere for faglært enn for ikke faglært arbeidskraft. Andre private inntekter, som også omfatter selskapsinntekter, gikk ned, vesentlig fordi fortjenesten i utenriksnæringene var mindre i 1953 enn året før.

Både i 1952 og 1953 falt omtrent 80 prosent av landets samlede disponible inntekt på private inntektstakere.

Tabell 1. *Offentlig og privat inntekt. Mill. kr.*

	1952	1953
Disponibel inntekt for Norge	18 716	18 679
Offentlig disponibel inntekt..	3 769	3 791
Privat disponibel inntekt ..	14 947	14 888
Direkte skatter minus stønader til private	1 916	2 066
Privat inntekt av arbeid og kapital	16 863	16 954

I det følgende skal vi se hvordan de samlede private inntektene fordeler seg på inntektsarter. En regner her med inntekt før direkte skatter og stønader, da en ikke har gode nok tall for fordelingen av den disponible inntekten. Det er ikke sannsynlig at en fordeling av den disponible inntekten ville ha gitt et vesentlig forskjellig bilde fra det vi her kommer fram til, trass i at direkte skatter i 1953 tok en litt større del av den private inntekten enn året før.

Lønninger.

Lønnsandelen, dvs. lønningene som prosent av faktorinntekten¹⁾ har utviklet seg slik siden 1950:

¹ Faktorinntekten er lik nasjonalproduktet minus indirekte skatter plus subsidier. Bortsett fra et ubetydelig beløp som går til utlendinger og det offentlige som nettoinntekt av kapital, svarer faktorinntekten til summen av innenlandske private inntekter av arbeid og kapital.

1950	53,6	prosent.
1951	49,6	»
1952	52,9	»
1953	55,6	»

Slike endringer i lønnsandelen fra år til år henger i stor utstrekning sammen med endringer i den takten nasjonalproduktet øker med. Veksten i nasjonalproduktet blir blant annet påvirket av endringer i pris- og avsetningsforholdene på de utenlandske markeder og kan derfor være en god del forskjellig fra år til år. Lønningene vil derimot som regel vise en jammere utvikling, og en høy lønnsandel vil derfor ofte bare være uttrykk for lavt nasjonalprodukt. Stigningen i lønnsandelen fra 1951 til 1952 og fra 1952 til 1953 skyldes således vesentlig den forholdsvis svake økingen i nasjonalproduktet mellom disse årene. I 1951, da fortjenestene i utenriksnæringene var store, var lønnsandelen svært lav.

Det kontraktmessig avtalte lønnsbeløp har steget med ca. 37 prosent fra 1950 til 1953. Gjennomsnittslønnen pr. sysselsatt lønnstaker har, når 1950 settes lik 100, vist følgende bevegelse i de siste årene:

1951	113
1952	129
1953	134

Disse tallene for gjennomsnittslønnen for alle lønnstakere i landet dekker over store ulikheter i utviklingen for de enkelte grupper av lønnstakere. Dessuten er gjennomsnittslønnen påvirket av at en del arbeidere er gått over til yrker med en annen lønnsats i løpet av disse årene.

Det statistiske grunnmaterialet for en sammenlikning av lønnsutviklingen for de ymse grupper av lønnstakere er ennå temmelig mangelfullt. I tabell 3 har en likevel søkt å gi et bilde av lønnsutviklingen for en del grupper av lønnstakere. Det går fram av tabellen at lønningene for statsfunksjonærer, sjøfolk og arbeidere i bygge- og anleggsvirksomhet økte mye sterkere i 1952 enn i gjennomsnitt for de to foregående årene, mens lønningene

Tabell 2. Nasjonalproduktet etter inntektsandeler. Mill. kr.

	1939	1949	1950	1951*	1952*	1953 ⁷
Netto nasjonalprodukt	5 349	12 402	13 758	17 239	18 624	18 557
÷ indirekte skatter	398	1 642	1 832	2 403	2 795	2 636
+ subsidier	81	1 145	1 020	1 039	1 105	1 018
Faktorinntekt	5 032	11 905	12 946	15 875	16 934	16 939
Av dette:						
I. Privat inntekt av arbeid og kapital (netto).....	5 002	11 814	12 800	15 777	16 868	16 892
1. Lønn ¹	2 490	6 429	6 942	7 911	8 991	9 454
2. Personlige renteinntekter (netto) ²	109	132	142	158	168	173
3. Selvstendiges inntekt av jordbruk, skogbruk og fiske (gjeldsrenter fratrukket)	393	1 335	1 316	1 650	1 842	1 807
a) Jordbruk	250	828	866	881	944	1 087
b) Skogbruk	58	251	186	371	535	406
c) Fiske	85	256	264	398	363	314
4. Inntekt av boliger (gjeldsrenter fratrukket) ³	213	64	79	64	24	19
5. Annen privat inntekt av arbeid og kapital	1 797	3 854	4 321	5 994	5 843	5 439
a) Selvstendiges inntekt av liberale yrker og personlig tjenesteyting ..	150	354	352	362	379	391
b) Vederlagsfri tjenesteyting fra banker ⁴	89	136	155	195	216	230
c) Andre private inntekter.....	1 558	3 364	3 814	5 437	5 248	4 818
II. Offentlig nettoinntekt av kapital.....	÷ 27	32	79	21	8	÷ 13
a) Utbytter og inntektsført overskott av offentlig forretningsdrift	÷ 34	÷ 30	÷ 6	-	-	-
b) Renteinntekter (netto).....	11	÷ 53	÷ 40	-	-	-
c) Annet, inkl. fondsopplegg i offentlige bedrifter ⁵	÷ 4	115	125	-	-	-
III. Utlendingers nettoinntekt av kapitalplaseringer i Norge ⁶	57	59	67	77	58	60

¹ Foruten kontraktmessig kontant- og naturlønn omfatter posten også arbeidsgivers bidrag til trygdepremier og andre ytelser til beste for lønnstakerne, som avsetninger til pensjonsfond, velferdstiltak m. v.
² Omfatter foruten renter på bankinnskott og verdipapirer også beregnede renter som forsikringsselskapene godskrives forsikringstakerne.

³ Bruttoinntekten er beregnet på grunnlag av hva boligene innbringer (ville ha innbrakt) ved bortleie, kapitalslitet på grunnlag av gjenanskaffelsespriser.

⁴ En beregningsmessig inntektspost som motsvares av at bankenes vederlagsfrie tjenesteyting er inkludert i det private konsum.

⁵ Innbetalinger til stat og kommuner fra offentlige foretak i form av innteks- og formuesskatter + fondsopplegg i slike foretak.

⁶ Renter og aksjeutbytte til utlandet ÷ renter og aksjeutbytte fra utlandet.

⁷ Avvik fra tilsvarende tall i Nasjonalbudsjettet skyldes at Byrået i motsetning til Finansdepartementet har måttet anslå vareomsetningen med utlandet i desember og skipsfartens nettofraktinntekter i november.

for skogsarbeidere og hushjelper økte forholdsvis mindre enn i de to foregående årene. Jordbruksarbeidere, industriarbeidere og arbeidere i landtransport fikk omtrent samme

prosentvise lønnsøking i 1952 som i gjennomsnitt for 1950 og 1951. Kvinner i industrien oppnådde en prosentvis større lønnsforbedring enn menn.

Tabell 3. Gjennomsnittsførtjenesten for en del viktige grupper av lønsmottakere.

	Absolutte tall — kroner				Relative tall 1939 = 100		
	1939	1949	1951	1952	1949	1951	1952
Menn:							
Jordbruk, tjenestegutter, driftsåret, ¹ pr. år	624	2 783	3 347	3 679	446	536	590
Jordbruk, dagarb., egen kost, sommer, pr. dag	5,64	18,42	22,15	24,28	327	393	430
Skogsarbeidere, egen kost, vinter, pr. dag	5,87	19,63	24,80	26,66	334	422	454
Industri, voksne arbeidere, ² pr. time	1,64	3,10	3,71 ⁴	4,13 ⁴	189	226	252
Privat bygge- og anleggsvirksomhet, voksne arbeidere, ² pr. time	2,22 ³	3,97	4,61	5,18	179	208	233
Sjøfart, matros i utenriksfart, ^{1,5} .. pr. mnd.	..	651	728	859
Privat landtransport, sjåførere, lagerarbeidere og liknende, ² pr. time	1,61 ³	2,82	3,37	3,72	175	209	231
Statstjenestemenn, byråsjefer, ⁶ pr. år	8 690	14 120	16 132	18 900	162	186	217
Statstjenestemenn, jernbanekonduktører ⁶ pr. år .	3 950	6 980	8 120	9 600	177	206	243
Statstjenestemenn, sekretær I og II, ⁶ pr. år	5 540	8 460	9 640	11 650	153	174	210
Kvinner:							
Jordbruk, tjenestejenter, driftsåret, ¹ pr. år	411	1 678	2 041	2 251	408	497	548
Jordbruk, dagarbeidere, egen kost, sommer, pr. dag	3,74	12,39	15,08	16,40	331	403	439
Industri, voksne arbeidere, ² pr. time	0,94	1,98	2,50	2,82	211	266	300
Statstjenestemenn, telegraf- og telefonassistenter, ⁶ pr. år	3 290	6 180	7 410	8 610	188	225	262
Statstjenestemenn, assistent I og II, ⁶ pr. år	3 440	5 780	6 920	7 950	168	201	231
Hushjelp i byer, ¹ pr. år	588	1 740	2 100	2 220	296	357	378

¹ Til dette kost og losji. — ² Bedrifter i N.A.F, årsgjennomsnitt. ³ 3. kvartal. — ⁴ Tallet viser timefortjenesten når en regner om timetallet for arbeidere med kortere fastsatt arbeidstid enn 48 timers uke til normal arbeidsuke. — ⁵ November måned. — ⁶ Statens lønnsregulativ. Gjennomsnitt av lønnsklassenes begynner- og toppsatser, bruttolønn. For 1952 etter 1. april, ellers årsgjennomsnitt.

Foruten at det var en tendens til sterkere lønnsøking for arbeider- og funksjonærgrupper som tidligere i etterkrigstiden hadde hatt forholdsvis liten lønnsstigning, ble det fra 1952 også slutt på lønnsutjamningen mellom faglært og ikke faglært arbeidskraft. For metallindustrien fins statistisk materiale som viser lønnsutviklingen for faglært og ikke faglært arbeidskraft.

Det går fram av tabellen at lønnsøkingen i metallindustrien i løpet av 1952 og 1953 var større for faglært enn for ikke faglært arbeidskraft, så vel i absolutte beløp som i forhold til timelønnen i 1951.

Tariffrevisjonene i 1952 var de mest omfattende vi har hatt her i landet. De førte til store nominelle lønnsforbedringer for praktisk talt alle grupper av lønntakere.

5 — Økonomisk utsyn.

Tabell 4. Voksne menn i metallindustrien. Gjennomsnittlig timefortjeneste.

	Faglært arbeidskraft		Ikke faglært arbeidskraft	
	Kr.	Relative tall	Kr.	Relative tall
3. kvartal 1938..	1,75	100	1,50	100
2. kvartal 1950..	3,39	194	3,18	212
2. kvartal 1951..	3,83	219	3,63	242
2. kvartal 1952..	4,38	250	4,12	275
2. kvartal 1953..	4,53	259	4,24	283

Den 19. januar 1953 vedtok representantskapet i Arbeidernes Faglige Landsorganisasjon å rå de tilsluttede forbund til ikke å si

opp de tariffavtaler som utløp i 1953. De enkelte forbund fulgte vedtaket i Landsorganisasjonens representantskap. I møte den 27. januar vedtok så Norsk Arbeidsgiverfor- enings Sentralstyre at bedriftene ikke skulle si opp tariffavtalene i 1953. I samsvar med disse vedtak har det ikke funnet sted omfattende tariffbestemte lønnsendinger i 1953.

På enkelte områder er det imidlertid gjennomført mindre lønnsrevisjoner i løpet av året.

Etter forhandlinger og mekling er den

ledende lønnsats i jordbruket hevet med 4 øre pr. time fra 15. januar 1953. Dette førte med seg en tilsvarende lønnsforbedring for de andre lønnstakere i jordbruket. For stats- og kommunefunksjonærer er det i 1953 foretatt justeringer av lønnsregulativet. Dessuten har det i 1953 funnet sted revisjoner av de enkeltstående overenskomster for arbeidsledere og tekniske funksjonærer. For de andre grupper av lønnstakere blir etter hvert dyrtidstilleggene innregulert i de tarifferte lønnssetser, slik det ble bestemt ved tariffrevisjonene i 1952.

Tabell 5. Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og privat bygge- og anleggsvirksomhet.

	1939 3. kvartal	1949	1951	1952	1952 1. halv- år	1953 1. halv- år	Øking fra 1. halvår 1952 til 1. halvår 1953
Absolutte tall i kroner:							Øre
Voksne menn i privat bygge- og anleggsvirk- somhet	2,22	3,97	4,61	5,18	4,88	5,16	28
Voksne menn i industrien	1,68	3,10	3,72 ¹	4,13 ¹	4,05 ¹	4,30 ¹	25
Voksne kvinner i industrien	0,97	1,98	2,50	2,82	2,77	2,92	15
Voksne menn i privat landtransport	1,61	2,82	3,37	3,72	3,67	3,96	29
Relative tall:							Prosent
3. kvartal 1939 = 100.							
Voksne menn i privat bygge- og anleggsvirk- somhet	100	179	208	233	220	232	6
Voksne menn i industrien	100	185	221	246	241	256	6
Voksne kvinner i industrien	100	204	258	291	286	301	6
Voksne menn i privat landtransport	100	175	209	231	228	246	8
Voksne menn i industrien de enkelte år = 100							
Voksne menn i privat bygge- og anleggsvirk- somhet	134	128	124	125	120	120	.
Voksne kvinner i industrien	58	64	67	68	68	68	.
Voksne menn i privat landtransport	96	91	91	90	91	92	.

¹ Tallene viser timefortjenesten når en regner om timetallet for kortere fastsatt arbeidstid enn 48 timers uke til normal arbeidsuke.

For 1953 foreligger oppgaver over gjen- nomsnittsfortjenesten for arbeidere i industri, privat bygge- og anleggsvirksomhet og privat landtransport (se tabell 5). Økingen i gjen- nomsnittsfortjenesten for disse gruppene var fra 6 til 8 prosent fra første halvår 1952 til første halvår 1953. En del av økingen skyldes tariffrevisjonene i 1952.

Den lønnsøking som har funnet sted etter krigen og fram til 1953 skyldes de generelle dyrtidstillegg, tariffrevisjonene og såkalt «lønnsglidning». «Lønnsglidning» er brukt som et fellesuttrykk for lønnsøking ut over det som er tariffbestemt, slik som individuelle

tillegg i minstelønnsfag, økt omfang av ak- kord- og premielønt arbeid, økt fortjeneste på slikt arbeid, økt overtid o. l.

Over halvparten av den samlede lønnsøking fra 1949 til 1950 for mannlige industriarbei- dere skyldtes lønnsglidning. Lønnsglidnin- gens betydning for lønnsøkingen har imidler- tid avtatt i de senere årene, og en regner med at bare omtrent en fjerdedel av lønnsøkingen for mannlige industriarbeidere fra 1951 til 1952 kan karakteriseres som lønnsglidning. Det statistiske materialet for 1953 tyder på at det også da var en viss positiv lønnsglidning, men den var betydelig mindre enn året før.

Lønnsutviklingens forandrede karakter henger sammen med at mangelen på arbeidskraft ikke lenger er så stor.

For å finne i hvor høy grad den nominelle lønnsøkningen har ført til en bedring av inntektstakernes kår, må en ta omsyn til prisutviklingen. Nominallønnen dividert med levekostnadsindeksen gir et grovt mål for den mengden av varer og tjenester som lønns-takerne til enhver tid kan kjøpe for sin årslønn. Denne «reallønnen» har, når 1950 settes lik 100, vist følgende bevegelse i de siste årene:

1951	97
1952	101
1953	104

Da levekostnadsindeksen strengt tatt bare gjelder prisutviklingen for det konsum som et utvalg arbeiderfamilier hadde i 1951/52, er det ikke helt riktig å bruke den til å prisomregne hele lønnsbeløpet. Det er likevel grunn til å tro at den indeksserien som er vist ovenfor, gir et noenlunde riktig bilde av «reallønns»-utviklingen. «Reallønnen» gikk noe ned i løpet av 1951 som følge av den sterke prisstigningen, som ikke ble helt oppveid av samtidige lønnsrevisjoner. Fra 1952 viser «reallønnen» igjen en stigende tendens.

Nedenfor har en beregnet utviklingen i «reallønnen» for voksne mannlige industriarbeidere hvert kvartal i 1952 og 1953 med 1950 lik 100. Også her er Byråets levekostnadsindeks brukt til å korrigere for prisutviklingen.

	1952	1953
1. kvartal	98,1	101,0
2. »	102,3	104,2
3. »	99,5	102,3
4. »	101,3	

«Reallønnen» for industriarbeidere lå i gjennomsnitt for 1951 nesten 2 prosent lavere enn i 1950. Tariffrevisjonen i 1952 førte til en øking i «reallønnen» sammenliknet med året før, men først i 1953 ser det ut til at «reallønnen» for industriarbeiderne har passert 1950-nivået. Bevegelsen i indekstallene fra kvartal til kvartal er påvirket av sesongsvingninger.

Vare- og tjenesteutvalget er i de senere årene blitt stadig bedre, så lønsmottakerne har kunnet bruke inntektene mer i samsvar med sine behovsvurderinger. En må også regne med at det stadig har vært en tendens til bedring i varenes kvalitet. Disse faktorer er det ikke tatt omsyn til ved denne beregning av «reallønns»-utviklingen, men de spiller en rolle for inntektstakernes velferdsnivå.

Selvstendiges inntekter.

Selvstendiges inntekter av jordbruk, skogbruk og fiske steg med ca. 37 prosent fra 1950 til 1953, altså like sterkt som lønsmottakernes samlede inntekt. Samtidig gikk tallet på selvstendige i disse næringene noe ned.

Fra 1952 til 1953 gikk selvstendiges inntekter av jordbruk, skogbruk og fiske under ett ned med ca. 2 prosent. Inntektsutviklingen for de selvstendige var imidlertid svært forskjellig for de tre næringene. I jordbruket økte nemlig de selvstendiges inntekt med 15 prosent, mens de i skogbruket gikk ned med 24 prosent og i fiske med 14 prosent.

I etterkrigsårene fram til 1950 var den delen av faktorinntekten som falt på selvstendige i jordbruket noe høyere enn før krigen (6—7 prosent mot 5,5 prosent i 1938). I 1951 og 1952 sank delen til under 6 prosent, blant annet fordi økingen i nasjonalproduktet i disse årene vesentlig skyldtes store fortjenester i utenriksnæringene og i hjemmemarkedsindustrien. Foreløpige anslag for 1953 tyder på at i det året falt igjen 6,5 prosent av faktorinntekten på selvstendige i jordbruk.

Etter en grov beregning å dømme sank realinntekten for denne gruppen inntektstakere i 1951 og 1952 noe sterkere enn «reallønnen» for lønns-takerne. Det ser imidlertid ut til at den gjennomsnittlige «realinntekt» for selvstendige i jordbruk økte så meget fra 1952 til 1953 at den passerte 1950-nivået. I kapitlet om jordbruket er inntektsutviklingen i de siste årene behandlet nærmere.

Inntektene for selvstendige i skogbruk økte sterkere enn faktorinntekten i tidsrommet 1950 til 1952. 3,2 prosent av faktorinntekten falt i 1952 på denne gruppen inntektstakere mot 1,4 prosent i 1950. I 1953 gikk prosenten igjen ned til 2,4.

I 1952 og 1953 gikk den delen av faktorinntekten som faller på selvstendige i fiske noe ned (fra 2,2 prosent i 1951 til rundt 2 prosent i 1953).

Inntektsutviklingen for selvstendige i liberale yrker (leger, sakførere, arkitekter m. v.) og personlig tjenesteyting (hotell- og restaurantdrift, frisører o. l.), har i de siste årene vært atskillig mindre gunstig enn for lønns-takerne og andre selvstendige. Mens faktorinntekten steg med vel 30 prosent fra 1950 til 1953, var stigningen for denne gruppen bare ca. 11 prosent. På grunn av mangelfull statistikk er imidlertid Byråets beregninger for denne gruppen nokså usikre.

«Andre private inntekter» i tabell 1 omfatter selvstendiges inntekter av håndverk, industri, transport, handel m. v. og dessuten selskapenes fondsopplegg og skatter. Posten er funnet som en rest etter at alle de andre

postene i tabellen er beregnet direkte. Eventuelle feil og unøyaktigheter i beregningen av de andre postene vil derfor slå ut her, og denne posten er derfor temmelig usikker.

Selskapenes inntekter utgjør storparten av andre private inntekter. De store endringene i posten fra år til år kommer derfor for det meste av variasjoner i selskapsinntektene. Det usedvanlig høye nivå for andre private inntekter i 1951 henger sikkert sammen med de gunstige vilkår for våre eksportnæringer det året. De dårlige forhold for utenriksnæringene i 1952 og 1953 førte igjen til et betydelig fall i disse inntektene.

Privat konsum.

I etterkrigsårene fram til 1950 økte det private konsumet sterkt. Det var rikelig med

penger blant folk, og kjøpelysten var stor. Etter hvert som forsyningssituasjonen bedret seg og pengerikligheten avtok, ble balansen mellom tilbud og etterspørsel av konsumvarer bedre, og kjøpepresset ble mindre. Det var ved utgangen av 1950 ennå overskottsetterspørsel etter en del konsumvarer; men stort sett var det nå etterspørselssiden som kom til å prege den videre konsumutvikling.

Tabell 1 viser hvordan det private konsumet, regnet i 1950-kroner, har utviklet seg siden 1950. For de to siste årene gir tabellen kvartalstall. Da kvartalsberegningene ikke gir tall som er renset for sesongsvingninger, må en se på endringene fra år til år mellom tilsvarende kvartaler for å få et noenlunde pålitelig bilde av konsumutviklingen. Konsumet varierer nemlig så mye i løpet av året på grunn av sesongmessige faktorer at en direkte sammenlikning av ukorrigerte konsumtall fra

Tabell 1. *Privat konsum i 1950-kroner. Endring i prosent fra tilsvarende periode foregående år.*

	1951	1952				1953				
	År	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	År	1. kv.	2. kv.	3. kv.	1.-3. kv.
Matvarer	÷3,4	÷2,5	2,8	1,0	÷3,5	÷0,5	1,5	÷0,6	÷3,1	÷0,8
Drikkevarer og tobakk	÷3,4	2,1	4,5	7,1	0,9	3,6	÷2,6	÷0,9	0,4	÷0,9
Bolig, lys og brensel..	2,7	÷1,6	6,5	5,7	8,7	4,5	5,1	3,1	7,2	5,1
Klær og skotøy	÷9,6	÷4,7	1,1	25,9	12,8	8,2	÷0,6	1,3	0,5	0,5
Reiser og transport ..	2,5	÷4,4	10,4	2,4	÷4,4	1,7	5,4	5,8	3,3	4,7
Annet	÷0,3	0,1	÷2,6	0,4	2,1	0	5,1	5,1	5,5	5,2
Sum privat konsum ..	÷2,7	÷1,7	1,9	5,4	2,8	2,1	2,6	2,1	1,8	2,2

kvartal til kvartal ikke kan tas som uttrykk for tendensene i konsumutviklingen. Spesielt når det gjelder de prosentvise endringene vil en også gjøre merksom på at for poster som representerer små absolute tall, vil ufullkommenheter i beregningene slå ut ganske sterkt, og endringstallene vil derfor bare gi en grov pekepinn om konsumutviklingen.

Det private konsumet lå i 1950 sannsynligvis på et særlig høyt nivå, fordi konsumentene hadde kjøpt opp klær og andre varige forbruksgjenstander i ganske stor utstrekning før prisstigningen på grunn av subsidiereduksjonen ble effektiv. Den relativt sterke nedgangen i konsumet regnet i 1950-kroner fra 1950 til 1951 må blant annet ses i lys av dette. Men dessuten var det antakelig også en viss nedgang i den disponible realinntekten for store forbrukergrupper (dvs. i deres inntekt minus direkte skatter).

Nedgangen i konsumet kom tross i at bruttonasjonalproduktet i 1950-kroner økte med ca. 3 prosent fra 1950 til 1951. Fordelin-

gen av nasjonalinntekten endret seg imidlertid til ugunst for lønnstakerne, da økingen i nasjonalproduktet særlig skyldtes store fortjenester i utenriksnæringene. De økte fortjenestene i utenriksnæringene ga seg i det all vesentlige utslag i større bedriftssparing, men det er også sannsynlig at det var en øking i den disponible realinntekten i høyere inntektsklasser. Da en større konsumetterspørsel fra disse befolkningslag vesentlig vil være rettet mot importerte varige forbruksvarer, som fremdeles var underkastet importregulering, førte inntektsstigningen for disse befolkningslagene neppe til noen merkbar øking i deres konsum.

I 1952 var det samlede private konsum, regnet i 1950-kroner, igjen kommet nesten opp på 1950-nivået. Samtidig hadde den disponible realinntekten for lavere og midlere inntektsklasser sannsynligvis passert 1950-nivået. Konsumet pr. innbygger lå imidlertid ennå ca. 3 prosent lavere enn i 1950. Økingen i totalkonsumet ser ut til å ha kulminert i tredje

kvartal 1952; men konsumet i 1950-kroner steg også med 2 prosent fra de tre første kvartalene 1952 til samme periode 1953. Konsumet pr. innbygger har økt med omtrent 1 prosent i dette tidsrommet.

Tabell 2. Konsum pr. innbygger i 1950-kroner
Relative tall. 1950 = 100.

	1951	1952	1.-3. kv. 1953
Matvarer	96	94	92
Kjøtt, kjøttv., flesk ..	87	82	81
Smør, mjølk, ost og egg	97	97	102
Bakervarer	97	100	98
Friske gr.saker, frukt og bær	88	103	178
Sjok.- og sukkervarer ..	106	93	69
Drikkevarer og tobakk ..	96	98	96
Bolig, lys, brensel	102	105	110
Bolig	102	106	110
Elektrisitet	99	110	116
Annet brensel	104	98	102
Klær og skotøy	90	96	96
Reiser og transport	102	102	104
Annet	99	98	102
Privat konsum	96	97	98

Det ville ha vært av stor interesse å stille sammen tallene for konsumutviklingen med tall for utviklingen i den personlige disponible realinntekten for å se om det har funnet sted en øking i den personlige sparingen. Det statistiske materialet er imidlertid ikke pålitelig nok til at en kan si noe sikkert når det gjelder så vidt små endringer i tallene som det her gjelder.

Utviklingen har vært forskjellig for de ymse hovedgruppene av konsumet. Matvarekonsumet i 1950-kroner holdt seg praktisk talt konstant mellom 1951 og 1952 og gikk ned ca. 1 prosent fra de tre første kvartalene i 1952 til samme tidsrom i 1953. Ifølge tabell 2 var matvarekonsumet pr. innbygger noe mindre i 1952 enn i 1951, og det lå for begge disse årene noe under 1950-nivået. Denne utviklingen må ses i sammenheng med prisutviklingen. Prisstigningen for matvarer var fra 1951 til 1952 atskillig sterkere enn for andre konsumvarer, og enda de fleste matvareprisene igjen har falt en del i løpet av 1953, ligger de fremdeles på et høyt nivå sammenliknet med prisene på andre konsumvarer.

Alle matvarer er nå urasjonerte. Rasjoneringen av kaffe og sukker ble opphevet den 1. september 1952 som den siste av rasjoneringsordningene for viktigere matvarer.

Da matvarekonsumet er prisomregnet med levekostnadsindeksen, som har konsumerte kvanta i 1949 som vektor, vil tallene i 1950-kroner være undervurdert dersom det har foregått en omlegging av forbruket i retning av billigere matvarer. Den nedgangen i konsumet av kjøtt og flesk som tabell 2 viser, tyder på at en slik omlegging av konsumet faktisk har funnet sted. Prisstigningen på kjøtt og flesk har nemlig vært særs stor de siste årene. Nedgangen i konsumet av sjokolade og sukkervarer fra 1952 er antakelig et ledd i samme utvikling.

Det er mulig at det også innen hver av de matvaregruppene som tabell 2 viser, har funnet sted en forskyvning til fordel for billigere varesorter. Det er f. eks. ikke sannsynlig at konsumerte mengder kjøtt pr. innbygger har gått så sterkt ned siden 1950 som tabellens tall i 1950-kroner viser. Konsumentene har nok også gått over til å kjøpe billigere kjøtt-sorter.

Konsumet av smør, mjølk, ost, egg og bakervarer er nå kommet opp på et nivå som ligger betydelig høyere enn før krigen. Konsumet av disse varene har økt med 5 prosent fra de tre første kvartalene 1952 til samme tidsrom i 1953. Konsumet av frisk frukt og grønnsaker har steget sterkt siden de første etterkrigsårene, og den store stigningen siden 1952 skyldes for det meste økt import av sydfrukt. Omleggingen av konsumet fra sjokolade og sukkervarer til importert frukt viser ellers at en konsumforskyvning i retning av billigere varer ikke i og for seg behøver bety noen nedgang i levestandarden.

Det går fram av tabell 3 at for å opprettholde et nærmest uforandret matvareforbruk i 1950-kroner brukte forbrukerne over 29 prosent av sitt totale konsumbudsjett både i 1952 og i de tre første kvartalene av 1953 mot 28,6 prosent i samme tidsrom i 1951.

Tabell 3 gir ellers et bilde av langtidsforskyvningene i konsumets sammensetning. De faktorene som bestemmer størrelsen av det private konsumet, nemlig vesentlig tilgangen på konsumvarer, utviklingen i konsumentenes realinntekter, inntektsfordelingen og befolkningsutviklingen, vil også påvirke konsumets sammensetning. Erfaringen viser at i tider med normal tilgang på konsumvarer, vil det private konsumet øke når konsumentenes disponible realinntekt stiger, selv om økingen i konsumet som regel vil være mindre enn stigningen i realinntekten. Samtidig vil som regel en større del av konsumet komme til å bestå av mindre nødvendige varer og tjenester, mens matkonsumet etter hvert vil utgjøre en mindre del av totalkonsumet.

Stigningen i realinntekt og folkemengde fra

Tabell 3. *Sammensetningen av det private konsumet i løpende kroner.*

	1910	1938	1948	1950	1951	1952	1.-3. kv.	
							1952	1953
Absolutte tall. Mill. kr.								
Matvarer	470	1 215	2 345	2 900	3 302	3 736	2 737	2 776
Drikkevarer og tobakk.....	61	250	905	881	949	1 028	752	756
Bolig, lys og brensel.....	159	620	887	1 002	1 099	1 236	861	949
Klær og skotøy	146	498	1 287	1 856	2 150	2 415	1 666	1 670
Reiser og transport	25	216	504	633	727	818	655	675
Annet	255	1 110	2 691	3 069	3 467	3 825	2 773	2 932
Korreksjonspost	÷ 8	÷ 82	÷ 223	÷ 66	÷ 153	÷ 245	÷ 177	÷ 132
Privat konsum i alt	1 108	3 827	8 396	10 275	11 541	12 813	9 267	9 626
Varige konsumgoder								
Varige konsumgoder	408	1 094	1 179	1 234	1 435	1 025	1 089
Halv-varige konsumgoder	523	1 372	1 984	2 332	2 625	1 811	1 822
Ikke-varige konsumgoder	1 799	4 085	4 801	5 495	6 147	4 456	4 572
Tjenester	1 179	2 068	2 377	2 633	2 851	2 152	2 275
Korreksjonspost	÷ 82	÷ 223	÷ 66	÷ 153	÷ 245	÷ 177	÷ 132
Relative tall:								
Matvarer	42,5	31,8	27,9	28,1	28,6	29,1	29,5	28,8
Drikkevarer og tobakk.....	5,5	6,5	10,8	8,6	8,2	8,0	8,1	7,9
Bolig, lys og brensel.....	14,3	16,2	10,6	9,8	9,5	9,6	9,3	9,9
Klær og skotøy	13,1	13,0	15,3	18,1	18,6	18,8	18,0	17,3
Reiser og transport	2,3	5,6	6,0	6,2	6,3	6,4	7,1	7,0
Annet	23,0	29,0	32,0	29,9	30,1	30,0	29,9	30,5
Korreksjonspost	÷ 0,7	÷ 2,1	÷ 2,6	÷ 0,7	÷ 1,3	÷ 1,9	÷ 1,9	÷ 1,4
Privat konsum	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Varige konsumgoder								
Varige konsumgoder	10,6	13,0	11,5	10,7	11,2	11,1	11,4
Halv-varige konsumgoder	13,7	16,3	19,3	20,2	20,3	19,6	18,9
Ikke-varige konsumgoder	47,0	48,6	46,8	47,6	47,9	48,0	47,5
Tjenester	30,8	24,7	23,1	22,8	22,5	23,2	23,6
Korreksjonspost	÷ 2,1	÷ 2,6	÷ 0,7	÷ 1,3	÷ 1,9	÷ 1,9	÷ 1,4

1910 til 1938 førte til praktisk talt fordobling av det private konsumet, regnet i 1938-kroner, og samtidig sank matvarekonsumets andel av totalkonsumet sterkt. Tallene for 1948 illustrerer den vridning av konsumsammensetningen i etterkrigsårene som skyldes knapp tilgang på varige konsumgjenstander, klær osv., sammen med prisregulering og rasjonering. Overskottskjøpekraften ble i denne tiden rettet mot mindre nødvendige varer som fornøyer, drikkevarer og tobakk, og matvarekonsumets andel i totalkonsumet var en god del mindre enn i de siste førkrigsårene. Andelen har siden vært jamt stigende og begynner nå å nærme seg samme størrelse som før krigen. For de par siste årene skyldes som nevnt stigningen i matvarekonsumets andel av totalkonsumet også at prisstigningen for matvarer har vært sterkere enn for andre konsumvarer.

Ved hjelp av tall fra husholdningsunder-

søkelsene mai 1947—april 1948 og oktober 1951—september 1952 kan en sammenlikne matvarekonsumets utvikling fra 1947 til 1952 for et utvalg arbeiderfamilier med utviklingen i matvarekonsumet for hele befolkningen. En finner her en del bemerkelsesverdige trekk. Mens matvarekonsumets andel i det totale private konsumet steg fra 27,8 prosent i 1947 til 29,1 prosent i 1952, steg matvarekonsumet som prosent av totalkonsumet for de arbeiderfamiliene husholdningsundersøkelsene omfatter bare fra 36,4 prosent til 36,9 prosent i løpet av noenlunde samme tidsrom. Det ser også ut til at forbrukte mengder matvarer pr. husholdning jamt over lå lavere i 1951 sammenliknet med 1947 for arbeiderfamiliene enn for befolkningen som helhet.

Da utvalget av arbeiderfamilier ikke var det samme ved de to husholdningsundersøkelsene, kan denne forskjellen i matvarekonsumets ut-

vikling for en stor del være av beregnings-teknisk natur. En må imidlertid gå ut fra at dette bare er en del av forklaringen.

Det kan nemlig også være at konsument-grupper som jordbruksarbeidere, fiskere osv. har fått råd til å skaffe seg et bedre kosthold i løpet av perioden på grunn av sin relativt sterke inntektsstigning og derfor har økt sitt matkonsum mer enn arbeiderne i byer og industristeder, som husholdningsundersøkelsene gjelder.

Forbruket av drikkevarer og tobakk, regnet i 1950-kroner, økte ca. 3,5 prosent fra 1951 til 1952 mot en tilsvarende nedgang fra 1950 til 1951. For tobakkens vedkommende har det i 1952 og 1953 igjen vært en del øking i sigarettkonsumet som sank med ca. 25 prosent mellom 1947 og 1951. Omsetningen av røyketobakk har holdt seg noenlunde uforandret. I løpet av 1953 har konsumet av drikkevarer og tobakk gått litt ned, vesentlig som følge av synkende brennevinomsetning.

Utgiftene til drikkevarer og tobakk har sunket en del i forhold til de samlede konsumutgifter siden de første etterkrigsårene, men ligger fremdeles relativt høyt. Til tross for de høye priser på disse varene ser forbruket også mengdemessig ut til å ville holde seg på et høyere nivå enn før krigen. Endringen i befolkningens aldersfordeling i retning av flere voksne spiller sikkert en viss rolle for denne utviklingen; men den jammere inntektsfordelingen, som setter en stor del av befolkningen i stand til å tilfredsstille sitt behov for disse varene i høyere grad enn før, har kanskje vært enda viktigere.

Konsumposten bolig, lys og brensel har, regnet i faste priser, vist jamn stigning fra år til år i hele etterkrigstiden i takt med boligbyggingen. Den ligger nå på et høyere nivå sammenliknet med før krigen enn noen annen konsumpost. Kvartalstallene for denne konsumposten viser en noe ujamn bevegelse, dels på grunn av ufullkommenheter i beregningsmetodene for brensels- og elektrisitetskonsumet, men kanskje særlig fordi endringene i brenselskonsumet i vinterkvartalene fra et år til et annet er sterkt avhengig av temperaturforholdene.

Konsumentenes utgifter i løpende kroner til bolig, lys og brensel utgjør nå en langt mindre del av det totale private konsumet enn før krigen. Andelen har også stadig vært synkende i etterkrigstiden trass i den relativt sterke absolutte stigning for denne konsumposten, regnet i faste priser. Husleiereguleringen som holder leiene i eldre bygg nede på 1940-nivået minus 10 prosent er hovedårsaken til denne utvikling sammen med at elektrisitetsprisen har steget svært lite siden før kri-

gen. Boligstandarden er nå stort sett bedre enn før krigen, men det er fremdeles en stor udekket etterspørsel etter boliger, og konsumentenes etterspørsel etter elektrisk kraft er langt fra dekket.

Når det gjelder boliger, må vi være merksam på at det særlig er de lave leiene i eldre bygg som slår ut i lave konsumtall, regnet i løpende kroner, mens husleiene for de nye leilighetene, som folk nå flytter inn i, ligger på et betydelig høyere nivå. Skal en vurdere hvordan utgiftene til husrom virker på konsumentenes budsjett, må en også ta i betraktning at det som regel må betales innskott for å få ny leilighet. Disse utgiftene til innskott er en form for bundet sparing som beslaglegger penger som ellers sannsynligvis ville blitt brukt til konsum. Videre må leieboerne i eldre bygg i større utstrekning enn før selv vedlikeholde sine leiligheter.

Etter en nedgang på 10 prosent fra 1950 til 1951 steg konsumet av klær og skotøy, regnet i 1950-kroner, i løpet av 1952 igjen praktisk talt opp til 1950-nivået. Den sterke nedgangen i 1951 skyldtes foruten prisstigningen, som var relativt stor for klær og skotøy, også at folk i stor utstrekning hadde fornyet sin garderobe gjennom store oppkjøp i 1950. Stigningen fra 1951 til 1952 faller særlig på de to siste kvartalene. I tredje kvartal 1952 ble det for første gang siden før krigen holdt store høstsalg for klær. Prisen på klær var også begynt å falle litt, samtidig som utvalget ble bedre blant annet som følge av frilisteimporten. Juleomsetningen i 1952 ble atskillig større enn i 1951. I de første tre kvartalene av 1953 holdt omsetningen av klær og skotøy seg omtrent på samme nivå som i samme tidsrom i 1952 trass i den store omsetning i siste halvår 1952. Også i 1953 ble det holdt høstsalg for klær.

Utgiftene til klær og skotøy har i hele etterkrigstiden utgjort en meget større del av de samlede utgifter til privat konsum (i løpende kroner) enn før krigen, og andelen har vært jamt stigende. Økingen kan tas som et grovt mål for bedringen i levestandarden for de brede lag av befolkningen.

Konsumentenes utgifter til reiser og transport, regnet i faste priser, har økt i hele etterkrigstiden. I de siste par årene har økingen særlig falt på anskaffelse og vedlikehold av egne befordringsmidler. Utslagene i kvartalstallene for første og annet kvartal 1952, sammenliknet med samme kvartaler 1951, kommer av at påsken i 1951 falt i første kvartal og i 1952 i annet kvartal.

Det har i hele dette århundre, bortsett fra krigsårene, vært øking i konsumentenes utgifter til reiser. Foruten byenes vekst henger

dette sammen med økingen i realinntektene og de stadig bedre reisemuligheter. En kan sikkert regne med at konsumentenes utgifter til reiser og transport også i tiden framover vil stige jamt. Etterspørselen etter privatbiler er fremdeles større enn hva importen dekker.

For annet konsum som omfatter utstyr m. v. og leid hjelp til hjemmet, helsepleie og personlig hygiene, utdanning, litteratur og fornøyelser, hotelltjenester og annen personlig oppvarning m. v., er nasjonalregnskapets tall temmelig usikre. En regner imidlertid med at det har vært en viss øking i denne delen av konsumet i de siste par årene.

Nasjonalregnskapets tall viser at den del som utgiftene til annet konsum utgjør av det samlede private konsum, er omtrent den samme nå som i 1930-årene. I de første etterkrigsårene lå den imidlertid noe høyere, vesentlig fordi de varene og tjenestene som konsumposten omfatter, stort sett var urasjonnerte, norskproduserte varer og tjenester, og tilgangen på dem derfor var mindre knapp enn på mange andre konsumvarer.

Bortsett fra boliger og biler er det nå ikke lenger knapphet på noen konsumvarer av betydning. Forskyvninger i konsumets sammensetning i tiden framover vil derfor stort sett avhenge av endringer i inntekten og inntektsfordelingen og av konsumentenes behovsvurdering og endringer i de relative priser.

Høsten 1953 ble det opprettet et forbrukerråd. Rådet, som skal ha en uavhengig stilling, har følgende hovedoppgaver: Å gi uttalelser til statsmyndighetene og andre om tiltak til vern om forbrukerinteressene, medvirke til at forbrukerinteressene blir representert i utvalg, styre og råd, som er av betydning for forbrukerne, og arbeide for fremme av forskning, standardisering og kontroll av varer som særlig er av betydning for forbrukerne. Rådet skal dessuten drive opplysningsvirksomhet.

Investering.

Bruttoinvesteringsraten (dvs. den delen av bruttonasjonalproduktet som blir brukt til bruttoinvestering¹) var i tidsrommet 1946—

¹ Bruttoinvestering ifølge nasjonalregnskapet er summen av bruttoinvestering i fast kapital, lagerendring og endringer i husdyrbestand og skogkapital. Boligbygging blir regnet som investering i fast kapital. Bygging av forsvarsanlegg og anskaffelse av militærutstyr blir derimot ikke regnet som investering, men går inn i det offentlige konsumet. Konsumentenes kjøp av varige forbruksgjenstander, som biler, kjøleskap osv. blir heller ikke regnet som investering, men går inn i det private konsumet. Etter den definisjon som nyttes i det norske nasjonalregnskapet, omfatter bruttoinvestering i fast kapital foruten fornying av realkapitalen også alle reparasjoner og alt vedlikehold utenom daglig stell og pass.

1951 hele 35,2 prosent, et høyere tall enn noen gang før i de siste 50 årene. Byråets nasjonalregnskap tilbake til 1900 viser at den høyeste bruttoinvesteringsraten for tidsrommet 1900—1939 hadde vi i femåret 1916—1920 med 25,5 prosent. I de siste førkrigsårene 1936—1939 var bruttoinvesteringsraten 24,5 prosent.

Den høye bruttoinvesteringsraten i etterkrigsårene henger sammen med at det ved krigens slutt var et stort oppdemmet behov for investering, som følge av kapitalfortøring og manglende utbygging av produksjonsutstyret i krigstiden. Samtidig var bedriftenes likviditet unormalt høy i de første etterkrigsårene. Det var derfor å vente at bruttoinvesteringsraten ville synke etter hvert som forholdene ble mer normale. Den ligger imidlertid fremdeles på et langt høyere nivå enn før krigen og var i 1952 33 prosent.

I det følgende skal vi først se hvordan bruttoinvesteringene fordelt etter art har utviklet seg siden 1950. Så skal vi kort drøfte fordelingen av bruttoinvesteringene på offentlig og privat investering og etter næring. Videre følger et par avsnitt om importens betydning for bruttoinvesteringen og om sammenhengen mellom økingen i nasjonalproduktet og nettoinvesteringen. Til slutt skal vi komme inn på finansieringen av investeringen.

Bruttoinvesteringen i faste priser har også etter 1950 økt fra år til år, om enn økingen har vært atskillig svakere enn i de første etterkrigsårene (ca. 3,5 prosent pr. år for 1951—1952 mot vel 7 prosent pr. år i gjennomsnitt for tidsrommet 1946—1950) Utviklingen har vært temmelig forskjellig for ulike slag investering.

En regner med at Byråets kvartalstall i 1950-kroner kan brukes som en grov indikator for utviklingstendensen i bruttoinvesteringen fra kvartal til kvartal i 1952 og 1953. (Se tabell 1). Bortsett fra en sesongøking i bygg og anlegg i årets to siste kvartaler, er det nemlig ingen grunn til å tro at bruttoinvesteringen blir særlig påvirket av sesongen.

Etter å ha holdt seg på noenlunde samme nivå i 1950 og 1951, har investeringen i bygg og anlegg igjen økt en god del i løpet av 1952 og de tre første kvartalene av 1953. Dette skyldes både økt boligbygging og øking av den sivile anleggsvirksomheten.

Bruttoinvesteringen i skip og båter gikk sterkt ned fra 1950 til 1952, men er i de tre første kvartalene av 1953 igjen økt litt. Nedgangen i begynnelsen av perioden henger sammen med de strenge kontraheringsbestemmelsene som ble innført fra 1948. I 1951 og begynnelsen av 1952 førte det gode fraktmarked og lettelser i kontrollen med nykon-

Tabell 1. *Bruttoinvestering i fast kapital.*

	I alt		Bygg og anlegg		Skip og båter		Andre transportmidler, maskiner o. l.	
	Mill. 1950-kr.	1950 = 100	Mill. 1950-kr.	1950 = 100	Mill. 1950-kr.	1950 = 100	Mill. 1950-kr.	1950 = 100
1950	5 565	100	2 708	100	1 393	100	1 464	100
1951	5 679	102	2 719	100	1 300	93	1 660	113
1952	5 958	107	2 905	107	1 159	83	1 894	129
1.-3. kvartal:								
1952	4 368	105	2 083	103	883	85	1 402	128
1953	4 706	113	2 244	110	970	93	1 492	136
1952:								
1. kvartal	1 535	110	703	104	315	91	517	141
2. —»	1 396	100	616	91	278	80	502	137
3. —»	1 437	103	764	113	290	83	383	105
4. —»	1 590	114	822	121	276	79	492	134
1953:								
1. kvartal	1 598	115	716	106	378	109	504	138
2. —»	1 577	113	728	108	327	94	522	143
3. —»	1 531	110	800	118	265	76	466	127

traheringene til at det ble kontrahert mange nye skip. Til tross for at en del skipskontrakter senere er blitt kansellert som følge av det dårlige fraktmarked, vil investeringen i skip og båter komme til å ligge på et høyt nivå i tiden framover på grunn av de store kontraheringene i 1951 og 1952.

Investeringen i maskiner og transportmateriell økte sterkt i 1951 og 1952, særlig som følge av at en del av importen av slike varer kom på friliste. Etter at bedriftene har hatt høve til å fornye sitt utstyr av frilistede maskiner, er importen igjen begynt å avta, men investeringen har i de tre første kvartalene av 1953 allikevel økt en del, da den norske produksjonen av maskiner og transportmateriell har steget.

Vi har få holdepunkter for å bedømme investeringsønskene for den nærmeste framtid. En undersøkelse som Boligdirektoratet foretok sommeren 1953, viste imidlertid betydelig nedgang i tallet på byggesøknader utenom Oslo og Bergen de siste par årene. Særlig i det sørlige Norge, utenom de større byområdene, ser det ut til at den effektive etterspørsel etter nye boliger er avtakende. En tydelig nedgang i igangsettingen av nye boliger i siste kvartal av 1953 sammenliknet med samme tidsrom i 1952, tyder på det samme. Ordreserven hos bedrifter innen maskinindustrien så gjennomgående ut til å være ca. 10 prosent mindre enn i 1952 ifølge en enquete som er foretatt av Byrådet. Det er imidlertid vanske-

lig å dra noen sikre slutninger om bedriftenes investeringsvilje ut fra dette. Leveringstiden for norskproduserte industrimaskiner er etter hvert blitt kortere, og bedriftene har lettere adgang til å importere maskiner. Bedriftene opplyste også at forespørlene om levering av maskiner ikke har avtatt like sterkt som ordrene.

De tall som nasjonalregnskapet gir for lagerendringer, er beregnet på temmelig svakt grunnlag, blant annet fordi en mangler lageroppgaver for detaljhandelen, men de skulle iallfall vise tendensen i utviklingen. Lagerøkningen i de enkelte år har ifølge nasjonalregnskapet vært slik fra 1949:

1949	+ 195 mill. kr.
1950	+ 75 —»—
1951	+ 700 —»—
1952	+ 150 —»—
1.—3. kv. 1953	÷ 13 —»—

I årene 1946—1948 steg lagrene med rundt regnet 300 mill. kr. pr. år. Landet sto ved krigens slutt med praktisk talt tømte lager, så lagringen i disse årene tjente stort sett bare til å bringe lagrene opp på et noenlunde normalt nivå igjen. Prisstigningen og frykt for vareknapphet som følge av Korea-krigen førte igjen til særs store lageropplegg i 1951. I løpet av 1952 ble en god del av disse ekstraordinære lagrene avvirket, mens det på den annen side sannsynligvis var en viss lagring av eksport-

varer som følge av de dårlige avsetningsforhold. Det var dessuten stort lageropplegg av trelast i 1952. I de tre første kvartalene av 1953 regner en med at det har vært litt lager-

nedgang. Nedgangen henger antakelig delvis sammen med at produksjonsøkningen avtok i 1952, slik at produksjonen kom bedre i samsvar med avsetningsmulighetene.

Tabell 2. *Bruttoinvestering i fast kapital etter næring. Løpende kroner i millioner.*

	1949	1950	1951	1952
Jordbruk	326	336	406	452
Skogbruk	27	26	41	52
Fiske m. v.	108	114	124	133
Hvalfangst	82	85	117	79
Bergverksdrift og industri	995	1 070	1 209	1 447
Elektrisitetforsyning m. v.	334	399	441	523
Skipsfart	1 299	1 268	1 176	1 327
Annen samferdsel	381	422	556	618
Boliger	882	968	1 149	1 430
Andre sektorer	326	407	458	576
Offentlig konsumkapital	433	470	520	611
I alt bruttoinvesteringer i fast kapital	5 193	5 565	6 197	7 248
Av dette:				
Bygninger og anlegg	2 488	2 708	3 035	3 629
Skip og båter	1 418	1 393	1 335	1 450
Andre transportmidler	271	334	1 827	2 169
Maskiner, redskap o. l.	1 016	1 130		

Industriens andel av den samlede bruttoinvestering i fast kapital økte fra vel 19 prosent i 1949 til ca. 20 prosent i 1952. De tilsvarende tall for boligbyggingen var 17 prosent i 1949 og 20 prosent i 1952. Boligbyggin-

gen har således økt sterkere enn de samlede bruttoinvesteringene i denne perioden. Mens 18 prosent av bruttoinvesteringene i 1952 falt på skipsfarten, var det tilsvarende tall for 1949 hele 25 prosent.

Tabell 3. *Bruttoinvestering i industrien. Løpende kroner i millioner.*

	1950	1951	1952
Malm- og metallutvinning	61	81	80
Nærings- og nytelsesmiddelindustri	70	77	95
Tekstil- og bekleddningsindustri	83	90	93
Treindustri	27	32	33
Treforedlingsindustri	148	190	231
Grafisk industri, bokbinderier	18	17	22
Lær- og gummivareindustri	17	12	11
Kjemisk industri	159	164	207
Produkter av petroleum og kull	3	1	3
Jord- og steinvareindustri	37	37	48
Primær jern- og metallindustri	98	130	211
Jern- og metallindustri	47	51	57
Maskinindustri (ikke elektrisk eller for transport)	18	18	18
Elektroteknisk industri	29	28	28
Transportmiddelindustri	70	68	91
Diverse industri	4	4	6
Glassverk	4	3	3
I alt	893	1 003	1 237
Eksportindustri	400	476	596
Hjemmemarkedindustri	493	527	641

Byrået innhenter hvert år oppgaver over investeringen i de industribedriftene som er med i produksjonsstatistikken. Denne investeringsstatistikken er ikke fullstendig og dekket i 1952 bruttoinvestering i industrien til et beløp av 1 233 millioner kroner, mens nasjonalregnskapets tall er på 1 447 millioner kroner. Differansen skyldes bl. a. at produksjonsstatistikken ikke omfatter småbedrifter.

Eksportindustriens andel av industriens

samlede bruttoinvestering har økt fra 45 til 48 prosent i tidsrommet 1950—1952. Dette skyldes hovedsakelig større investering i treforedlingsindustrien, jernverket og aluminiumsverkene. I hele etterkrigsperioden har investeringen i eksportindustrien steget sterkere enn investeringen i hjemmeindustrien. Det har ellers ikke vært noen vesentlige forskyvninger i bruttoinvesteringens fordeling på industrigrupper.

Tabell 4. *Offentlig og privat bruttoinvestering i fast kapital i løpende kroner.*

	1930	1938	1949	1950	1951	1952
Millioner kroner.						
Private bruttoinvesteringer	758	1 134	4 131	4 388	4 800	5 600
Offentlige bruttoinvesteringer	161	288	1 062	1 177	1 397	1 648
Herav:						
Offentlige bedrifter	86	146	629	707	877	1 037
Offentlig konsumkapital	75	142	433	470	520	611
I alt ..	919	1 422	5 193	5 565	6 197	7 248
Relative tall.						
Private bruttoinvesteringer	82,5	79,8	79,5	78,8	77,5	77,3
Offentlige bruttoinvesteringer	17,5	20,2	20,5	21,2	22,5	22,7
Herav:						
Offentlige bedrifter	9,4	10,3	12,1	12,7	14,1	14,3
Offentlig konsumkapital	8,1	9,9	8,4	8,5	8,4	8,4
I alt ..	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Litt over femteparten av den totale sivile bruttoinvestering i årene etter 1949 var offentlig, en bare litt større andel enn i 1938. En større del av den offentlige investeringen i etterkrigstiden faller imidlertid på offentlige bedrifter. Bruttoinvesteringen i offentlige

bedrifter har således økt noe sterkere sammenliknet med før krigen enn bruttoinvesteringen i private bedrifter. Det er særlig i de siste årene at investeringen i statens bedrifter har økt (se tabell 4).

Tabell 5. *Direkte import av investeringsvarer og -tjenester i prosent av bruttoinvestering.*

	1949	1950	1951	1952	1953 1.-3. kv.
Maskiner, redskap, inventar	59	58	63	61	65
Skip og båter, nettoimport	73	71	60	57	64
Andre transportmidler	52	58	75	83	84
Bruttoinvesteringer i fast kapital uten- om bygg og anlegg	65	64	60	59	64
Bruttoinvesteringer i fast kapital i alt	34	33	31	29	32

Tallene i tabell 5 for importandelen gir et grovt uttrykk for i hvilken grad bruttoinvesteringen er avhengig av import. Tabellen viser en forskyvning i importandelene for forskjel-

lige typer investering etter 1950 som stort sett gjenspeiler det som er sagt foran om nedgang i skipsimporten og øking i importen av maskiner og transportmateriell. Det er sannsynlig

at økingen i den norske investeringsvareproduksjonen etter hvert vil føre med seg nedgang i importandelen for andre investeringsvarer enn skip.

Reparasjoner og vedlikehold av skip i utlandet er i tabell 5 regnet som import, mens eksporten av skip er trukket fra. Ellers er all arbeidsinnsats i samband med montering av nyanskaffede importerte maskiner og reparasjonsarbeider ved hjelp av importerte varer regnet som norsk produksjon. Verdien av de importerte investeringsvarene er beregnet inklusive transportkostnader og handelsavanser i Norge. Importerte råstoffer for investeringsvareproduksjon i Norge er derimot ikke kommet med i importandelene. Importtall for slike råvarer er gitt i avsnittet om utenrikshandelen.

Bygge- og anleggsvirksomheten er regnet som helt ut norsk produksjon i denne tabellen.

Formålet med investeringen er produksjonsøkning i nær eller fjernere framtid. Nå vil dårlige avsetningsforhold kunne føre til stagnasjon eller nedgang i produksjonen, selv om produksjonskapasiteten er blitt sterkt utbygd, og ikke en gang i tider med jamt gode avsetningsforhold rår det noen enkel sammenheng mellom produksjonsøkning og nettoinvestering. Likevel kan det ha en viss interesse å sammenlikne tallene for nettoinvestering og øking i nasjonalprodukt, regnet i 1938-kroner for de enkelte næringene. For tidsrommet 1946—1950 kan en gjøre dette på grunnlag av tabell 6.

Tabell 6. Nettoinvestering og øking i nettoprodukt etter næring 1946—1950.

	Nettoinvestering 1946—1950. Mill. 1938-kr.	Øking i nettoprodukt 1946—1950	
		Mill. 1938-kr.	Pr. 1938-kr. investert
Jordbruk	218	139	0,64
Skogbruk	22	14	0,64
Fiske og fangst	100	53	0,53
Industri og bergverk	836	750	0,90
Kraft- og vannforsyning	358	111	0,31
Skipsfart	813	243	0,30
Annen samferdsel	378	126	0,33
Boliger og forretningsbygg	1 180	48	0,04
Andre sektorer	677	481	0,71
I alt ..	4 582	1 965	0,43

Nettoinvesteringstillene gir ikke noe fullgodt uttrykk for økingen i produksjonskapasiteten. Når det gjelder bygninger og anlegg og andre større kapitalgjenstander som f. eks. skip, blir nemlig investeringen i nasjonalregnskapet ført på år etter hvert som arbeidet skrider fram. Et stort anlegg vil derfor forutsette stor investering i en årrekke før anlegget er ferdig og kan tas i bruk. På den annen side vil ofte en kapitalgjenstand beholde en betydelig del av sin produksjonskapasitet helt til den er helt utslitt og må skiftes ut, mens kapitalslitet blir fordelt mer jamt over gjenstandens levetid. Blant annet av denne grunn er det ikke mulig å si noe sikkert om i hvor høy grad økingen i nettoproduktet fra 1946 til 1950 skyldes nettoinvestering i samme tidsrom.

For jordbruk og skogbruk spiller dessuten i det korte løp naturforholdene og endringer i arbeidsinnsatsen en større rolle enn økt kapitalinnsats for endringene i nettoproduktet. Den relativt store øking i nettoprodukt pr.

enhet nettoinvestering for industrien henger sammen med at det ved krigens slutt var stor ledig produksjonskapasitet i enkelte industrigrupper. Dette kapitalutstyret ble tatt mer og mer i bruk etter hvert som råstofftilførselene og tilgangen på arbeidskraft ble bedre. Dessuten besto en stor del av nettoinvesteringen i industrien i tidsrommet 1946—1950 av maskiner og annet utstyr, og dette førte med seg en umiddelbar øking i produksjonskapasiteten. For boliger er nettoproduktet lik tjenesteytingen, som blir fordelt over boligens levetid og er forholdsvis liten pr. år i forhold til nettoinvesteringen.

Myndighetene har vesentlig påvirket den private investeringens omfang og sammensetning ved direkte kontrolltiltak, som importregulering og kontroll med nybyggingen. Kontrollen med byggevirksomheten opprettholdes fremdeles om enn med visse lettelser, men importen av en god del investeringsvarer er nå, som nevnt ovenfor, ført på friliste og således unndratt direkte kontroll.

Av andre tiltak for å begrense investeringene kan nevnes lovreglene for avskrivninger, som er drøftet i avsnittet om offentlige finanser, og rundskrivet fra Finansdepartementet til bankene siste gang sommeren 1953 om å vise tilbakeholdenhet med kredittyttingen (se avsnittet om penge- og kredittmarkedet).

Det er fremdeles stort sett tilgangen på materialer og arbeidskraft som avgrensar omfanget av investeringen. Et eventuelt økonomisk tilbakeslag vil imidlertid kunne svekke bedriftenes investeringslyst. En regner nor-

malt med at bruttoinvesteringen påvirkes lett av endringer i konjunktursituasjonen. Selv i et slikt tilfelle er det imidlertid grunn til å tro at det her i landet iallfall i første omgang ikke vil bli noen særlig stor nedgang i investeringsomfanget. Finans- og pengepolitiske tiltak sammen med oppheving av en del av investeringskontrollen vil kunne stimulere den private investeringsetterspørselen, og den sivile offentlige investeringen, som på mange områder er blitt holdt nede, vil kunne økes.

Tabell 7. *Finansieringen av bruttoinvesteringen.*

	Bruttosparing i prosent av bruttoinvesteringen ¹			Nedgang i nettofordringene på utlandet i prosent av bruttoinvesteringen
	Total	Privat	Offentlig	
1900—1905	66	59	7	34
1906—1910	77	66	11	23
1911—1915	99	92	7	1
1916—1920	79	74	5	21
1921—1925	74	72	2	26
1926—1930	93	79	14	7
1931—1935	103	86	17	÷ 3
1936—1939	104	82	22	÷ 4
1946—1950	² 97	60	² 37	3

¹ Til og med 1926—1930 er kapitalslitet i offentlige bedrifter regnet med under privat bruttosparing.

² Utenlandsk hjelp er regnet med her.

Bruttoinvesteringen for landet som helhet blir finansiert ved privat og offentlig sparing, ved bruk av valutatilgodehavender i utlandet og ved lån og gaver fra utlandet. Tabell 7 viser at sparingen alene var utilstrekkelig som finansieringskilde gjennom hele tidsrommet 1900—1930. Det ser ut til at den utenlandske opplåningen i dette tidsrommet har pleid å være størst i forhold til bruttoinvesteringen i perioder med relativt lav bruttoinvestering. Både i perioden 1900—1910 og i perioden 1916—1925 ble således en mindre del av bruttoinvesteringen finansiert ved sparing enn i årene 1946—1950, trass i at bruttoinvesteringsraten den gangen lå på et langt lavere nivå.

Bruttospareraten, dvs. bruttosparing som prosent av bruttonasjonalproduktet, steg fra 25,5 prosent i 1936—1939 til 30,2 prosent i 1946—1949, dvs. noe svakere enn bruttoinvesteringsraten. For tidsrommet 1950—1952 var bruttospareraten 34,7 prosent. Det er den offentlige sparingen i form av overskott på stats- og kommunebudsjettene som

har økt sterkest, fra 21 prosent av den totale bruttosparing i 1936—1939 til 38 prosent i 1946—1950. I tidsrommet 1946—1950 utgjorde den offentlige bruttoinvesteringen rundt 60 prosent av den offentlige bruttosparing. En stor del av den offentlige sparingen er blitt brukt til å finansiere privat investering, bl. a. ved at staten har stilt midler til rådighet for statsbankenes utlån, særlig til boligbygging.

I etterkrigstiden er det bare i mindre utstrekning blitt tatt opp utenlandske lån. Differansen mellom bruttoinvestering og innenlandsk sparing ble de første etterkrigsårene for størstedelen finansiert ved hjelp av de store valutabeholdninger landet hadde ved utgangen av krigen. Siden har den amerikanske hjelpen finansiert en betydelig del av investeringen. Fra april 1948 til juni 1953 mottok Norge en samlet økonomisk hjelp fra U.S.A. på 2 950 millioner kroner. Dette tallet omfatter både direkte og indirekte hjelp, men ikke militære leveranser.

Priser og finanser.

Priser og levekostnader.

Prisnivået holdt seg i første halvdel av 1952 noenlunde stabilt. Fra midten av året begynte prisene igjen å stige litt. Denne prisstigningen kulminerte allerede ut på høsten og ble fulgt av en svak prisnedgang som varte til i begynnelsen av 1953. Så vel engrosprisinivået som levekostnadene har siden holdt seg praktisk talt uforandret, bortsett fra en svak stigning i høstmånedene 1953.

Engrosprisinivået.

Engrosprisindeksen sank i tidsrommet oktober 1952 til februar 1953 med ca. 3 prosent og har siden holdt seg praktisk talt konstant, bortsett fra en stigning på 1 poeng i oktober som vesentlig skyldtes en sesongoppgang i prisen på flesk. I tidsrommet oktober 1951 til oktober 1952 steg engrosprisinivået med vel 7 prosent.

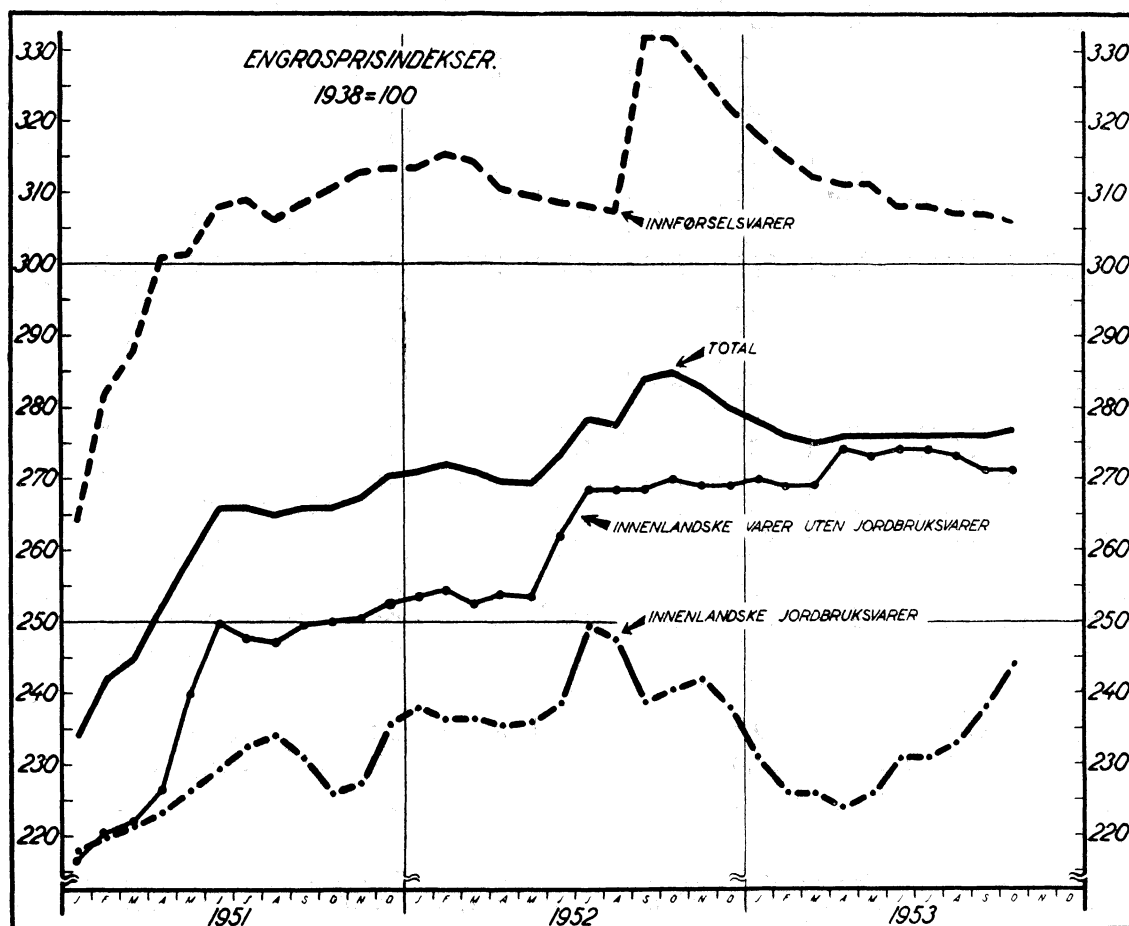
Tabell 1. *Indekstill for engrospriser. 1938 = 100.*

	General- indeks	Inn- førsels- varer	Innenlandske varer				
			I alt	Ani- malske jord- bruks- produkter	Vege- tabilske jord- bruks- produkter	Jord- bruks- varer i alt	Andre innen- landske varer
August 1939.....	98	99	98	98	88	95	99
April 1945.....	178	230	149	150	113	139	155
August 1949.....	186	213	171	174	157	169	172
Mars 1950.....	188	221	170	169	153	164	174
Januar 1952.....	271	314	248	256	196	238	253
Februar ».....	272	316	248	254	196	237	255
Mars ».....	271	314	247	253	198	237	253
April ».....	270	310	247	252	198	236	254
Mai ».....	269	309	247	252	198	236	254
Juni ».....	273	309	254	255	200	239	262
Juli ».....	278	308	262	269	204	249	269
August ».....	278	307	261	269	198	248	269
September ».....	284	332	258	261	187	239	269
Oktober ».....	285	332	260	263	188	240	270
November ».....	283	327	259	265	188	242	269
Desember ».....	280	322	258	258	190	238	269
Januar 1953.....	278	318	256	247	192	231	270
Februar ».....	276	315	254	241	192	226	269
Mars ».....	275	312	254	241	192	226	269
April ».....	276	311	256	239	188	224	274
Mai ».....	276	311	256	242	187	226	273
Juni ».....	276	308	259	249	189	231	274
Juli ».....	276	308	259	248	189	231	274
August ».....	276	307	259	253	188	233	273
September ».....	276	307	259	259	187	238	271
Oktober ».....	277	306	261	268	186	244	271
Prosentvis endring:							
Mars 1950—oktober 1953.	47,3	38,5	53,5	58,6	21,6	48,8	55,7
Okt. 1952—okt. 1953.....	÷ 2,8	÷ 7,8	0,4	1,9	÷ 1,1	1,7	0,4

Prisutviklingen har vært noe ulik for innførselsvarer og for varer produsert her i landet. For innførselsvarer har engrosprisene stort sett sunket jamt hele det siste året, og de lå i oktober 1953 nesten 8 prosent lavere enn et år tidligere. Det har i dette tidsrommet vært prisnedgang for alle grupper innførselsvarer som går inn i engrosprisindeksen, unntatt førstoffer som blir holdt konstante i pris ved en subsidieordning. Prisnedgangen har ikke vært like sterk over hele linjen. Sukker, jern og metaller, jern- og metallvarer og salt har gått mest ned i pris. Det har også vært

en del prisnedgang for importerte automobildekk og for kaffe og brensel, mens innførte tekstilvarer og huder og lær bare har sunket lite i pris.

Nedgangen i engrosprisene for sukker og kaffe skyldes vesentlig nedsettelsen av tollene for disse varene i desember i fjor. Kaffeprisen ble dessuten til november 1953 holdt nede ved en prisutjenningsordning. Ellers er det prisfallet på de internasjonale markeder som nå slår ut hos oss i lavere engrospriser på innførte varer.

For norskproduserte varer gikk engrosprisindeksen ned med vel 2 prosent fra oktober 1952 til mars 1953, vesentlig som følge av prisnedgang på egg og mjølk. Engrosprisene for norskproduserte varer har senere steget litt igjen, og lå i oktober 1953 praktisk talt på samme nivå som et år tidligere. Stigningen fra mars 1953 skyldes vesentlig høyere papir- og cellulosepriser i april, prisoppgang for

gummiprodukter i juni og prisøkning for animalske jordbruksprodukter i oktober. Engrosprisene for jern og metaller og jern- og metallvarer av norsk produksjon har gått betydelig ned i det siste året, selv om prisfallet ikke er riktig så stort som for innførte varer i denne gruppen. Ellers viser norskproduserte kjemiske og tekniske varer ganske stor prisnedgang.

Tabell 2. *Indestall for innenlandske engrospriser. 1938 = 100.*

	Tre- varer	Tre- masse, cellu- lose og papir	Jern og metal- ler og jern- og metall- varer	Stein-, leir- varer og lik- nende	Tekstil- varer	Lær og skotøy	Gum- mi- pro- dukter	Kje- miske og tek- niske varer	For- skjel- lige nær- ings- midler	Øl og to- bakk
August 1939	105	89	98	101	98	95	110	97	108	100
April 1945.....	155	144	169	147	171	154	183	206	148	132
August 1949.....	251	215	189	186	159	164	150	310	89	155
Mars 1950.....	251	215	201	187	160	167	161	333	90	155
Januar 1952.....	331	291	278	214	242	334	201	407	180	197
Februar »	331	291	278	218	245	333	201	406	183	197
Mars »	331	291	278	227	232	319	201	414	184	197
April »	331	291	283	228	232	315	201	414	184	197
Mai »	331	291	284	228	232	315	201	414	184	197
Juni »	406	291	284	233	231	313	201	414	191	197
Juli »	419	291	292	236	231	313	250	407	194	222
August »	421	291	285	238	230	312	250	414	194	222
September »	421	291	284	238	230	312	250	414	194	222
Oktober »	421	295	283	238	232	327	250	414	194	222
November »	421	295	272	238	232	328	250	390	193	222
Desember »	421	295	267	238	232	331	250	390	193	222
Januar 1953.....	421	297	267	238	235	335	258	390	193	222
Februar »	421	297	266	238	235	329	258	383	193	222
Mars »	421	297	260	238	235	329	257	384	193	222
April »	421	350	260	238	233	328	257	385	194	222
Mai »	412	350	259	238	232	329	257	385	195	222
Juni »	412	350	258	238	235	331	288	384	195	222
Juli »	412	350	258	237	236	331	288	384	195	222
August »	412	350	256	237	233	331	286	384	192	222
September »	412	350	253	237	233	330	286	384	192	222
Oktober »	412	350	255	237	233	328	286	384	192	222
Prosentvis endring:										
Mars 1950—okt. 1953	64,1	62,8	26,9	26,7	45,6	96,4	77,6	15,3	113,3	43,2
Okt. 1952—okt. 1953 ÷	2,1	18,6	÷ 9,9	÷ 0,4	0,4	0,3	14,4	÷ 7,2	÷ 1,0	0

For innførte og norskproduserte varer under ett var de enkelte varegruppers del av den prosentvise endringen i engrosprisindeksen fra oktober 1952 til oktober 1953 følgende:

Animalske næringsmidler	0,3
Vegetabiliske næringsmidler	÷ 0,8
Vegetabiliske nytelsesmidler	÷ 0,2
Førstoffer og gjødning	0
Brensel og oljer	÷ 0,7
Jern og metaller	÷ 1,8
Stein-, leir- og glassvarer	0
Trevarer	÷ 0,2
Tremasse, cellulose og papir	0,8

Tekstilvarer	0
Huder, lær; skotøy	0
Gummiprodukter	0,1
Kjemiske og tekniske varer	÷ 0,3
Generalindeks	÷ 2,8
Industrivarer i alt	÷ 2,3
Råvarer og halvfabrikata	÷ 2,1
Helfabrikata	÷ 0,2
Jordbruksvarer i alt	0,3
Kolonialvarer i alt	÷ 0,7
Andre varer	÷ 0,1
Generalindeks	÷ 2,8

Nedgangen i prisene på industrielle råvarer og halvfabrikata svarer for storparten av nedgangen i engrosprisindeksen i dette tidsrommet. Prisnedgangen for disse varene har imidlertid ikke vært almen, da prisene for det norske marked på tremasse, cellulose og papir, unntatt avisepapir, har steget en del. Tollnedsettelsene for kaffe og sukker har ført til litt nedgang i engrosprisindeksen for kolonialvarer. Engrosprisene på jordbruksvarer har steget litt i perioden.

Levekostnadsindeksen.

Også levekostnadsindeksen sank noe fra oktober 1952 til februar i år. Nedgangen var imidlertid svak, bare 1,5 prosent, og siden har indeksen igjen steget litt, slik at den i oktober 1953 lå ett poeng over nivået et år tidligere. Mens engrosprisindeksen i oktober 1953 lå ca. 50 prosent over nivået i 1949, steg levekostnadsindeksen med 37 prosent i samme tidsrom. Fra 1951 har imidlertid levekostnadsindeksen steget noe sterkere enn engrosprisindeksen. Siden 1938 har levekostnadsindeksen steget med 114 prosent.

Tabell 3. *Indekstill for levekostnadene. 1949 = 100.*

	Matvarer	Drikkevarer og tobakk	Brensler og petroleum	Gass og elektrisitet	Bekledning	Husleie	Andre utgifter	Total
September 1939 .	68	44	35	99	47	109	59	64
April 1945	104	77	116	101	91	100	85	98
August 1949	106	100	100	100	100	100	101	103
Mars 1950	100	102	100	100	101	100	102	101
Januar 1952	139	122	136	104	140	103	120	129
Februar »	140	122	137	104	139	103	120	130
Mars »	141	123	137	105	139	106	121	130
April »	141	123	138	105	138	106	121	131
Mai »	142	123	138	105	137	106	122	131
Juni »	143	123	140	105	135	106	122	131
Juli »	150	124	148	105	137	106	125	135
August »	149	124	149	105	137	106	125	135
September »	152	124	149	105	137	106	126	136
Oktober »	152	124	149	105	137	106	126	136
November »	151	124	150	105	137	106	127	136
Desember »	147	124	150	105	137	106	127	135
Januar 1953	146	124	149	105	137	106	128	134
Februar »	146	124	148	105	138	106	128	134
Mars ¹ »	147	124	149	105	138	108	127	135
April »	146	124	149	105	138	108	128	135
Mai »	147	124	149	105	138	108	128	135
Juni »	148	124	147	105	137	108	128	135
Juli »	148	124	147	105	138	108	128	135
August »	149	124	145	105	138	108	128	136
September »	149	124	145	106	137	108	128	136
Oktober »	150	124	145	106	138	108	131	137
Prosentvis endr.: Mars 1950—oktober 1953	50,0	21,6	45,0	6,0	36,6	8,0	28,4	35,6
Oktober 1952—oktober 1953	÷ 1,3	0	÷ 2,7	1,0	0,7	1,9	4,0	0,7

¹ Beregningene er foretatt på grunnlag av forbruket i okt. 51/sept. 52, mens beregningene fra februar 1953 og bakover til og med 1949 ble beregnet på grunnlag av forbruket i 1947/48. Etter forbruket i 1947/48 var indekstallet for mars for de respektive grupper:

147	124	148	105	138	108	128	135
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Omleggingen av beregningsgrunnlaget for levekostnadsindeksen fra mars 1953 førte med seg et brott i sammenliknbarheten for enkelte delindekser. Levekostnadsindeksen er fra denne måned beregnet på grunnlag av forbruket etter husholdningsundersøkelsen oktober 1951—september 1952, mens en tidligere la

forbruket etter husholdningsundersøkelsen juni 1947—mai 1948 til grunn for beregningene. Mens hovedindekstallet ble kjedet sammen med de tidligere beregningene, er det fra mars 1953 brott i indekstallene for poteter, grønnsaker, frukt og bær, mjøl, gryn m. v., kolonialvarer og andre matvarer.

Tabell 4. *Indekstall for matvarer. 1949 = 100.*

	April 1945	Mars 1950	Sept. 1952	Sept. 1953	Bevegelsen i prosent fra sept. 1951 til sept. 1952
Kjøtt og kjøttvarer	93	101	175	183	4,6
Flesk	95	100	170	211	24,1
Fisk og fiskevarer	105	102	140	143	2,1
Mjøl, smør, ost og egg	105	97,	143	133	÷ 7,0
Poteter, grønnsaker, frukt og bær ...	} 96	103	126	116	÷ 7,9
Mjøl, gryn m. v.		100	122	127	4,1
Brød og andre bakervarer	105	100	140	140	0
Kolonialvarer	144	102	244	228	÷ 6,6
Matvarer ellers	104	100	155	158	1,9
Matvarer i alt	104	100	152	149	÷ 2,0

Økingen av mjølkesubsidiene sammen med nedsettingen av tollene på sukker og kaffe førte til en nedgang i indekstallet for matvarer i desember 1952 på ca. 2,5 prosent. Svingninger i prisene på flesk og egg sammen med en viss stigende tendens i kjøttprisene har senere ført til litt øking igjen i indeksen for matvarer. Indekstallet for kull, koks, ved og petroleum har gått ned 2,7 prosent fra oktober 1952 til oktober 1953 på grunn av lavere priser på importert brensel. For husleie og elektrisitet viser indeksen en liten stigning i samme periode mens den har ligget praktisk talt uforandret for bekledning og drikkevarer og tobakk. Andre utgifter steg med 4 prosent, vesentlig på grunn av økingen i syketrygdepremiene i oktober 1953.

Konsumprisindeks.

Levekostnadsindeksen gir strengt tatt bare uttrykk for prisutviklingen for det forbruk et utvalg av arbeiderfamilier hadde ved husholdningsundersøkelsen 1951—1952, og det er ikke sikkert at den er representativ for prisutviklingen for det samlede konsum i landet. Ved hjelp av tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet er det mulig å beregne en grov prisindeks for totalkonsumet.

Tabell 5. *Konsumprisindeks og levekostnadsindeks. 1950 = 100.*

	Konsum- pris- indeks	Leve- kostnads- indeks
1951:		
1. kvartal.....	109	109
2. kvartal.....	116	116
3. kvartal.....	118	120
4. kvartal.....	120	120
1952:		
1. kvartal.....	122	124
2. kvartal.....	123	125
3. kvartal.....	125	129
4. kvartal.....	126	129
1953:		
1. kvartal.....	125	128
2. kvartal.....	126	129
3. kvartal.....	126	129

Konsumprisindeksen viser stort sett samme utvikling som levekostnadsindeksen for det siste året. Men fra 1950 til 1952 steg levekostnadsindeksen sterkere enn konsumprisindeksen. Forklaringen på dette er at det særlig var prisene på matvarer som steg sterkt i denne perioden, og matvareutgiftene

utgjør en større del av konsumet etter husholdningsregnskapsundersøkelsen for arbeiderfamilier enn etter beregningene av konsumet for befolkningen som helhet.

Prispolitikk og prisregulering.

Ved stortingsvedtak av 27. november 1952 ble subsidiene for helmjølk økt med 10 øre pr. liter. Fra 1. juli 1953 ble subsidiene på ved opphevet. Samtidig med at subsidiene ble tatt bort, ble maksimalprisen på ved opphevet. Også for en rekke andre varer og tjenester er maksimalprisene blitt opphevet i året som gikk. Det gjelder aviser, tidsskrifter og ukeblad, porteføljevarer og reiseeffekter, utleie av motorvogner, kontormaskiner og bankbøker, forskjellige typer tømmer, sukkervarer, iskrem, levende sei, rensing og farging, norske forbrenningsmotorer, brenntorv, skrapmetaller og filler, juletrebelysning, brukte maskiner og maskindeler. Prisene på disse varene kan nå fastsettes av de næringsdrivende selv innenfor rammen av de alminnelige prisforskrifter. Det er også gjort visse lettelser i prisbestemmelse for herberger og bevertningssteder utenom de største byene.

I begynnelsen av 1953 ble det nedsatt en komité som skal utrede spørsmål i samband

med avgifts- og subsidieordningen og drøfte mulighetene for en eventuell omlegging av det någjeldende system.

Lov om kontroll og regulering av priser, utbytter og konkurranseforhold av 26. juli 1953 trer i kraft fra 1. januar 1954. Denne loven skal erstatte de tidligere gjeldende lovene på området, nemlig trustloven av 1926 og den midlertidige prisreguleringsloven av 1947. Den nye prisloven innskrenker rammen for Prisdirektoratets kontroll- og reguleringsvirksomhet i vesentlig grad sammenliknet med den midlertidige prisreguleringsloven av 1947. Fullmaktene til administrasjonen er gitt en mer konkret utforming enn i de tidligere prislovene. Loven opprettholder de pris- og kontrollorganer en har hatt hittil og innfører i tillegg et Priseråd som skal være rådgivende organ for regjeringen og treffe avgjørelser i visse saker om konkurransereguleringer, som er særskilt nevnt i loven.

I samband med lovens ikrafttreden er det innvarslet en omlegging av hele prisreguleringsvirksomheten, slik at flest mulig av de detaljreguleringene som ennå gjelder, kommer til å bli avvirket. Det er meningen at Prisdirektoratets virksomhet for framtiden i høyere grad enn tidligere skal konsentrere seg om kontroll med konkurransereguleringer.

Tabell 6. Utbetalte subsidier over Statsregnskapet og Prisdirektoratets fond. Mill. kr.

	1948/49	1949/50	1950/51	1951/52	1952/53
<i>Statsregnskapet:</i>					
Kunstgjødsel og A.I.V.-væske	36	56	39	38	34
Kraftfôr og fettstoffer	170	144	102	64 ¹	80 ¹
Brødmjøl	200	102	96	128	138
Mjøl og mjølkeprodukter	151	181	163	164	205
Kjøtt og flek	48	114	30	5	5
Sukker	39	63	57	- ²	-
Kaffe	27	31	- ³	- ³	-
Ved	12	16	15	12	12
Bomull, ull og bomullsgarn	42	48	-	-	-
Fiskeredsaker	24	27	- ⁴	- ⁴	-
Annet	-	-	6 ⁵	-	1
I alt	749	782	508	411	475
Prisdirektoratets fond	45	69	105	429	192
I alt	794	851	613	840	667

¹ Bare kraftfôr.

² Sukkersubsidiene over Prisdirektoratets fond utgjorde 71 mill. kr. i 1951/52 og 20 mill. kr. i 1952/53.

³ Subsidiene på kaffe ble de tre siste terminer dekket av Prisdirektoratets fond og utgjorde 64 mill. kroner i 1950/51, 89 mill. kr. i 1951/52 og 5 mill. kr. i 1952/53.

⁴ I 1950/51 dessuten 13 mill. kroner, i 1951/52 32 mill. kroner og i 1952/53 14 mill. kroner dekket av Prisdirektoratets fond.

⁵ Av dette 6 mill. kroner til dekning av underskott på investeringsfondet for skogbruket.

Tabell 7. *Detaljpriser og pristilskott for subsidierte varer. Gjennomsnitt for 1. halvår 1953.*

	Detalj- pris i kr. pr. kg	Tilskott ¹ i kr. pr. kg uten om- setnings- avgift
Mjølkk, nysilt, på flasker (liter)	0,50	0,30
Fløte, 35 prosent (liter)	5,96	1,70
Smør, meierismør	7,98	2,74
Geitmysost G. 35	6,14	1,49
Gaudaost F. 45	6,01	1,48
Margarin	2,55	0,40
Rugmjøl, finsiktet	0,72	0,31
Hvetemjøl, finsiktet....	0,74	0,32
Havregryn	0,96	0,63
Husholdningsbrød	0,88	0,24
Hveteloff	1,21	0,25

¹ Beregnet på grunnlag av de tilskott som ytes over Statsregnskapets kap. 1166 og over prisreguleringsfond som administreres av Prisdirektoratet. Tilskottene for kraftfôr og kunstgjødsel er ikke tatt med. For mjølkk og mjølkeprodukter er det sesongmessige variasjoner i tilskottet. Her er regnet med gjennomsnittstilskott for året.

Tabell 8. *Utenlandske prisnoteringer. Prosentvise endringer.*

	Febr. 1951— sept. 1952	Sept. 1952— sept. 1953
Fett, Chicago.....	÷ 52,5	100,9
Hvete, Chicago	÷ 8,7	÷ 18,0
Hvete, Minneapolis	÷ 4,9	÷ 3,5
Kaffe, Santos, New York	÷ 2,6	13,5
Mais, nr. 2, gul, New York ..	÷ 2,2	÷ 4,6
Rug, Chicago.....	2,9	÷ 44,1
Soiabønner, Chicago	÷ 7,4	÷ 16,5
Bomull, nr. 4, Sao Paulo	÷ 27,0	÷ 47,6
Bomull, New Orleans	÷ 13,3 ¹	÷ 16,2
Bomull, New York	÷ 13,7 ¹	÷ 15,2
Ull, Grease Wool, New York ..	÷ 56,8	1,8
Ull, Wooltops, New York....	÷ 49,0	÷ 4,0
Aluminium, eksport, London.	26,4	÷ 4,5 ²
Aluminium, eksport, New York	5,3	7,5
Bly, engelsk, London	÷ 3,6	÷ 29,9 ³
Bly, New York	÷ 5,9	÷ 14,1 ³
Kopper, elektrolytisk, eksport, New York.....	42,5	÷ 17,0
Sink, engelsk, London.....	÷ 18,5	÷ 43,2
Sink, East St. Louis, New York	÷ 19,8	÷ 27,0
Stål, no. 1, Heavy melting, Pittsburg	÷ 0,2	÷ 8,8 ⁴
Tinn, London	÷ 34,4	÷ 36,2
Tinn, Straits, New York.....	÷ 33,5	÷ 32,1
Gummi, New York.....	÷ 62,8	÷ 16,3

¹ Fall fra mars 1951.

² Fall fra mars 1953.

³ Stigning fra mai til august 1953.

⁴ Stigning fra juni til august 1953.

Importpriser.

Som nevnt i Økonomisk utsyn over året 1952 slo det internasjonale prisfallet fra våren 1951 igjennom for vår import fra februar 1952. Prisene på de utenlandske markeder fortsatte å synke gjennom hele 1952 og 1953. Det internasjonale prisfallet har i det siste året vært særlig sterkt for metaller.

Den virkning som den internasjonale prisutviklingen har hatt på prisene for en del av våre viktigere innførselsvarer, går fram av tabell 9.

Pristallet for innførselen uten skip har gått ned fra 134 i tredje kvartal i fjor til 122 i tredje kvartal i år, eller med ca. 8 prosent. Både de innførselsprisene på enkelte varer som er vist i tabell 9, og pristallet for innførselen, blir imidlertid bestemt av prisforholdene på de utenlandske markedene flere måneder tilbake, i første rekke fordi det tar en viss tid fra varene kjøpes til leveringene faktisk finner sted. Da pristallet for innførselen dessuten beregnes på grunnlag av importens faktiske sammensetning i de enkelte måneder, kan en også få utslag i dette tallet om det ikke har funnet sted noen prisendringer for de enkelte varene.

Beregninger som er gjort i Byrået tyder på at det er en viss sammenheng mellom bevegelsen i Reuter's råvareindeks og vårt pristall for innførselen. For tidsrommet januar 1948 til mars 1953 var denne sammenhengen slik at en endring i Reuter's indeks stort sett slo ut i våre innførselspriser 6 til 8 måneder senere. Da Reuter's indeks har sunket jamt også i løpet av 1953, og nå ligger nesten 5 prosent lavere enn i begynnelsen av året, er det å vente at våre innførselspriser også i den nærmeste tiden framover vil ha en synkende tendens.

Den aktuelle prissituasjon.

Den nedgangen i importprisene på rundt 8 prosent som har funnet sted i det siste året (3. kvartal 1952—3. kvartal 1953), ville isolert ha ført med seg en nedgang på 2—3 prosent i konsumprisindeksen, og økingen av mjølkesubsidiene trakk i retning av å redusere indeksen ytterligere med nesten 1 prosent. Tilsammen skulle dette tilsi en nedgang i indeksen på 3—4 prosent. Da indeksen i virkeligheten har steget med nesten 1 prosent, må andre forhold ha virket til en stigning på 4—5 prosent.

I tabell 10 er stigningen i engrosprisene her i landet sammenliknet med prisstigningen i en del andre land. I tidsrommet 1946—juli 1953 var prisstigningen her i landet mindre enn i Frankrike og Storbritannia og lå på

Tabell 9. Gjennomsnittlige importpriser. Kr. pr. kg.

	1939	1949	1952				1953			Prosentvis endring	
			1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.	1949— 3. kv. 1953	3. kv. 1952— 3. kv. 1953
Hvete	0,12	0,54	0,61	0,64	0,68	0,63	0,60	0,61	0,64	18,5	÷ 5,9
Rug	0,10	0,43	—	0,75	0,75	0,74	0,65	0,60	0,58	34,9	÷22,7
Mais	0,12	0,41	0,65	0,66	—	0,62	0,56	0,54	—	—	—
Sukker, farin	0,22	0,86	1,15	1,13	1,02	0,93	0,89	0,84	0,85	÷ 1,2	÷16,7
Kaffe, rå	0,87	2,83	8,17	8,34	8,32	8,33	8,54	8,71	8,89	214,1	6,9
Kakaobønner	0,53	3,60	5,28	5,87	6,29	6,07	5,04	4,81	5,89	63,6	÷ 6,4
Rå tobakk, usauset, med stilk	2,49	7,42	10,07	9,64	10,10	10,52	10,27	10,66	10,84	46,1	7,3
Kopra	0,22	1,34	1,65	1,42	1,12	1,20	1,44	1,66	1,69	26,1	50,9
Soiabønner	0,16	0,71	0,91	0,94	0,94	0,97	0,93	0,89	0,87	22,5	÷ 7,4
Linfrø	0,23	1,08	1,77	1,93	1,35	1,36	1,36	1,13	1,09	0,9	÷19,3
Sinkhvitt	0,44	1,78	3,20	2,98	2,55	3,98	2,01	1,62	1,53	÷14,0	÷40,0
Superfosfat	0,05	0,23	0,50	0,47	0,50	0,51	0,31	0,31	0,38	65,2	÷24,0
Rågummi	1,66	2,30	8,48	6,79	5,06	4,45	4,19	3,84	3,86	67,8	÷23,7
Ull (vasket)	3,59	10,07	21,73	20,12	19,91	21,01	22,52	22,78	22,89	127,3	15,0
Rå bomull	0,92	4,42	7,24	7,09	7,26	6,83	6,34	5,89	5,71	29,2	÷21,3
Ullgarn, ufarget	6,01	21,96	36,17	32,37	34,30	33,24	35,05	35,99	37,19	69,4	8,4
Bomullsgarn, ubleikt.	2,14	10,20	16,88	15,15	13,36	13,36	13,30	12,21	11,49	12,6	÷14,0
Steinkull	0,03	0,09	0,14	0,13	0,13	0,12	0,12	0,12	0,12	33,3	÷ 7,7
Bensin	0,11	0,23	0,33	0,33	0,35	0,34	0,34	0,32	0,33	43,5	÷ 5,7
Sinkmalm	0,08	0,43	1,04	0,87	0,94	0,75	0,76	0,56	0,40	÷ 7,0	÷57,4
Valsetråd	0,21	0,63	1,13	1,05	0,76	0,87	0,72	0,63	0,73	15,9	÷ 3,9
Jernplater (over 3 mm)	0,22	0,67	1,27	1,26	1,23	1,23	1,15	1,01	1,03	53,7	÷16,3
Kopper, rått	1,09	2,69	4,56	4,64	5,03	5,02	5,45	5,31	4,99	85,5	÷ 0,8
Bly, rått	0,36	2,00	3,66	2,96	2,37	2,21	2,03	1,96	1,83	÷ 8,5	÷22,8

omtrent samme nivå som i Danmark, Nederland og Sverige. Fra 1949 har imidlertid det norske engrosprisenivået steget sterkere enn prisnivået i alle de andre landene som tabellen omfatter.

Ved siden av det fortsatt lave prisnivå på verdensmarkedet vil produksjonsøkningen i industrien som har tatt fart sommeren 1953, antakelig virke i prissenkende retning her i landet. På den andre siden vil de skattelettelsene som ble innført fra budsjettåret 1953—54, føre til en viss øking i den disponible inntekt for lavere og midlere inntektsgrupper. En samlet vurdering av alle de faktorer som vil trekke i prishevende og prissenkende retning i den nærmeste tiden framover er imidlertid ikke mulig, blant annet fordi lønnsutviklingen er uviss.

Det foreligger faktorer som på noe lengre sikt kan føre til en stigning i prisnivået. Både husleiene i gamle bygg og elektrisitetsprisen blir f. eks. holdt nede på et forholdsvis svært lavt nivå. Dersom det skulle bli aktuelt å

justere disse prisene oppover, vil dette både direkte og indirekte (via nye lønnskrav) kunne føre til prisstigning. Men på lengre sikt vil det selvsagt også kunne gjøre seg gjeldende pristendenser i motsatt retning, som vi i dag ikke har oversyn over.

Tabell 10. Prosentvis stigning i engrosprisene i en del land.

	1946— juli 1953	1949— juli 1953
Danmark	61	31
Belgia	25	12
Frankrike	303	37
Nederland	55	28
Norge	64	50
Sambandsstatene	41	12
Storbritannia	88	43
Sverige	60	38

Offentlige finanser.

Til offentlig virksomhet gikk det med en større del av den samlede vare- og tjenestetilgang i 1953 enn i 1952. Det skyldtes først og fremst at utbyggingen av forsvaret i 1953 krevde mer arbeidskraft og en større varemengde enn i året før. Men også annen offentlig virksomhet økte i omfang; både det offentlige sivile konsum og nettorealinvesteringen i offentlig konsumkapital la beslag på en større del av de realøkonomiske ressurser.

De offentlige utgifter til realøkonomiske formål steg med nesten 400 mill. kr. fra 1952 til 1953. Da de samlede offentlige inntekter holdt seg uforandret, ble økingen i de offentlige nettofordringer tilsvarende mindre.

På grunnlag av foreløpige beregninger har en i tabell 1 satt opp den offentlige disponible inntekt og bruken av den for årene 1952 og 1953.

Tabell 1. *Offentlig disponibel inntekt og offentlig inntektsnytting. Mill. kr.*

	1952*	1953*
Offentlig disponibel inntekt ¹	3 770	3 743
Offentlig bruk av varer og tjenester.....	2 662	3 016
Av dette:		
Nettoinvestering i offentlig konsumkapital ²	391	454
Sivilt konsum ³	1 455	1 592
Forsvarsmessig konsum	816	970
Offentlig nettofordringsøkning	1 108	727

¹ Offentlige inntekter etter fradrag av subsidier og stønader til private.

² Inklusive nettokjøp av fast eiendom.

³ Inklusive kapitalslit på offentlig konsumkapital.

Når det offentlige i 1953 nyttet en større del av sin disponible inntekt til varer og tjenester enn året før, virket det i retning av å minske den vare- og tjenestemengde som sto til disposisjon for private formål i forhold til de privates inntekt. En del av nettofordringsøkningen som tabell 1 viser, er nyttet til investering i offentlige bedrifter, og tallene gir derfor ikke uttrykk for inntektsoverskottet i hele den offentlige sektor.

Virkingen på inntektsfordelingen av den offentlige finanspolitikk i 1953 er det vanskelig å si noe bestemt om. Det kan imidlertid være verdt å merke seg at mens det offentliges samlede inntekter av skatter og avgifter var

om lag uforandret fra 1952 til 1953, har det offentlige trukket inn vesentlig mindre midler fra bedriftene i form av eksportavgifter i 1953 enn i året før.

Statens finanser.

Det dominerende trekk ved utviklingen av statens finanser de siste årene har vært at en stadig større del av inntektene har vært brukt til varer og tjenester, samtidig som nettofordringsøkningen har avtatt.

Når en her omtaler statens finanser, tenker en ikke bare på inn- og utbetalingene over budsjettregnskapet. En tar også med i betraktning den delen av statens virksomhet som kommer til syne i statens forskotts- og depositakonti, krigsskadetrygdens regnskaper, Prisdirektoratets fond og i regnskapene for de sosiale trygder. For denne samlede statsforvaltning har en i tabell 2 gruppert utgiftene og inntektene etter deres nasjonaløkonomiske karakter.

Den delen av statens samlede inntekter som gikk til bruk av varer og tjenester, gikk opp fra 33 prosent i 1952 til nesten 40 prosent i 1953. Statens nettorealinvestering i sivil konsumkapital økte fra 131 mill. kr. i 1952 til 159 mill. kr. i 1953. Disse tallene omfatter investering i veier, skoler, sykehus o. l., men ikke i forretningsmessige bedrifter. — Så stabile som pris- og lønnsforholdene har vært i 1953, må en anta at det meste av økingen i verditalleene gir uttrykk for vekst i omfanget av statens nyanlegg og reparasjonsarbeider.

Mens statens sivile konsum bare gikk opp med om lag 10 prosent fra 1952 til 1953, viser det militære konsum langt sterkere øking. Utgiftene til forsvaret steg med nesten 20 prosent og utgjorde i 1953 ikke mindre enn 55 prosent av statens bruk av varer og tjenester. I tallene for forsvarsutgiftene i tabell 2 er ikke tatt med utstyr eller tilskott som er mottatt fra utlandet under Det gjensidige sikkerhetsprogram. Ellers omfatter tallene alle statens utgifter til forsvarsformål, også utgifter til militære bygge- og anleggsarbeider.

En må regne med at det meste av økingen i verditallet for bruk av varer og tjenester til militære formål gir uttrykk for øking i volumet av forsvarskonsumet. Til militære nyanlegg og reparasjonsarbeider gikk det med om lag 185 mill. kr. i 1952 og om lag 280 mill. kr. i 1953. Til disse arbeider fikk vi i 1952 53 mill. kr. i tilskott fra utlandet og i 1953 65 mill. kr. Det har vært sysselsatt en halv gang til så mange arbeidere ved de militære anlegg i de tre første kvartaler av 1953 som i samme periode i 1952. Lønnsutgiftene til militært personell viser også en del større tall, men dette

Tabell 2. Nasjonaløkonomisk gruppering av statens inntekter og utgifter. Mill. kr.

	1951					1952*					1953*				
	Bud- sjett- regn- ska- pet	And- re stats- regn- ska- per	Pris- dir. fond	So- siale tryg- der	I alt	Bud- sjett- regn- ska- pet	And- re stats- regn- ska- per	Pris- dir. fond	So- siale tryg- der	I alt	Bud- sjett- regn- ska- pet	And- re stats- regn- ska- per	Pris- dir. fond	So- siale tryg- der	I alt
Inntekter:															
Salg av fast eiendom	2	-	-	-	2	3	-	-	-	3	3	-	-	-	3
Renter (vesentlig av kapital i statens bedrifter)	65	18	-	18	101	54	19	-	19	92	64	17	-	20	101
Aksjeutbytte og overskott på forretningsdrift	÷ 18	3 ÷ 4	-	÷ 19	÷ 25	1	-	-	÷ 24	÷ 48	1	-	-	÷ 47	
Direkte skatter	1 015	133	-	-	1 148	1 118	87	-	-	1 205	1 145	49	-	-	1 194
Indirekte skatter	1 985	43	337	-	2 365	2 447	22	288	-	2 757	2 493	20	85	-	2 598
Trygdepremier	-	-	-	310	310	-	-	-	372	372	-	-	-	399	399
Overføringer fra kommuner	139	34	-	44	217	151	26	-	52	229	160	26	-	58	244
Stønader fra utlandet	14	393	-	-	407	20	91	-	-	111	27	70	-	-	97
Agio	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	44	-	-	-	44
	3 202	624	333	372	4 531	3 768	246	288	443	4 745	3 888	183	85	477	4 633
Utgifter:															
Kjøp av fast eiendom	1	-	-	-	1	7	-	-	-	7	8	-	-	-	8
Nettorealinvestering i sivil konsumkapital	84	5	-	-	89	123	8	-	-	131	150	9	-	-	159
Beregnet kapitalslit på konsumkapital	74	4	-	-	78	82	4	-	-	86	83	4	-	-	87
Bruk av varer og tjenester til konsumformål	423	5	1	22	451	491	4	1	24	520	546	4	1	26	577
Bruk av varer og tjenester til forsvarsformål	574	-	-	-	574	816	-	-	-	816	970	-	-	-	970
Renteutgifter (vesentlig av statsgjelden)	142	6	-	-	148	148	3	-	-	151	151	3	-	-	154
Subsidier ¹	699	47	261	-	1 007	735	28	310	-	1 073	842	13	131	-	986
Andre overføringer til private	52	4	-	339	395	47	3	-	402	452	46	3	-	446	495
Overføringer til kommuner	364	35	-	-	399	423	41	-	-	464	472	22	-	-	494
Stønader til utlandet	16	20	-	-	36	21	5	-	-	26	23	7	-	-	30
Agiotap	-	3	-	-	3	-	3	-	-	3	44	-	-	-	44
Korreksjon: Netto overføringer avgitt til (+) eller mot- tatt fra (÷) andre statssektorer	+110	÷ 58	÷ 1	÷ 51	0	+ 85	÷ 25	÷ 2	÷ 58	0	+ 28	+ 34	÷ 2	÷ 60	0
Saldo: Netto fordringsøking ²	663	553	72	62	1 350	790	172	÷ 21	75	1 016	525	84	÷ 45	65	629
	3 202	624	333	372	4 531	3 768	246	288	443	4 745	3 888	183	85	477	4 633

¹ Herunder også kapitaltilskott til private, som nedskrivningsavdrag til boliger o. l.

² Herunder kapitalutgifter ved statens anlegg og bedrifter.

gir for det meste uttrykk for øking i lønns-satsene. Det var ikke flere personer i de militære styrker ved utgangen av september 1953 enn på samme tid i 1952.

I mellomkrigstiden utgjorde statens bruk av varer og tjenester til forsvarsformål rundt 1 prosent av bruttonasjonalproduktet. I de første etterkrigsårene, fra 1947 til 1950, gikk det med vel 2 prosent. Utbyggingen av forsvaret i de siste årene har krevd en stadig større del av landets samlede produksjon, i 1951 nesten 3 prosent, i 1952 om lag 3½ prosent, og i 1953 nesten 4½ prosent.

Det er ikke gitt at en øking i statens bruk av varer og tjenester fører til en tilsvarende nedgang i den vare- og tjenestemengde som står til disposisjon for private. I den utstrekning det er ledig arbeidskraft og produksjonsmidler, vil en økt etterspørsel fra det offentlige kunne bli tilfredsstilt av økt produksjon uten å gå ut over private. I 1952 etterspurte staten varer til forsvarsformål blant annet fra industrigrenene som hadde avsetningsvansker og som uten statsetterspørsel antakelig hadde vært nødt til å minske produksjonen. Det samme har nok også til dels vært tilfelle i 1953. På andre områder må en gå ut fra at det økte forsvarskonsumet har gått ut over den

private vare- og tjenesteforsyning. Således har de militære bygge- og anleggsarbeidene bidradd til å skape den mangel på arbeidskraft og på visse materialer som oppsto sommeren 1953.

Inntektsoverføringene til private og kommuner utgjorde om lag like stor del av statens samlede inntekter i 1952 og 1953, henholdsvis 45 prosent og 46 prosent.

Pristilskottene gjennom Prisdirektoratets fond gikk ned med om lag 180 mill. kr., mens det over budsjettregnskapet ble utbetalt vel 100 mill. kr. mer i subsidier i 1953 enn i året før. I avsnittet om priser og levekostnader finnes en nærmere omtale av subsidiepolitikken.

De sosiale trygder økte sine utbetalinger av stønader til private med om lag 45 mill. kr. fra 1952 til 1953. Statens overføringer til kommunene gikk også opp.

Statens samlede inntekter gikk noe ned fra 1952 til 1953. Skattene, som utgjør det vesentlige av statens inntekter, innbrakte 3 792 mill. kr. i 1953 mot 3 962 mill. kr. i 1952. Nedgangen var størst i de indirekte skattene, men også de direkte skattene ga et litt mindre beløp i 1953 enn i året før. I tabell 3 har en satt opp statens skatteinntekter fordelt på de viktigste skattetyper.

Tabell 3. De statlige skatteinntekter. Mill. kr.

	1949	1950	1951	1952*	1953*
Skatter og andre ytelser fra private i alt	2 707	2 834	3 513	3 962	3 792
Direkte skatter	1 101	1 040	1 148	1 205	1 194
Formues- og inntektsskatter	710	808	940	1 054	1 089
Arveavgift	16	15	18	15	15
Bøter og inndragninger	26	21	24	18	9
Krigsskadeavgifter og verneskatt	177	45	28	3	—
Engangsskatt på formuesstigning	112	91	81	60	25
Andre direkte skatter	60	60	57	55	56
Indirekte skatter	1 606	1 794	2 365	2 757	2 598
Toll	164	177	201	332	317
Alminnelig omsetningsavgift	452	498	799	1 064	1 126
Spesielle produksjons- og omsetningsavgifter	838	977	1 013	1 060	1 047
Eksporavgifter o. l.	102	92	319	286	95
Krigsskadeutlikning på bygninger og løsøre	40	40	23	3	1
Andre indirekte skatter	10	10	10	12	12

Formues- og inntektsskattene viser svak stigning fra 1952 til 1953, mens inntektene av de ekstraordinære skatter, krigsskadeavgift, verneskatt og engangsskatt gikk ned. Inntektsskatten som ble innbetalt i 1953, er utliknet på inntekter opptjent i 1951 og 1952

og innbetalte skatter i 1952 på inntekter i 1950 og 1951. Antatt inntekt etter statsskattelikningen økte med om lag 20 prosent fra 1950 til 1951. En har ikke tall for antatt inntekt etter statsskattelikningen for 1952, men foreløpige tall for kommuneskattelikningen

viser en øking fra 1951 til 1952 på nesten 10 prosent. Når de direkte skatter til staten likevel ikke har økt fra 1952 til 1953, henger det sammen med endringene som er foretatt i skattleggingen av personlige skattytere fra budsjettåret 1953—54.

Skattevedtaket for 1953—54 fastsetter lavere skattesatser for personlige inntektstakere på de fleste inntektstrinn. Nedsettingen av satsene kommer særlig personer med lavere og middels høye inntekter til gode. Samtidig er systemet av reduksjonstabeller endret. Tidligere ble det fra antatt inntekt trukket et beløp fastsatt etter familiens størrelse, men uavhengig av inntektens høyde. På grunn av progresjonen i skattesatsene fikk personer med høy inntekt større fradrag i skatt ved overgang til høyere skatteklasser enn personer med lavere inntekt. Etter de nye reglene blir skattene beregnet av den antatte inntekt og fra dette skattebeløp får en et fradrag bestemt etter familiens størrelse. De nye skattereglene førte til at tallet på skattytere til staten gikk ned med 30 prosent fra budsjettåret 1952—53 til 1953—54, trass i at de privates inntekter økte.

For personlige skattytere er også reglene for formuesskatt endret. Formuer på opptil kr. 5 000 er skattefrie. Dessuten blir det gitt et skattefritt fradrag i formuen på kr. 15 000 i skatteklasser 1 og kr. 25 000 i høyere klasser.

De nye avskrivningsreglene som nå er samlet i lov av 19. desember 1952, bestemmer at det ikke er høve til å kreve overprisavskrivning for driftsmidler som det er gitt bygge- eller kjøpeløyve for eller som er kontrahert før 20. oktober 1950. På den annen side er det gitt høve til skattefritt å avsette et begrenset beløp til et investeringsfond. De midler som avsettes til et slikt fond er bundet og kan ikke brukes av bedriftene til kjøp av nye driftsmidler før midlene igjen blir frigitt. Bedriftene har imidlertid bare i liten utstrekning foretatt slike avsetninger til investeringsfond i den tiden bestemmelsen har vært gjeldende. Loven begrenser også sterkt adgangen til å få fradrag i skattelikningen for reparasjons- og vedlikeholdsarbeider.

De indirekte skatter til staten innbrakte i 1953 159 mill. kr. mindre enn året før. De utgjorde i 1952 70 prosent og i 1953 69 prosent av statens samlede skatteinntekter.

Tollinntekten gikk en del ned trass i øking både i verdi og volum av den totale vareinnførsel. Det henger sammen med en forholdsvis sterk oppgang i innførselen av tollfrie varer, først og fremst skip, og med endringer i tollsatsene. Viktigste endring var at tollene på kaffe og sukker ble tatt bort i november 1952.

Inntektene av den alminnelige omsetningsavgift var vel 60 mill. kr. større i 1953 enn i

1952. Satsen for avgiften var uforandret i de to årene, og økingen i beløpet skyldes dels at den omsatte mengde av avgiftspliktige varer var større og dels at prisene har steget.

Eksportavgiftene ble mer enn tredoblet fra 1950 til 1951 som følge av at avgiftssatsene ble satt opp under den sterke prisstigningen på våre eksportvarer. Prisfallet på de utenlandske markeder fra begynnelsen av 1952 førte til at inntekten av disse avgiftene sank sterkt, og en del av dem ble fjernet. Avgiften på treforedlingsprodukter til eksport falt således bort 30. juni 1952.

Mens staten hadde mindre inntekter i 1953 enn året før, brukte den vesentlig mer til varer og tjenester og like mye til inntektsoverføringer. Økingen av nettofordringene ble derfor ikke på langt nær så stor som i 1952. I 1952 økte staten sine nettofordringer med 1 016 mill. kr. Det utgjorde over 20 prosent av de samlede statsinntekter. Nettofordringsøkningen i 1953 ble bare vel 629 mill. kr., eller 14 prosent av inntektene. En del av nettofordringsøkningen kommer til syne som kapitaltilvekst i statens egne bedrifter. Ellers har staten betalt ned på sine faste lån og ytt direkte lån, først og fremst til statsbankene. I avsnittet om penge- og kredittmarkedet er likviditetsvirkningen av statens virksomhet nærmere omtalt.

Tabell 4. Statens lånegjeld.¹ Mill. kr.

	Opp- tatt uten- lands	Opptatt innenlands			I alt
		Faste lån	Stats- (kasse) veksler	Andre midler- tidige lån	
31/12-50	1 056,1	3 316,8	81,7	315,6	4 770,2
30/6-51	1 151,5	3 306,9	72,6	342,3	4 873,3
31/12-51	1 173,5	3 269,1	86,1	344,5	4 873,2
30/6-52	1 198,5	3 053,3	150,0	472,0	4 873,8
31/12-52	1 212,7	3 060,0	381,4	547,2	5 201,3
30/6-53	1 221,7	2 954,2	442,0	755,8	5 373,7

¹ Omfatter ikke gjeldsbevis til Den internasjonale bank og Det internasjonale pengesfond.

Statens lånegjeld har, som tabell 4 viser, gått en del opp i budsjettåret 1952—53. Mens en ellers i dette avsnittet har behandlet budsjettregnskapet, offentlige trygder, offentlige fond osv. under ett, omfatter tallene i tabell 4 bare statsforvaltningens gjeld. Største delen av gjeldsposten «Andre midlertidige lån» er imidlertid kontolån fra andre statsinstitusjoner, og av de faste innenlandske lån har sosiale trygder og offentlig fond ytt om lag 10 prosent. Uten å ha rede på fordringsforskyvningene mellom de ymse statsinstitusjoner er

det uråd å finne gjeldsendringene for hele statssektoren. Byrået arbeider for tiden med en statistikk på dette området og regner med å kunne legge fram resultater fra den om ikke så lenge.

Lånegjelden opptatt i utlandet gikk opp med 23 mill. kr. fra utgangen av juni 1952 til samme tid i 1953. Det ble trukket 67 mill. kr. på lånet til utbygging av aluminiumsverket på Sunndalsøra og tatt opp et nytt lån gjennom Det gjensidige sikkerhetsprogram på nesten 13 mill. kr. I avdrag på den utenlandske gjeld ble det betalt i alt 57 mill. kr. Sommeren 1953 fikk staten et lån i Sverige på 50 mill. sv. kr.

Den innenlandske faste gjeld gikk i budsjettåret 1952—53 ned med om lag 100 mill. kr. Det ble betalt 200 mill. kr. i avdrag, men samtidig tok staten opp et nytt 2½ prosent lån på 100 mill. kr. med 10 års løpetid. Ved stortingsvedtak av 1. juli 1953 fikk Finansdepartementet fullmakt til å utvide utstedingen av statsveksler opp til 650 mill. kr. Pr. 30. september var det utstedt statsveksler for i alt 500 mill. kr.

Statsregnskapet for budsjett-terminen 1952—53 ble gjort opp med et overskott på driftsregnskapet på 670 mill. kr. På det samlede statsregnskap ble overskottet 113 mill. kr.

På side *14 og *15 i tabellverket er det vedtatte statsbudsjett for 1953—54 satt opp. Oppstillingen viser et overskott på driftsbudsjettet på 239 mill. kr. Totalbudsjettet er gjort opp med et underskott på 250 mill. kr. I den form budsjettet ble vedtatt av Stortinget, var overskottet på driftsregnskapet 297 mill. kr. Ulikheten skyldes at en i Byråets oppstilling har trukket inn de offentlige fond.

Kommunenes finanser.

Kommunene har også økt bruken av varer og tjenester de siste årene om enn ikke så sterkt som staten. Inntektene har vist jamn vekst, og sett under ett har kommunene bedret sin finansielle stilling.

Kommunenes samlede inntekter og utgifter gruppert etter deres nasjonaløkonomiske karakter er satt opp i tabell 5. Tallene for budsjettårene 1949—50, 1950—51 og 1951—52 er laget på grunnlag av kommunenes regnskaper. For 1951—52 bygger tallene på en foreløpig gjennomgåing av regnskapene og må derfor

betraktes som foreløpige. Byrået innhentet høsten 1952 for første gang oppgaver over kommunenes budsjetter. Det er disse tallene som er satt opp i tabellen for budsjettåret 1952—53. Tabellen omfatter kommunenes drifts- og kapitalregnskaper. De fleste kommunale, inntektsgivende bedrifter med særregnskap er holdt utenfor.

Nettorealinvesteringen i kommunenes konsumkapital økte fra 1950—51 til 1951—52 med 54 mill. kr. Selv når en tar omsyn til pris- og lønnsøkingen i 1951 og 1952, må det ha vært vekst i omfanget av kommunenes investeringsarbeider. For budsjettåret 1952—53 regnet kommunene med samme beløp til nettorealinvesteringer.

Kommunal- og arbeidsdepartementet har i de siste årene oppfordret kommunene til å begrense investeringen og til å bedre sin finansielle stilling for å kunne gjennomføre nødvendige oppgaver i framtida.

Til bruk av varer og tjenester til konsumformål gikk det med vel 60 mill. kr. mer i budsjettåret 1951—52 enn i året før. Kommunenes utgifter til rasjoneringsadministrasjonen og krigsskadeoppgjøret har for det meste falt bort, men samtidig har de andre utgiftene gått opp vesentlig på grunn av pris- og lønnsstigning.

Kommunene har hatt økte utgifter til boligbyggingen de siste årene. Foruten utlegg til veier, vann- og kloakkanlegg, har de ytt nedskrivningsbidrag i forbindelse med lån fra Husbanken. Økingen i nedskrivningsbidragene og særlig utvidingen av de sosiale trygder har ført til sterk vekst i overføringene til private. I budsjettåret 1951—52 overførte kommunene 100 mill. kr. mer til de private enn i 1950—51, og det var budsjettert med en ytterligere øking på over 40 mill. kr. i 1952—53.

Kommunenes løpende inntekter steg med vel 10 prosent fra 1950—51 til 1951—52. Skattene er kommunenes viktigste inntektskilde. De utgjør om lag 65 prosent av de løpende inntekter. I tabell 6 har en satt opp hovedtall for den kommunale skattelikning for 1940—41 og for de senere år. Det er ikke fullt samsvar mellom tallene for samlede skatter i tabell 5 og i tabell 6. Tabell 5 viser nemlig i motsetning til skattestatistikken de endelig utlignede beløp etter klagebehandlingen, videre inngår avgifter, sjømannsskatt og etterliknet kommuneskatt, mens renteskatten er regnet som tilskott fra staten.

Tabell 5. *Nasjonaløkonomisk gruppering av kommunenes inntekter og utgifter. Mill. kr.*

	1948/49	1949/50	1950/51	1951/52*	1952/53*
Inntekter:					
Løpende inntekter i alt	1 740	1 926	2 086	2 304	2 557
Salg av varer og tjenester	162	177	193	197	204
Renteinntekter	6	6	7	8	8
Aksjeutbytte og overskott på forretningsdrift ...	21	19	18	14	13
Utlånte skatter og avgifter	1 121	1 245	1 347	1 473	1 675
Overføringer fra staten og offentlige trygder ...	308	341	365	448	459
Overføringer fra fylket og andre kommuner ...	112	129	145	152	186
Overføringer fra private	10	9	11	12	12
Fordringsnedgang i alt	64	94	76	60	59
Salg av verdipapirer, mottatte avdrag	16	6	10	7	11
Låneopptak	48	88	66	53	48
Bruttoinntekter i alt	1 804	2 020	2 162	2 364	2 616
Utgifter:					
Nettokjøp av fast eiendom	13	15	21	÷ 24	14
Nettorealinvestering i alt	155	219	206	260	260
Nybygg og nyanlegg	144	197	196	253	262
Reparasjoner og vedlikehold	108	124	122	134	135
÷ beregnet kapitalslit på konsumkapitalen ...	97	102	112	127	137
Løpende utgifter i alt	1 381	1 557	1 807	1 971	2 196
Bruk av varer og tjenester til konsumformål ...	671	732	812	861	971
Beregnet kapitalslit på konsumkapitalen	97	102	112	127	137
Renteutgifter	11	10	9	9	12
Overføringer til staten og offentlige trygder ...	139	175	223	211	225
Overføringer til fylket og andre kommuner ...	112	131	147	153	193
Overføringer til kommunale bedrifter	16	16	20	26	21
Overføringer til private	301	342	434	534	576
Skattesvikt	34	49	50	50	61
Fordringsøking i alt	255	229	128	157	146
Nedbetaling av gjeld	38	39	47	127	47
Kjøp av verdipapirer, yting av lån	14	9	10	10	10
Øking (+), minking (÷) av kontantbeholdninger og bankinnskott	+ 203	+ 181	+ 71	+ 20	+ 89
Bruttoutgifter i alt	1 804	2 020	2 162	2 364	2 616

Tabell 6. *Hovedtall for den kommunale skattelikning.*

Budsjett- år	Antatt inntekt ¹	Samlede skatter	Gj.sn. skattøre av skattbar inntekt	Gj.sn. skattøre av antatt inntekt
	Mill. kr.	Mill. kr.		
1940/41	3 087	439,0	16,32	11,23
1947/48	5 478	839,0	17,53	12,89
1948/49	6 521	1 017,1	17,37	13,28
1949/50	7 328	1 148,5	17,29	13,23
1950/51	7 972	1 246,4	17,35	13,22
1951/52	8 824	1 392,6	17,37	13,37
1952/53	10 760	1 736,1	17,27	13,83

¹ Antatt inntekt 1952/53 gjelder kalenderåret 1951 osv.

Antatt inntekt og samlede skatter har stadig økt i de senere år. Fra inntektsåret 1950 til 1951 var det en særlig sterk stigning i antatt inntekt, hele 22 prosent. Samtidig gikk summen av samlede skatter opp med nesten 25 prosent. Foreløpige oppgaver som Byrådet har laget for inntektsåret 1952 (budsjettåret 1953—54) viser en antatt inntekt på 11 082 mill. kr. Det er en øking på om lag 10 prosent fra året før. Disse oppgavene omfatter ikke rederiselskapenes inntekt og renter av bankinnskott.

Inntektsskatten til kommunene blir betalt gjennomsnittlig ett og et halvt år etter at inntekten som den er liknet av, er opptjent. Den sterke økingen i priser og inntekter i 1951 førte ikke til tilsvarende inntektsøkning for kommunene før siste halvdel av 1952 og første halvdel av 1953, mens de varer og tjenester kommunene kjøpte, fulgte prisstigningen i 1951. For de private virker skattesystemet slik at de under pris- og lønnsstigning vil få relativt større disponibel inntekt enn ved stabile prisforhold.

Fra budsjettåret 1951—52 til 1952—53 gikk den gjennomsnittlige skattøre av skattbar inntekt noe ned. I landkommunene fant det sted en fortsatt konsentrasjon i bruken av de midtels høye skattørene. Mens det i 1951—52 var 40 prosent av landkommunene som nyttet disse skattørene 16,5, 17 og 17,5, nyttet 45 prosent disse skattørene i 1952—53.

Gjennomsnittlig skattøre av antatt inntekt steg fra 1951—52 til 1952—53. Det ble nyttet det samme system av reduksjonstabeller i de to budsjettårene, men en del kommuner både på landet og i byene gikk over til å nytte gunstigere tabeller. Dette skulle føre til lavere gjennomsnittlig skattøre av antatt inntekt, men denne virkningen ble opphevet av den sterke økingen i de nominelle inntektene,

som førte til at en større relativ del av inntektene enn tidligere var skattbar.

Som følge av inntektsøkningen innbrakte tilleggsskatten til kommunene på større inntekter et høyere beløp i 1952—53 enn i 1951—52. Ved lov av 12. juni 1953 ble det bestemt at denne tilleggsskatten også skulle liknes ut for 1953—54. I denne loven er det fastsatt nye regler for utlikning av skatten. Det skattefrie fradraget og skatteprosentene skal være ens for alle kommunene i landet. Videre er tabellen ordnet slik at en unngår at inntekter som ligger på grensen mellom to progresjonstrinn, får urimelig høy marginalskatt.

Ved lov av 19. desember 1952 er det vedtatt nye reduksjonstabeller, som er tatt i bruk ved den kommunale skattelikning for 1953—54. Tallet på tabeller er satt ned fra 9 til 7, idet de to minst gunstige tabeller er tatt bort. Samtidig er det skattefrie fradraget satt opp i de andre tabellene, sterkest er stigningen i de høyeste skatteklassene.

Tilskottene fra staten og de offentlige trygder viser fortsatt vekst. De største postene er her tilskott til skolevesen og veivesen og overføringer i samband med trygdestønader som kommunene betaler ut. Kommunenes utbetalinger til barnetrygd i 1952—53 var om lag 110 mill. kr., og til alderstrygd om lag 270 mill. kr. Av dette utgjorde statens tilskott til barnetrygden 96 mill. kr. og til alderstrygden 148 mill. kr.

Tilskottene fra skattefordelingsfondet til økonomisk vanskelig stilte kommuner økte fra 12,7 mill. kr. i 1951—52 til om lag 16 mill. kr. i 1952—53. Med de forholdsvis små beløp som har stått til rådighet, har det vært uråd å gjennomføre noen effektiv skatteutjamning ved hjelp av disse tilskottene. For budsjettåret 1953—54 er det satt i verk en ny og mer omfattende skatteutjammingsordning. I februar 1953 ble det stilt 60,7 mill. kr. i skatteutjammingsmidler til rådighet for dette budsjettåret til fordeling blant kommunene. Av dette beløpet ble 25 mill. kr. bevilget på statsbudsjettet 1952—53. Etter den nye ordningen fastsetter departementet hvor mye hvert enkelt fylke skal få av midlene, og fylkesutvalgene foretar fordelingen på herredene. Også for budsjettåret 1954—55 regner en med å gi om lag 60 mill. kr. i tilskott. 40 mill. kr. av dette er bevilget på statsbudsjettet for 1953—54.

Kommunenes løpende utgifter økte ikke så sterkt som de løpende inntekter fra budsjettåret 1950—51 til 1951—52. Det vil si at kommunene kunne nytte en forholdsvis større del av sine inntekter til realinvestering eller til å bedre sin fordringsstatus. Summen av nettokjøp av fast eiendom, nettorealinvestering og nettofordringsøkning som utgjør kommunenes

sparing, steg fra 279 mill. kr. i 1950—51 til 333 mill. kr. i 1951—52. For 1952—53 ble budsjettene satt opp med 361 mill. kr. på disse postene.

Etter statistikken over kommunenes gjeld og kontantbeholdning pr. 30. juni 1952 var lånegjelden 1 405 mill. kr. og forvaltningsgjelden 263 mill. kr. Av den totale lånegjelden er 869 mill. kr. tatt opp til elektrisitetssvesenet. I budsjettåret 1951—52 økte lånegjelden med 112 mill. kr., og av dette var 88 mill. kr. lån til utbygging av elektrisitetssvesenet. Beholdningen av kontanter og verdipapirer var på 1 210 mill. kr. pr. 30. juni 1952, det var en stigning på 64 mill. kr. fra året før. Disse tallene avviker noe fra resultatene en kommer fram til i tabell 5 over fordringsendringene, fordi en der ikke har tatt med bedrifter med særregnskap.

Kommunenes garantiansvar pr. 30. juni 1952 var 824 mill. kr. På grunn av endringer i statistikken for garantiansvar overfor Småbruk- og bustadbanken er det ikke mulig å si hvor stor den totale økingen var, men for lån i Husbanken økte garantiansvaret med 105 mill. kr., fra 380 mill. kr. til 485 mill. kr.

Tabell 7. Samlede inntekter og utgifter hos de kommunale og felleskommunale bedrifter med særregnskap. Mill. kr.

	1948/ 49	1949/ 50	1950/ 51
Inntekter			
Tilskott og refusjoner ...	41	31	56
Andre løpende inntekter	404	436	462
Bruk av tilgodehavender, låneopptak m. v.	233	269	295
Bruttoinntekter i alt...	678	736	813
Utgifter			
Tilskott og refusjoner..	60	51	49
Varer og tjenester:			
Løpende utgifter	243	249	265
Bruttorealinvestering.	221	259	314
Øking av tilgodehavender m. v.	154	177	185
Bruttoutgifter i alt	678	736	813

For de kommunale bedrifter med særregnskap er ikke statistikken ført lengre fram enn til 1950—51. En har likevel i tabell 7 gitt et sammendrag av regnskapene for årene fra 1948—49 til 1950—51. Bruttoinvesteringen har økt i hele perioden og kom i 1950—51 opp i 314 mill. kr. Av dette var om lag 200 mill. kr. finansiert ved overskott på driften og 110 mill. kr. ved nedgang i nettotilgodehavender.

Penge- og kredittmarkedet.

Aksje- og sparebankenes beholdning av sterkt likvide midler har i 1953 vært mindre enn året før og viste mot slutten av året synkende tendens. Rentenivået var omtrent som i 1952. Norges Bank har fortsatt en diskonto på 2,5 prosent. Den effektive rente på statsobligasjoner har vært praktisk talt som i 1952 med en viss tendens til nedgang høsten 1953. Økingen av kjente utlån var noe større enn i 1952 med et lavere tall for øking i pantelån og med en betydelig større øking i mer kort-siktige utlån enn året før.

Tabell 1. Kjente utlån ved utgangen av året. Mill. kr.

	1946	1949	1952
Norges Bank	81	85	58
Statsbanene	781	1 444	2 765
Husbanken	—	316	1 051
Andre boligbanker ..	144	177	376
Kommunalbanken ...	232	333	555
Industribanken	39	143	229
Andre statsbanker ..	366	475	554
Kredittforeninger	396	729	972
Private aksjebanker ...	1 392	2 776	4 075
Sparebanker	1 064	1 952	2 798
Postsparebanken	—	—	33
Forsikringsselskaper ¹ ..	535	696	1 011
Pensjonskassen, Rikstrygdeverket og offentlige fond	29	181	223
Overformynderiene	91	92	108
Kjente utlån i alt	4 369	7 955	12 048

¹ Omfatter anslag for samtlige «andre lån» og er derfor mer omfattende enn tabell 2.

Oversikten i tabell 1 omfatter utlånene fra alle banker og kredittforeninger, dvs. kredittinstitusjonene i egentlig forstand, og dessuten fra forsikringsselskapene og noen offentlige institusjoner og fonds, som uten å være egentlige kredittinstitusjoner spiller en rolle som långivere. Tallene for utlån fra forsikringsselskaper i 1946 og 1949 og fra Pensjonskassen, Rikstrygdeverket og offentlige fonds i 1946 er anslått for å få tall som er sammenliknbare med oppgavene fra 1952. Postgiroens utlån er ikke tatt med, da det bare dreier seg om kontolån til staten, og for Postsparebanken er slike kontolån ikke tatt med. Tabell 1

gir ikke noen fullstendig oversikt over utlånene. Det er ikke tatt med utlån fra en del offentlige lånefond. Lån fra bedrifter og privatpersoner finnes det ingen oppgaver for. Variasjonene i f. eks. kundekreditten kan en således ikke få noen oversikt over. En har heller ikke fått med tall for utlån fra private pensjonskasser og pensjonsfond. Disse hadde ved utgangen av 1949 en samlet kapital på 632 mill. kr., og en betydelig del av denne er sannsynligvis lånt ut. For å få et fullstendig bilde av veksten i utlånsmassen må en dessuten ta omsyn til endringene i næringslivets ihendehaverobligasjonsgjeld og i den forretningsmessige nettogjeld til utlandet.

Selv om en således ikke har full oversikt over de samlede utlån, kan en nok gå ut fra at det bildet tabell 1 gir av en sterk vekst i utlånsmassen i etterkrigsårene er riktig. Når en ser på de endringene som fant sted fra 1949 til 1952, må en ta i betraktning prisstigningen i dette tidsrommet.

Om en sammenfatter tallene for statsbankene, Norges Bank, Postsparebanken, Pensjonskassen, Rikstrygdeverket og offentlige fonds som «utlån fra den offentlige sektor», utgjorde disse utlånene i 1946 ca. 20 prosent av de samlede kjente utlån, mens andelen i 1952 var steget til ca. 26 prosent. Statsbankene alene hadde ved utgangen av 1952 like store utlån som alle sparebankene tilsammen. Bevegelsestallene, slik de er stilt sammen i tabell 2, viser enda tydeligere denne tendensen til stigende andel av utlånene for de offentlige institusjonene. Mens deres andel av økingen i utlånene i 1950 var ca. 30 prosent, var den i 1952/53 steget til ca. 39 prosent. Om en bare ser på pantelån, steg den offentlige andelen av utlånsøkingen fra ca. 52 prosent i 1950 til ca. 57 prosent i 1952. I perioden oktober 1952—september 1953, der tallene i tabell 2 særlig for forsikringsselskapene er noe usikre, var det en offentlig andel av utlånsøkingen på ca. 63 prosent.

Tabell 2. *Kjent årlig utlånsøking. Mill. kr.*

	1950	1951	1952	Okt. 1952— sept. 1953
Pantelån:				
Statsbanker	417	425	478	497
Husbanken	238	277	220	248
Andre boligbanker	42	66	92	98
Kommunalbanken	74	54	94	89
Industribanken	34	9	42	22
Andre statsbanker	29	19	30	40
Kredittforeninger	70	62	100	121
Private aksjebanker	73	÷ 6	17	÷ 17
Sparebanker	158	150	140	125
Postsparebanken	2	12	19	30
Forsikringsselskaper	79	100	112	ca. 80
Pensjonskassen, Rikstrygdeverket og offentlige fond	6	9	10	10
Overformynderiene	5	5	6	..
Pantelån, i alt	810	757	882	ca. 850
Andre lån:				
Norges Bank	÷ 42	6	9	17
Statsbanker og kredittforeninger	9	2	÷ 1	7
Private aksjebanker	379	549	282	369
Sparebanker	134	105	159	171
Livsforsikringsselskaper	4	5	4	5
Pensjonskassen, Rikstrygdeverket og offentlige fond ¹	10	17	÷ 4	0
Andre lån, i alt	494	684	449	569
Kjent utlånsøking, i alt	1 304	1 441	1 331	ca. 1 420

¹ Kommunegaranterte lån som nok også omfatter en del pantelån.

Pantelånene økte i 1951 mindre enn i 1950, trass i prisstigningen. Den viktigste grunnen til dette var at de private aksjebankene minsket sin pantelånsportefølje. Aksjebankene har heller ikke senere økt sine utlån mot fast pant. I 1952 økte pantelånene i alt betydelig sterkere enn året før, mens økingen i perioden oktober 1952—september 1953 synes å være noe mindre igjen. Kredittforeningene har de siste par årene hatt større og større øking i pantelån. For statsbankene dekker det stigende tall for økingen i utlån over ulikheter bankene imellom. Husbanken hadde i 1952 en betydelig mindre utlånsøking enn i 1951, mens Småbruk- og bustadbanken viste stigende tall, selv om stigningen ikke helt svarte til minskingen i Husbankens utlånsøking. Høsten 1952 ble det gitt nye lovbestemmelser for Bustadbanken om heving av lånegrensene og oppheving av formuesgrensen for låntakerne. De nye bestemmelsene har ennå ikke ført til noen større utvidelse av bankens virksomhet. Bustadbanken utbetaler i motsetning til Husbanken sine lån i løpet av byggetiden, slik at dens utlånstill refererer seg til bygg som er satt i gang på et senere tidspunkt enn de bygg som Husbankens utlånstill gjelder.

Stort sett kan en regne med at Husbankens utlånstill kan sammenliknes med tallet på gitte byggeløyver bortimot to år tidligere. Den

forholdsvis store utlånsøking i 1951 svarte til at det ble gitt forholdsvis mange byggeløyver i 1949, mens den mindre øking i utlån i 1952 har sitt motstykke i færre byggeløyver i 1950. I 1951, 1952 og 1953 har det vært gitt forholdsvis mange byggeløyver, og en skulle vente at de tilsvarende utlånstill fra og med 1953 igjen ville ligge høyere. De lånetilsagn som Husbanken ga i 1952 svarte til ca. 58 prosent av tallet på gitte byggeløyver, en andel av den samlede boligfinansiering som kanskje var litt mindre enn i de nærmest foregående år. I 1953 synes Husbankens lånetilsagn å svare til ca. 60 prosent av tallet på byggeløyver, trass i at dette har vært større enn i 1952.

For «andre lån», dvs. kortsiktige utlån som vekslar, vekselobligasjoner og kassekreditt, har utviklingen vært annerledes enn for pantelån. Utlånsøkingen var her svært stor i 1951, mye mindre i 1952, og for perioden oktober 1952—september 1953 ligger den igjen på et høyere nivå. Det ligger nær å jamføre denne utviklingen med prisstigningen og det store lageropplegget i 1951 og med prisomslaget og den betydelig mindre lagerøkingen i 1952. I 1953 synes imidlertid lageropplegget å ha vært enda mindre enn i det foregående år, og importprisene har vært svakt synkende.

Tabell 3. *Kjent årlig utlånsøking etter låntakergrupper. Mill. kr.*

	1950	1951	1952	Okt. 1952— sept. 1953
Jordbruk og skogbruk	143	49	72	130
Fiske og fangst	46	12	7	37
Bergverk og industri	219	336	111	169
Handel	198	193	132	95
Sjøfart	93	91	40	125
Hus- og tomteeiere.....	338	453	574	583
Private forbrukslån	60	26	46	30
Andre sektorer.....	166	119	225	216
Utlån som ikke lar seg fordele etter låntakere ..	41	162	124	35
Kjent utlånsøking, i alt	1 304	1 441	1 331	ca. 1 420

Ved fordeling av den kjente årlige utlånsøking på låntakergrupper gjør det seg gjeldende mange usikkerhetsfaktorer. Særlig vil dette gjelde for den siste perioden, oktober 1952—september 1953. Tallene i tabell 3 må derfor brukes med alle forbehold. En bør videre være merksam på at storparten av de utlån som ikke lar seg fordele etter låntakere sannsynligvis faller på gruppen hus- og tomteeiere. Videre er det ikke sikkert at denne for-

deling etter låntakere helt svarer til hva som er brukt av lånemidler i de ymse næringssektorer. Hus- og tomteeiere f. eks. vil vel ikke alltid bruke sine pantelån til boligbygging. En annen svakhet ved statistikken som gjør det vanskelig å foreta jamføringer med utviklingen i realøkonomien, er at den stort sett bare gir oppgaver over nettolåneøkingen.

Et supplement til oppgavene over utlånsendringene utgjør den fordeling av utlånene

etter låntakergrupper pr. 31. desember 1952 som finnes i tabell 4. Denne tabellen, som i omfang svarer til tabell 1, skulle gi forholdsvis pålitelige tall. Det er bare utlånene fra Pensjonskassen, Rikstrygdeverket, offentlige fonds og overformynderiene som ikke har latt seg fordele etter låntakere.

Tabell 4. *Kjente utlån pr. 31. desember 1952 etter låntakergrupper. Mill. kr.*

Jordbruk og skogbruk	1 204
Fiske og fangst	222
Bergverk og industri	1 879
Handel	1 190
Sjøfart	859
Hus- og tomteeiere	4 313
Private forbrukslån	335
Bygge- og anleggsvirksomhet	347
Kraft- og vannforsyning	568
Land- og lufttransport	105
Andre sektorer	690
Utlån som ikke lar seg fordele etter låntakere	336

Kjente utlån i alt 12 048

Noe fullstendig bilde av næringslivets nettoopplåning eller gjeldsbyrde gir hverken tabell 3 eller 4. Om en ser bort fra de utlån som en ikke har oppgaver over, er det i hvert fall nødvendig også å ta med næringslivets ihendehaverobligasjonsgjeld og dets gjeld til utlandet. I tabell 5 er det gitt en oversikt over den innenlandske ihendehaverobligasjonsgjeld pr. 31. desember 1951 og 1952. Denne statistikken er omlagt, slik at oppgaver for tidligere år ikke er sammenliknbare med tallene i tabell 5. Lån til stats- og kommunale bedrifter er fordelt på de respektive næringer, på samme måte som i utlånsstatistikken ellers.

Tabell 5. *Den innenlandske ihendehaverobligasjonsgjeld ved utgangen av året. Mill. kr.*

	1951	1952
Statskassen	3 051	2 843
Kommuner	332	390
Statsbanker	1 203	1 218
Private aksje- og sparebanker	39	36
Kredittforeninger	817	864
Bergverk og industri	445	614
Kraft- og vannforsyning	268	286
Sjøfart	57	53
Andre sektorer	65	63
Innenlandsk inendehaverobligasjonsgjeld, i alt	6 277	6 367

I tillegg kommer dessuten ihendehaverobligasjonsgjelden i utenlandsk valuta. Når en ser bort fra obligasjoner utstedt av statskassen, kommunene, statsbankene og kredittforeningene, utgjorde den utenlandske obligasjonsgjelden for «andre norske sektorer», det vil si næringslivet, ved utgangen av 1951 i alt 132 mill. kr. og ved utgangen av 1952 i alt 122 mill. kr.

En oversikt over den forretningsmessige nettogjeld til utlandet (forretningsmessig gjeld minus forretningsmessige tilgodehavender) finner en i tabell 6. Tallene, som er hentet fra finanstellingene, viser sannsynligvis litt for små gjeldsbeløp for handel og industri. Særlig gjelder dette for 1952. Dessuten er det netttotal (utlån etter fradrag for tilsvarende fordringer) som ikke er helt sammenliknbare med tallene for innenlandsk gjeld, som er rene utlånstall.

Tabell 6. *Forretningsmessig nettogjeld til utlandet ved utgangen av året. Mill. kr.*

	1949	1950	1951	1952
Offentlige institusjoner (inkl. Norges Bank og Nortraship)	1 253	1 200	915	801
Banker og fondsmeglere og forsikring	24	36	÷80	÷101
Skipsrederier	÷20	51	÷117	÷367
Hvalfangst	28	÷4	5	÷9
Handel	56	80	98	113
Bergverk og industri	148	88	÷30	30
Forskjellig	÷13	÷18	÷18	÷16
	1 476	1 433	773	451

Noe helt nøyaktig bilde av næringslivets gjeldsøking får en ikke ved å sammenholde oppgavene i tabell 3, 5 og 6, men i hvert fall en antydning av de utviklingstendenser som har gjort seg gjeldende. For bergverk og industri ser det etter tabell 3 ut til at utlånsøkingen i 1952 bare var en tredjedel av økingen i 1951. Ihendehaverobligasjonsgjelden for bergverk og industri steg i 1952 med 169 mill. kr., mens økingen i 1950 og 1951 var anslagsvis ca. 100 mill. kr. og ca. 40 mill. kr. (se tabell 5). Bergverk og industri økte i 1952 sin forretningsmessige nettogjeld til utlandet med 60 mill. kr. mot en nedgang i 1950 og 1951 på henholdsvis 60 mill. kr. og 118 mill. kr. (se tabell 6).

Legger en sammen de endringstallene en finner på grunnlag av de tre tabellene, får

en et annet bilde enn om en bare ser på tabell 3. Tallene for låneøkningen blir da ca. 260 mill. kr. i 1950, ca. 260 mill. kr. i 1951 og ca. 340 mill. kr. i 1952. Dette svarer også bedre til den realøkonomiske utviklingen i perioden 1950—52. Som det framgår av tabell 2 i avsnittet om investeringene, lå bruttoinvesteringen i bergverk og industri målt i løpende kroner betydelig høyere i 1951 enn i 1950, og de lå også betydelig høyere i 1952 enn i 1951.

Varehandelens forretningsmessige nettogjeld til utlandet har i perioden 1950—52 steget jamt fra år til år. Handelens innenlandske nettolåneopptak sank betraktelig i 1952, og tallet for oktober 1952—september 1953 var enda mindre enn for 1952 (se tabell 3). Det er rimelig å jamføre denne utviklingen med nedgangen i lageroppbygget fra 1951 til 1952 og videre til 1953.

For jordbruk og skogbruk synes det å ha vært et betydelig fall i utlånsøkningen fra 1950 til 1951, men deretter stigning igjen i 1952 og i oktober 1952—september 1953. Det høyere tall i tabell 3 for fiske og fangst i perioden oktober 1952—september 1953 er det vel rimelig å jamføre med det dårlige fisket og de synkende priser for fisk.

Sjøfarten økte sine nettofordringer overfor utlandet kraftig i 1951 og 1952, samtidig som den innenlandske nettoopplåning, særlig i 1952, lå på et forholdsvis lavt nivå. I 1953 har denne utviklingen snudd. Dette går fram både av tallet for oktober 1952—september 1953 i tabell 3 og av de oppgaver som er gitt over kapitalbalansen overfor utlandet i avsnittet om betalingsbalansen.

Det er vanskelig å trekke noen sikre slutninger om sammenhengen mellom utlånsbevegelsen og endringene i investeringenes omfang på grunnlag av de tall en har. For det første er statistikken svak, og dessuten må en blant annet også ta omsyn til pris- og inntektsvariasjoner. Det en kan fastslå, er at de omfattende investeringene i etterkrigsårene i stor grad har vært finansiert ved låneopptak. Det bruttoinvesteringsbegrep som en bruker i norsk statistikk er, som nevnt i avsnittet om investeringene, svært vidt og omfatter også reparasjoner og en stor del av vedlikeholdet. De private bruttoinvesteringene, regnet på denne måten, beløp seg i perioden 1950—52 til om lag 20 000 mill. kr. En kan regne med at om lag 20 prosent av dette er finansiert ved nettoopplåning. Det har vært store ulikheter næringsgruppene imellom. Mens bergverk og industri hadde omtrent samme lånefinansieringsprosent som gjennomsnittet og jordbruk og skogbruk noe lavere, hadde skipsfart og hvalfangst en langt mindre låneprosent, og boliger hadde en prosent som var omtrent

dobbelt så stor som gjennomsnittet for de private bruttoinvesteringene i alt.

Før enkelte virksomhetsgrener synes kredittmulighetene å bety mye for omfanget av investeringene, for andre mindre. Ikke bare mengden av kreditt, men også kredittvilkårene, særlig rentesatsene, vil virke mer eller mindre sterkt inn på investeringsvolumet. Myndighetene har i etterkrigsårene påvirket investeringenes sammensetning blant annet gjennom utvidelse av den offentlige kredittgivning og ved henstillinger til bankene om kvalitativ kredittrasjonering. I rundskriv av 31. mai 1951 til aksje- og sparebankene trakk således Finansdepartementet opp retningslinjer for bankenes utlånsvirksomhet. Den 22. juli 1953 sendte departementet ut dette rundskrivet i revidert form. Det inneholder henstillinger om tilbakeholdenhet i kredittyttingen til import og lagerøking (bortsett fra beredskapslagring), reparasjoner og nye investeringsprosjekter, bortsett fra visse høyprioriterte grupper som for eksempel valutaskapende bedrifter og kraftutbyggingen.

Det er vanskelig å finne noe helt nøyaktig mål for utviklingen av kredittinstitusjonenes utlånsevne. Bankene for eksempel vil måtte foreta en avveining av alle sine fordringer og forpliktelser for å finne ut hvor «likvide» de er. Vanligvis pleier en å ta beholdningen av sterkt likvide midler — kassebeholdning, inntående på folio i Norges Bank og statskasseveksler — som uttrykk for bankenes likviditet. Oppgavene over variasjonene i beholdningen av sterkt likvide midler gir nok et grovt bilde av tendensen i likviditetsutviklingen. For å få et mer detaljert bilde må en imidlertid også ta omsyn til variasjonene i de ymse typer av forpliktelser bankene har og også til endringer i de mindre likvide beholdninger. Kursfallet på ihendehaverobligasjoner i 1951 gjorde således bankenes obligasjonsbeholdninger mindre likvide og virket sikkert inn på bankenes bedømmelse av sin likviditet. Endelig er det grunn til å understreke at utviklingen av «den alminnelige likviditet» uttrykt ved bankenes beholdning av sterkt likvide midler og publikums seddelbeholdninger dekker over mange ulikheter innen det økonomiske liv. Det skal en komme tilbake til senere.

Om vi tar de private aksjebankenes og sparebankenes beholdning av sterkt likvide midler som uttrykk for likviditeten, var den 1 398 mill. kr. ved utløpet av 1951. Den hadde begynt å stige igjen våren 1951 etter å ha sunket til da i etterkrigsårene. Denne stigningen fortsatte ut over i 1952, men mot slutten av året viste beholdningene av sterkt likvide midler igjen synkende tendens. De lå ved ut-

gangen av 1952 på 1 387 mill. kr., omtrent det samme som ett år tidligere. I 1953 har bankenes beholdning av sterkt likvide midler stort sett ligget under de tilsvarende tall for 1952. Ved utgangen av november var beholdningen 1 359 mill. kr.

En nærmere gjennomgåing av likviditetsutviklingen i de tre første kvartaler av 1953 kan best knyttes til en drøfting av endringene i Norges Banks status, som er gjengitt i tabell 7.

Tabell 7. Norges Bank. Status. Mill. kr.

	31. des. 1951	30. sept. 1952	31. des. 1952	31. mars 1953	30. juni 1953	30. sept. 1953	30. nov. 1953
Aktiva:							
Valuta og gull	962	983	962	957	916	1 003	970
Utlån.....	49	43	58	60	61	61	71
Norske verdipapirer	46	45	45	44	43	43	38
Okkupasjonskonto (netto) ..	6 202	5 546	5 546	5 546	5 546	5 546	5 546
Andre aktiva	159	69	52	53	60	54	63
I alt....	7 418	6 686	6 663	6 660	6 626	6 707	6 688
Passiva:							
Sedler og skillemyntsedler ..	2 667	2 751	2 916	2 775	2 865	2 897	2 938
Folioinnskott i alt	3 917	3 371	3 217	3 233	2 987	2 943	2 770
Innenlandske banker	1 038	723	732	551	642	695	641
Staten	1 850	1 746	1 632	1 913	1 718	1 628	1 515
Reguleringskonto	360	24	27	29	31	31	31
Konto for lån til statsbankene	—	177	57	62	63	11	115
Motverdi av F.O.A.-midler og lån.....	898	289	295	302	277	176	182
Andre statskonti.....	592	1 256	1 253	1 520	1 347	1 410	1 187
Andre offentlige konti....	830	737	703	634	496	529	526
Andre	199	165	150	135	131	91	88
Valutagjeld	444	222	263	386	493	586	683
Andre passiva	390	342	267	266	281	281	297
I alt....	7 418	6 686	6 663	6 660	6 626	6 707	6 688

I tidsrommet 31. desember 1952 til 30. september 1953 sank Norges Banks nettofordringer overfor utlandet (valutabeholdning minus valutagjeld) med 282 mill. kr. (fram til 30. november med ytterligere 130 mill. kr.). Som det går fram av avsnittet om betalingsbalansen, var det i de tre første kvartalene av 1953 et underskott på driftsbalansen overfor utlandet på 660 mill. kr. Forskjellen mellom de to tall skyldes først og fremst at det har foregått en nettoopplåning i utlandet fra «publikums» side. Rederiene for eksempel, som både i 1951 og 1952 betalte atskillig mer til utlandet enn det som svarte til nettoinnførselen av skip, foretok i de tre første kvartaler av 1953 en nettoopplåning på 141 mill. kr. Statens opptak av nye lån i utlandet svarte derimot omtrent til avdragene på gammel gjeld.

Som det er gjort rede for i kapitlet om de offentlige finanser, har staten i hele 1953 økt sine nettofordringer med vel 600 mill. kr. (det tilsvarende tall for 1952 var vel 1 000 mill. kr.). Likviditetsvirkningene av dette er imidlertid blitt motvirket ved at det i 1953 ble brukt 266 mill. kr. til kapitalutlegg ved statens egne anlegg og bedrifter, ved at statens faste innenlandske gjeld sank med vel 200 mill. kr., og ved at det av statens konto for lån til statsbankene inntil 31. desember ble lånt ut 526 mill. kr., et vesentlig høyere tall enn det tilsvarende for 1952.

Endringene i statens konti i Norges Bank gir et bilde av hvordan plaseringsen av statens midler har virket på publikums og bankenes likviditet. Ser vi bort fra kontoen for motverdien av statskassevekslene, men tar med

«Andre offentlige konti», får vi for alle de offentlige konti tilsammen en nedgang i de tre første kvartaler av 1953 på 297 mill. kr. Av denne nedgangen faller hele 174 mill. kr. på «Andre offentlige konti». Prisdirektoratets fonds hadde en nedgang på 69 mill. kr. i sine folioinnskott, offentlige fonds 32 mill. kr. og statlige bedrifter en nedgang på 9 mill. kr. Nedgangen på 297 mill. kr. representerer en tilsvarende likviditetsøkning for bankene og «publikum» (mot en likviditetsinndragning på 48 mill. kr. i de tilsvarende kvartaler i 1952). Denne likviditetstilførselen ble imidlertid nøytralisert ved at Norges Bank i samme tidsrom hadde en nedgang i sine nettofordringer overfor utlandet på 282 mill. kr. og en minking av sin nettobeholdning av andre aktiva på 12 mill. kr. En tilsvarende beregning for tidsrommet 1. oktober 1952—30. september 1953 viser en likviditetsøkning på 41 mill. kr., altså om lag samme resultat. Ser vi på tidsrommet 1. januar—30. november 1953, finner vi en likviditetsminskning på 62 mill. kr. Aksjebankene og sparebankene hadde etter denne beregning en likviditetsøkning på 48 mill. kr. i de tre første kvartalene av 1953, men «publikum» (alle andre enn bankene og det offentlige) hadde en likviditetsreduksjon på 45 mill. kr., når en bare tar omsyn til det som kommer til uttrykk i Norges Banks status. Denne reduksjon for «publikum» ga seg utslag i et fall på 59 mill. kr. i de såkalte «andre folioinnskott» i Norges Bank, mens «publikums» seddelbeholdning samtidig steg med 14 mill. kr.

Seddelomløpet sank med 20 mill. kr. i løpet av de tre første kvartalene av 1953. På grunn

av sesongsvingningene er det ikke tilfredsstillende å sammenlikne desember- og septembertall for seddelomløpet. Om en i stedet for hver måned jamfører med de tilsvarende tall for 1952, lå seddelomløpet i de tre første kvartaler av 1953 ca. 7 prosent høyere enn i foregående år. Verdien av bruttonasjonalproduktet viste over samme tidsrom ingen øking.

Ovenfor har en sett på likviditeten til bankene og «publikum» under ett. Under den nærmere omtale av bankene skal en også se på forholdet mellom bankene og «publikum», og hvordan innskott fra almenheten, særlig på folio, har utviklet seg. Disse uttrykk for endringene i «publikums» likviditet dekker imidlertid over store ulikheter næringsgruppene imellom og innen de enkelte næringer mellom de ulike bedrifter. Det er vanskelig å finne noe tallmessig uttrykk for disse ulikhetene.

I løpet av 1953 har Finansdepartementet frigitt midler som var båndlagt ifølge lov av 19. juli 1946 om engangsskatt på formuesstigning og beløp båndlagt for 10 prosent av avskrivningene på driftsmidler etter midlertidig lov av 22. oktober 1950. Frigivingen gjaldt en del næringer som var kommet i likviditetsvansker, således fiskerinæringen, garveriene, skotøy- og lærfabrikkene og tekstilindustrien.

For å få et mer detaljert bilde av likviditet utviklingen må en ta andre forhold i betraktning i tillegg til endringene i de sterkt likvide midler. Det er hensiktsmessig her å knytte framstillingen til en gjennomgang av aksje- og sparebankenes status.

Tabell 8. *Aksje- og sparebanker. Status. Mill. kr.*

	31. des. 1951	30. sept. 1952	31. des. 1952	31. mars 1953	30. juni 1953	30. sept. 1953	30. nov. 1953
Aktiva:							
I kasse, Norges Bank og på postgiro.....	1 323	974	1 032	791	908	939	904
Statskasseveksler	75	460	355	451	426	499	455
Sterkt likvide midler i alt	1 398	1 434	1 387	1 242	1 334	1 438	1 359
Verdipapirer.....	2 759	2 647	2 589	2 574	2 495	2 518	2 502
Pantelån	2 022	2 138	2 178	2 187	2 225	2 246	2 294
Andre utlån	4 253	4 552	4 694	4 995	5 102	5 092	5 102
Andre aktiva	1 804	2 404	1 847	2 006	2 169	2 396	2 330
I alt....	12 236	13 175	12 695	13 004	13 325	13 690	13 587
Passiva:							
Innskott: Folio og termin	2 903	3 321	2 941	3 187	3 280	3 351	3 318
Tid	6 483	6 866	6 875	7 105	7 174	7 244	7 236
Innskott i alt	9 386	10 187	9 816	10 292	10 454	10 595	10 554
Andre passiva	2 850	2 988	2 879	2 712	2 871	3 095	3 033
I alt....	12 236	13 175	12 695	13 004	13 325	13 690	13 587

Tallet på private aksjebanker har gått ytterligere ned og har i 1953 vært 83. Sammenlutningen av fire aksjebanker i Nordland er nå formelt i orden, og den nye A/S Nordlandsbanken kommer i virksomhet fra 1. januar 1954. Dermed vil tallet på aksjebanker gå ned til 80. Som en ytterligere styrking av bankvesenet i Nord-Norge har A/S Fiskernes Bank flyttet sitt hovedkontor fra Trondheim til Tromsø, samtidig som aksjekapitalen er utvidd, blant annet ved aksjetegning fra statens side.

I perioden 30. september 1952—30. september 1953 økte innskottene i aksje- og sparebankene med 408 mill. kr., mot 430 mill. kr. i 1952 og hele 863 mill. kr. i 1951. — Den sterke økingen i 1951, hvorav 710 mill. kr. falt på aksjebankene, må særlig ses på bakgrunn av frigivingen av riksinnskottene. — Det er også skjedd en forskyvning i innskottsmassen fra aksjebankene til sparebankene. Mens sparebankene pr. 30. september 1952 hadde 49,8 prosent av alle innskott, var andelen ett år senere økt til 50,6 prosent.

Det er videre skjedd en forskyvning mellom de ulike innskottstyper. Folioinnskottene har i de tre første første kvartaler av 1953 ligget gjennomsnittlig ca. 140 mill. kr. under tallene for de tilsvarende tidspunkter i det foregående år, og folioinnskottenes andel av de samlede innskott sank fra 29,9 prosent pr. 30. september 1952 til 28,1 prosent ett år senere. Samtidig har termininnskott vist økende tendens og har i de tre første kvartaler av 1953 ligget ca. 70 mill. kr. over de tilsvarende tall for året før. For å få et inntrykk av «næringslivets» likviditet, slik den går fram av banktallene, bør en ved siden av endringene i innskott på folio og termin ta med tallet for bankremisser. Summen av disse postene steg fra 3 387 mill. kr. pr. 30. september 1952 til 3 412 mill. kr. pr. 30. september 1953, altså nesten ingen endring. Regner en ubrukt kassakreditt som en slags likviditetsreserve, steg derimot «næringslivets» beholdning av banklikvider i perioden oktober 1952—september 1953 fra 4 661 mill. kr. til 4 864 mill. kr.

Innskott på sparevilkår og på 6 måneders oppsigelse steg med om lag 400 mill. kr. i perioden oktober 1951—september 1952 og med tilsammen 379 mill. kr. i perioden oktober 1952—september 1953. I samme tidsrom steg innskott fra almenheten i Postsparebanken med henholdsvis 45 mill. kr. og 54 mill. kr. og lå pr. 30. september 1953 på 162 mill. kr. I perioden oktober 1952—september 1953 steg tallet på innskytere i Postsparebanken fra 220 000 til 298 000. Tallet på sparekonti i sparebankene steg i 1952 med 37 000 eller med 1,3 prosent mot en øking i 1951 på

14 000 eller 0,5 prosent. Innbetalingene til livsforsikringsselskapene av premier «for egen regning» har steget jamt de siste årene og var i 1952 ca. 243 mill. kr. mot ca. 223 mill. kr. året før. Den nye ordningen med skattelette for privat pensjonsforsikring som ble vedtatt i 1953, skulle bidra til økt premieinnbetaling på slike forsikringer.

Disse tallene skulle alt i alt kanskje tyde på en tendens til økt personlig sparing. De husholdningsundersøkelser som Statistisk Sentralbyrå har utført i de senere år synes også å tyde på det, selv om resultatene fra dem på dette punktet må tas med forbehold. Undersøkelsen for mai 1947—april 1948 viste en netto formuesøking på 0,4 prosent av inntekten for de arbeiderfamilier som undersøkelsen omfattet, mens undersøkelsen for oktober 1951—september 1952 viste en netto formuesøking på 4,6 prosent.

Tabell 9. Utlåns- og innskottsbevegelse i aksje- og sparebankene. Mill. kr.

	1950	1951	1952	Okt. 1952— sept. 1953
Utlånsøking, i alt...	744	798	598	648
Aksjebanker	452	543	299	352
Sparebanker	292	255	299	296
Innskottøking, i alt.	37	863	430	408
Aksjebanker	÷ 75	710	175	120
Sparebanker	112	153	255	288
Utlånsoverskott, i alt	707 ÷ 65		168	240
Aksjebanker	527 ÷ 167		124	232
Sparebanker	180	102	44	8

En oversikt over utviklingen av bankenes innskott og utlån i de siste årene er gitt i tabell 9. I 1951 var det et mindre innlåningsoverskott etter at det til da i etterkrigsårene hadde vært store utlåningsoverskott. Utviklingen i 1951 må ses på bakgrunn særlig av frigivingen av riksinnskottene. I 1952 og i perioden oktober 1952—september 1953 var det igjen utlåningsoverskott, men det var betydelig mindre enn i 1949 og 1950.

Utlånene fra aksje- og sparebankene er det gjort rede for foran. Det er imidlertid grunn til her å peke på den utvidelse av kassakreditten som har funnet sted. I løpet av 1952 steg summen av bevilget kassakreditt med 552 mill. kr. og av utnyttet kassakreditt med 184

mill. kr. I de tre første kvartalene av 1953 steg den bevilgede kassakreditt med ytterligere 395 mill. kr. og den utnyttede med 348 mill. kr. Fra sommeren 1952 har bankene utvidd denne form for kredittgiving sterkt. Sammenlikner en 31. desember 1951 med 30. september 1953, er utnyttingsprosenten for kassakreditten sunket fra ca. 72 prosent til ca. 66 prosent.

Aksje- og sparebankenes beholdninger av sterkt likvide midler har i 1953 ligget lavere enn i det foregående år. Mens de for månedene januar—juli stort sett lå mellom 150 og 200 mill. kr. lavere enn for de tilsvarende måneder i 1952, har forskjellen for høstmånedene vært betydelig mindre. Folioinnskottene har som tidligere nevnt, ligget lavere enn året før, men forskjellen var mindre for høstmånedene enn tidligere på året. Alt i alt har bankenes likviditetsstilling totalt sett ikke endret seg meget. En viss minskning av likviditeten har kanskje funnet sted.

Ved stortingsvedtak av 1. juli 1953 har Finansdepartementet fått utvidd grensen for sin fullmakt til å ta opp statskasseveksellån til 650 mill. kr. Fullmakten fra 1952, som satte grensen til 500 mill. kr., falt samtidig bort. Pr. 31. desember 1952 var det statskasseveksler for 381 mill. kr. i omløp. Den 30. september 1953 var beløpet steget til 500 mill. kr., men pr. 29. desember var det igjen sunket til 446 mill. kr.

Aksjebankenes beholdning av ihendehaver-

obligasjoner sank i 1951 med 91 mill. kr., i 1952 med 116 mill. kr. og i de tre første kvartalene av 1953 med ytterligere 106 mill. kr. I samme tidsrom sank beholdningen av stats- og statsgaranterte obligasjoner med 270 mill. kr., nedgangen var for de tre første kvartalene av 1953 108 mill. kr. Sparebankenes obligasjonsbeholdning har totalt sett ikke sunket så sterkt som aksjebankenes. Nedgangen fra 30. desember 1950 til 30. september 1953 var 153 mill. kr. Sparebankenes beholdning av stats- og statsgaranterte obligasjoner gikk imidlertid ned med 256 mill. kr. Bare i liten grad skyldes endgangen avskrivninger. Aksje- og sparebankenes avskrivninger på verdipapirer i alt beløp seg nemlig til 19 mill. kr. i 1951 og 14 mill. kr. i 1952. En del av nedgangen skyldes kontraktmessig avbetaling på ihendehaverobligasjonsgjelden.

De tall som hittil er gitt, gjelder alle aksje- og sparebankene under ett, og dekker over store forskjeller mellom banker av ulik størrelse og beliggenhet. Det er for eksempel en sterk konsentrasjon av beholdningen av likvider til de største bankene. Pr. 30. juni 1953 falt 89,9 prosent av aksjebankenes tilgodehavender i Norges Bank og 90,8 prosent av statskassevekslene på de 11 største bankene. Forholdet er tilsvarende for sparebankene. Også innen de enkelte størrelsesgruppene er likvidene ujamt fordelt.

Tabell 10. Veksel-, vekselobligasjons- og kassakredittlån fra aksje- og sparebankene prosentvis fordelt på landsdeler.

	30. sept. 1949	30. sept. 1950	30. sept. 1951	30. sept. 1952	30. sept. 1953		
					I alt	Aksje- banker	Spare- banker
Oslo	39,5	39,7	41,2	41,3	40,7	51,6	6,7
Østlandet	14,1	13,8	12,9	13,1	13,5	6,9	34,2
Opplandene	4,7	4,8	4,3	4,3	4,4	1,7	12,8
Sørlandet (inkl. Telemark)	5,5	5,7	4,9	5,3	5,3	3,7	10,5
Vestlandet	25,7	25,8	27,7	26,9	26,1	29,0	17,2
Trøndelag	6,5	6,5	6,1	6,2	6,9	5,7	10,4
Nord-Norge	4,0	3,7	2,9	2,9	3,1	1,4	8,2
	100	100	100	100 ¹	100	100	100

Det er dessuten skilnader mellom de ulike landsdeler. Tabell 10 viser hvordan den geografiske fordelingen av kortsiktige utlån har endret seg de siste årene. I perioden 1950—51 skjedde det en forskyvning mot større andel av utlånene for banker i Oslo og på Vestlandet (Bergen), mens utlånene fra banker i de andre landsdeler utgjorde en mindre del av de samlede utlån enn før. Denne forskyvning hang

uten tvil sammen med den sterke prisstigning i dette tidsrommet og det økende behov for driftskreditt. Senere har det i stor utstrekning skjedd en forskyvning i motsatt retning igjen, men det er verd å legge merke til at om en sammenlikner 1949 og 1953 synes bankvesenet i Nord-Norge nå å ha en mindre del av den kortsiktige kredittgivingen.

Tabell 11. *Offentlige banker og kredittforeninger. Statusutdrag. Mill. kr.*

	31. des. 1951	30. sept. 1952	31. des. 1952	31. mars 1953	30. juni 1953	30. sept. 1953
Aktivaposter:						
Beholdning av egne ihendehaverobligasjoner	118	105	188	151	147	115
Andre verdipapirer.....	25	26	30	32	32	33
Kassebeholdning og kortsiktige tilgodehavender.....	126	163	178	177	174	206
Utlån.....	3 159	3 550	3 737	3 869	4 001	4 174
Passivaposter:						
Aksjekapital og fonds	333	346	370	370	378	391
Ihendehaverobligasjonsgjeld	2 230	2 265	2 364	2 382	2 368	2 394
Gjeld til statskassen	495	572	823	905	1 055	1 112
Gjeld til Norges Bank og aksje- og sparebanker.....	125	281	184	174	125	183
Gjeld til offentlige fond	315	240	243	243	246	249
Gjeld til andre institusjoner		74	89	98	113	116

Statsbankene har i perioden oktober 1952—september 1953 økt sine utlån med 497 mill. kr. Bare i liten grad har statsbankene kunnet dekke sitt finansieringsbehov ved salg av obligasjoner. Dette henger sammen med at det nominelle rentenivået på 2½ prosent for langsiktige obligasjoner er holdt fast også etter at den effektive obligasjonsrente i 1950 begynte å stige over dette nivået. Det meste av sitt lånebehov har statsbankene måttet dekke ved andre former for låneopptak. Ved stortingsvedtak av 1. juli 1953 fikk Finansdepartementet fullmakt til å overføre ytterligere inntil 350 mill. kr. til «Statens konto for lån til statskassen». Statsbankenes gjeld til statskassen steg i perioden oktober 1952—september 1953 med 566 mill. kr. og var pr. 30. september 1953 kommet opp i 1 112 mill. kr. I 1953 lånte statsbankene 526 mill. kr. fra «Statens konto for lån til statsbankene». Beløpet fordelte seg slik på de enkelte banker:

Husbanken	312 mill. kr.
Småbruk- og bustadbanken	90 —»—
Kommunalbanken	90 —»—
Hypotekbanken	20 —»—
Industribanken	10 —»—
Fiskarbanken	4 —»—

i alt 526 mill. kr.

Dette er et langt større beløp enn i 1952. En del av midlene er brukt til tilbakebetaling av kortsiktige lån i aksje- og sparebankene. Statsbankene finansierte i 1953 sin virksomhet fra statskassen i enda høyere grad enn tidligere.

Kredittforeningene økte i perioden oktober 1952—september 1953 sine utlån med 127 mill. kr. Utlånsøkningen ble fullt ut dekket ved salg av obligasjoner. I 1953 har Norges Kredittforening for Land- og Skogbruk åpnet to nye obligasjonsserier, en med 3½ prosent rente og en med 3 prosent. Norske bykredittforeninger har åpnet en serie med 3 prosent rente og Norges Landhypotekforening for 2. prioritets pant på jordbruk og skog en serie med 3½ prosent. I tabell 12 over kjente ihendehaverobligasjonslån tatt opp i 1953 er videre nevnt lån tatt opp av Hypotekforeningen for Næringslivet, Norsk Skibs Hypotekbank og Norges Skibshypotek A/S.

Tabell 12 omfatter bare de obligasjonslån som Statistisk Sentralbyrå har fått kjennskap til. Selv om tabellen ikke gir noen fullstendig oversikt over de lån som er lagt ut i 1953, skulle den likevel gi et brukbart bilde av utviklingstendensen. Alle lånene er opptatt til pari kurs, men to av dem med såkalt beredskapsprovisjon. Bergenshalvøens kommunale Kraftselskap fikk Finansdepartementets godkjenning av et lån på 25 mill. kr. med 14 års

Tabell 12. *Kjente ihendehaverobligasjonslån tatt opp i 1953.*

Når tatt opp	Låntaker	Beløp mill. kr.	Løpetid år	Rentefot prosent
Januar	Oslo kommune ¹	15	14	3,0
Januar	Norsk Skibs Hypotekbank.....	25	8	3,5
Januar	Norsk Jernverk.....	35	30	3,5
April	Hypotekforeningen for Næringslivet.....	100	20	3,5
Mai	Bergenshalvøens kommunale kraftselskap ²	25	14	3,0
Juni	Oslo kommune ²	50	18	3,0
Juli	Bærum kommune ¹	10	10	3,0
Juli	Bergenske Dampskibsselskab.....	30	10	4,0
Sept.	Norsk Skibs Hypotekbank.....	25	8	3,5
Oktober	Norsk Jernverk.....	50	30	3,5
Desember	Norges Kommunalbank.....	20	10	2,5
Desember	Hypotekbanken.....	20	10	2,5
Desember	Norges Skipshypotek A/S.....	25	8	3,5

¹ Bevegelig rente etter 5 år.

² Lånene er opptatt med beredskapsprovisjon.

løpetid til 3 prosent rente pluss en beredskapsprovisjon som svarte til $\frac{1}{2}$ prosent rente. Senere fikk Oslo kommune godtatt et lån på 50 mill. kr. og med 18 års løpetid til 3 prosent nominell rente og 2 mill. kr. i beredskapsprovisjon. Disse vilkårene svarer til en emisjonskurs på 96. Beredskapsprovisjonen skyldtes for Oslo-lånet at det blir innbetalt i fire porsjoner på 12,5 mill. kr., den første 15. juni 1953 og den siste 15. juni 1956. Oslo kommunes 15 mill. kroners lån og Bærum kommunes lån forrentes med 3 prosent de første $5\frac{1}{2}$ resp. 5 år og deretter med en rente som til enhver tid skal ligge $\frac{1}{2}$ prosent over Norges Banks diskonto, minimum 3 prosent og maksimum 4 prosent. Jernverkets 2 lån, Oslo kommunes 50 mill. kroners lån og Bergenske Dampskibsselskabs lån er avdragsfrie i 5 år.

Staten har ikke lagt ut noe nytt ihendehaverobligasjonslån på det innenlandske obligasjonsmarked i 1953. Stortinget ga i 1952 Finansdepartementet fullmakt til å ta opp nye faste innenlandske statslån for inntil 400 mill. kr. Det ble lagt ut et lån på 100 mill. kr. I 1953 erstattet Stortinget denne fullmakten fra året før med en ny for faste innenlandske lån inntil 500 mill. kr. Denne fullmakten ble ikke brukt før i desember 1953. Derimot har staten i august 1953 opptatt et lån i Sverige på 50 mill. svenske kroner med en rentefot på 4,5 prosent og en løpetid på $7\frac{1}{2}$ år.

Norsk Jernverk som har statsgaranti for sine obligasjoner, har opptatt to lån med en rente på 3,5 prosent, begge med 30 års løpetid. Ellers har staten søkt å opprettholde det nominelle 2,5 prosent rentenivå. Hypotekbanken og Kommunalbanken har således mot

slutten av 1953 lagt ut to lån til 2,5 prosent rente, men da riktignok med 10 års løpetid og med bare loddtrekning. Ved å gjøre løpetiden kortere og ved å sløyfe oppkjøpsretten har 2,5 prosentnivået formelt kunnet holdes de siste årene, men også på disse vilkår har det vært sterkt begrensede lånemuligheter.

I desember 1953 inngikk Finansdepartementet avtale med en del banker og forsikringselskaper om opptak av nye faste statslån. Det vil i første omgang bli opptatt to lån, ett hos bankene på 120 mill. kr. med 10 års løpetid og 2,5 prosent rente og ett hos forsikringselskapene på 80 mill. kr. med 40 års løpetid og 3,5 prosent rente. Tilsvarende vilkår vil bli lagt til grunn for låneopptak senere i 1954. Avtalen forutsetter at de private kredittinstitusjonene ikke hever renten på sine pantelån. De private kredittinstitusjonene har videre sagt seg villig til å medvirke til at statsbankene får dekket sitt lånebehov ved utstedelse av ihendehaverobligasjoner.

I tabell 13 er det gitt en sammenstilling av gjennomsnittlige kvartalstall for den effektive rente for et langsiktig lån, 2,5 prosent statslån av 1946 med 23 års gjenstående løpetid, og et kortsiktig 1,75 prosent statslån av 1947 med 4 års gjenstående løpetid. Den effektive rente har i 1952 og i de tre første kvartalene av 1953 vært svært stabil. Mens 2,5 prosentlånet i 1953 har svinget om en kurs på $91\frac{1}{2}$, har 1,75 prosentlånet ligget på $99\frac{1}{2}$. Etter stortingsvalget i oktober 1953 fant det sted en liten stigning i kursene, slik at kursen for lange lån hadde steget til 92 i midten av desember. Den interesse det i de siste par år har vært for korte lån med en løpetid opp

til 10 år, har etter all sannsynlighet vesentlig vært uttrykk for en tro på at renten ville stige eller i hvert fall en usikkerhet overfor renteutviklingen. Under slike forhold har det for obligasjonskjøperne fortonet seg fornuftigst ikke å binde midler i for langsiktige prosjekter.

Tabell 13. Den effektive rente for ihendehaverobligasjoner. Prosent, gjennomsnittlige kvartalstall.

	Stat 2½ % 1946 III		Stat 1¾ % 1947	
	Ved uttrekning	Ved oppkjøp	Ved uttrekning	Ved oppkjøp
1952:				
1. kvartal ..	3,39	3,04	2,18	2,01
2. —» ..	3,42	3,06	2,09	1,96
3. —» ..	3,42	3,05	2,04	1,93
4. —» ..	3,38	3,02	2,03	1,92
1953:				
1. kvartal ..	3,37	3,03	2,05	1,92
2. —» ..	3,39	3,03	2,02	1,91
3. —» ..	3,38	3,03	2,06	1,93
4. —» ..	3,35	3,01	1,97	1,88

Også i 1953 har Norges Banks diskonto vært holdt fast på 2,5 prosent. Erfaringsmessig vil bankenes innlåns- og utlånsrente ha en sterk sammenheng med Norges Banks diskonto. Når diskontoen holdes fast, slik tilfellet har vært her i landet siden 1946, har bankrentene også en tendens til å være stabile. Når bankenes rentemarginal er økt i det siste, skyldes det derfor i liten grad endring i de nominelle rentesatser, men vesentlig forskyvning mot andre lånetyper. Innlånene har således hatt en tendens til å forskyve seg mot høyere forrentede innskottsformer. Enda mer utpreget har denne tendens vært for utlånene, slik det går fram av tabell 14. Tallene i denne tabellen må tas med forbehold, da det dreier seg om overslag på grunnlag av bankstatistikkens tall for rentesatser, utlån og renteinntekter. Ser vi på aksjebankene og sparebankene hver for seg, viser det seg at tallene for sparebankene ligger noe over tallene for aksjebankene. En må videre ta i betraktning at det dreier seg om gjennomsnittstall, og at det er en viss spredning omkring dem. Småbanker har stort sett en tendens til å ta høyere rente enn de større bankene, og rentesatsene synes å ligge høyere for eksempel i Nord-Norge enn i landet ellers. Med disse forbehold skulle tabell 14 gi et tilnærmet riktig bilde av bankrentenes utvikling de siste årene.

Tabell 14. Gjennomsnittlig rente på aksje- og sparebankenes utlån. Prosent.

	1950	1951	1952
Pantelån	3,04	3,23	3,24
Veksler	3,03	3,33	3,45
Vekselobligasjoner	3,32	3,41	3,50
Kassakreditt	3,69	3,79	3,82
Alle utlån	3,36	3,50	3,54

Økingen i rentesatsene henger i høy grad sammen med overgang til lånetyper med høyere rente. Det har for eksempel innen veksel- og vekselobligasjonsgruppene vært en forskyvning mot lån på avbetalingsvilkår eller andre vilkår som innebærer høyere rente. Denne utvikling synes å ha fortsatt i 1953. Noen heving av de nominelle rentesatser har derimot praktisk talt ikke funnet sted etter 1950.

Også livsforsikringsselskapene har økt forrentingen av sin forvaltningskapital i løpet av de siste år, ved omplasing av sine midler til utlånstyper med høyere rente.

I 1953 er «Lov om midlertidig regulering av visse renter m. v.» av 5. desember 1947 blitt erstattet av en ny rentelov «Mellombels lov om høve til regulering av rente og provisjon» av 17. juli 1953. Den nye renteloven gir aksje- og sparebanker, forsikringsselskaper og kredittforeninger plikt til å gi melding til Norges Bank om sine rente- og provisjonssatser. Lovens § 2 gir Kongen fullmakt til å gi forskrifter om høyeste rente og provisjon ved utlån. I § 3 får Kongen rett til å fastsette at partialobligasjonslån ikke skal kunne tas opp uten etter samtykke fra Norges Bank. Den nye renteloven gir altså myndighetene muligheter for en større direkte kontroll av penge- og kredittmarkedet. Loven er satt i kraft fra 15. desember 1953. Samtidig fikk Norges Bank fullmakt i henhold til lovens § 3.

Det er rimelig å regne med at det i tiden framover vil skje en fortsatt likviditetsinn-dragning ved nettosalg av valuta på grunn av underskott på driftsbalansen overfor utlandet. For 1954 vil blant annet en usædvanlig stor skipsimport bidra til dette i den grad den ikke blir finansiert ved privat nettoopplåning i utlandet. På den annen side vil den offentlige penge- og finanspolitikk i stor utstrekning kunne motvirke denne tendens til likviditetsinn-dragning. Regnskapene for statens virksomhet i 1953 synes å tyde på at den offentlige virksomhet nå har økt i raskere takt enn

inntektsgrunnlaget, slik at mulighetene for en likviditetsinndragning ved det offentliges disposisjoner er blitt mindre. Så lenge statsbankene finansieres fra statskassen i den grad som nå, må en regne med en fortsatt likviditetstilførsel fra det offentlige. Denne situa-

sjonen vil endre seg, om det igjen blir mulig for staten og statsbankene å ta opp større lån på obligasjonsmarkedet. Statens låneavtale med banker og forsikringsselskaper i desember 1953 synes å tyde på at slike muligheter igjen er til stede.

Sluttord.

Det økonomiske bildet av året 1953 kan sammenfattes slik: Den samlede produksjon av varer og tjenester var høyere enn året før. Vare- og tjenestebytten med utlandet var også større. Særlig som følge av fraktfallet ble bytteforholdet dårligere enn året før, og da importen dessuten økte mer i volum enn eksporten, fikk Norge et stort underskott i utenriksøkonomien. Med importoverskott og større produksjon kunne det sivile konsumet og investeringene gå opp trass i at det samtidig var en sterk øking i forsvarsutgiftene. Sysselsettingen var noe høyere i 1953 enn i 1952. Sterkest var oppgangen i bygge- og anleggsvirksomheten, men også i industrien og varehandelen var det betydelig flere i arbeid.

Bruttonasjonalproduktet steg etter Byråets foreløpige beregninger med ca. 2½ prosent fra 1952 til 1953. Dette er sterkere stigning enn fra 1951 til 1952, men svakere enn den gjennomsnittlige årlige vekst i perioden 1900—1950, som var 2,8 prosent. Eksportnæringene hadde i første halvdel av 1953 fortsatt avsetningsvansker og lave priser. I grener av eksportindustrien, særlig treforedlingsindustrien, var produksjonen mindre enn i 1952. Utpå sommeren 1953 ble det bedre avsetning for eksportvarer, og produksjonen i eksportindustrien økte betydelig. Prisene holdt seg imidlertid fortsatt lave.

Mens driftsbalansen overfor utlandet viste overskott i 1951 og omtrent likevekt i 1952, ble det i 1953 et underskott på om lag 1 000 mill. kr. — Fra 1952 til 1953 falt skipsfartens nettofrakter med nesten 500 mill. kr. og nettoinnførselen av skip steg med over 300 mill. kr. — Underskottet, som var særlig stort i første kvartal, gikk betydelig ned gjennom de to følgende kvartaler, men i fjerde kvartal var det atter stort. Finansieringen av underskottet skjedde dels ved kreditt i Den europeiske betalingsunion, dels ved opptak av faste utenlandske lån og dels ved øking av den forretningsmessige gjeld til utlandet. De samlede likvide valutabeholdninger i Norges Bank og privatbankene gikk derimot ikke ned. Valutabalansen overfor dollarområdet viste fortsatt bedring.

I løpet av 1952 og i første kvartal 1953 falt prisene på eksportvarer og fraktratene betydelig sterkere enn prisene på de varene og tjenestene vi importerte. Selv om bytteforholdet bedret seg senere i 1953, var det for hele året vesentlig mindre gunstig enn i 1951 og 1952. Regner vi både importen og eksporten i 1952-priser, får vi et underskott på driftsbalansen for 1953 på bare rundt 300 mill. kr. Av den samlede øking i underskottet på bortimot 1000 mill. kr. kan således om lag 700 mill. kr. tilskrives forverringen i bytteforholdet og 300 mill. kr. endringene i volumet av importen og eksporten. Denne beregningen er gjort for å illustrere utviklingen mellom de to år, og innebærer selvsagt ikke noen vurdering om at forholdet mellom eksport- og importprisene i framtiden vil ligge nærmere bytteforholdet i 1952 enn i 1953.

For utviklingen av driftsbalansen i tiden framover er det av særlig stor betydning at vi i 1954 vil få en atskillig større innførsel av skip enn i 1953. Det blir regnet med en leveranse av nybygginger fra utlandet på vel 700 000 br. tonn mot rundt 400 000 br. tonn i 1953.

Av betydning for driftsbalansen er det også at konkurransen fra utlandet på det innenlandske marked ser ut til å være skjerpet. Importen av visse konsumvarer, som f. eks. tekstilvarer, har således i 1953 økt forholdsvis sterkere enn den norske produksjonen. For investeringsvarer var også importandelen høyere enn året før. For en rekke konsumvarer må de norske produsentene fortsatt vente hard konkurranse fra utlandet. Når det gjelder varer som vi hittil ikke har kunnet innføre fritt, må en videre regne med at det er et oppdemmet behov. Særlig er dette tilfelle for personbiler. I andre land der inntektsforholdene er omtrent som i Norge og der tilførselen av biler har vært fri, har det i de siste årene funnet sted en sterk vekst i bilparken.

Mens lagrene av innførselsvarer økte en del i 1953, var det ikke noen klar tendens i lagerendringene for utførselsvarer. I det hele er lagerholdet ved inngangen til 1954 neppe av en slik art at det vil påvirke utenrikshandelens omfang i vesentlig grad.

Regnet i 1952-priser hadde vi i 1953 varer og tjenester for rundt 800 mill. kr. mer til disposisjon for konsum og investering enn i 1952, dvs. en oppgang på 3,5 prosent. 40 prosent av økingen gikk til investering, og volumet av den samlede bruttoinvestering medregnet lagerendring steg med vel 4 prosent. Lagrene sett under ett holdt seg praktisk talt uforandret i 1953, selv om det var til dels betydelige endringer for enkelte varegrupper. Bruttoinvesteringen i fast kapital steg med om lag 7 prosent fra 1952 til 1953. Stigningen var sterkst for investering i bygninger og anlegg. Bygge- og anleggsvirksomheten økte også fra kvartal til kvartal i året, mens skipsleveringene og investeringene i maskiner og transportmateriell gikk litt ned i begynnelsen av året. Nesten 20 prosent av økingen i den disponible vare- og tjenestemengde gikk til offentlig konsum, for størstedelen i forsvaret. Det offentlige nyttet i 1953 en større del av sin disponible inntekt til kjøp av varer og tjenester enn året før. Volumet av det private konsumet økte forholdsvis lite og la beslag på godt og vel 40 prosent av den økte tilgang på varer og tjenester. Matvarekonsumet holdt seg praktisk talt konstant og storparten av konsumøkningen falt på boliger, lys og brensel, utstyrsvare og forskjellige tjenester.

Sparingen var i 1953 ca. 800 mill. kr. mindre enn året før og gikk ned fra 19 prosent av nasjonalproduktet i 1952 til 15 prosent i 1953. Nedgangen var sterkst for den private sparingen og faller sikkert for størstedelen på sparingen i skipsfart og eksportindustri.

Lønnsstigningen var i 1953 svakere enn året før, og lønnsglidningen spilte en mindre rolle. Før første gang i etterkrigstiden var det en tendens til relativt sterkere lønnsøking for faglært enn for ikke faglært arbeidskraft. Bøndenes inntekter steg også, mens inntekten i skogbruk og fiske gikk noe ned. Mindre overskott for våre utenriksnæringer førte til et betydelig fall i andre private inntekter. Lønns-takerne sett under ett fikk i 1953 en noe større del av de samlede inntekter enn i de nærmest foregående år. Reallønnen gikk også noe opp.

Prisnivået har vært forholdsvis stabilt i 1953. Tendensen til stabilisering av pris- og lønnsnivået skulle tyde på at det er balanse mellom tilbud og etterspørsel på det innenlandske marked. Trass i en betydelig prisnedgang på våre importvarer, har vi imidlertid ikke fått noe innenlandsk prisfall på konsumvaremarkedet. Lønnsstigningen gir nok en del av forklaringen på dette; men det er også ting som tyder på at det har skjedd en øking

i avanser og fortjeneste i hjemmeindustri og handel, og at dette har bidradd til å nøytralisere den tendensen til prisfall som nedgangen i importprisene skulle tilsi. En må her være merksam på at nedgangen i importprisene begynte for alvor først høsten 1952, og det tar tid før prisnedgangen slår igjennom innenlands. Virkningene av importprisfallet har vært sterkere for engrosprisene, som har sunket med vel 3 prosent fra oktober 1952 til oktober 1953.

Pris- og lønnsutviklingen i tiden framover er uviss. Nedgangen i importprisene som en kan vente vil fortsette iallfall en tid, virker i retning av fallende prisnivå. På den annen side kan innenlandske prishevende faktorer motvirke denne tendens til prisnedgang.

På konsumvaremarkedet er det overskotts- etterspørsel for elektrisk kraft og boliger og for enkelte importvarer som biler, husholdningsmaskiner, frukt m. v. For en rekke andre varer ligger etterspørselen imidlertid under produksjonskapasiteten.

Det har i det siste vært tegn til avslapping i investeringsviljen på en del områder. Således var det en tydelig nedgang i tallet på igangsatte nye boligbygg i siste halvdel av 1953. Men et alminnelig etterspørselsoverskott gjør seg fortsatt gjeldende overfor investeringer.

Den høye investeringsetterspørselen henger sammen med situasjonen på penge- og kredittmarkedet.

Den reduksjon av likviditeten som Norges Banks nettosalg av valuta isolert sett skulle ha ført til, ble stort sett nøytralisert av statens disposisjoner. Riktignok var det fortsatt overskott på de offentlige regnskaper, men samtidig fikk statsbankene låne om lag 500 mill. kr. over «Statens konto for lån til statsbankene». Bankenes beholdninger av sterkt likvide midler lå i første halvår atskillig under de tilsvarende tall for 1952, men for høstmånedene har forskjellen vært mindre. Ved utgangen av 1953 var bankenes beholdninger bare litt lavere enn et år tidligere.

Rentenivået har holdt seg på om lag samme høyde som i 1952. For langsiktige statsobligasjoner har den effektive renten ved oppkjøp ligget på noe over 3 prosent. Statsbankene låner fremdeles ut den største delen av sine midler mot 2,5 prosent rente. I desember inngikk staten en avtale med en gruppe banker og forsikringsselskaper, som igjen åpnet mulighetene for å ta opp større offentlige ihendehaverobligasjonslån. I første omgang ble det tatt opp ett lån på 120 mill. kr. med 10 års løpetid og 2,5 prosent rente og ett på

80 mill. kr. med 40 års løpetid og 3,5 prosent rente.

Økingen i bankenes forretningsmessige utlån var i 1953 mellom 100 og 150 mill. kr. større enn i 1952, pantelånene derimot steg litt mindre enn året før. Statsbankene økte pantelånene forholdsvis mer enn resten av bankene.

I årets løp var det tendens til likviditetsknapphet innenfor enkelte områder av næringslivet. Særlig gjaldt dette innen varehandelen og i bransjer som hadde hatt avsetningsvansker, som skotøy- og lærindustri, garveriene og tekstilindustrien. Finansdepartementet friga sommeren 1953 tidligere båndlagte midler for de nevnte industrier og for fiskerinæringen.

Framgangen i 1953 har vært understøttet av gode verdenskonjunkturer. Ved utgangen av året er det tegn som tyder på at et kon-

junkturomslag er inntrådt i Sambandsstatene. Skulle dette utvikle seg til et mer omfattende og dyptgående tilbakeslag, vil følgene kunne bli alvorlige også for Norges økonomi, selv om det pleier å ta tid før et konjunkturomslag i utlandet virker på produksjon og sysselsetting her i landet. Blir verdenskonjunkturerne fortsatt gode, vil vi kunne regne med stigende produksjon og høy sysselsetting også i året som kommer, blant annet på grunn av den store etterspørsel fra forsvaret og investeringsvirksomheten.

Likegyldig hvordan verdenskonjunkturerne utvikler seg, må vi for året 1954 regne med underskott på betalingsbalansen. Skipsimporten vil øke sterkt og etterspørselspresset overfor annen import vil trolig fortsatt gjøre seg gjeldende. Størrelsen av underskottet vil i høy grad avhenge av hvordan bytteforholdet blir. Om dette er det i den nåværende situasjon enda vanskeligere å spå enn om verdenskonjunkturerne.

Summary.

An overall survey of the Norwegian economy in 1953 might be briefly summarized as follows: The total production of goods and services was higher than in the previous year. The exchange of goods and services with the rest of the world was also larger. Terms of trade were less favourable than in 1952, mainly due to lower freight rates. In addition, the volume of imports increased more than the volume of exports and the deficit on the balance of payments was large. The import surplus and the increase in production made possible an increase in civilian consumption and in capital formation in spite of a large expansion in defence expenditures. Total employment was somewhat higher in 1953 than in 1952. Employment increased most in the building and construction industry, but manufacturing, wholesale and retail trade also increased employment considerably.

According to preliminary estimates, gross domestic product increased by about 2.5 per cent from 1952 to 1953. This was a somewhat larger increase than from 1951 to 1952, but less than the average annual rate of increase for the period 1900—1950, which was 2.8 per cent. During the first half of 1953, the low prices and the marketing difficulties of the export industries continued. Some branches of export market industries, particularly industries manufacturing pulp, paper and paper products, had lower production than in 1952. In the late summer of 1953, marketing conditions for export products improved, and there was a considerable increase in production in the export industries. However, prices still remained at a low level.

While there was a surplus on the balance of payments in 1951, and an approximate equilibrium in 1952, 1953 showed a deficit of about 1,000 mill. kr. — Net freight receipts decreased by approximately 500 mill. kr. from 1952 to 1953, and net imports of ships increased by more than 300 mill. kr. — The deficit, which was particularly large in the first quarter, decreased considerably during the two following quarters, but was again large in the fourth quarter. Partly the deficit was financed by credit in the European Payments Union, partly by long-term foreign loans and partly by an increase in business credits abroad. On the other hand, total liquid currency holdings of the Bank of Norway and the private banks did not decrease. The cur-

rency balance with the dollar area showed continued improvement.

During 1952 and the first quarter of 1953 export prices and freight rates declined considerably more than the prices of imported goods and services. In spite of an improvement later in 1953, terms of trade for the year as a whole were considerably less favourable than in 1951 and 1952. If imports and exports are estimated in terms of 1952 prices, the deficit on the balance of payments would have been only 300 mill. kr. Thus, about 700 mill. kr. of the total increase in the deficit of approximately 1,000 mill. kr. may be said to be due to less favourable terms of trade and 300 mill. kr. to changes in the volume of imports and exports.

It is of particular importance for the development of the balance of payments in the near future that the imports of ships are expected to be considerably greater in 1954 than in 1953. The estimated deliveries of new ships from abroad will be over 700,000 gross tons, compared to about 400,000 gross tons in 1953.

The competition of foreign goods in the domestic market seems to have increased, and this, too, will influence the balance of payments. Thus, the imports of certain consumer goods have increased more than the Norwegian production of similar commodities. The share of imports in the total supply of investment goods was also higher in 1953 than the previous year. The Norwegian producers of a number of consumer goods have to expect continued hard competition from abroad. It is also likely that there exists a pent up demand for commodities, which have been subject to import restrictions up to now. Particularly, this is true for private automobiles.

While the inventories of imported goods increased somewhat during 1953, the changes in inventories of export commodities showed no clear tendency. On the whole, it is not likely that the structure of the inventories at the beginning of 1954 should influence foreign trade in any marked degree.

Estimated in 1952 prices, there were in 1953 goods and services for about 800 mill. kr. more at disposal for consumption and capital formation than in 1952, i.e. an increase of 3.5 per cent. 40 per cent of the increase was used for capital formation; and the volume of gross

domestic capital formation including change in inventories rose by over 4 per cent from 1952 to 1953. Total inventories were practically unchanged. For some groups of commodities, however, the changes in inventories were considerable. Gross domestic fixed capital formation increased by about 7 per cent from 1952 to 1953. The increase was largest for building and construction. The building and construction activity also increased from quarter to quarter during the year, while capital formation in machinery, ships, and other transport equipment decreased a little in the beginning of the year. Almost 20 per cent of the increase in the volume of goods and services at disposal was absorbed by general government consumption expenditure, mostly for defence. In 1953, a larger share of the disposable income of general government was used for purchases of goods and services than the year before. The volume of private consumption increased relatively little, and its share in the increase of goods and services available was only slightly more than 40 per cent. Food consumption was practically constant, and light and fuel, furnishings and various services accounted for the greater part of the increase in private consumption.

Total savings were in 1953 about 800 mill. kr. less than the previous year, and decreased from 19 per cent of the national product in 1952 to 15 per cent in 1953. Private savings declined most, particularly in shipping companies and industries manufacturing goods for export.

Wages and salaries increased less in 1953 than the previous year, and «hidden» wage and salary increases were of less importance. For the first time in the postwar years wages and salaries of skilled employees had a tendency to increase more than the wages of unskilled workers. Farm incomes also increased, while incomes from forestry and fishing declined somewhat. The smaller profits in shipping and other export industries caused a considerable fall in other private incomes. Wage and salary earners as a group got a somewhat larger part of total incomes in 1953 than in the preceding years. Real wages also increased to some extent.

The price level was comparatively stable during 1953. The tendency towards stabilization of prices and wages should indicate that there is balance between supply and demand on the domestic market. However, there has been no fall in domestic prices of consumer goods, in spite of the considerable decline in import prices. The increase in wages and salaries accounts for this to some extent, but

there are also indications of an increase in mark ups and profits in the industries manufacturing for the domestic market and in wholesale and retail trade, which might have counteracted the tendency for domestic prices to fall due to the decline in the prices of imports. Nevertheless, it should also be noted that there might be a considerable lag between the decline in import prices, which did not become significant until the fall of 1952, and a fall in the domestic consumer price level. The fall in import prices has had a greater effect on wholesale prices, which dropped over 3 per cent from October 1952 to October 1953.

The future development of prices and wages and salaries is uncertain. The fall in import prices, which might be expected to continue for some time, should indicate a downward tendency in domestic prices. On the other hand, domestic factors might counteract this tendency.

On the consumer goods market there is surplus demand for electricity, dwellings and for various imported commodities, as automobiles, electrical appliances, fruits etc. On the other hand, for a number of other commodities, demand is less than the present capacity for production.

Recently, there have been signs of a slackening in the demand for investment goods in some fields. Thus, the number of new dwellings started declined appreciably in the latter half of 1953. However, there is still a general surplus demand for investment goods.

The large demand for investment goods is closely connected with the situation on the money and credit market.

The net sales of currency by the Bank of Norway, if seen isolated, should have caused a reduction in liquidity, but this was to a large extent counteracted by central government dispositions. There was a continued surplus on public accounts; but at the same time the state banks financed their lending by borrowing about 500 mill. kr. from the central government. Holding of highly liquid funds by the banks were in the first half of the year considerably less than in 1952, but in the fall the difference was not so large. At the end of 1953 the banks' holdings of such assets were only a little less than a year before.

The interest level remained about the same as in 1952. For long-term central government bonds the interest rate based on market value was somewhat above 3 per cent. The state banks are still lending the major part of their funds at an interest rate of 2.5 per cent. In

December the central government entered into an agreement with a group of banks and insurance companies, which again opened the possibility of raising public loans against bearer bonds. A loan of 120 mill. kr. on a 10 year term at 2.5 per cent interest, and a loan of 80 mill. kr. on a 40 year term at 3.5 per cent interest were the first loans raised as a result of this agreement.

Loans to business by banks increased by 100 to 150 mill. kr. more during 1953 than during the previous year, while mortgage loans increased a little less than the previous year. The increase in mortgage loans was relatively larger for state banks than for other banks.

During the year there were indications that certain industries were in a strained liquidity position. In particular, this was the case for wholesale and retail trade and certain branches of manufacturing, which previously had met difficulties in selling their products, as the leather and footwear industries, tanneries and the textile industry. The Ministry of Finance during the summer of 1953 freed funds previously frozen for the industries mentioned and for the fishing industry.

The progress during 1953 was supported by an expansion in the world economy. At the end of the year there were signs of a recession in the United States. If this should develop into a more wide-spread depression, the consequences for the Norwegian economy might be serious, although there is usually a considerable time-lag between a downturn abroad and its effects on production and employment in this country. Should the international economic situation remain good, increased production and high employment might be expected to prevail also during the coming year in this country, as, among other things, defence expenditures and capital formation will remain high.

Irrespective of world economic developments, a deficit on the balance of payments must be expected also in 1954. The imports of ships will increase considerably, and the buying pressure for other imports is likely to continue. The size of the deficit is to a large extent dependent on the development of the terms of trade. In the present situation, however, it is even more difficult to predict the future terms of trade than to forecast world economic trends.

Tabeller.

	Side		Side
I Nasjonalregnskap	*2	B Årlig produksjonsindeks	*11
A Nasjonalprodukt etter anvendelse....	*2	C Produksjon av visse varer.....	*11
B Nasjonalprodukt etter næringer	*2	D Elektrisitetsproduksjon	*12
C Privat konsum	*2	VII Byggevirksomhet	*12
D Bruttoinvestering etter næring og art	*3	A Bygg under arbeid.....	*12
E Nasjonalprodukt etter inntektsandeler	*3	B Bygg tatt i bruk	*12
F Offentlige inntekter og utgifter	*3	VIII Skipsfart	*12
G Betalingsbalansen overfor utlandet..	*4	A Handelsflåtens størrelse	*12
H Øking i nasjonalformuen.....	*4	B Skip i utenriksfart	*12
I Kvartalstall for bruttonasjonalproduk-	*4	C Opptjente bruttofrakter i utenriksfart	*12
J Kvartalstall for bruttoinvestering i	*4	D Fraktindeks	*12
fast kapital og privat konsum i 1950-	*4	E Skip med last mellom Norge og ut-	*12
kroner	*4	landet	*12
II Vareomsetningen med utlandet.....	*5	IX Annen samferdsel	*13
A Verdien av vareomsetningen med ut-	*5	A Jernbanedrift	*13
landet	*5	B Rutebiltrafikk	*13
B Innførsel fordelt på viktige varegrupper	*5	C Ruteflytrafikk	*13
a) Verdi	*5	D Post, telefon, telegraf	*13
b) Volumtall	*5	E Innreiste utlendinger	*13
c) Pristall	*5	X Offentlige finanser	*13
C Utførsel fordelt på viktigere vare-	*6	A Den kommunale skattelikning.....	*13
grupper	*6	B Utliknede kommunale skatter og av-	*13
a) Verdi	*6	gifter	*13
b) Volumtall	*6	C Statsskatt.....	*13
c) Pristall	*6	D Kommunenes skatterestanser.....	*13
D Vareomsetningen med verdensdelene	*7	E Kommunenes lånegjeld	*13
og enkelte viktigere land	*7	F Statens lånegjeld	*13
III Sysselsetting	*7	G Statens utgifter og inntekter.....	*14
A Sysselsatte pliktige syketrygdede....	*7	XI Penger og kreditt.....	*16
B Arbeidsløse ved arbeidskontorene	*7	A Norges Bank	*16
IV Jordbruk og skogbruk	*7	B Aksje- og sparebanker	*16
A Areal av dyrket jord	*7	C Postgiro	*16
B Høstutbytte av jordbruksprodukter..	*8	D Postsparebanken	*16
C Høstutbytte pr. dekar i forhold til	*8	E Statsbanker og kredittforeninger.....	*16
middelsår	*8	F Bankklarering	*16
D Husdyrhold i rikets bygder pr. 20. juni	*8	G Omsetning av verdipapirer	*16
E Forbruk av kunstgjødsel	*8	H Emisjoner av aksjer	*16
F Omsetning av kraftfôr til grossist....	*8	I Registrerte nyinnbetalinger i norske	*16
G Kontrollerte slakt	*8	aksjeselskap	*16
H Meieridrift	*8	J Obligasjoner	*16
I Engrospriser på meieriprodukter.....	*8	K Aksjekursindeks	*16
J Salg av faste eiendommer i rikets	*8	L Betalingsforhold	*16
bygder.....	*8	M Valutakurser	*16
K Gjennomsnittlig skyldmarksverdi....	*8	XII Priser og innenlandsk vareomsetning.....	*17
L Norges Landbrukshøgskoles prisindeks	*9	A Levekostnader i Norge	*17
M Produsentpriser på jordbruksprodukter	*9	B Levekostnader i forskjellige land.....	*17
N Priser på produksjonsmidler.....	*9	C Engrospriser i Norge	*17
O Arbeidslønn i jordbruk og skogbruk..	*9	D Engrospriser i forskjellige land	*17
P Hogst av tømmer og ved.....	*9	E Utenlandske prisnoteringer.....	*17
Q Basispriser for tømmer og ved.....	*9	F Indeks for verdien av detaljomset-	*17
R Tømmerfløting.....	*9	ningen	*17
V Fiske og hvalfangst	*10	G Indeks for verdien av engrosomset-	*17
A Oppfisket mengde	*10	ningen	*17
B Verdi av oppfisket mengde.....	*10	H Verdien av omsetningen i samvirke-	*17
C Hvalfangst	*10	lagene	*17
VI Gruvedrift, industri og kraftforsyning....	*10	XIII Lønninger	*18
A Timeverk, bruttoproduksjons- og be-	*10	A Gjennomsnittlig timefortjeneste for	*18
arbeidingsverdi	*10	voksne menn i industri, bygge- og an-	*18
a) Utførte timeverk	*10	leggsvirksomhet.....	*18
b) Bruttoproduksjonsverdi.....	*10	B Gjennomsnittlig timefortjeneste for	*18
c) Bearbeidingsverdi	*10	voksne kvinner i industri.....	*18

Følgende standardbetegnelser er brukt i tabellene:

- = null eller mindre enn 1/2
- .. = oppgave mangler
- * = foreløpig tall; beregnet tall
- = horisontal strek markerer brudd i en serie

I. Nasjonalregnskap.

A. Nasjonalprodukt etter anvendelse. Mill. kr.

	1938	1946	1947	1948	1949	1950	1951*	1952*
Nettonasjonalprodukt	4 994	9 286	10 963	11 756	12 402	13 758	17 239	18 624
Kapitalslit	863	1 744	2 032	2 336	2 613	2 889	3 320	3 822
Bruttonasjonalprodukt	5 857	11 030	12 995	14 092	15 015	16 647	20 559	22 446
Bruttoinvestering	1 473	3 472	4 835	5 099	5 593	5 640	6 897	7 398
I produksjonskapital	1 422	2 983	4 300	4 621	5 193	5 565	6 197	7 248
I lager ¹⁾	51	489	535	478	400	75	700	150
Offentlig konsum	418	1 354	1 313	1 338	1 434	1 532	1 863	2 271
Sivilt	361	890	982	1 031	1 103	1 179	1 289	1 455
Militært	57	464	331	307	331	353	574	816
Privat konsum	3 827	6 816	8 087	8 396	9 174	10 275	11 541	12 813
Eksportoverskott	139	÷ 612	÷ 1 240	÷ 741	÷ 1 186	÷ 800	258	÷ 36
Eksport	1 682	2 635	3 815	4 430	4 625	5 964	9 045	8 810
÷ Import	1 543	3 247	5 055	5 171	5 811	6 764	8 787	8 846
Bruttonasjonalprodukt	5 857	11 030	12 995	14 092	15 015	16 647	20 559	22 446

B. Nasjonalprodukt etter næringer. Mill. kr.

	1938	1946	1947	1948	1949	1950	1951*	1952*
Nettonasjonalprodukt	4 994	9 286	10 963	11 756	12 402	13 758	17 239	18 624
÷ Indirekte skatter ²⁾	377	1 208	1 544	1 524	1 642	1 832	2 403	2 795
+ Subsidi ³⁾	65	569	865	1 127	1 145	1 020	1 039	1 105
Faktorinntekt	4 682	8 647	10 284	11 359	11 905	12 946	15 875	16 934
<i>Av dette i:</i>								
Jordbruk	367	751	807	945	1 033	1 065	1 083	1 154
Skogbruk	202	297	374	432	504	426	639	910
Fiske	77	167	252	272	269	281	416	382
Hvalfangst	41	103	222	226	169	173	174	108
Bergverk	59	66	106	118	142	158	203	264
Industri	1 110	2 508	3 124	3 656	3 572	3 943	4 735	4 923
Bygge- og anleggsvirksomhet	305	794	924	951	1 047	1 121	1 218	1 445
Kraft- og vannforsyning	92	195	196	197	242	279	263	297
Varehandel	684	887	1 195	1 311	1 488	1 649	2 032	2 187
Banker, forsikring, sosialtrygd	129	189	209	231	235	279	330	357
Forretningsbygg og boliger	332	159	130	127	158	192	195	180
Sjøtransport	418	708	818	795	803	1 022	1 975	1 782
Annen samferdsel	214	394	457	503	560	611	667	761
Offentlig adm. og forsvar	91	400	334	362	407	400	502	618
Andre tjenesteytende næringer	561	1 029	1 136	1 233	1 276	1 347	1 443	1 566

C. Privat konsum. Mill. kr.

	1938	1946	1947	1948	1949	1950	1951*	1952*
Matvarer	1 215	2 088	2 249	2 345	2 474	2 900	3 302	3 736
Drikkevarer og tobakk	250	722	850	905	893	881	949	1 028
Bolig, lys og brensel	620	793	841	887	937	1 002	1 099	1 236
Utstyr m. v., leid hjelp til hjemmet	363	639	860	917	935	1 039	1 214	1 381
Klær og skotøy	498	982	1 377	1 287	1 512	1 856	2 150	2 415
Helsepleie, personlig hygiene	179	368	414	448	483	509	573	622
Reiser og transport	216	443	492	504	567	633	727	818
Utdanning, litteratur, fornøyelser ..	200	432	495	528	545	579	621	653
Hoteltjenester og annen pers. opp- varting	130	246	274	296	313	334	366	397
Annet konsum	238	407	480	502	547	608	693	772
Spesifisert konsum	3 909	7 120	8 332	8 619	9 206	10 341	11 694	13 058
÷ Korreksjonsposter ⁴⁾	82	304	245	223	32	66	153	245
Privat konsum	3 827	6 816	8 087	8 396	9 174	10 275	11 541	12 813

¹⁾ Inkluderer endringer i skogbestand og husdyrhold. ²⁾ Alle avgifter og skatter på driftsmidler, produksjon og omsetning er regnet som indirekte skatter. ³⁾ Alle støtteutbetalinger til private i egenskap av næringsdrivende er regnet som subsidier. ⁴⁾ Omfatter lageropplegg i omsetningsleddene pluss det offentlige og utlendingers konsum av de spesifiserte poster minus nordmenns konsum i utlandet.

I. Nasjonalregnskap (forts.).

D. Bruttoinvestering etter næring og art. Mill. kr.

	1938	1946	1947	1948	1949	1950	1951*	1952*
Bruttoinvestering uten lagerendr..	1 422	2 983	4 300	4 621	5 193	5 565	6 197	7 248
<i>Fordelt etter næring:</i>								
Jordbruk og skogbruk	150	241	42	332	353	362	447	504
Fiske og fangst	34	105	228	234	190	199	241	212
Bergverk og industri	237	451	730	899	995	1 070	1 209	1 447
Elektrisitetsforsyning, gassverk ...	51	155	228	288	334	399	441	523
Forretningsbygg og boliger	348	660	914	862	1 032	1 148	1 349	1 677
Sjøtransport	274	681	1 063	1 116	1 299	1 268	1 176	1 327
Annen samferdsel	130	317	379	357	381	422	556	618
Andre næringer	56	103	387	161	176	227	258	329
Offentlig konsumkapital	142	270	329	372	433	470	520	611
<i>Fordelt etter art:</i>								
Bygninger og anlegg	776	1 529	2 038	2 198	2 488	2 708	3 035	3 629
Skip og båter	284	739	1 227	1 278	1 418	1 393	1 335	1 450
Maskiner, transportmateriell o. a. .	362	715	1 035	1 145	1 287	1 464	1 827	2 169

E. Nasjonalprodukt etter inntektsandeler. Mill. kr.

Nettonasjonalprodukt	4 994	9 286	10 963	11 756	12 402	13 758	17 239	18 624
÷ Indirekte skatter	377	1 208	1 544	1 524	1 642	1 832	2 403	2 795
+ Subsidiar	65	569	865	1 127	1 145	1 020	1 039	1 105
Faktorinntekt	4 682	8 647	10 284	11 359	11 905	12 946	15 875	16 934
<i>Av dette:</i>								
Privat inntekt av arbeid og kapital	4 658	8 629	10 253	11 317	11 814	12 800	15 777	16 868
Lønninger	2 297	4 681	5 413	6 012	6 429	6 942	7 911	8 991
Personlige renteinntekter (netto) .	106	125	119	116	132	142	158	168
Selvstendiges inntekt av jordbruk, skogbruk, fiske	437	871	1 029	1 198	1 335	1 316	1 650	1 842
Inntekt av boliger	209	86	65	53	64	79	64	24
Annen privat inntekt av arbeid og kapital	1 609	2 866	3 627	3 938	3 854	4 321	5 994	5 843
Offentlig nettoinntekt av kapital..	÷36	÷17	÷16	÷21	32	79	21	8
Utlendingers nettoinntekt av kapitalplaseringer i Norge	60	35	47	63	59	67	77	58

F. Offentlige inntekter og utgifter. Mill. kr.

<i>Inntekter:</i>								
Offentlig nettoinntekt av kapital ¹ .	÷36	÷17	÷16	÷22	32	79	21	8
Direkte skatter fra private	522	1 357	1 835	2 398	2 404	2 482	2 754	3 030
Indirekte skatter	377	1 208	1 544	1 524	1 642	1 832	2 403	2 795
Stønader fra utlandet	1	69	33	224	705	1 150	407	111
Inntekter i alt ¹	864	2 617	3 396	4 124	4 783	5 543	5 585	5 944
<i>Utgifter:</i>								
Subsidiar	65	569	865	1 127	1 145	1 020	1 039	1 105
Stønader til private	210	446	536	586	648	733	847	975
Stønader til utlandet	1	5	11	16	63	108	36	26
Offentlig konsum	418	1 354	1 313	1 338	1 434	1 532	1 863	2 271
Utgifter i alt	694	2 374	2 725	3 067	3 290	3 393	3 785	4 377
Offentlig kapitaltilvekst ¹	170	243	671	1 057	1 493	2 150	1 800	1 567

¹ Omfatter også beregnet fondsopplegg i offentlige bedrifter.

I. Nasjonalregnskap (forts.).

G. Betalingsbalansen overfor utlandet. Mill. kr.

	1938	1946	1947	1948	1949	1950	1951*	1952*
<i>Inntekter:</i>								
Ekспорт av varer og tjenester	1 682	2 635	3 815	4 430	4 625	5 964	9 045	8 810
Renter, aksjeutbytte o. l. fra utlandet	20	24	26	23	20	26	30	42
Stønader fra utlandet	16	137	75	278	748	1 194	449	154
Inntekter i alt	1 718	2 796	3 916	4 731	5 393	7 184	9 524	9 006
<i>Utgifter:</i>								
Import av varer og tjenester	1 543	3 247	5 055	5 171	5 811	6 764	8 787	8 846
Renter, aksjeutbytte o. l. til utlandet	80	59	73	86	79	93	107	100
Stønader til utlandet	9	33	38	44	88	132	62	52
Utgifter i alt	1 632	3 339	5 166	5 301	5 978	6 989	8 956	8 998
Netto nedgang (+) eller øking (÷) i Norges nettogjeld til utlandet . . .	86	÷ 543	÷ 1 250	÷ 570	÷ 585	195	568	8

H. Øking i nasjonalformuen. Mill. kr.

Privat kapitaltilvekst	526	942	882	1 136	902	796	2 345	2 017
Offentlig kapitaltilvekst	170	243	671	1 057	1 493	2 150	1 800	1 567
Øking i nasjonalformuen	696	1 185	1 553	2 193	2 395	2 946	4 145	3 584
Innenlandsk nettoinvestering	610	1 728	2 803	2 763	2 980	2 751	3 577	3 576
Netto nedgang (+) eller øking (÷) i Norges nettogjeld til utlandet ..	86	÷ 543	÷ 1 250	÷ 570	÷ 585	195	568	8

I. Kvartalstall for bruttonasjonalproduktet etter anvendelse i løpende kroner. Mill. kr.

	1952					1953			1.—3. kvartal	
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	Sum	1. kv.	2. kv.	3. kv.	1952	1953
Bruttoinvestering	1 530	1 924	1 948	1 996	7 398	1 943	1 951	1 885	5 402	5 779
I produksjonskapital	1 703	1 647	1 801	2 097	7 248	1 969	1 934	1 889	5 151	5 792
Bygninger og anlegg	809	748	994	1 078	3 629	933	948	1 042	2 551	2 923
Skip og båter	319	307	360	464	1 450	484	416	372	986	1 272
Maskiner, transportmateriell o. a.	575	592	447	555	2 169	552	570	475	1 614	1 597
I lager	÷ 173	277	147	÷ 101	150	÷ 26	17	÷ 4	251	÷ 13
Offentlig konsum	468	593	602	608	2 271	575	724	633	1 663	1 932
Privat konsum	2 924	3 131	3 212	3 546	12 813	3 077	3 267	3 282	9 267	9 626
Matvarer	859	898	980	999	3 736	908	930	938	2 737	2 776
Drikkevarer og tobakk	220	268	264	276	1 028	220	269	267	752	756
Bolig, lys og brensel	359	254	248	375	1 236	400	273	276	861	949
Klær og skotøy	487	625	554	749	2 415	477	635	558	1 666	1 670
Reiser og transport	158	238	259	163	818	163	247	265	655	675
Annet	841	848	907	984	3 580	909	913	978	2 596	2 800
Eksporthoverskott	240	÷ 25	—	÷ 251	÷ 36	÷ 340	÷ 250	÷ 85	215	÷ 675
Bruttonasjonalprodukt	5 162	5 623	5 762	5 899	22 446	5 255	5 692	5 715	16 547	16 662

J. Kvartalstall for bruttoinvestering i fast kapital og privat konsum i 1950-kroner. Mill. kr.

Bruttoinvestering i produksjonskapital	1 535	1 396	1 437	1 590	5 958	1 598	1 577	1 531	4 368	4 706
Bygninger og anlegg	703	616	764	822	2 905	716	728	800	2 083	2 244
Skip og båter	315	278	290	276	1 159	378	327	265	883	970
Maskiner, transportmateriell o. a.	517	502	383	492	1 894	504	522	466	1 402	1 492
Privat konsum	2 370	2 518	2 542	2 783	10 213	2 432	2 572	2 588	7 430	7 592
Matvarer	668	688	707	722	2 785	678	684	685	2 063	2 047
Drikkevarer og tobakk	191	230	225	236	882	186	228	226	646	640
Bolig, lys og brensel	311	228	223	314	1 076	327	235	239	762	801
Klær og skotøy	361	471	418	565	1 815	359	477	420	1 250	1 256
Reiser og transport	129	191	211	129	660	136	202	218	531	556
Annet	710	710	758	817	2 995	746	746	800	2 178	2 292

II. Vareomsetningen med utlandet.¹

A. Verdien av vareomsetningen. Mill. kr.

	Innførsel					Utførsel					Innførsels- overskott
	I alt	Råstoff og halv- fabrikat	Kapitalgjenstander		Forbruks- varer	I alt	Råstoff og halv- fabrikat	Kapitalgjenstander		Forbruks- varer	
			I alt	Skip				I alt	Skip		
1938	1 193	687	295	151	211	787	596	51	40	140	406
1948	3 721	2 245	1 178	688	298	2 061	1 477	85	47	499	1 660
1949	4 221	2 400	1 476	836	345	2 137	1 574	81	46	482	2 084
1950	4 846	2 908	1 527	845	411	2 789	2 079	153	120	557	2 057
1951	6 266	3 933	1 814	901	519	4 428	3 218	497	448	713	1 838
1952	6 239	3 742	1 783	654	713	4 039	2 925	340	270	774	2 200
Jan.-sept.											
1952	4 548	2 773	1 258	427	518	3 050	2 237	260	210	553	1 498
1953	4 735	2 594	1 534	649	607	2 663	2 001	185	131	477	2 072

B. Innførsel fordelt på viktigere varegrupper.

	I alt med skip	I alt uten skip	Animalske matvarer	Korn og kornvarer ²	Frukt og grønnsaker	Kolonial- varer	Drikke- varer og tobakk	Fôr- stoffer ²	Oljefrø og fete oljer	Kjemi- kaller m. v.	Gjødnings
--	-------------------	--------------------	-----------------------	-----------------------------------	------------------------	--------------------	-------------------------------	------------------------------	--------------------------	---------------------------	-----------

a) Verdi. Mill. kr.

1938	1 193	1 042	8	75	36	41	21	26	52	54	9
1948	3 721	3 033	9	348	32	151	44	39	108	138	46
1949	4 221	3 385	21	272	34	144	46	16	80	130	71
1950	4 846	4 001	7	333	52	220	52	56	159	163	59
1951	6 266	5 365	13	353	53	266	58	3	237	261	63
1952	6 239	5 585	16	344	102	336	66	13	153	196	64
Jan.-sept.											
1952	4 548	4 121	11	246	62	265	49	9	106	148	44
1953	4 735	4 086	17	272	104	223	53	26	132	154	34

b) Volumtall. 1949 = 100

1938	85	93	..	94	278	127
1948	85	88	..	108	97	104
1949	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1950	103	106	26	118	147	101	107	135	155	115	78
1951	113	117	70	125	136	102	105	47	215	126	82
1952	109	122	79	98	249	128	114	83	156	103	83
Jan.-sept.											
1952	105	118	76	92	181	134	113	82	138	101	72
1953	116	126	146	116	352	128	116	96	194	126	64

c) Pristall. 1949 = 100

1938	33	34	..	31	35	22	21
1948	103	103	..	124	95	102	106
1949	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1950	110	113	94	106	104	149	110	119	102	106	106
1951	132	135	90	117	115	182	121	138	138	159	109
1952	136	136	98	125	122	182	124	155	123	145	109
Jan.-sept.											
1952	138	138	91	125	136	183	124	156	129	150	114
1953	129	127	78	122	118	161	131	136	114	125	99

	Tre og trefor- edlings- pro- dukter	Spinne- stoffer, garn og tråd	Tøyer, klær og andre fer- dige manu- faktur- varer	Skinn, lær og arbeider herav	Brensels- stoffer	Ikke-me- talliske mi- neraler og arb. herav	Malmer og slag	Uedle me- taller, rå og halvfor- arbeidde	Arbeider av uedle metaller ²)	Maskiner og appa- rater ²)	Transport- midler unntatt skip
--	---	--	---	------------------------------------	----------------------	--	-------------------	--	---	--	---

a) Verdi. Mill. kr.

1938	30	39	103	17	130	31	25	97	43	106	45
1948	94	205	150	49	428	88	82	358	123	352	75
1949	66	243	248	54	409	91	101	529	137	477	86
1950	89	359	271	90	488	97	136	444	157	500	104
1951	248	457	420	83	670	116	193	657	182	580	256
1952	209	251	510	51	632	132	189	835	204	746	360
Jan.-sept.											
1952	170	175	357	31	465	97	135	650	149	552	269
1953	70	199	366	46	463	104	109	555	149	609	267

¹) Omfatter den inn- og utførsel som inngår i handelsstatistikken. Utenfor denne faller blant annet forsvarsimport, flotingstømmer og fiske- og fangstprodukter levert direkte fra feltet. Se ellers Norges Handel. Svalbard er fra 1. januar 1951 i statistikken regnet som en del av Norge. ²) Varegruppen har et noe annet innhold i tabell a) enn i tabellene b) og c). Se Statistiske Meldinger nr. 5 1951.

II. Vareomsetningen med utlandet (forts.)

B. Innførsel fordelt på viktigere varegrupper (forts.)

	Tre og treforedlingsprodukter	Spinnestoffer, garn og tråd	Tøyer, klær og andre ferdige manufakturvarer	Skinn, lær og arbeider herav	Brenselstoffer	Ikke-metalliske mineraler og arb. herav	Malmer og slagg	Uedle metaller, rå og halvforarbeidde	Arbeider av uedle metaller ¹⁾	Maskiner og apparater ¹⁾	Transportmidler unntatt skip
b) Volumtall. 1949 = 100											
1938	..	56	120	..	85	..	85	47
1948	..	87	61	..	100	..	77	69
1949	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1950	142	124	100	146	105	105	110	80	109	103	125
1951	217	111	122	103	115	120	117	90	114	113	275
1952	179	69	143	70	104	136	113	93	117	142	380
Jan.-sept.											
1952	187	62	130	58	103	132	106	97	113	141	362
1953	118	76	157	88	109	140	96	92	117	151	386

c) Pristall. 1949 = 100											
1938	..	28	31	..	38	..	47	34
1948	..	99	95	..	105	..	104	95
1949	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1950	100	121	110	116	115	96	118	104	101	101	96
1951	174	170	140	151	143	106	161	138	116	108	108
1952	178	150	129	133	149	107	165	169	131	109	110
Jan.-sept.											
1952	184	154	131	134	150	107	168	169	133	109	115
1953	121	143	116	130	138	108	148	153	129	111	107

C. Utførsel fordelt på viktigere varegrupper.

	I alt med skip	I alt uten skip	Matvarer fra landbruket	Fisk, fersk og saltet	Fiskehermetikk	Dyre- og plante-fett, olje og voks	Gjødning	Tremasse og cellulose	Papir og papp	Huder, skinn og lær	Malmer og slagg	Metaller, rå og halvforarbeidde
a) Verdi. Mill. kr.												
1938	787	747	11	85	30	50	55	104	67	50	49	140
1948	2 061	2 014	12	329	120	301	95	224	361	29	44	279
1949	2 137	2 091	9	324	104	361	143	258	281	22	46	296
1950	2 789	2 669	44	325	129	381	210	309	326	31	60	477
1951	4 428	3 980	38	453	146	500	225	621	679	50	77	603
1952	4 039	3 769	41	553	111	294	240	578	430	38	155	726
Jan.-sept.												
1952	3 050	2 841	26	389	85	206	190	455	343	31	103	547
1953	2 663	2 532	52	295	80	168	179	335	255	28	119	546

b) Volumtall. 1949 = 100												
1938	119	115	455	87	91	104	79	130	82	233	323	108
1948	96	97	132	103	116	90	68	74	110	167	106	102
1949	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1950	132	126	555	84	120	142	137	122	115	112	110	145
1951	146	134	396	116	117	121	143	128	112	162	105	167
1952	135	129	391	126	83	103	141	116	87	254	146	151
Jan.-sept.												
1952	130	125	347	122	84	88	149	111	84	291	133	151
1953	134	130	769	89	81	89	144	135	102	207	146	154

c) Pristall. 1949 = 100												
1938	33	34	31	30	32	19	50	31	29	98	38	43
1948	103	103	117	98	99	103	100	116	117	96	94	94
1949	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1950	102	105	100	120	104	91	110	98	101	125	121	113
1951	142	143	109	120	119	114	110	197	205	139	102	140
1952	141	140	118	135	127	79	120	193	174	111	232	162
Jan.-sept.												
1952	146	145	114	131	129	87	120	211	194	107	225	163
1953	124	124	103	136	127	70	116	128	119	127	237	159

¹⁾ Varegruppen har et noe annet innhold i tabell a) enn i tabellene b) og c). Se Statistiske Meldinger nr. 5 1951.

II. Vareomsetningen med utlandet (forts.).

D. Vareomsetningen med verdensdelene og enkelte viktigere land. Inkl. skip. Mill. kr.												
	Europa		Afrika		Nord-Amerika		Sør-Amerika		Asia		Oseania	
	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel
1938	853	630	21	26	194	69	37	21	84	35	3	6
1948	2 500	1 518	92	73	755	186	178	63	163	141	33	78
1949	3 072	1 635	65	66	802	176	92	66	160	137	30	57
1950	3 346	2 034	141	117	821	322	192	133	276	113	70	69
1951	4 350	3 073	204	208	1 145	521	205	237	283	215	79	174
1952	4 493	2 857	177	240	1 096	449	240	225	206	176	27	92
Jan.-sept. 1952	3 245	2 151	117	184	824	339	188	162	151	130	23	84
1953	3 555	1 885	109	125	749	399	179	59	108	159	35	36

	Danmark		Sverige		Storbritannia og N.-Irland		Frankrike		Tyskland ¹⁾		Sambandsstatene	
	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel
1938	42	34	137	69	193	194	36	52	²⁾ 220	²⁾ 122	119	61
1948	185	122	492	180	682	325	169	136	101	113	497	158
1949	182	150	593	194	900	388	217	130	163	155	553	149
1950	185	198	701	217	1 073	505	314	129	232	338	589	273
1951	229	238	756	371	1 442	876	286	229	470	386	785	317
1952	248	225	863	389	1 246	813	228	172	768	406	698	312
Jan.-sept. 1952	174	172	600	302	897	637	171	135	552	295	531	241
1953	148	169	651	250	991	516	158	98	775	283	423	337

III. Sysselsetting.

	A. Sysselsatte pliktig syketrygdede ³⁾											B. Arbeidsløse ved arbeidskontorene ³⁾	
	I alt		Jordbruk, skogbruk, gartneri	Fiske og fangst	Sjøfart og annen transport	Industri	Bygge- og anleggs- virksomhet	Forret- nings- virksom- het	Husar- beid og ren- gjøring	Offentlig admini- strasjon og annen tjeneste- virksomhet	Uviss næring	I alt	I indu- strien
	Relative tall. 1949 = 100	Absolutte tall											
1950													
Mars	100,8	923 701	97 880	12 710	90 414	313 880	90 446	131 004	73 214	109 612	4 541	14 933	2 526
Juni	102,5	939 652	93 662	6 584	91 984	318 577	109 058	133 817	70 878	110 468	4 624	2 823	353
Sept.	102,4	937 953	90 745	7 983	92 096	317 490	115 152	132 427	68 678	108 938	4 444	4 806	425
Des.	100,2	918 106	92 975	9 181	89 932	316 879	91 459	133 389	69 310	110 567	4 414	14 565	1 908
1951													
Mars	100,9	924 668	92 183	14 220	92 649	319 663	83 408	133 753	70 666	113 588	4 538	22 524	4 284
Juni	103,9	952 115	92 187	9 241	95 070	330 939	101 354	136 713	68 060	114 189	4 382	3 515	305
Sept.	103,3	946 725	90 442	8 190	94 408	325 163	109 181	135 031	66 093	114 120	4 097	4 617	987
Des.	101,1	926 581	92 152	10 491	92 174	316 614	93 953	135 322	66 441	115 468	3 966	15 046	3 689
1952													
Mars	102,1	935 611	91 399	15 485	93 234	317 965	90 154	136 729	68 012	118 630	4 003	17 434	4 696
Juni	103,7	950 302	83 667	8 367	95 313	324 881	108 009	140 513	65 774	119 700	4 078	4 081	1 132
Sept.	103,0	943 572	79 066	7 219	93 680	317 855	117 751	139 601	64 337	120 098	3 965	6 941	2 344
Des.	100,9	924 665	78 570	9 485	93 448	315 639	99 430	141 371	64 642	118 233	3 847	24 248	5 192
1953													
Mars	101,9	934 162	78 742	13 826	93 707	317 373	99 350	141 779	66 151	119 325	3 909	23 868	5 323
Juni	105,2	964 150	76 703	8 262	96 832	327 396	119 115	146 063	64 118	121 671	3 990	3 554	839
Sept.	105,2	963 815	73 947	7 950	95 764	322 987	130 577	144 926	62 179	121 634	3 851	7 258	1 166

IV. Jordbruk og skogbruk.

A. Areal av dyrket jord i rikets bygder. Dekar												
	Hvete	Rug	Bygg	Havre	Bland- korn	Erter	Korn og erter i alt	Poteter	Annen åpen åker og hage	I alt åpen åker og hage	Eng på dyrket jord	I alt dyrket jord
1939	412 131	31 761	467 742	870 243	48 943	5 921	1 836 741	506 927	602 000	2 945 668	5 296 360	8 242 028
1947	291 569	13 431	391 109	757 207	38 292	9 428	1 501 036	568 589	600 271	2 669 896	5 354 591	8 024 487
1948	327 217	13 442	367 554	737 545	40 616	10 119	1 496 493	648 830	556 789	2 702 112	5 353 787	8 055 899
1949	308 275	9 898	399 563	758 499	38 982	4 872	1 520 089	582 410	598 514	2 701 013	5 422 259	8 123 272
1950	316 147	11 556	417 932	778 449	38 296	5 313	1 567 693	589 605	560 460	2 717 758	5 414 332	8 132 090
1951	242 666	6 386	546 546	774 161	38 614	5 256	1 613 629	585 166	583 718	2 782 513	5 373 684	8 156 197
1952	205 320	5 241	640 279	801 565	32 732	3 573	1 688 710	579 473	589 005	2 857 188	5 342 548	8 199 736
1953	172 920	6 168	812 675	723 325	26 420	2 853	1 744 361	561 483	601 334	2 907 178	5 308 438	8 215 616

¹⁾ Vest- og Øst-Tyskland. ²⁾ Inkl. Østerrike. ³⁾ Arbeidsdirektoratets tall ved utgangen av måneden.

IV. Jordbruk og skogbruk (forts.).

B. Høstutbytte av jordbruksprodukter. Tonn

	Hvete	Rug	Bygg	Havre	Blandkorn	Erter	Korn og erter i alt	Poteter	Rotvekster	Høy	I alt i forenheter
1939	77 844	6 158	103 476	200 788	11 912	1 182	401 360	806 949	828 646	2 863 198	1 936 179
1947	46 199	2 001	80 940	131 539	7 401	1 364	269 444	918 546	524 612	2 488 579	1 619 648
1948	75 632	2 963	89 188	176 926	10 323	1 992	357 024	1 454 457	734 789	2 955 670	2 060 841
1949	66 991	2 062	86 144	163 257	9 669	973	329 096	1 098 718	646 813	3 060 225	1 976 782
1950	66 218	2 471	98 934	179 816	9 560	1 007	358 006	1 115 685	723 852	3 205 352	2 083 835
1951	40 126	1 184	122 532	170 200	8 894	957	343 893	1 015 023	660 844	2 741 009	1 859 602
1952	39 586	1 119	147 911	161 161	7 560	693	358 030	1 187 491	675 465	2 961 768	1 999 027
1953*	449 000	1 264 000	875 000	3 120 000	2 212 000

C. Høstutbytte pr. dekar i forhold til middelsår. Middelsår = 100

1939	88	95	96	99	100	98	96	77	77	99	94
1947	74	71	89	75	79	72	78	76	74	87	83
1948	106	107	102	103	103	99	104	104	96	101	101
1949	96	98	87	90	92	93	90	86	87	103	97
1950	94	97	97	97	97	87	96	86	93	108	102
1951	75	79	90	92	91	85	89	79	83	92	90
1952	85	99	90	83	88	90	87	94	89	100	96
1953*	103	103	106	106	107	100	106	103	108	108	107

D. Husdyrhold i rikets bygder pr. 20. juni

	Hester	Storfe		Svin	Sauer	Geiter	Voksne høns	Sølvrev (riket)	E. Forbruk av kunstgjødsel Tonn verdstoff		
		I alt	Mjølkekyr						Kvelstoff (N)	Fosfor (P)	Kalium (K)
1939	203 931	1 455 016	864 336	361 953	1 743 802	248 916	3 422 368	493 190	10 270	6 464	12 305
1947	224 545	1 225 024	795 488	258 635	1 698 026	154 956	2 046 575	..	20 905	9 890	24 053
1948	206 121	1 175 089	767 664	248 345	1 629 463	144 862	2 725 487	..	23 302	11 754	27 588
1949	198 266	1 224 133	769 251	418 840	1 735 623	146 594	3 710 906	113 049	25 216	14 108	35 056
1950	190 514	1 236 600	766 268	422 156	1 811 748	130 045	3 911 996	..	36 864	16 171	41 837
1951	183 828	1 230 532	754 591	386 120	1 928 948	118 828	3 320 489	..	30 699	14 949	34 433
1952	175 356	1 151 830	711 447	418 435	1 986 726	115 417	3 197 045	..	33 397	15 490	37 378
1953	167 748	1 150 035	696 536	379 035	1 985 284	119 092	3 384 750	..	36 009	16 558	39 639

F. Omsetning av kraftfôr til grossist. Tonn

	Eggehviterikt				Kullhydratrikt				G. Kontrollerte slakt						
	Innført		Norsk		Innført		Norsk		Storfe	Hest	Svin	Sau	Geit	Spekalv	Gjøkalv
1939	96 513	87 017	245 925	101 034	197 045	5 779	320 164	354 820	15 719	205 664	55 491				
1947	63 080	84 810	138 139	47 771	164 844	12 991	86 449	273 368	20 880	193 789	9 402				
1948	26 035	135 370	206 383	46 458	109 819	5 610	55 351	180 381	13 572	167 673	7 231				
1949	31 720	119 185	190 281	56 425	126 596	6 516 ¹⁾	202 773 ²⁾	356 431	20 352	180 134	8 333				
1950	75 877	114 960	241 794	57 514	163 276	5 320	476 691	304 475	23 099	171 167	10 328				
1951	—	109 329	164 701	63 602	239 696	9 588	293 523	414 157	23 547	175 897	19 668				
1952	15 549	130 330	236 897	69 118	216 263	9 277	403 813	473 308	20 162	180 244	20 449				
Jan.-sept. 1952	9 223	104 001	167 430	46 860	147 174	4 882	289 211	205 213	14 303	141 743	15 899				
1953	37 476	81 864	153 938	53 588	152 509	4 659	300 765	279 914	17 107	136 780	18 132				

H. Meieridrift

	H. Meieridrift						I. Engrospriser på meieriprodukter. Kr. pr. kg			J. Salg av faste eiendommer i rikets bygder		K. Gjennom-snittlig skyld-marks-verdi Kr.
	Innveid mjølk	Tilbake-levert skummet mjølk	Produksjon av			Netto-utbytte av mjølka Øre pr. kg	Smør	Helfeit gaudaost	Blandet geit-mysost	Tallet på salg	Salgssum i alt 1 000 kr.	
			Smør	Hvit ost	Brun ost							
1938	710 217	225 320	14 521	10 836	7 805	18,38	3,02	1,65	1,55	28 195	182 425	5 617
1947	647 352	94 731	7 949	5 797	5 892	45,75	5,35	2,90	2,90	36 258	370 364	9 184
1948	734 076	97 435	8 881	7 087	6 847	46,74	5,35	2,90	2,90	32 324	262 226	9 027
1949	890 569	171 341	10 716	11 245	10 040	47,30	5,35	2,90	2,90	36 214	274 201	10 344
1950	991 411	233 837	11 532	14 128	11 401	47,83	6,28	2,90	2,90	36 600	287 133	10 625
1951	1006770	230 174	11 206	15 873	13 416	49,73	6,60	3,74	3,73	34 365	272 054	10 615
1952	997 084	211 915	10 246	18 302	12 822	54,93	6,60	4,45	4,25	35 760	333 578	11 448
Jan.-sept. 1952	787 848	184 986	8 725	14 811	10 667	.. ³⁾	6,60 ³⁾	4,55 ³⁾	4,35
1953	861 720	238 630	11 556	15 326	8 353	.. ³⁾	6,60 ³⁾	4,55 ³⁾	4,35

1) Av dette 5 163 innførte. 2) Av dette 59 774 innførte. 3) September.

IV. Jordbruk og skogbruk (forts.).

L. Norges Landbrukshøgskoles prisindeks. ¹⁾ Driftsåret 1.april 1938—31. mars 1939 = 100					M. Produsentpriser på jordbruksprodukter									
Jordbruksprodukter				Produk-sjons-midler	Partisalg i 6 av landets større byer Fra Landbrukets Priscentral						Statens Kornforretnings grunnpriser			
I alt	Plante-produkter	Husdyr-produkter	Høy		Poteter	Egg	Okse-kjøtt	Sau-ekjøtt	Flesk	Hvete	Rug	Bygg	Havre	
														Kr. pr. 100 kg
1939	103	107	102	106	7,42	9,21	1,44	1,44	1,54	1,50	24,00	22,00	20,00	18,19
1947	242	240	242	162	20,18	22,03	4,00	3,67	4,20	3,78	47,00	47,00	40,00	35,00
1948	247	212	255	166	20,28	20,18	4,00	4,07	4,50	4,18	51,00	51,00	43,50	38,00
1949	250	232	254	170	18,76	20,68	3,95	4,30	4,78	4,40	55,00	55,00	47,00	41,00
1950	264	267	264	215	18,15	22,29	3,55	4,30	4,79	4,47	60,00	60,00	51,50	45,00
1951	287	291	286	234	24,37	24,35	4,58	4,35	5,18	4,70	69,00	69,00	59,50	51,50
1952	300	313	297	246	27,38	27,80	4,73	5,09	4,89	4,94	78,00	78,00	67,00	57,50
Sept. 1952	297	287	299	249	23,33	20,87	5,69	5,20	4,20	4,55	83,00	83,00	71,00	61,00
1953	303	285	306	246	19,67	18,75	5,09	5,40	4,81	5,54	83,00	83,00	71,00	61,00

N. Priser på produksjonsmidler

Kraftfôr				Kunstgjødsel			Maskiner og redskap					
Maisgrop	Jord-nøttmjøl	Ruggris	Sildmjøl, saltfattig	Kalk-salpeter 15,5 % N.	Fosfor-syre-gjødsel 8,7 % P.	Kalium-gjødsel 33,2 % K.	Plog (norsk 11")	Harv (9 t.)	Slåmaskin (2 h.)	Arbeids-kjerre	Høyvogn	
Kr. pr. 100 kg				Kr. pr. 100 kg			Kr. pr. stk.					
1939	19,86	23,28	14,28	29,05	15,10	6,78	13,75	176,00	92,00	420,00	175,00	280,00
1947	31,92	38,92	22,50	35,92	14,60	12,80	15,90	244,00	148,00	1 033,00	350,00	550,00
1948	31,79	38,79	22,50	35,79	14,35	12,63	15,80	298,50	176,00	1 033,00	400,00	650,00
1949	32,00	..	22,50	36,28	14,45	12,74	15,80	298,50	176,00	1 020,00	435,00	660,00
1950	43,83	57,53	34,78	64,28	14,45	12,74	15,80	298,50	176,00	1 173,00	435,00	660,00
1951	55,80	..	41,00	77,20	16,00	12,91	19,35	310,94	183,33	1 200,00	469,00	709,00
1952	55,80	..	41,00	77,20	17,35	13,13	20,60	347,00	214,50	1 200,00	520,00	709,00
1953	55,80	..	41,00	77,20	17,35	13,13	20,60	347,00	214,50	1 250,00	530,00	720,00

O. Arbeidslønn i jordbruk og skogbruk. Kr.

	Årslønn (til dette kost og losji)		Daglønn i sommerhalvåret på egen kost						Daglønn for skogsarbeid i vinterhalvåret		Gjennomsnittlig dagstor-tjeneste for skogs-kjøring (mann og hest)
	Tjeneste-gutter	Tjeneste-jenter	Vårønn		Slåtønn		Skurønn		På arbeids-giverens kost	På egen kost	
			Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner			
1939/40	624	411	5,55	3,68	6,05	3,89	5,65	3,82	4,13	5,87	9,65
1947/48	2 312	1 347	16,06	10,56	17,08	11,02	16,16	10,75	13,87	17,60	27,76
1948/49	2 599	1 535	17,44	11,49	18,44	12,01	17,53	11,72	14,90	19,10	29,44
1949/50	2 783	1 678	18,27	12,32	19,25	12,80	18,44	12,52	15,59	19,63	29,88
1950/51	2 994	1 829	19,62	13,26	20,59	13,77	19,64	13,42	16,97	21,39	31,10
1951/52	3 347	2 041	21,94	14,91	22,98	15,53	22,14	15,29	19,97	24,80	36,99
1952/53	3 679	2 251	24,11	16,28	25,11	16,85	24,34	16,50	21,58	26,66	38,90

P. Hogst av tømmer og ved. 1 000 m³ fast mål

	Bartretømmer					Lauvtre-tømmer	Barved	Lauvved	Salgsvirke i alt	Husbe-hovsvirke på gårdene	Samlet hogst
	Skur-tømmer	Sliperi- og cellu-lose-tømmer	Spesial-tømmer	Diverse tømmer	Bartre-tømmer i alt						
1939/40	2 710	2 618	102	..	5 430	36	604	503	6 573	2 787	9 360
1947/48	2 742	3 185	231	266	6 424	33	682	307	7 446	2 787	10 233
1948/49	3 244	4 314	307	285	8 150	46	573	248	9 017	2 787	11 804
1949/50	2 815	3 156	249	118	6 338	36	305	176	6 855	2 787	9 642
1950/51	2 589	3 520	205	171	6 485	49	315	274	7 123	2 787	9 910
1951/52	3 463	5 426	316	215	9 420	86	476	357	10 339	2 787	13 126
1952/53*	7 032	70	300	200	7 602	2 787	10 389

Q. Basispriser for tømmer²⁾ (levert vassdrag) og ved For tømmer kr. pr. m³, for 60 cm ved pr. favn

	Skurtømmer								Østl. og Trøndel.		R. Tømmerfløting	
	Østlandet				Trøndel.				Barved	Bjørke-ved	1 000 stokker	1 000 m ³
	Sliperi- og cellulose-elast		Østlandet		Trøndel.							
	Gran	Furu	Gran	Gran	Furu	Skurslip	Gran					
1939/40	19,50	18,50	15,40	15,80	11,00	14,25	13,20	21,00	29,00	1939	16 625	2 223
1947/48	45,50	45,50	41,75	39,00	35,00	38,50	35,75	53,00	66,00	1947	25 851	3 468
1948/49	46,50	46,50	42,95	40,00	36,00	39,50	36,80	55,00	68,00	1948	27 997	3 768
1949/50	47,00	46,50	43,45	41,50	36,00	39,50	38,30	55,00	68,00	1949	36 658	4 713
1950/51	73,00	67,50	68,65	64,50	54,50	58,00	58,80	55,00	68,00	1950	28 635	3 663
1951/52	81,50	81,50	77,05	70,00	65,00	68,00	66,00	70,00	90,00	1951	29 931	3 740
1952/53	78,00	78,00	73,60	67,00	59,00	65,00	60,95	80,00	100,00	1952	40 031	4 874
1953/54	78,00	75,00	73,60	67,00	55,00	65,00	60,95	72,00	90,00	1953

¹⁾ Årstallene gjelder driftsårene 1939/40 osv. ²⁾ Investerings- og pensjonsavgifter nærmere omtalt i tekstavsnittet om skogbruk.

V. Fiske og hvalfangst.

A. Oppfisket mengde. ¹⁾ Tonn												
	I alt	Skrei ²⁾	Lodde- torsk ³⁾	Bank- torsk	Fjord- torsk	Sei	Lange og blålange	Brosme	Hyse	Lyr	Hvitting	Stor- og vårsild
1939	1 001 522	182 945	28 302	45 265	14 232	36 375	6 348	5 539	18 624	1 951	358	412 426
1947	1 031 521	206 025	23 093	21 203	19 461	41 750	9 739	5 647	14 645	2 105	788	494 270
1948	1 317 811	110 552	25 239	23 380	19 577	58 757	5 276	4 683	25 209	1 891	365	819 583
1949	1 084 298	90 947	22 431	34 669	28 018	61 412	3 508	4 131	21 020	1 843	296	567 467
1950	1 278 668	108 612	22 553	44 245	20 192	67 682	6 791	4 864	18 285	1 868	251	771 306
1951	1 668 460	149 070	21 744	59 132	19 713	57 619	6 211	6 855	18 260	2 464	113	888 006
1952*	1 660 000	122 198	38 801	50 095	19 990	62 335	5 095	8 028	22 473	2 503	137	820 471
1953*	1 320 000	71 481	40 289	55 000	20 000	60 000	670 084
	Feitsild	Småsil	Nordsjøsil	Islandssild	Brisling	Laks og sjøaure	Makrell	Kveite	Rød- spette	Hummer	Reker	Hå og håbrann
1939	25 750	122 750	1 861	16 042	5 406	1 189	6 767	3 240	2 826	998	3 125	9 321
1947	20 319	47 121	4 169	21 694	7 645	961	12 810	5 172	1 474	850	1 920	8 915
1948	17 945	87 832	23 911	5 598	7 246	929	9 994	5 209	1 264	721	1 855	6 574
1949	21 766	101 086	3 204	25 897	9 453	944	12 570	5 705	1 403	862	2 092	7 611
1950	29 662	72 947	3 589	11 214	5 613	727	10 206	6 089	1 663	969	2 312	8 858
1951	79 223	208 618	1 325	17 132	9 014	896	13 371	5 273	1 409	862	2 728	12 213
1952*	54 389	302 435	2 116	23 604	6 790	1 028	14 456	4 958	1 277	692	3 096	13 649
1953*	75 000	160 000	2 400	30 000	12 750	750	3 000	..
B. Verdi av oppfisket mengde. ¹⁾ 1 000 kr.											C. Hvalfangst	
	I alt	Torsk	Sei	Hyse	Sild	Brisling	Laks og sjøaure	Makrell	Kveite	Hummer	Oljeproduksjon 1 000 fat	Verdi av olje etc. Mill. kr.
1939	100 902	36 706	3 937	2 706	29 827	1 477	2 683	1 934	3 134	2 078	³⁾ 735	³⁾ 37,9
1947	299 537	88 030	12 445	7 267	108 570	5 324	5 279	7 084	9 688	5 264	991	294,9
1948	336 270	62 888	16 726	12 217	163 365	5 521	5 043	5 908	10 840	4 529	1 064	333,8
1949	312 343	69 926	17 312	10 379	126 694	7 539	5 820	6 155	11 867	5 680	1 120	313,1
1950	346 039	89 156	17 246	9 260	142 008	4 208	5 090	4 490	13 453	6 625	1 122	291,6
1951	492 780	132 467	18 671	9 493	208 245	8 468	7 913	7 082	11 853	6 299	1 151	368,8
1952*	502 000	138 111	25 922	13 576	218 416	7 030	7 925	7 653	12 955	5 824	1 151	319,6
1953*	450 000	126 700	26 200	..	189 781	12 000	6 500	⁴⁾ 814	⁴⁾ 198,0

VI. Gruvedrift, industri og kraftforsyning.

A. Timeverk, bruttoproduksjons- og bearbeidingsverdi												
	Alle grupper	Bryting av kull	Bryting av malm	Stein- brott ¹⁾	Ekstraktiv jord- og steinindu- stri ellers	Nærings- middel- industri	Drikke- vare- industri	Tobakk- industri	Tekstil- industri	Bekled- nings- industri	Tre- og kork- industri	Møbel- og inn- rednings- industri
a) Utførte timeverk. Mill.												
1938	313,2	..	14,8	0,4	2,1	23,5	4,5	3,3	26,7	28,7	26,6	
1950	460,8	2,4	7,0	1,7	2,1	37,7	5,5	3,1	37,2	41,5	23,4	21,1
1951	482,5	2,3	7,4	1,6	2,0	42,2	5,4	3,0	39,4	42,4	22,8	20,5
1952*	476,4	2,3	9,1	1,3	2,3	39,8	5,2	3,0	36,3	42,9	24,3	19,4
b) Bruttoproduksjonsverdi. Mill. kr.												
1938	2 138,2	..	57,4	0,9	6,4	234,5	125,9	69,6	130,5	108,2	140,9	
1950	8 882,9	22,6	86,4	12,2	16,0	880,4	381,6	275,2	687,1	530,0	407,3	211,8
1951	11 971,9	34,1	111,9	15,6	19,2	1 308,2	404,6	286,2	834,6	641,8	504,5	231,3
1952*	12 270,8	35,6	188,0	14,7	26,5	1 472,7	427,3	321,2	690,9	653,8	660,4	248,4
c) Bearbeidingsverdi. Mill. kr.												
1938	1 043,6	..	48,4	0,8	5,6	87,3	91,6	46,3	55,7	54,9	48,1	
1950	4 122,4	21,6	80,5	10,4	13,4	359,0	325,6	213,9	221,9	228,7	130,6	116,8
1951	5 362,9	29,8	103,6	13,7	17,3	498,5	344,3	218,1	286,6	262,2	144,8	123,3
1952*	5 495,0	31,3	174,1	12,8	23,5	540,7	361,5	246,8	265,4	274,5	187,7	133,6

¹⁾ Omfatter de mengder som er brakt i land. ²⁾ Vekten gjelder sløyd fisk. ³⁾ Fangsten for 2 kokerier bortleid til utlandet er ikke tatt med. ⁴⁾ Gjelder bare produksjonen i Antarktisesongen 1952/53. ⁵⁾ Omfatter ikke pukkverk i 1938.

VI. Gruvedrift, industri og kraftforsyning (forts.).

A. Timeverk, bruttoproduksjons- og bearbeidingsverdi (forts.)

	Trefor- edlings- industri	Grafisk industri	Lær- industri	Gummi- vare- industri	Kjemisk industri	Jord- og steinvare- industri	Primær jern- og metall- industri	Jern- og metall- vare- industri	Maskin- industri	Elektro- teknisk industri	Trans- port- middel- industri	Diverse industri	Gassverk
--	---------------------------------	---------------------	------------------	-----------------------------	---------------------	------------------------------------	---	--	---------------------	---------------------------------	--	---------------------	----------

a) Utførte timeverk. Mill.

1938	33,5	14,0	3,1	3,5	15,8	12,4	16,6	79,1				3,1	1,5
1950	41,2	17,6	4,8	6,3	25,7	19,6	25,8	28,4	16,5	15,9	67,6	7,6	1,1
1951	44,5	18,4	4,2	6,6	30,8	20,7	27,2	29,6	17,6	16,7	68,5	7,6	1,1
1952*	43,5	18,8	3,3	6,2	31,1	20,3	28,6	29,0	15,8	16,5	69,4	7,1	1,0

b) Bruttoverdi. Mill. kr.

1938	277,7	60,2	23,2	20,3	234,8	46,7	189,1	388,3				14,0	9,6
1950	1 142,0	169,8	107,4	97,4	1 193,7	217,5	743,5	416,6	219,5	292,2	657,0	96,4	19,3
1951	2 132,0	196,9	121,4	135,7	1 671,5	263,4	974,3	518,6	269,5	384,7	784,7	103,9	23,3
1952*	1 753,4	224,7	77,2	118,2	1 505,0	302,9	1 214,2	544,3	289,1	426,3	935,9	112,4	27,7

c) Bearbeidingsverdi. Mill. kr.

1938	95,3	41,4	9,1	12,3	107,0	32,3	69,5	223,5				8,3	6,2
1950	444,1	117,8	34,2	53,6	381,8	131,4	293,2	216,5	134,1	142,8	383,6	60,5	6,4
1951	987,1	134,7	32,3	62,9	507,9	155,1	333,8	254,9	154,5	171,1	455,9	63,0	7,5
1952*	699,8	152,5	28,8	58,0	472,0	178,6	452,2	262,5	163,7	199,6	495,8	69,1	10,5

B. Produksjonsindeks. 1949 = 100

	Hele indu- strien	Eksport- industri	Hjemmeindustri			Brytning av kull og malm	Nærings- og nyttelses- middel- industri	Tekstil- industri	Bekled- nings- industri	Trevare- og møbel- industri	Trefor- edlings- industri	Kjemisk industri
			I alt	Konsum- vare- industri	Investe- rings- vare- industri							
1939	78	110	66	201	72	68	69	72	83	68
1948	91	92	90	93	95	86	91	95	97	81
1949	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1950	113	119	110	110	110	97	102	116	114	100	114	134
1951	121	133	117	113	120	102	106	123	113	99	122	159
1952*	121	132	117	112	123	120	106	106	115	101	121	153
Jan.-okt. 1952*	120	133	116	111	122	115	107	104	113	98	121	155
1953*	125	137	121	117	124	135	109	108	131	108	126	153

B. Produksjonsindeks (forts.)

C. Produksjon av visse varer. Tonn¹⁾

	Jord- og steinvare- industri	Primær jern- og metall- industri	Jern- og metall- industri ellers	Andre industrier	Gass- og elektrisi- tets- verk	Kull	Jernmalm og titan- jernstein	Kopper- malm og -konsen- trat	Molyb- dén- glans	Sink- malm og blyerts	Svovelkis	Rujern
1948	91	87	93	97	83	436 130	289 316	21 064	142,0	10 462	735 021	63 404
1949	100	100	100	100	100	456 542	374 305	21 870	127,8	11 287	744 762	61 686
1950	117	115	111	107	114	363 905	403 568	22 617	111,4	10 647	748 793	63 408
1951	129	126	121	111	114	469 994	437 179	21 957	208,0	12 339	696 049	54 061
1952	*156	*129	*122	*100	*121	453 401	887 240	23 334	194,9	12 412	708 895	54 992
Jan.-okt. 1952	*155	*128	*121	*97	*119	364 893	681 605	19 061	163,6	9 875	579 835	46 114
1953	*158	*135	*121	*109	*122	357 258	1 065 649	20 333	173,7	10 312	585 689	45 624

	Ferrosili- sium ²⁾	Andre ferrole- geringer ²⁾	Alumi- nium	Kopper	Nikkel	Sink	Svovel	Sement	Tremasse (tørr beregnet)	Cellulose (tørr beregnet)
1939	39 538	107 648	31 130	10 458	9 121	45 917	90 692	390 284	469 754	494 974
1948	44 473	94 542	31 041	8 935	8 401	42 000	79 236	526 187	431 469	383 843
1949	64 613	107 311	35 697	9 306	9 915	41 090	81 184	592 812	458 311	434 880
1950	63 875	99 217	47 056	9 035	10 003	43 173	96 190	581 704	533 899	481 607
1951	68 484	122 388	52 106	8 656	11 080	40 825	98 408	701 752	553 383	528 483
1952	85 897	124 580	52 455	10 002	12 159	38 385	104 788	724 914	514 681	486 395
Jan.-okt. 1952	72 610	105 143	43 471	8 349	9 644	31 932	83 456	610 884	427 217	402 659
1953	78 169	102 042	46 643	10 172	12 664	32 801	82 680	647 359	421 695	444 918

¹⁾ Månedstallene er ikke alltid sammenliknbare med årstallene. ²⁾ Fra 1948 er tallene omregnet til basis 45 % Si. ³⁾ Produkter til videre foredling i samme bedrift er tatt med bare i 1939.

VI. Gruvedrift, industri og kraftforsyning (forts.).

	C. Produksjon av visse varer (forts.). Tonn								D. Elektrisitetsproduksjon Mill. kWh		
	Sildhermetikk	Sildolje	Ullgarn	Bomullsgarn	Margarin	Øl kl. I, II og III 1 000 hl	Sigaretter Mill. stk.	Koke- og spise-sjokolade	Ved elektrisitetsverk på 1 000 kW eller over		
									I alt	Ved elektrokjemisk og elektro-metallurgisk ind.	Ved den alminnelige elektrisitetsforsyning
1939	29 456	19 769	4 536	3 040	55 357	516	908,9	8 119	10 210	5 022	4 535
1948	33 870	42 750	6 678	3 305	61 196	502	1 505,8	5 740	12 445	4 597	7 034
1949	31 877	26 643	7 349	3 443	64 090	578	1 396,5	7 264	15 183	5 953	8 304
1950	27 095	51 930	7 687	3 914	63 316	623	1 280,5	9 024	17 328	7 241	9 137
1951	31 170	80 000	7 520	4 478	71 330	634	1 169,8	9 080	17 317	7 215	9 132
1952	25 246	77 400	6 403	3 317	78 278	654	1 259,8	9 497	18 406	7 069	10 305
Jan.-okt. 1952	21 489	74 000	5 190	2 747	64 859	555	1 078,8	8 146	15 132	5 857	8 410
1953	18 827	56 002	5 727	2 715	66 159	563	1 028,6	6 061	15 503	5 678	8 955

VII. Byggevirksomhet.

	A. Bygg under arbeid ved utgangen av året ¹⁾						B. Bygg tatt i bruk ¹⁾					
	Boligbygg		Verksted- og fabrikkbygninger	Driftsbygninger i landbruket ²⁾	Kontor- og forretningsbygg	Andre bygg	Boligbygg		Verksted- og fabrikkbygninger	Driftsbygninger i landbruket ²⁾	Kontor- og forretningsbygg	Andre bygg
	Leiligheter	Golvflate m ²					Leiligheter	Golvflate m ²				
			Golvflate i m ²						Golvflate i m ²			
1948	14 253	1 279 252	290 420	292 674	159 360	216 820	16 557	1 420 383	299 595	285 590	96 531	98 106
1949	17 419	1 621 523	341 683	320 548	112 960	287 791	18 316	1 589 654	213 509	392 325	119 698	166 213
1950	14 264	1 299 339	328 663	298 988	118 762	365 060	22 395	1 927 070	344 993	391 842	106 578	229 837
1951	25 466	1 904 220	433 116	257 793	119 233	427 746	21 000	1 651 000	333 000	321 000	84 000	254 000
1952	26 725	1 947 613	488 707	246 075	160 679	459 910	32 600	2 324 000	319 200	324 800	103 800	359 200
Jan.-sept. 1952	29 959	2 168 872	511 922	331 937	155 424	455 429	21 400	1 542 000	219 500	214 200	71 700	241 200
1953	33 219	2 427 000	482 096	349 695	238 929	566 533	22 600	1 602 000	247 300	219 300	77 700	246 400

VIII. Skipsfart.

	A. Handelsflåtens størrelse ved utgangen av året										Nettoøking eller minskning (+) i alt 1 000 br.tonn
	I alt ³⁾		Motortørrelastskip		Dampørrelastskip		Motortankskip		Damptankskip		
	Skip	1 000 br.tonn	Skip	1 000 br.tonn	Skip	1 000 br.tonn	Skip	1 000 br.tonn	Skip	1 000 br.tonn	
1939	4 391	4 846	2 504	1 345	1 546	1 440	233	1 738	44	318	+ 90
1940	4 269	4 433	2 548	1 206	1 399	1 273	229	1 692	36	258	+ 413
1947	4 857	4 174	3 427	1 312	1 154	1 142	209	1 365	44	353	+ 737
1948	5 136	4 679	3 687	1 507	1 152	1 202	230	1 555	50	413	+ 505
1949	5 398	5 300	3 951	1 782	1 124	1 245	261	1 877	48	395	+ 621
1950	5 467	5 681	4 037	1 869	1 082	1 179	284	2 231	49	400	+ 381
1951	5 557	5 975	4 191	1 890	1 014	1 096	309	2 637	43	352	+ 294
1952	5 651	6 249	4 338	1 985	942	1 019	328	2 899	43	346	+ 274
1953 ^{1/10}	5 747	6 532	4 421	2 060	937	1 025	346	3 103	43	344	+ 283

	B. Skip i utenriksfart ved utgangen av året ⁴⁾ 1 000 br.t.	C. Opptjente bruttofrakter i utenriksfart. 1 000 kr.						D. Fraktindeks. «Norwegian Shipping News» Juli—desember 1947 = 100		E. Skip med last mellom Norge og utlandet 1 000 nettotonn	
		I alt		Tørrelastskip		Tankskip		Turfrakt	Tidsfrakt	Kommet	Gått ⁵⁾
		Turfrakt	Tidsfrakt	Turfrakt	Tidsfrakt	Turfrakt	Tidsfrakt				
1938	4 234	478 300	219 300	350 000	98 300	128 300	121 000	5 435	5 044
1939	4 345	573 000	203 200	458 300	90 900	114 700	112 300	5 732	4 888
1946	2 510	1 044 300	132 100	719 600	102 200	324 700	29 900	2 896	2 148
1947	3 338	1 378 600	262 600	1 011 000	178 600	367 600	84 000	111,0	102,1	4 052	2 729
1948	3 904	1 494 400	476 000	1 038 300	266 700	456 100	209 300	90,4	96,3	4 509	3 266
1949	4 520	1 399 500	694 100	1 161 100	300 900	238 400	393 200	81,7	78,7	4 482	3 576
1950	4 910	1 733 800	905 700	1 418 400	334 700	315 400	571 000	84,9	78,6	4 941	3 796
1951	5 180	2 849 000	1 155 000	2 065 000	445 000	784 000	710 000	176,7	210,7	5 426	3 922
1952	5 420	112,8	115,3	5 266	4 402
Jan.-sept. 1952	120,4	131,7	3 921	3 333
1953	88,7	69,5	4 353	3 741

¹⁾ Boligdirektoratets tall. ²⁾ Grunnflate. ³⁾ Registreringspliktige skip, dvs. damp- og motorskip på over 25 br.tonn og seilskip på over 50 br.tonn. ⁴⁾ Skip på over 500 br.tonn. ⁵⁾ Skip med jernmal fra Narvik ikke regnet med.

IX. Annen samferdsel.

	A. Jernbanedrift ¹ (statsbanene)			B. Rute- bil- trafikk	C. Ruteflytrafikk			D. Post, telefon, telegraf			E. Inn- reiste ut- lendin- ger
	Gods- transport. Ekskl. malm på Ofotbanen	Opplastede vogner	Reisende		Kilometer fløyet	Passasjer- kilometer	Gods, post, bagasje tonn-km	Bokførte post- sendinger Ekskl. postgiro	Riks- telefon- samtaler	Tele- grammer	
	1 000 tonn			1 000							
1938	4 525	634	21 606	460 613	722	2 370	103	9 332	17 767	3 907	..
1947	5 182	567	41 849	959 060	6 072	85 422	1 528	16 306	33 973	8 269	303
1948	5 503	643	40 264	1 214 708	7 013	98 560	1 680	16 130	35 096	7 419	361
1949	5 998	673	42 603	1 396 348	6 576	134 765	3 376	15 650	35 735	7 126	390
1950	5 734	669	39 729	1 505 327	7 870	162 308	5 946	14 725	36 699	6 859	534
1951	* 5 832	688	* 38 321	1 572 697	8 932	199 691	8 512	14 471	38 425	6 787	477
1952	* 6 528	732	* 38 245	1 732 308	9 724	221 506	8 395	14 049	40 048	6 518	604
Jan.-sept. ²⁾											
1952	4 021	458	26 364	..	7 372	174 850	5 862	9 907	26 486	4 252	547
1953	3 491	421	26 317	..	8 740	206 594	6 506	9 488	27 731	3 962	627

X. Offentlige finanser.

Skatteår (og inntektsår)	A. Den kommunale skattelikning. Mill. kr.								
	Antatt formue			Antatt inntekt			Skattbar inntekt		
	Riket	Bygder	Byer	Riket	Bygder	Byer	Riket	Bygder	Byer
1939/40 (1938)	8 840,5	4 944,0	3 896,5	2 897,3	1 455,2	1 442,1	1 940,1	947,5	992,6
1947/48 (1946)	14 361,7	8 746,9	5 614,8	5 477,9	3 070,3	2 407,6	3 993,4	2 184,1	1 809,3
1948/49 (1947)	15 626,0	8 335,0	7 291,0	6 521,0	3 247,3	3 273,7	4 951,9	2 408,9	2 543,0
1949/50 (1948)	17 869,3	9 226,0	8 643,3	7 328,2	3 687,5	3 640,7	5 573,7	2 758,1	2 815,6
1950/51 (1949)	18 711,4	9 782,4	8 929,0	7 971,6	4 036,7	3 934,9	6 038,2	3 041,1	2 997,1
1951/52 (1950)	21 518,9	10 884,1	10 634,8	8 823,2	4 480,1	4 343,1	6 758,1	3 319,2	3 438,9
1952/53 (1951)	25 389,7	12 574,8	12 814,9	10 759,6	5 486,2	5 273,4	8 572,9	4 256,0	4 316,9
1953/54 (1952)	*25 000,0	*11 500,0

Skatteår	B. Utliknede kommunale skatter og avgifter. Mill. kr.								C. Statsskatt ³⁾ . Mill. kr.			
	Bygder				Byer				I alt	Utlignet formues- og inn- tekts- skatt	Innbetalte	
	I alt	Formues- og inn- tekts- skatt. Rente- skatt	Eien- doms- skatt (matrik- kelskatt)	Andre skatter og avgifter	I alt	Formues- og inn- tekts- skatt. Rente- skatt	Eien- doms- skatt (matrik- kelskatt)	Andre skatter og avgifter			For- bruks- skatter	Verne- skatt, andre skatter og avgifter
1939/40	193,6	173,4	5,5	14,7	226,4	186,7	22,3	17,4	560,4	177,8	348,3	34,3
1947/48	452,2	412,8	5,0	34,4	404,0	347,9	25,1	31,0	1 856,3	423,6	1 354,6	78,1
1948/49	489,7	448,7	4,9	36,1	546,2	479,1	26,2	40,9	2 188,0	576,4	1 284,7	326,9
1949/50	561,7	509,2	5,0	47,5	606,0	527,9	26,3	51,8	2 213,6	627,1	1 485,3	101,2
1950/51	614,7	558,4	5,1	51,2	650,2	566,4	29,6	54,2	2 575,7	* 795,9	1 644,5	135,3
1951/52	670,6	608,6	5,3	56,7	743,2	653,5	30,5	59,2	3 199,2	879,2	2 212,7	107,3
1952/53	849,0	774,1	5,9	69,0	909,4	808,0	32,5	68,9	*3 684,9	1 181,8	*2 373,1	*130,0

Pr. 30. juni	D. Kommunenes skatte- restanser. Mill. kr.			E. Kommunenes lånegjeld. Mill. kr.						F. Statens lånegjeld Mill. kr.		
	Riket	Bygder	Byer	Riket		Bygder		Byer		I alt	Opptatt innen- lands	Opptatt uten- lands
				Samlet lånegjeld	Herav vedk. elekt.- vesenet	Samlet lånegjeld	Herav vedk. elekt.- vesenet	Samlet lånegjeld	Herav vedk. elekt.- vesenet			
1938	104,8	65,4	39,4	1 212,0	485,7	543,9	297,0	668,1	188,7	1 428,7	775,1	653,6
1946	270,4	142,0	128,4	764,8	284,6	281,1	187,9	483,7	96,7	6 958,2	6 452,9	505,3
1947	274,6	138,9	135,7	834,9	329,6	319,7	201,6	515,2	128,0	6 693,1	5 991,0	702,1
1948	265,8	124,1	141,7	917,2	369,6	290,4	212,9	626,8	156,7	6 304,5	5 502,7	801,8
1949	272,9	134,0	138,9	963,8	467,3	320,7	239,9	643,1	227,4	6 165,5	5 069,1	1 096,4
1950	281,2	140,7	140,5	1 242,6	715,5	448,0	347,7	794,6	367,8	4 705,0	3 631,2	1 073,8
1951	272,6	138,8	133,8	1 290,2	780,4	487,0	385,3	803,2	395,1	4 884,4	3 732,9	1 151,5
1952	283,9	153,7	130,2	1 405,1	868,9	552,5	445,2	852,6	423,7	4 873,8	3 675,3	1 198,5
1953	5 373,7	4 152,0	1 221,7

¹⁾ Årsoppgavene gjelder budsjettåret som slutter i vedk. år. ²⁾ For jernbanedriften, rikstelefon-samtaler og telegrammer jan.-aug. ³⁾ Eksklusiv engangsskatt på formuessigning og krigsskadeavgift (tilsammen innbetalt: 1946/47: 35,2 mill. kr., 1947/48: 500,7 mill. kr., 1948/49: 235,9 mill. kr., 1949/50: 120,2 mill. kr., 1950/51: 100,9 mill. kr., 1951/52: 81,0 mill. kr.).

X. Offentlige finanser (forts.).

	G. Statens utgifter og inntekter. 1 000 kr.						
	1938/39	1948/49	1949/50	1950/51	1951/52	Det sist salderte budsjett 1952/53	Vedtatt budsjett 1953/54
Driftsregnskapet.							
<i>A. Driftsutgifter.</i>							
I. Statens politiske organer	4 800	13 164	12 918	14 215	15 716	20 488	17 997
II. Utenrikstjeneste	5 330	27 132	33 248	38 113	38 756	58 444	52 222
III. Forsvar	66 906	314 653	338 448	481 676	700 649	1 315 214	1 163 109
Av dette: Hær	37 519	150 782	137 984	190 748	305 449	509 995	417 258
Marine	27 207	74 794	81 932	111 780	146 397	248 147	201 438
Luftforsvar	—	74 861	92 675	131 373	177 119	501 465	485 678
IV. Retts-, politi- og fengselsvesen	19 328	70 199	69 069	68 063	78 662	71 448	85 219
Av dette: Rettsvesen	10 999	23 316	21 915	20 409	21 701	19 371	20 894
Politi	5 019	29 413	32 400	36 062	42 359	38 414	48 655
Fengsels- og tvangsarbeidsvesen ..	2 806	15 233	12 608	9 827	12 818	11 722	13 380
V. Fylkesmannsembetene og komm.kontoret .	946	2 430	2 470	2 849	3 021	3 119	3 537
VII. Kirken	4 418	9 696	8 714	9 305	11 551	11 082	14 069
VIII. Skole, vitenskap, kunst etc.	68 694	153 505	167 618	193 090	214 278	210 089	254 712
Av dette: Høgskoler	7 112	23 171	24 684	28 620	31 541	34 998	40 492
Høgre almenskoler	3 761	10 739	11 842	13 476	14 329	15 070	18 554
Folkeskolen og ungdomsskoler ...	43 859	77 409	82 177	98 100	112 058	101 165	127 344
Vitenskapelige formål utenom høg- skolene og litterære og kunstner- iske formål	2 423	6 901	6 039	7 185	8 884	7 854	10 087
Sociale formål	74 148	254 128	270 423	318 600	391 152	444 184	504 305
Av dette: Andel i syketrygdpremier	7 010	15 636	17 031	23 415	24 310	25 465	29 500
Alderstrygd ¹⁾	37 087	65 737	85 942	97 807	124 600	158 420	178 417
Barnetrygd	—	63 504	64 335	66 112	91 066	92 400	95 400
Helsestell	20 828	56 952	60 567	65 659	75 460	75 613	83 405
Av dette: Medisinalvesen	7 311	23 367	25 023	25 477	29 021	30 351	30 683
Sinnssykevesen	8 011	18 792	19 870	23 369	27 338	24 941	27 766
Tuberkulosevesen	4 446	10 393	11 248	11 751	13 461	14 573	16 604
X. Statens anlegg	51 212	140 394	153 761	143 937	162 183	183 012	196 789
Av dette: Veiarbeider	41 810	104 395	114 709	101 950	112 680	125 369	127 128
Vassdrags- og elektrisitetsvesen ...	2 207	21 240	22 396	23 576	28 753	35 584	33 815
XI. Landbruk	35 208	52 654	62 520	60 707	77 618	129 808	121 432
Av dette: Tilskott til bureising, jorddyrking etc.	16 467	10 257	12 065	11 085	12 507	18 250	21 025
XII. Handel, industri, sjøfart og fiske	31 852	62 204	76 266	75 097	101 474	140 067	134 856
Av dette: Saltvannsfiske	12 423	16 687	18 883	11 522	17 692	17 956	12 263
XIII. Forsyning, rasjonering og prisregulering ...	—	756 054	784 224	510 571	410 797	536 190	530 695
Av dette: Tilskott til regulering av prisene ...	—	749 145	779 391	508 420	412 452	510 000	530 000
Av dette: 1. Kunstgjødsel og A.I.V.-væske (inkl. frakttette)	—	36 489	56 007	38 840	24 410
2. Kraftfôr og fettstoffer	—	170 352	141 519	102 546	64 755
3. Brødmjøl	—	199 396	101 633	95 645	128 430
4. Mjølke og mjølkeprodukter	—	151 381	180 812	162 956	164 012
5. Kjøtt og fleisk	—	47 504	114 500	30 337	5 000
6. Andre varer	—	144 023	184 920	78 096	25 845
XIV. Skattelikning og skatteinnkreving	19 016	59 687	62 173	68 473	75 469	73 113	85 567
XV. Gjeldsrenter og pensjoner	13 183	106 844	132 177	113 421	180 387	211 019	221 609
Av dette: Renter og kurstap	70 942	143 273	168 829	166 046	170 490	188 235	184 177
÷ Renter av kapital i Statens bedr. ...	÷ 70 322	÷ 60 107	÷ 65 751	÷ 70 215	÷ 25 311	÷ 28 008	÷ 31 591
Pensjoner	12 561	23 678	29 099	17 590	35 208	50 792	69 023
XVI. Underskott av Statens forretningsdrift ²⁾ ...	56 843	98 474	50 477	68 081	44 299	31 401	87 716
Av dette: Statsbanene	65 515	102 056	86 238	100 241	59 187	58 000	80 000
Postverket	÷ 3 359	÷ 2 357	÷ 5 442	÷ 4 607	÷ 1 840	÷ 2 250	—
Telegrafverket	÷ 3 773	÷ 176	÷ 5 681	÷ 3 929	÷ 2 208	÷ 4 000	14 730
XVII. Utgifter i samband med krigen og fri- gjøringen	—	21 631	23 232	15 691	7 180	20 320	100
XVIII. Ymse utgifter til gjenreisningen	—	275 485	62 913	81 609	70 446	72 789	62 999
Av dette: Lån og tilskott til gjenreisningen ..	—	7 077	5 164	5 070	÷ 1 472	3 700	2 650
Krigsskadetrygden for løsøre	—	78 000	23 000	25 000	55 000	67 321	48 652
Krigsskadetrygden for bygninger ..	—	176 000	22 000	32 000	—	—	—
XIX. Andre utgifter	10 222	71 718	71 038	85 143	104 972	393 598	214 934
Overskott på driftsregnskapet	106 807	145 722	226 590	631 321	842 747	234 799	239 431
Driftsutgifter i alt	589 741	2 692 726	2 668 846	3 045 621	3 606 817	4 235 797	4 074 703

Merknad: Etter Statistisk Sentralbyrås oppstilling av regnskapene. Deposita, forskottskonti og Prisdirektoratets fond er holdt utenfor.

¹⁾ Avsetninger til aldersfondet er tatt med under avsetninger til Statens fond. ²⁾ Av dette vedr. 58,9 mill. kr. 1947/48. ³⁾ Inkl. rente av nedlagt kapital beregnet etter 5 % i 1938/39, 3,6 % i 1946/47 og 3 % for de siste år. Fra 1. juli 1951 belastes ikke Statsbanene for renter.

X. Offentlige finanser (forts.).

	G. Statens utgifter og inntekter. 1 000 kr.						
	1938/39	1948/49	1949/50	1950/51	1951/52	Det sist salderte budsjett 1952/53	Vedtatt budsjett 1953/54
<i>B. Driftsinntekter.</i>							
I. Skatter og avgifter	559 573	2 552 893	2 549 911	2 893 537	3 477 901	3 884 677	3 825 931
a) Inntekts- og formuesskatter	174 725	1 172 028	984 497	1 151 096	1 162 593	1 347 305	1 304 076
Av dette: Ord. inntekts- og formuesskatt....	142 503	687 525	694 362	911 520	958 986	1 150 000	1 100 000
Ekstraordinær formuesskatt.....	8 176	17 086	16 478	14 299	1 902	1 000	1 000
Alderstrygdavgift	24 046	64 745	87 094	98 997	107 410	112 000	117 000
Inntektsført krigsskadeavgift	—	281 804	32 866	45 548	35 220	59 472	46 726
Inntektsført verneskatt	—	76 801	117 560	23 935	12 997	—	—
b) Forbruksskatter	355 188	1 284 675	1 485 291	1 644 482	2 212 747	2 406 300	2 419 800
Av dette: Tollinntekter	154 278	151 417	178 964	173 943	267 139	320 000	300 000
Skatt på tilvirkn. og omsetn. av:							
1. Brennevin og vin ¹⁾	51 572	300 338	276 895	282 275	301 775	300 700	291 000
2. Øl	16 358	53 373	66 350	72 094	78 772	73 500	70 000
3. Tobakk	26 282	171 710	182 275	176 942	192 550	199 000	198 000
4. Sjokolade og sukkervarer	9 289	32 643	51 054	107 635	120 634	112 000	95 000
Vanlig omsetningsavg.	37 810	429 670	478 595	575 900	985 695	1 120 000	1 175 000
Avg. på bensin	33 783	67 904	70 641	74 518	74 674	68 200	77 000
Tilleggsavg. på bensin	—	—	95 325	86 602	83 872	98 300	101 700
Luksusskatt	7 137	20 901	18 640	17 518	17 137	17 000	15 000
c) Andre skatter og avgifter	29 660	96 190	80 123	97 959	102 561	131 072	102 055
Av dette: Arveavgift	7 186	14 476	14 121	14 599	15 702	16 000	17 000
Stempelavgift av dokumenter	7 640	8 826	9 790	10 430	11 894	12 000	12 000
Tonnasje- og fraktavg.	—	37 300	20 600	31 000	30 284	66 500	40 000
II. Formues- og ervervsinntekter	18 146	24 762	25 186	38 383	58 784	40 565	59 922
a) Renter	17 801	17 443	22 236	31 031	53 910	36 377	54 465
b) Utbytte av aksjer o.l.	438	7 662	3 841	7 797	6 653	5 866	6 285
c) Inntekter av forskj. eiendommer	÷ 93	÷ 343	÷ 891	÷ 445	÷ 1 779	÷ 1 678	÷ 828
III. Andre inntekter ⁵⁾	12 022	115 071	93 749	113 701	70 132	310 555	188 850
Av dette: Inntekt av totalisatorspill	1 427	2 244	2 438	2 521	3 022	2 500	18 500
Inntekt av lotterimidler	8 740	13 845	15 332	15 852	15 772	16 000	
Direktoratet for fiendtlig eiendom	—	21 208	25 291	29 887	11 687	3 400	5 000
Erstatningsdirektoratet	—	21 981	14 303	12 971	—	—	—
Driftsinntekter i alt	589 741	2 692 726	2 668 846	3 045 621	3 606 817	4 235 797	4 074 703
Kapitalregnskapet.							
<i>A. Kapitalutgifter.</i>							
I. Statens forretningsdrift og fond	107 246	252 189	244 093	330 189	440 784	376 637	324 169
Av dette: Jernbaneanlegg	32 146	72 957	78 877	65 574	75 796	92 667	91 541
Telefon- og telegrafanlegg	15 753	32 577	39 624	29 228	39 969	49 500	50 500
Kraftverk og reguleringsanlegg	1 310	47 812	62 630	60 547	83 779	113 907	96 740
Avsatt til Statens fond	54 971	72 407	66 417	79 607	159 990	65 000	23 000
II. Avdrag på statsgjeld	33 351	88 998	102 247	130 162	306 834	253 020	257 604
Av dette: Utenlandske lån	23 943	30 562	38 343	53 370	51 926	52 481	52 636
III. Utlån	—	30 910	10 081	15 101	94	—	—
Kapitalutgifter i alt	140 597	372 097	554 421	475 452	747 712	629 657	581 773
<i>B. Kapitalinntekter.</i>							
Overskott på driftsregnskapet	106 807	145 722	226 590	631 321	842 747	234 799	239 431
I. Av statens formue	7 337	29 416	211 429	40 444	184 017	219 858	92 154
Av dette: Avdrag på utestående fordringer	3 008	6 029	9 104	3 440	7 544	6 500	3 400
Inndratt av fondskapital	3 676	16 340	60 039	8 062	40 588	22 000	32 500
II. Anvendte lånemidler	26 453	196 959	116 402	÷ 196313	÷ 279052	175 000	250 188
Kapitalinntekter i alt	140 597	372 097	554 421	475 452	747 712	629 657	581 773
Totalsum (utgifter = inntekter) ⁴⁾	623 531	2 919 101	2 996 677	2 889 752	3 511 782	4 630 655	4 417 045

¹⁾ Overskott av A/S Vinmonopolets drift tatt med her. ²⁾ Overtatt aksjer i Norges Bank, 50,6 mill. kr. Jfr. note 3. ³⁾ Tatt av fondenes kapital til kjøp av aksjer i Norges Bank. Jfr. note 2. ⁴⁾ Overskott (resp. underskott) på driftsregnskapet er trukket ut i totalbalansen. ⁵⁾ Av dette: Internasjonale tilskott til fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider 1952/53: 140,0 mill. kr. og 1953/54: 120,0 mill. kr.

XI. Penger og kreditt.

A. Norges Bank. Mill. kr.

	Diskonto Pct.	Seddeldekning-gull	Valuta	Clearingtilgodehavende	Utlån og diskontering	Folioinnskott							Andre		
						Staten								Andre offentlige konti	Aksje- og sparebanker
						I alt	I alt	Reguleringskonto	Motverdi av ERP- og MSA-midler	Lån til statsbankene	Andre statskonti				
1939	4 1/2	120	186	—	308	83	7	—	—	—	7	1) ..	*29	1) 47	
1947	2 1/2	185	636	88	94	5 444	3 079	—	—	—	3 079	679	1 315	371	
1948	2 1/2	185	474	9	72	5 113	3 282	—	137	—	3 145	761	819	252	
1949	2 1/2	185	410	14	85	4 205	1 935	654	317	—	964	807	1 324	139	
1950	2 1/2	185	563	12	43	3 301	1 600	733	355	—	512	804	740	157	
1951	2 1/2	185	733	45	49	3 899	1 850	360	898	—	592	830	1 038	181	
1952	2 1/2	185	715	62	58	3 217	1 632	27	295	57	1 253	703	732	150	
Okt.															
1952	2 1/2	185	743	79	41	3 431	1 737	24	300	146	1 267	762	774	158	
1953	2 1/2	185	772	38	69	2 854	1 521	31	176	73	1 241	578	673	82	

A. Norges Bank (forts.). Mill. kr.

B. Aksje- og sparebanker. Mill. kr.

	Okkupasjonkonto (netto)	Sedler i omlop ekskl. skillemyntsedler	Gjeld til utlandet	Clearing-gjeld	Innskott		Utlån		Likvide midler			Forvaltningskapital	Fordringer på utlandet	Gjeld til utlandet
					I alt	Folio og termin	I alt	Pantelån	Kontanter og statsveksler, postgiro	Norges Bank	Ihendehaverobl. og aksjer			
1939	.	575	11	23	2 911	205	2 632	786	85	926	4 122	
1947	7 923	2 088	29	78	7 934	2 777	3 373	1 010	1 853	1 302	2 442	10 222	..	
1948	7 924	2 159	109	75	8 267	2 744	4 130	1 349	1 702	845	2 589	10 451	..	
1949	7 114	2 308	217	132	8 486	2 574	4 728	1 642	532	1 333	2 831	10 886	330	
1950	6 202	2 397	382	77	8 523	2 371	5 477	1 878	276	770	2 962	10 991	369	
1951	6 202	2 659	405	40	9 386	2 903	6 275	2 022	323	1 075	2 759	12 236	524	
1952	5 546	2 910	254	9	9 816	2 941	6 873	2 178	599	788	2 589	12 695	516	
Okt.														
1952	5 546	2 740	193	15	10 225	3 369	6 765	2 163	664	801	2 640	13 224	548	
1953	5 546	2 910	151	40	10 601	3 353	7 363	2 279	687	696	2 522	13 635	522	

	C. Postgiro		D. Postsparebanken		E. Statsbanker og kredittforeninger		F. Bankklaring	G. Omsetn. av verdipapirer	H. Emisjoner av aksjer	I. Registrerte nyinnbetalinger i norske aksjeselskaper			J. Obligasjoner	
	Konto-eiernes tilgodehavende	Omsetning	Innskott	Utlån	Obligasjons-gjeld netto	Utlån				I alt	I nye selskaper	I eldre selskaper	Kurs	Øyeblikkelig rente
1939	4 251	587	23,8	48,0	25,6	22,4	98,6	4,58
1947	80	3 745	.	.	1 243	1 388	11 430	1 607	36,1	132,4	67,8	64,6	100,1	2,50
1948	116	6 072	.	.	1 418	1 659	12 144	1 754	41,9	132,3	33,5	98,8	100,6	2,49
1949	137	8 328	.	.	1 780	2 174	12 667	1 792	46,6	84,7	41,8	42,9	100,0	2,50
1950	163	11 030	35	2	2 043	2 670	12 995	1 449	15,7	100,0	24,6	75,4	97,1	2,58
1951	190	14 782	66	17	2 112	3 159	15 161	1 386	45,9	144,7	33,5	111,2	91,5	2,74
1952	275	20 418	112	55	2 185	3 737	16 833	1 678	30,9	98,1	26,5	71,6	91,3	2,74
Okt.														
1952	243	16 417	108	56	2 159	3 550	13 826	909	20,2	79,1	18,6	60,5	91,7	2,73
1953	317	19 967	162	95	2 278	4 174	13 065	802	26,3	148,2	57,8	90,4	91,9	2,72

	K. Aksjekursindeks						L. Betalingsforhold		M. Valutakurser. Gjennomsnitt					
	Kjøperkurs i pct. av pålydende						Åpnede konkurser og akkordforhandlinger	Utleggsforretninger ³⁾	D. kr.	Sv. kr.	£	Fr. fres.	T. mark	\$
	Total	Industri	Skipsfart	Hvalfangst	Banker	For-sikring								
1939	115	95	133	124	126	160	417	5 365	88,07	103,65	19,110	11,090	174,09	4,315
1947	152	131	176	214	139	155	118	1 490	103,64	138,30	20,020	4,180	..	4,970
1948	167	144	196	280	144	152	169	2 301	103,60	138,30	20,020	2,360	..	4,970
1949	158	139	177	247	145	155	211	2 611	103,60	138,30	20,020	1,912	..	5,596
1950	167	149	185	289	145	162	236	3 756	103,60	138,30	20,020	2,049	170,60	7,150
1951	187	167	218	358	135	161	221	4 385	103,60	138,30	20,020	2,049	170,60	7,150
1952	184	156	225	359	131	162	248	4 754	103,60	138,30	20,020	2,049	170,60	7,150
Okt.														
1952	184	158	222	354	136	167	201	3 281	103,60	138,30	20,020	2,049	170,60	7,150
1953	176	148	209	357	136	168	270	3 511	103,60	138,30	20,020	2,049	170,60	7,150

¹⁾ «Andre offentlige konti» tatt med under «Andre folioinnskott». ²⁾ Januar—oktober. ³⁾ Etter tidsskriftet «Creditreform». ⁴⁾ September. ⁵⁾ Januar—juni. ⁶⁾ Januar—september.

XII. Priser og innenlandsk vareomsetning.

A. Levekostnader i Norge. 1949 = 100									B. Levekostnader i forskjellige land. 1949 = 100			
Total	Mat-varer	Drikke-varer	Lys og brensel		Bekled-ning	Husleie	Andre utgifter	Danmark	Sverige	Stor-britannia	Sambands-statene	
			Kull, koks, ved og petroleum	Gass og elektrisitet								
1939	64	68	44	37	99	47	108	59	61	66	..	58
1947	101	104	96	106	100	97	100	96	97	94	1) 92	94
1948	100	101	100	98	100	99	100	98	99	98	97	101
1949	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1950	105	109	105	100	100	104	100	103	106	101	103	101
1951	122	129	118	120	101	133	102	114	117	117	113	109
1952	133	146	123	143	105	138	105	124	122	127	123	111
Okt. 1952	136	152	124	149	105	137	106	126	122	2)128	2)123	2)112
1953	137	150	124	145	106	138	108	131	122	2)128	2)126	2)113

C. Engrospriser i Norge. 1938 = 100									D. Engrospriser i forskjellige land. 1938 = 100				
Total	Jordbruksvarer			Kolonial-varer	Førstoffer og gjødning	Industrivarer			Dan-mark	Sverige	Stor-britannia	Sambands-statene	
	I alt	Ani-malske	Vegeta-bilske			I alt	Råvarer, halv-fabrikata	Hel-fabrikata					
1939	102	97	99	91	113	99	103	103	103	105	104	102	98
1947	175	164	174	141	122	146	186	217	159	207	179	190	189
1948	181	166	174	149	111	147	195	234	162	227	193	217	204
1949	184	166	174	148	106	148	200	240	167	232	195	228	194
1950	209	187	190	179	141	197	223	255	195	262	205	259	202
1951	258	227	242	192	159	241	279	344	223	333	269	317	225
1952	276	240	259	195	217	248	296	367	236	325	286	325	218
Okt. 1952	285	240	263	188	337	246	299	370	241	317	283	323	218
1953	277	244	268	186	298	245	289	349	239	299	266	322	215

E. Utenlandske prisnoteringer.³⁾

	Hvete	Sukker	Kaffe	Gummi	Tremasse	Avispapir	Ull	Bomull	Rujern	Stål	Aluminium	Kull
	Kansas City No. 2, Hard Winter \$ pr. 60 lb	New York Farin fob. \$ pr. lb	New York Santos no. 4, fob. \$ pr. lb	New York Ribbed smoked sheet \$ pr. lb	New York Sulfit bleket, fob. \$ pr. short ton	New York Ruller cf. \$ pr. short ton	Boston Cvasket 56's \$ pr. lb	Liverpool American Middling 15/16" d pr. lb	U.K. Innenlandsk grunnpris \$ pr. long ton	U.K. Valsemner, ulegert U.T. \$ pr. long ton	New York Rå barrer 99 % \$ pr. lb	Durham Eksportpris, fob. \$ pr. long ton
1939	0,76	0,046	0,075	0,175	52	50	0,362	5,9	5-0-6	12-6-8	0,200	..
1947	2,60	0,081	0,264	0,210	121	89	0,550	21,2	8-3-8	13-1-3	0,150	..
1948	2,42	0,076	0,268	0,220	130	98	0,560	23,2	9-5-3	14-0-0	0,158	..
1949	2,15	0,078	0,318	0,176	124	100	0,552	25,0	9-15-8	16-3-0	0,170	4-1-3
1950	2,23	0,078	0,509	0,411	123	101	0,746	35,8	10-6-4	16-16-6	0,177	4-7-6
1951	2,40	0,082	0,543	0,609	140	110	1,088	45,9	11-5-3	19-0-5	0,190	4-15-1
1952	2,39	0,084	0,541	0,386	140	120	0,623	38,0	12-14-10	24-12-4	0,194	5-10-0
Sept. 1952	2,36	0,086	0,545	0,275	140	122	0,590	35,6	12-10-0	25-4-6	0,200	5-10-0
1953	2,14	0,087	0,615	0,235	140	126	0,640	31,6	14-6-6	25-12-6	0,215	5-10-0

F. Indeks for verdien av detaljomsetningen. 1938 = 100

Riket	Land-distrikter	Forstads-strek	Bygder i alt	Byer						G. Grossistforbundets indeks for verdien av engrosomsetningen 1938 = 100		H. Verdien av omsetningen i samvirke-lagene 1938 = 100
				I alt	Nærings- og nytel-semidler	Bekled-ning og tekstil-varer	Isen-kram, sports-artikler m. v.	Diverse	Nærings-midler	Jern, stål, bygnings-artikler etc.		
1939	105	105	106	105	104	103	103	122	97	108	..	107
1947	223	212	203	210	233	211	274	286	228	181	303	230
1948	223	217	208	215	230	219	232	319	246	170	334	249
1949	240	242	238	241	243	226	262	332	249	189	429	289
1950 ⁴⁾	259	263	328	272	250	245	253	278	263	248	469	337
1951	290	295	381	308	279	275	282	302	284	249	540	385
1952	321	328	421	342	302	306	313	297	315	286	627	440
Jan.-sept. 1952	302	311	389	324	284	294	287	283	271	272	648	..
1953	312	323	428	338	289	308	279	284	290	341	575	..

¹⁾ Juli—desember. ²⁾ September. ³⁾ Se F.N.s Monthly Bulletin of Statistics. ⁴⁾ Korreksjon av beregningene. Tallene for 1950 og senere er ikke direkte sammenliknbare med tidligere år.

XIII. Lønninger.

A. Gjennomsnittlig timefortjeneste for voksne menn i industri, bygge- og anleggsvirksomhet. Kr.

	Industri i alt	Bergverk	Nærings- og nytelsesmiddelindustri		Bryggerier og mineralvannfabrikker	Tobakkfabrikker	Tekstilindustri	Skotøyindustri	Kledningsindustri	Bygnings-trevareindustri		Møbel- og annen trevareindustri	Papirindustri
			I alt	Hermetikkindustri						I alt	Sagbruk og høvlerier		
1949 ¹⁾	3.04	3.08	2.77		2.90	2.97	2.83	3.17	2.92		2.82		2.94
1950 ¹⁾	3.22	3.41	2.91	..	3.05	3.02	3.03	3.34	3.04	..	2.98	..	3.18
1951	3.67	4.01	3.31	3.02	3.44	3.56	3.45	3.72	3.46	3.46	3.36	3.53	3.79
1952	4.09	4.46	3.72	3.41	3.95	4.00	3.80	3.95	3.87	3.96	3.83	3.88	4.14
1952 1. kv.	3.90	4.25	3.51	3.29	3.67	3.74	3.66	3.84	3.68	3.69	3.61	3.73	4.02
2. »	4.12	4.51	3.77	3.45	4.11	4.08	3.82	3.98	3.85	3.94	3.86	3.78	4.12
3. »	4.13	4.52	3.72	3.41	3.98	4.02	3.81	3.93	3.92	4.05	3.94	3.90	4.21
4. »	4.22	4.57	3.86	3.49	4.03	4.14	3.90	4.03	4.01	4.14	3.89	4.11	4.22
1953 1. kv.	4.17	4.54	3.76	3.47	3.99	4.29	3.90	4.06	3.89	4.02	3.87	3.99	4.17
2. »	4.31	4.70	3.95	3.50	4.28	4.61	3.94	4.16	4.03	4.15	3.98	4.05	4.35

	Papir- og pappvareindustri	Grafisk industri		Lær- og lærvareindustri	Kjemisk og elektrokjemisk industri			Jord- og steinindustri	Jern- og metallindustri		Bygge- og anleggsvirksomhet		
		I alt	Boktrykkerier		I alt	Gummi- varefabrikker	Elektrokjemisk storindustri		I alt	Jernskipsbyggerier	I alt	Byggevirksomhet	Anleggsvirksomhet
1949 ¹⁾	3.10	3.62	3.45	3.17	3.26	3.35	3.41	3.07	3.11		3.97	3.80	4.86
1950 ¹⁾	3.37	3.84	3.62	3.26	3.40	3.42	3.57	3.27	3.26	..	4.11	3.92	4.91
1951	3.90	4.27	4.05	3.70	3.84	3.91	4.01	3.72	3.69	3.58	4.61	4.34	5.71
1952	4.47	4.76	4.49	3.99	4.22	4.21	4.45	4.16	4.15	4.04	5.18	4.80	6.45
1952 1. kv.	4.17	4.50	4.24	3.84	4.11	4.13	4.28	3.92	3.95	3.85	4.71	4.39	6.14
2. »	4.52	4.87	4.61	4.01	4.23	4.20	4.46	4.19	4.20	4.11	5.04	4.76	6.12
3. »	4.60	4.80	4.48	4.01	4.22	4.24	4.45	4.26	4.18	4.01	5.34	4.89	6.50
4. »	4.57	4.86		4.09	4.33	4.28	4.59	4.27	4.28	4.20	5.55	5.14	6.84
1953 1. kv.	4.29	4.80	4.57	4.07	4.41	4.36	4.60	4.18	4.25	4.14	5.03	4.78	6.37
2. »	4.78	5.17	4.93	4.12	4.59	4.44	4.81	4.34	4.35	4.26	5.27	5.05	6.20

B. Gjennomsnittlig timefortjeneste for voksne kvinner i industri. Kr.

	Industri i alt	Nærings- og nytelsesmiddelindustri			Tobakksfabrikker	Tekstilindustri	Skotøyindustri	Kledningsindustri	Papir- og pappvareindustri	Grafisk industri	Lær- og lærvareindustri	Kjemisk industri		Jern- og metallindustri
		I alt	Hermetikkindustri	Sjokoladefabrikker								I alt	Gummi- varefabrikker	
1949 ¹⁾	1.98	1.82		2.11	2.02	1.93	2.04	2.01		1.96		1.97	1.99	2.24
1950 ¹⁾	2.12	1.93	..	2.33	2.14	2.06	2.21	2.17	..	2.15	..	2.10	2.07	2.35
1951	2.49	2.29	2.22	2.78	2.54	2.43	2.57	2.56	2.54	2.55	2.61	2.50	2.47	2.74
1952	2.82	2.61	2.56	3.14	2.92	2.73	2.81	2.89	2.95	2.86	2.87	2.82	2.80	3.13
1952 1. kv.	2.69	2.47	2.41	2.96	2.75	2.64	2.74	2.74	2.77	2.68	2.76	2.72	2.76	2.99
2. »	2.83	2.62	2.52	3.20	2.97	2.74	2.83	2.89	2.91	2.91	2.87	2.83	2.77	3.17
3. »	2.85	2.65	2.65	3.09	2.91	2.75	2.82	2.94	3.09	2.89	2.90	2.85	2.84	3.14
4. »	2.89	2.70	2.64	3.30	3.03	2.78	2.84	2.98	3.01	2.96	2.95	2.89	2.82	3.20
1953 1. kv.	2.88	2.66	2.59	3.05	2.98	2.84	2.84	2.96	2.81	2.94	3.00	2.91	2.85	3.18
2. »	2.97	2.75	2.62	3.33	3.27	2.84	2.88	3.08	3.12	3.17	3.05	3.02	2.92	3.28

¹⁾ Beregnede tall.

Norges Offisielle Statistikk, rekke XI.
Official Statistics of Norway, series XI.

Rekke XI.

Trykt 1954.

Nr.152. Økonomisk utsyn over året 1953. *Economic Survey.*

Statistisk Sentralbyrå utgir følgende månedshefter: *The Central Bureau of Statistics publishes the following monthly bulletins:*

Statistiske Meldinger. *Monthly Bulletin of Statistics.*

Månedsoppgaver over vareomsætningen med utlandet. *Monthly Bulletin of External Trade.*

Abonnement på begge disse månedshefter tegnes i Statistisk Sentralbyrå. Pris pr. år kr. 10.00, pr. nr. kr. 1.00. *For subscription of the bulletins please write to the Central Bureau of Statistics, Oslo.*

Av følgende publikasjoner er Byråets beholdning meget knapp, og en er takknemlig for å få overlatt enkelte eksemplarer:

Statistisk Årbok, alle årganger til og med 1943—45, dessuten 1950.

Norges Handel, alle årganger til og med 1918, dessuten 1920—23, 1927—30 og 1934—39.

Norges Industri, 1895—1929, 1932—39, 1948 og 1949.

Publikasjonen utgis i kommisjon hos
H. Aschehoug & Co., Oslo, og er til salgs hos alle bokhandlere.
Pris kr. 4.00 + oms.avgift.

GRØNDAHL & SØNS BOKTRYKKERI, OSLO